Bought from the funds of

BODLEY'S AMERICAN FRIENDS

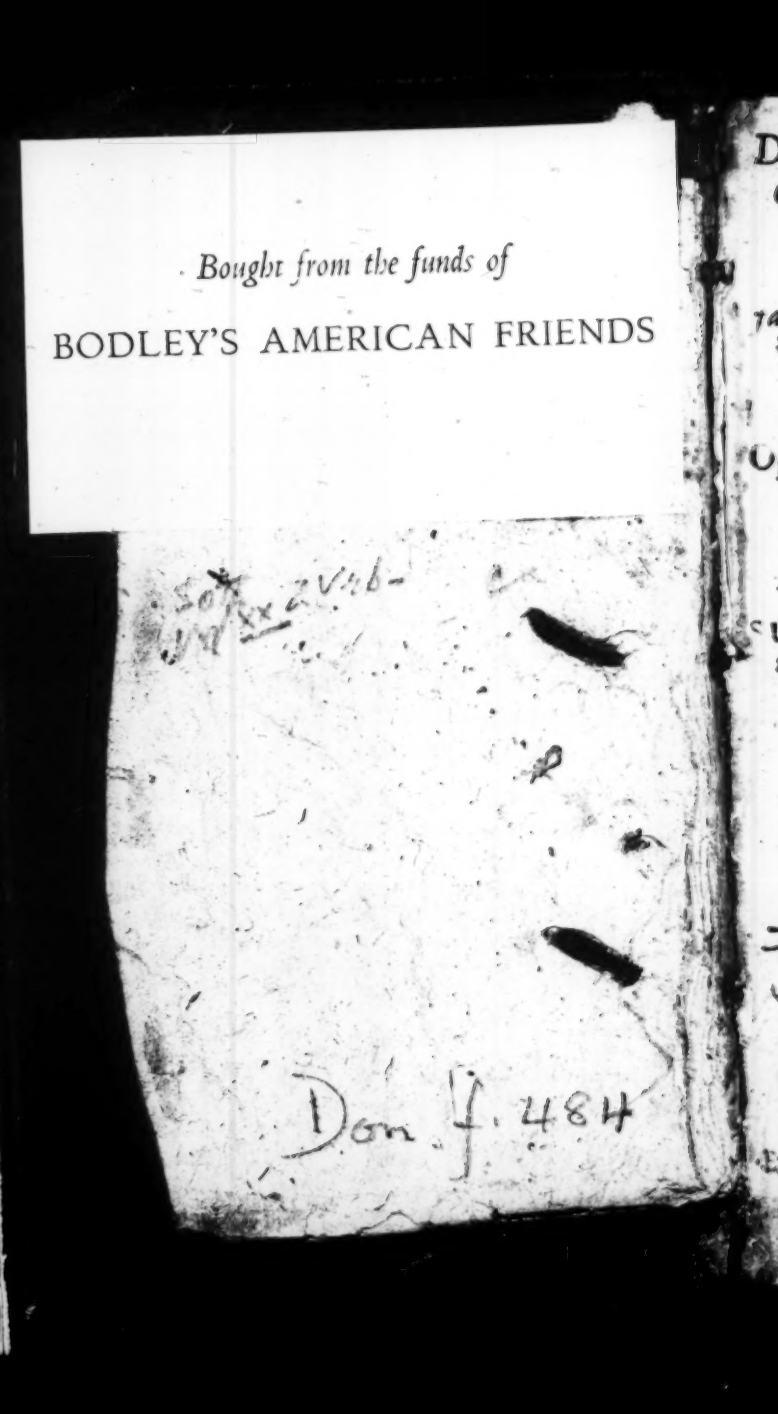

Bought from the funds of

BODLEY'S AMERICAN FRIENDS

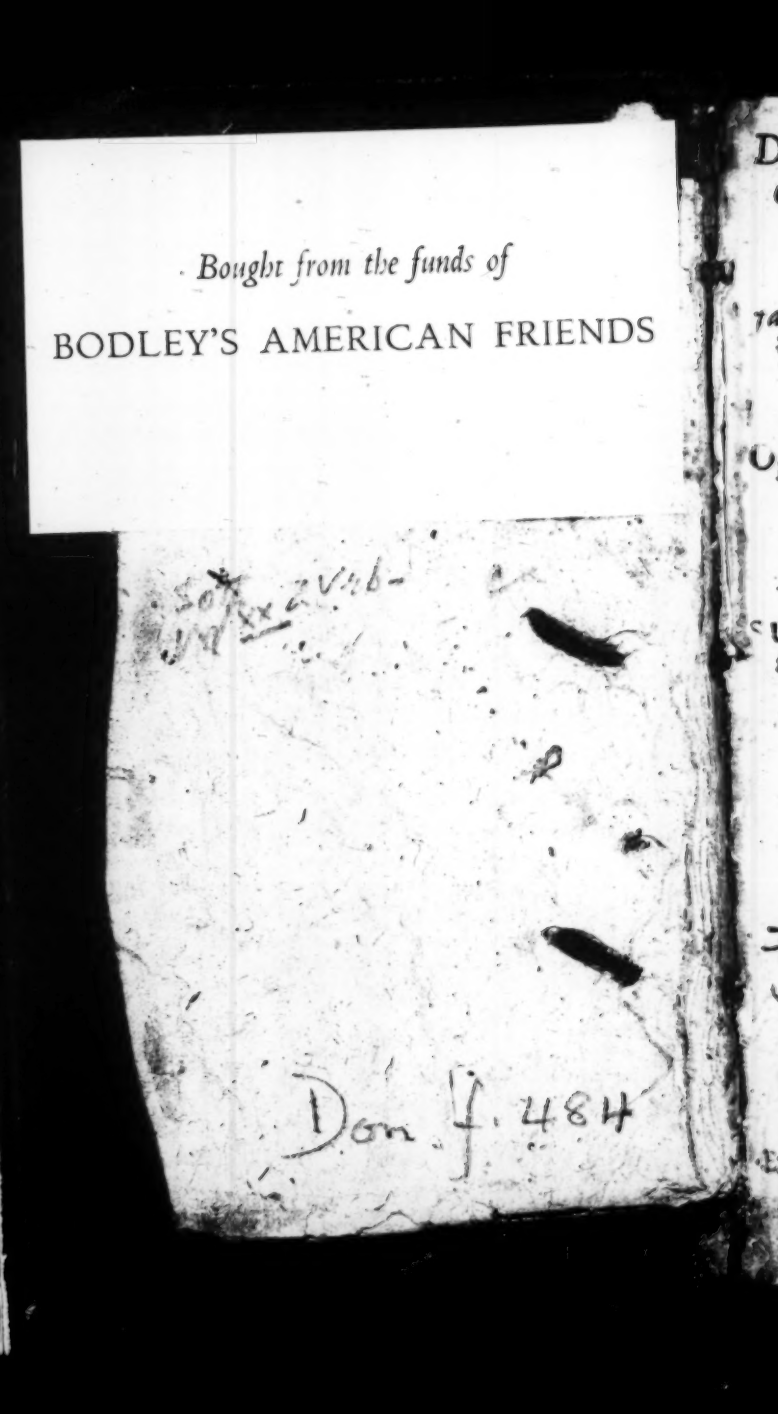

DISPUTATIUNCULARUM

Grammaticalium libellus, ad puerorum in Scholis trivialibus exacuenda ingenia primùm excogitatus.

Jam verò denuo revisus, & non pœnitenda ob-
: ctionum & solutionum multitudine ad magnum studiosorum emolumentum & utilitatem auctus & cumulatus:

Operâ & industriâ JOANNIS STOCKWOODII Scholæ Tunbridgiensis olim Ludimagistri.

Editio quinta : prioribus castigatior multóque locupletatior.

SUNT AUTEM HIC OMNIA AD faciliorem explicationem & intelligentiam eorum, *quæ in Regiâ Grammaticâ traduntur &* docentur, accommodata.

AD BENEVOLUM LECTOREM.

Sum novus : ecce novo redeo vestitus amictu :
Auctior & multò quàm prius antè fui.

LONDINI,
Excusum per Assignationem BONHAMI NORTON,
Anno Dom. M DC XXXIV.
Cum privilegio Regiæ Majestatis.

BODLEIAN
D
13 MAY 1966
LIBRARY

TAM GENERIS PROsapiâ, quàm virtutis insignibus, eruditionisq; & scientiæ elogiis præclaro viro, *D. Gulielmo Sydleio*, Mil. summo bonarum literarum, literatorumq; hominum fautori & patrono, *Joannes Stockwoodus* Scholæ Tunbridgiensis olim Ludimagister, εὐπράττειν, καὶ εὐδαιμονεῖν

SCitè Ovidius (vir clarißime) Navita de stellis, de tauris narrat arator: quod non immeritò mihi jam usu venire experior. Non possum enim non sæpius, quoties per horas succisivas licet, ad vetera, & antiqua studia recurrere, in quibus olim per multorum annorum spatium diligentißimè, & non infœliciter sum versatus, dum sedulò in instituendâ juventute me exerceo, teneraq; puerorum ingenia, rerum Grammaticalium cognitione, (quod à me postulabat officii mei ratio) imbuere strenuè laboro. Ut igitur artis istius præcepta illis faciliora, & familiariora efficerem, regularúmq; quæ in Regia Grammatica traduntur, intelligentiam animis eorundem altius imprimerem, varias in hac materia disputandi for-

mulas illis propono : varias objectionum fraudes ad evertendam in specie Grammatices fidem excogito, solidásq; pro regularum veritate confirmandâ solutiones ostendo, easdémq; suadentibus quibusdam eruditis & doctis amicis meis, Typographi operâ in lucem emitto. Has semel atque iterum multis ab hinc annis diligenter recognitas, cum & multùm placere viderem, & frequentibus studiosæ juventutis manibus teri, & usurpari intellexeram, distractisq; jam pridem omnibus priorum editionum exemplaribus: avidè & certatim ut jam denuò excudantur, multis à me contendentibus, vehementérque efflagitantibus: eorum tandem victus & defatigatus precibus hoc opus rursum aggredior, multóque quàm priùs auctius, & locupletius, exemplorúmque multitudine, & copiâ abundantiore, ex optimis, & probatissimis quibusque linguæ latinæ scriptoribus repetita, in vulgus prodire patior. Et quanquam me non omnino lateat, quam varia, multúmque inter sese discrepantia de hoc meo instituto futura sint hominum judicia : majorem tamen habui publicæ utilitatis, quàm malevolorum censuræ rationem. Non enim sum nescius quàm multum faciant leves hujuscemodi concertationes, & exiles quasi velitationes ad acuendæ rei literariæ tyrunculorum ingenia, quo possint & promptiùs, & expeditiùs de rebus similibus vel ex sese disputare, vel aliorum nodos, & tricas, in argumento non dissimili, multâ cum facilitate dissolvere, nullóq; negotio eludere. Placuit verò has tertiò jam elaboratas lucubrationes novóq; & non pœnitendo quæstiuncularum & solutionum cumulo locupletatas, sub nominis tui (vir amplissime) fœlici auspicio divulgare. Tu

enim ob multa in me merita plurimum debeo, téq; ob varias & eximias ingenii, & eruditionis dotes, summúmque in literas, & viros literatos amorem & benevolentiam, eminentémque, quam tenes in reipublicæ, & juris administratione, dignitatem, in omnes deniq; pios & probos candorem, veréq; pauperes & egenos expromptam & munificam liberalitatem (cujus rei plurima, in omnium, quæ ad vitam sustentandam pertinebant, inopiâ & maximâ annonæ penuriâ, & caritate, non multis ab hinc annis egregia, & omnibus tui ordinis & loci viris imitanda argumenta, manu propensâ, hilariq; & alacri animo dedisti) veneror, omniq; officiorum genere & observantiâ colo, & amplector. Læto ergo, quo soles erga alios vultu, banc qualemcunq; grati animi significationem accipe, próque illâ, quâ polles singulari omnis cognitionis & scientiæ facultate, levidensi & crasso filo hoc opusculum, in Juniorum gratiam desudatum, contra Momi, & Zoili venenatos dentes, petulantisq; linguæ rabiosum livorem, clementer & benignè tutari & defendere dignator. Tunbrigiæ, pridie Nonas annóque à partu virginis 1606.

Amplitudini tuæ, tuo merito devinctissimus, JOANNES STOCKVVOODUS Scholæ Tunbrigiensis olim Αρχιδιδασκαλος.

In JOANNIS STOCKVVOODI puerilium disputatiuncularum libellum, EDVVARDI GRANTAE Scholæ *Westmonasteriensis Archididascali* carmen.

PRima cupis latiæ fundamina ponere linguæ?
Grammaticas leges discito parve puer.
Has διαζητήσεις Stockwoodus discutit omnes,
Ut facili methodo noscere cuncta queas.
Detruncat truncos, & ligna antiqua rescindit,
Ut teneas latio ligna parata sono. (cos,
Huc properes (studiosa cohors) hos collige trun-
Quos tibi Stockwoodi sedula cura parat.

Johannes Studleyus.

LAssus ut obscuro Theseus jacuisset in an-
Nescius obliquas ire, redire vias; (tro,
Si not porrecto tractasset pollice filum,
Quod manus alterius nevit ad ejus opem:
Sic studiose puer labor arduus est tibi forsan,
Grammatices cæcas ire, redire vias:
Ni prius arripias filum, rectéque sequaris,
Quod tibi Stockwoodi nevit amica manus.
Ecce tibi nodos, quos nescis solvere, solvit,
Et tibi difficiles apperit ille vias.

Laurentius Dejosius.

(cent
AUspice Stockwoodo pueri jam prælia mis-
Stockwoodi ingenio tela parata vibrant.

Authoris

Authoris nomen stipes lignúmque resignant:
Authoris non sunt lignea tela tamen.
Vulnera Grammaticis infligunt, atq; Poetis:
Ferrea vis telis est aciésq; tuis.
Vulnera quæ faciunt, illis tua tela medentur:
Agnosco medicam vímq; manúmq; simul.
His igitur telis jam concertate puelli:
Quæ lædunt, sanant; quæ nocuere, juvant.

Michael Wilsonus, Scotus.

Σοὶ νεανίσκε σαφῶς ζητήματα πρῶτα δέδωκε
Γραμματικὴς Στοκυώδ, μείζονα νύν δὲ λαβέ·
Εἰ περινοστήσῃς σὺ παρνασσοῖο κορύφην
Ὑψηλὴν, ὀρθὴν σοι παρέδειξεν ὁδόν.
Εἴσαιν ἢ δὲ θέας συνείξης σοί φιλομούσας,
Κώλυμα Στοκυώδου πᾶν ἀποθήκε πόνος.

Ejusdem.

Quis hortulus produxerat
Hos flosculos volentibus,
Volvente se Maio novo,
Ornare sertis tempora?
Plantârat hos? induxerat
Horum areis quis Lympidas
Aquas rigantes? Carpserat
Quis? Nomine es clarissimus
Stockwoode, mî charissime,
Exercitationibus
Non desinas hujusmodi,
Rebus prodesse publicis.
Οὕτω βρεταννοῖς οὐ μόνον
Χαρίεις ἔσῃ, πᾶσ' ἀλλ' ἀνδράσιν
Κόσμου, θέῳ καὶ φίλτατος,
Τάλαντα μὴ θαπτόμενος.

In

In Joan. Stockvvoodi Scholæ Tunbridgiensis aliquando *Ludimagistri libellum puerilium disputatiuncularum, Carmina gratulatoria suorum quorundam tunc temporis & loci discipulorum, ad perpetuam erga eundem grati animi significationem.*

Ad Joan. Stockwoodum quondam præceptorem suum, Guilielm. Hatcheus Scholæ Tunbrid. Archididascalus.

Optima Grammaticæ teneris præcepta dedisti,
Præceptor pueris sedulus ipse tuis.
Abreptus studiis postquàm gravioribus esses,
Hisce nec exiguis rebus adesse vacat:
Triste tuis χαίρειν dicis, cessásque docere,
Sic tamen ut multis Gymnasiarcha sies.
Præsentes paucos suavis tua lingua docebat,
Absentes multos penna sonora docet.
Sic quâ vis taceas, tacitus tamen instruis omnes,
Scilicet ipse taces, sed tua scripta docent.

Ad benevolum Lectorem.

Quæ tibi munificâ Stockwoodus munera dextrâ
Largitur, grata percipe mente puer.
Exiguus mole est, ipso neque nomine major,
Attamen est ingens nobilitate liber.
Grammaticæ videas multos præcepta fideli
Mente revolventes, utpote verba tenent:
Objicias si quid, canonum si sensa requiras,
Hic labor, hoc opus est: insscia lingua silet.

Hic liber exiguus sensum docet, ardua soluit,
Dum διαζητήσει plurima discutiat.
Credas Grammaticæ bellum indixisse Poetas,
Hic lites dirimens, nil minus esse docet.
Insuper & linguas puerorum format, & illos
Verba quibus discant disseruisse docet.
Hunc (studiose puer) studiosâ mente revolve,
Exiguus liber est, utilitate minor.

In Zoilum.

ZOilus hæc forsan puerilia ridet, & altum
Dum sapit, illa petit, quæ graviora putat.
Hæc pueris dantur puerilia, cedite docti,
Hæc pueris prosunt, vos graviora manent.

Guliel. Dixonus, Oxoniensis.

QUantũ capta suo debebat Roma Camillo,
Cujus vi pulsus barbarus hostis erat:
Tantum iis, qui solidè peregrina fæce remota,
Nativum decus ut restituatur, agunt,
Romanus debet sermo. Quicunque tenebit,
Partem opere in tanto, jure Camillus erit.
Tentârunt opus hoc alii, cœlumque secuti,
Expansis velis æquora lata domant.
Tu Stockwoode, memor, quorũ hæc edantur in (usum,
Littora securo tramite summa legis.
Nempe hoc est uni ludum cum clauseris urbi,
Anglorum genti mox aperire scholam.

Guliel. Attersoldus Cantabr.

ACcipe Grammaticæ (Lector) primordia (nostræ,
Quæ tradunt pueris plurima digna legi.

Cernis

Cernis ut ipſa domus, ſi nõ bene fulta, ſub imũ
Funditùs immenſo pondere preſſa ruat.
Maxima fabrilis reſeravit ut oſtia clavis:
Atque iter optanti progredienda via eſt.
Quid tibi magnificas ædes, niſi janua pandit?
Nonne urbem intranti porta petenda manet?
Janua, porta, viæ, clavis, fultura ſciendi
Singula, Grammaticæ ſunt elementa tibi.
Ergo celer tanti doctiſſima ſcripta magiſtri
Perlege, pande, para, dilige, diſce, doce.

Ejuſdem Jambi in Zoilum.

(quid eſt?
Quid eſt, quod huc Zoile properans venis?
Carpens amaris dentibus libellulos?
Vel approbes noſtros, vel excudas tuos.
Abi, nihil quod mordeas hic eſt, abi.
Vis ſcire ſenſum Grammaticæ apertum tuæ?
Objectiones cum ſolutionibus?
Vis imperitos ducere ad ſcientiam?
Hic (more diſſerentium) docet liber.
I Zoile, ſi nihil coles, culpa nihil.

Robertus Porterus. Cantabr.

Si titulum ſpectes, puerile conſpicis artes,
Si rem contractis, ecce virile decus.
Languidi tradentem fugias præcepta magiſtrũ;
Vincula Grammaticus reſpuat arcta nimis.
Grammaticas animo leges qui ponderat alto,
Quique ſubobſcuras eruit arte vias:
Abdita qui claris, certíſque incerta reſolvit:
Is ſit diſcipuli dúxque, comésque boni.

Petri

GRammatices cupias varias abſcindere lites,
Heus puer, hunc gratũ perlege ſæpe librũ:
Vincere quo diſcas ſocium, nec victus ab illo
Tunc fueris, animo ſi bene tenta tuo
Hæc habeas parvo ζητήματα ſcripta libello:
His benefac ſtudiis (clara juventa) tuis.
Cuncta ſuis diſcuſſa locis, & plana videbis:
Nam ſtudii pretium ſic tibi grande datũ eſt.
Iſte liber pueris obſcura ſophiſmata paſſim
Intellecta priùs non bene, clara facit.
Intulit ut paucis inſcriptáque dogmata chartis,
Sic planum pueris & breve fecit iter.

Ejuſdem Diſtichon.

ΣΟὐδὲ χάριν χάριτές τε φίλον ποτὲ δῶμα λιποῦσαι,
Εἰς παῖδας μοῦσαι νὺν μετεθέντο χορὸν.

Joannes Turnerus Oxon.

NUnc variata novo prodit Syntaxis amictu,
Vndíq; collectis nunc micat illa comis.
Perdiſcas veteres, veterũ quóq; ſcripta revolvas,
Attamen hic fructus, lauſque laboris erit.
Nunc licet ardentes ſitientem pellere flammas,
Hic manat placido murmure dulcis aqua.
Neve reformides ſummi declivia montis,
Quòd via ſolliciti plena laboris erit:
Quippe ſubobſcuros hæc flexus eruit artis,
Melle fluénſque tibi ſedula finxit apis.
Arbor habet fructus, ſtirps eſt cui lignea: ſucco
Reſtat ad extremam poſſe manere diem.

Gulielmus

PErge precor meritis nos devincire: quod ista
Iam dare non poterit, serior hora dabit.

Ejusdem in laudem operis.

EN fructus plantæ, divus quam fevit Apollo;
Apposuit succum docta Minerva suum.
Brachia Calliope tribuit, Polymnia frondes,
Germina Mercurius, nuncius ipse Iovis.
Florida divinis manibus quæ creverit arbor,
Aurea multa dabit, lignea nulla feres.

Ejusdem ad Lectorem.

ADsis, disce puer, quæ te liber iste docebit,
Non pretio magnus, maximus arte tamen.
Instar erit matris, dabit ubera plena petenti,
Scribere si cupias, vel bene posse loqui.
Omniaquid memorē? pro se liber ipse loquatur,
Fallere spem nescit, si modò sæpe legas.
Scilicet invenies, hæc si certamina volvas,
Docto digna viro, digna labore tuo.

Ad Authorem, Gulielmi Pyxi, Oxon. Carmen gratulatorium, & ἐγκωμιαστικον.

CUr mea Musa siles, cũ sit tibi causa canẽdi?
Culpa tacentis erit, cur mea Musa siles?
Mæonio quamvis dilaudant carmine musæ
Aoniæ, docti scripta polita viri:
Te non suppudeat gratũ superaddere carmen,
Quo poteris dignum concelebrare virum.

Persolvit

Persolvit meritas tibi (vir doctissime) grates
Nostra, sed has tremulâ voce Camœna canit.
Voce Camœna canit tremulâ, quia voce fatetur
Publicitùs nondum se cecinisse typis.
Semper at obscuris intus latuisse latebris,
Vultus sordidulos occuluisse suos.
Attamen ut gratus videar, videárque modestus,
Ista voluntatis testera sunto meæ.
Te non diffiteor, multos aluisse per annos:
Te non diffiteor, me docuisse tuâ
Sedulitate: fuit quando mea messis in herba,
Quando Grammatices insciùs artis eram.
Quot tulit Oxoniû, quot Cantabrigia alumnos,
Quos te (nunc claros) instituisse liquet?
Et queis Pierides, queis docta Academia laudes,
Queisque Minerva suis, contribuere suas.
Hi laudis testes, hi sint monumenta laborum,
(Olim Tunbrigiæ Gymnasiarcha) tui.

Ejusdem ad Lectorem
ὀκτάστιχον.

ORator quicquid, quicquid doctusve poëta
Spinosum in scriptis inserüere suis,
Tractat Grammaticû tibi γαζοφυλάκιον istud:
Solvere te gryphos Grammaticósque docet.
Laudato artificem, clivo quod sudet in isto,
Texat & hoc studiis auxiliare tuis.
Laudato artificem. Nam res est plena laborum,
Eloquii plenum, dulcis & artis opus.

Ejusdem, Authoris nomine ad candidum Lectorem Tetrastichon.

NOn vereor Criticum, mordenti aut dente Thecnem,
In quorum peragar forsitan ore reus:

Dum

Dũ (Philomuse) tibi prosint, placeãtq; labores
Nostri, Socratico quisquis amore legit.

τοῦ αὐτοῦ.

Τίπτε λόγων ἀνδρὸς μελιωδῶν, τίπτε μογέρου
Γνωμονικοῦ τε κόπων δύσκολε μῶμε μυᾶς:
Ὃς περὶ γραμματικῆς παντείων ἔξοχος ἄλλων
Ἔγραφεν ὀψιγόνοις κέρδεα πολλὰ φέρων.
Εὐφρονέον τάνυν τόδε μοὶ κρήτυνον ἐέλδωρ
Ἀντίδος ἐν πάχων ἀντὶ πόνοιο, κλέος.

Fulcus Martialis. Cantabrigensis.

DUlcia præsentis legito præcepta libelli,
Doctrinæ ad fructũ, qui tibi mõstrat iter.
Quem, charo doctus patriæ devinctus amore,
Stockwoodus finxit, cõmoda multa ferens.
Si placet ergo tuam studiis intendere mentem,
Ingenii cultus queis capiendus erit:
En (Philomuse) tibi multò locupletius auctum
Principium, à priscis quàm fuit ante viris.
Hos igitur digitis properantibus arripe fructus,
Quos tibi Stockwoodi sedula cura dedit.

Thomæ Thorpi Oxon. In Authorem libri Carmen.

MEnsis erat, mensis Majorũ nomine dictus,
Aurorã Phaetontis equi jã luce vehebant,
Cũ schola Tũbrigiæ schola tãtis inclyta alũnis,
Pieriisque superba suis, certamina pandit.
Musa minãs musæ est, & pugnat Palladi Pallas:
Græcia sidereo non sic glomeravit Olympo,
Cum facit Eliadum palmas Epeiros equarum,
Ut Mæcenatum Londini ex urbe relicta,

Descriptio disputationis anniversariæ inter Scholasticos Tunbrigienses secundo die Maii haberi solitæ, coram ornatissimis ejusdem Scholæ Moderatoribus.

Tunbrigiæque

Tunbrigiæq; ſcholas, atq; urbis turma per arces
Pervolat huc, rutilo poſtquàm diſcũbitur oſtro,
Illi aptat, primam meruit qui laude coronam,
Auro perfuſam (fulgentia munera) pennam:
Et ſacrãs alii pennas ſex præmia primi
Accipiunt, meritáque caput nectuntur olivâ.
Sed quid materiam non ſumo viribus æquam?
Artes hæ (Stockwoode) tuæ, tua munia ſunto.
Qualiter Æneadas terraque, mariq; potentes
Depinxit Maro: ſeu quali lyricus ore (gnam:
Pindarus Aſthmiacam deſcripſit carmine pu-
Tale tuum carmen nobis divine Poëta,
Dũ mihi Grammaticã pertractas ordine litem.
Hæc dici potuiſſe, hæc non potuiſſe refelli.
O ſchola quàm felix, quæ tot virtutib' aucta es!
Bis fœlix, cujus non deſunt præmia laudi:
Ter felix, præconẽ habeas quæ laudis Homerũ.

In diſputationes Joan. Stockwoodi, Caleb. Birdaci carmen Encomiaſticon.

ANne cupis variã verborũ ſcire ſynaxin?
Annè ignota cupis diſcere (alũne,) veni.
Si pueri guſtum cupiunt è nectare puro
Ducere, Stockwoodi teſta referta manet.
Crede manent, maneantq; precor per ſæcla labo-
Auxilio patriæ, quod facit omne, facit. (res:
Illius auſpiciis montes Heliconis adimus:
Illius auſpiciis Palladis arte cales.
Ergo agite (ô juvenes) validis incumbite remis,
En quæſita diu commoda multa tulit.
Cõmoda multa tulit, animos intendite veſtros:
Hîc requies menti, corporibúſque quies.
Hic docet indoctos doctis contendere pugnis
Pieridum ſine queis corpora nuda jacent.

Hîc

Hîc ſtirpis plantæ : ſtirpeſcunt ſemina ſtirpis,
Hîc lignum, ſine quo creſcere planta nequit.
Hæc ſtirps poma dabit, nõ eſt & inutile lignũ,
Stirps lignúmq; tibi commoda multa ferũt.
Carpito fronde roſas, & carpito dũ nova ſtirps
(Diva cohors iuvenũ) perlege, diſce, tene. (eſt,

In Jo. Stockwoodi Diſputatiunculas, Roberti Hethæi Tunbridg. τετράστιχον.

LUcunda, eximio potiaris fronte, libello,
Quem tibi Stockwoodi cura labórq; dedit.
Hunc cape, ſi cupias prædoctæ dona Minervæ,
Nec parvum ſtúdiis ille levamen erit.

FINIS.

ELENCHUS,

five Index quæſtionum in *una quaque hujus libelli diſputatione* tractatarum, annotatis ubiq; *in margine, quæ in tertiâ* editione acceſſêre.

Diſputatio Prima.

DE numero partium orationis, habétque unicam quæſtionem.

1 Quæſt. *An octo ſint tantùm orationis partes?*

Diſputatio ſecunda.

De nominis definitione, & accidentibus.

QUÆSTIONES.

2 Prima. *An vera ſit nominis definitio?*

3 Secunda. *An quinque ſint tantùm nominum declinationes, ſub quarum aliquâ nullum ſit nomen, quod non poſſit contineri? Et utrum ſint veræ regulæ Grammaticales, quæ de his traduntur.*

4 Tertia. *An habeant nomina neutralia tres caſus ſimiles, qui in plurali numero ſemper exeunt in A?*

In tertiâ editione recens addebatur hæc diſputatio.

Alia diſputatio in hoc argumento.

Quæſtio.

5 *An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominativum, accuſativum, & vocativum ſimiles, qui quidem caſus in numero plurali ſemper deſinunt in A?*

Diſputatio de terminatione vocativi ſingularis à nominativo in *us*, in ſecunda declinatione.

Quæſtio.

Quæstio. 6

An vocativus singularis in secundâ declinatione exeat in E, cum nominativus singularis desinit in us *?*

Disputatio de quinque nominis declinationibus seorsum & sigillatim per se consideratis.

Quæstio de prima declinatione.

An omnia nomina primæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero ? 7

Quæstio de secunda declinatione.

An omnia nomina secundæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero ? 8

Quæstio de tertia declinatione.

An omnia nomina tertiæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero ? 9

Quæstio de quarta declinatione.

An omnia nomina quartæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales in utroque numero ? 10

Quæstio de quinta declinatione.

An omnia nomina quintæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero ? 11

Disputatio de nominum propriorum genere.

Quæstio.

An veræ sint regulæ Grammaticales de generibus nominum propriorum ? 12

Disputatio de nominibus appellativis, sive communibus.

Quæstio.

An nihil contineant in se falsitatis, quæ traduntur 13

duntur de generibus nominum appellativorum, sive communium, regulæ?

Disputatio de hisce adjectivis, *Unus, totus, solus, ullus,* & reliquis.

Quæstio.

14 *An hæc adjectiva faciant genitivum singularem in ius, dativum in i, ut docet Grammatica?*

Disputatio de Heteroclitis.

Quæstio.

15 *An Heteroclitorum regulæ nihil contineant, quod meritò reprehendi possit?*

Disputatio de comparatione nominum.

Quæstio.

16 *An tres sint tantùm comparationis gradus, & vera sint omnia, quæ de his affirmantur?*

Disputatio de pronomine.

Quæstio prima.

17 *An quindecim sint pronomina, & omnia vera, quæ de illis docentur?*

Secunda Quæstio.

18 *An tres sint tantùm pronominum personæ?*

Disputatio de pronominis definitione.

Quæstio.

19 *An vera sit pronominis definitio?*

Disputatio de numero pronominum, aliter quàm paulò superiùs tractata.

Quæstio.

20 *An sunt tantùm quindecim pronomina, nec plura, nec pauciora?*

De verbo disputatio.

Quæstio prima.

21 *An vera sit verbi definitio?*

Quæstio secunda de verborum generibus, modis, & temporibus.

Quæstio.

Quæstio.

An vera sint, quæ habentur in Grammaticâ de generibus, modis, & temporibus verborum? 22

Disputatio de verborum conjugationibus.

Quæstio.

An quatuor sint verborum conjugationes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit? 23

Ulteriùs de verborum conjugationibus paulò aliter quàm superiùs disputatur.

Quæstio prima.

An quatuor sint tantùm verborum conjugationes? 24

Quæstio secunda.

An vera sit hæc regula: As in præsenti, perfectum formatin ui? 25

Quæstio tertia.

An omne verbum sit personale, vel impersonale? 26

Quæstio quarta.

An veræ sint regulæ de formatione præteriti temporis in verbis tam activæ, quàm passivæ formæ? 27

De participio disputatio.

Quæstio prima.

An vera sint omnia, quæ traduntur in Grammaticâ de generibus, & significatione participiorum? 28

Quæstio secunda.

An veræ sint regulæ, quæ habentur de numero participiorum ab unoquoque genere verborum personalium descendentium? 29

Quæstio tertia.

An veræ sint regulæ Grammaticales de terminatione, & formatione participiorum præsentis temporis? 30

Quæstio.

Quæstio quarta.

31 *An formetur participium futuri in* (rus) *à posteriore supino, additâ syllabâ* (rus?)

Quæstio quinta.

32 *Num verba activa, & neutra duo habeant participia, unum præsentis temporis, alterum futuri in* (rus?)

Disputatio de Gerundiis, & Supinis.

Quæstio.

33 *An efficiant per se Gerundia, & Supina distinctas orationis partes? Vel utrùm possunt sub aliqua octo partium orationis contineri?*

Disputatio de quatuor indeclinabilibus orationis partibus.

Quæstio.

34 *An quatuor sint indeclinabiles orationis partes? &, An omnia sint vera, quæ de illis docet Regia Grammatica?*

Disputatio de tribus Concordantiis, ac primùm de primâ, inter nominativum & verbum personale.

Quæstio.

35 *An semper cohæreat verbum personale cum suo nominativo, numero, & personâ?*

Disputatio de secundâ concordantiâ, substantivi & adjectivi.

Quæstio.

36 *An adjectivum cum substantivo casu, genere, & numero consentiat?*

37 *Secunda disputatio in hâc ipsa quæstione.*

38 *Tertia disputatio in eâdem quæstione.*

Disputatio de tertiâ concordantiâ, relativi & antecedentis. Quæstio.

39 *An relativum cum antecedente concordet genere, numero & personâ?*

Disputa-

Disputationes de nominum regimine.

Quæstio.

Cum duo substantiva diversæ significationis concurrunt, an posterius in genitivo poni debeat? 40

Disputatio de adjectivis ad copiam, egestatémve pertinentibus.

Quæstio.

An adjectiva, quæ ad copiam, egestatémve pertinent, ablativum, vel genitivum desiderent? 41

Disputatiuncula de regimine adjectivorum, dignus indignus, &c.

Quæstio.

An hæc adjectiva, dignus, indignus, & cætera, semper jungantur ablativo, vel genitivo? 42

Disputatio de regimine verborum.

Quæstio prima.

An sum, forem, fio, *& similia, utrinque nominativum expetant?* 43

Disputatio secunda de eâdem quæstione.

Quæstio secunda.

Quem casum regunt sum, forem, fio, *cum verbis optandi, & similibus?* 44

Disputatio de accusativo ante verbum infiniti modi.

Quæstio.

An verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt? 45

Disputatio de regimine verborum acquisitivè positorum.

Quæstio.

An verba acquisitivè posita regant dativum tantùm? 46

Disputatio de regimine horum verborum, *utor, fungor, fruor, potior, &c.*

Quæstio.

Quæstio.

47 *An regant hæc verba*, utor, fungor, fruor, potior, *& similia, ablativum?*

Disputatio de regimine verborum impersonalium.

Quæstio.

48 *An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipienda, quæ talia esse affirmantur in Grammaticâ? Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem exprimuntur?*

Disputatio de quatuor orationis partibus indeclinabilibus, eorúmque regimine.

Quæstio.

49 *An possint defendi regulæ, quæ de regimine quatuor partium orationis indeclinabilium traduntur?*

Disputatio de carminum ratione, sive de primarum syllabarum quantitate.

Quæstio.

50 *An vera sint omnia, quæ habentur in Grammaticâ de primarum syllabarum quantitate?*

Disputatio secunda de quantitate vocalis ante vocalem.

Quæstio.

51 *An brevis sit vocalis ante vocalem in eadem dictione?*

Disputatio tertia de quantitate diphthongorum.

Quæstio.

52 *An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?*

Disputatio quarta de ratione cognoscendi primarum syllabarum quantitatem.

Quæstio.

53 *An possit primarum syllabarum quantitas octo modis cognosci?*

Disputationes

Disputationes de regulis ultimarum syllabarum.

Quæstio prima.

An vera sit prima regula de quantitate ultimarum syllabarum? hoc est, An (a) *finita producantur?* 54

Disputatio secunda de quantitate vocabulorum in (o) finitorum.

Quæstio secunda. 55

An communes sint omnes dictiones in (o,) *quibusdam exceptis?*

Disputatio altera de dictionibus in (*a*) finitis.

Quæstio tertia. 56

An nominativi, accusativi, & vocativi in (a) *breves sint?*

Disputatio quarta de quantitate dictionum in (*t*) finitarum.

Quæstio quarta. 57

An brevia sint, quæ in (t) *desinant?*

Disputatio quinta de quantitate obliquorum in (*is*)

Quæstio quinta. 58

An longi sint obliqui plurales in (is?)

Disputatio sexta de quantitate vocabulorum in (*os.*) Quæstio sexta.

An producantur regulariter voces in os? 59

Disputatio septima de quantitate dictionum in (*us.*)

Quæstio septima.

An brevia sint, quæ terminantur in (us?) 60

Disputatio octava, & ultima, de carminum generibus.

Quæstio octava.

Quot sunt Carminum genera apud Latinos: & qui sint pedes peculiares Carminis Hexametri, sive Heroici? 61

DISPUTATIUNCULARUM *Puerilium de rebus Grammaticalibus* variæ formulæ, ad ſtudioſorum Utilitatem *elaboratæ.*

DISPUTATIO PRIMA, De numero partium Orationis.

QUAESTIO PRIMA.

An octo ſint tantùm partes orationis?

Quæſt. Cum nulla re magis acuantur puerorum ingenia, quàm crebris, de rebus utilibus, diſputationibus, libet tuorum in re Grammaticali (condiſcipule chariſſime) progreſſuum, paucis propoſitis quæſtiunculis, periculum facere. Præfatiuncula

Reſp. *Ego itidem (contubernalis optime)*

optime) me pro viribus ad respondendum accingam: propone itaque quæ volueris.

Quæst. Primùm abs te quæro, quot sentias esse partes orationis?

Resp. *Quæstio quidem ardua & perquàm difficilis.*

Quæst. Quò facilior est quæstio hæc, eò promptiùs & expeditiùs potes respondere. Dic ergo apertè quot sint orationis partes?

Resp. *Octo sunt.*

Quæst. Nec plures, nec pauciores?

Resp. *Maximè.*

Quæst. Ego probabo unicam esse solummodò orationis partem, eámque nomen duntaxat.

Resp. *Videamus tandem quàm dextrè hoc præstare possis.*

Unicam esse orationis partem.

Quæst. Septem reliquæ partes orationis sunt nomina: ergo unica solummodò orationis est pars?

Resp. *Septem reliquæ orationis partes non sunt nomina.*

Quæst. Pronomen est nomen, verbum est nomen, participium est nomen, & ita de reliquis: ergo unica solummodo orationis est pars.

Resp. *Pronomen non est nomen, nec verbum*

verbum est nomen, nec reliquæ partes orationis sunt nomina.

Quæst. Pronomen inflectitur hoc pronomen, pronominis; verbum inflectitur hoc verbum, verbi, & ita de reliquis. Manifestè igitur vides omnia hæc esse nomina.

Resp. *Captiosa & fallax est hæc tua argumentatio, à rebus ad rerum vocabula. Fateor enim hæc vocabula pronomen, verbum, & participium, & cætera, esse nomina: res verò per illa vocabula significatæ non sunt nomina.* Superioris argumentationis solutio.

Quæst. Satisfacit mihi utcumque hæc tua responsio: verum alia ratione adhuc evincam, non esse octo partes orationis,

Resp. *Facile est hoc dictu, sed non ita facile fortasse probatu.*

Quæst. Quid ni esset eadem facilitas in utroque? fiat itaque quod asserui probabo.

Resp. *Age ergo.*

Quæst. Si octo sint tantùm orationis partes, tunc pronomen & participium non sunt nomina: sed pronomen & participium sunt nomina: ergo non sunt octo, sed quinque solummodò partes orationis. Alia ratio.

Resp. *Si loqueris de nudis hisce vocabulis, pronomen scilicet, & participium, priùs est tibi à me satisfactum. Concedo enim nuda hæc vocabula esse nomina: res verò per illa significatæ non sunt nomina.*

Quæst. Loquor de rebus ipsis, non de vocibus solummodò.

Resp. *Nego itaque illa esse nomina.*

Quæst. Quæ sequuntur nominum inflexionem, ea omnia sunt nomina: pronomen & participium sequuntur nominum inflexionem: ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. *Pronomen & participium non sequuntur nominum inflexionem.*

Quæst. Cur non eâdem temeritate negas ipso meridie solem lucere?

Resp. *Quasi verò illud prius tàm esset manifestum, quàm hoc posterius.*

Quæst. Non magna est profectò discrepantia. Sed omissis verborum ambagibus strictiùs tecum agam, & quod dixi, hac ratione evincam.

Resp. *Bene habet: hoc si effeceris, virũ te strenuum & fortem ostenderis.*

Quæst. Quæcunq; habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, illa ipsa sunt nomina: sed pronomen

&

& participium habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, nempe numerum, casum, genus, & declinationem : ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. *Nôsti tamen habere nomen gradus comparationis, quibus carent scilicet pronomen & participium.* Sunt hæc, usque ad hunc asteriscum * jam demum addita.

Quæst. Multum tu scilicet à rei veritate aberras, nec videris regularum Grammaticalium satis esse peritus.

Resp. *Non sum ego rerum Grammaticalium tàm imperitus, quàm es tu nugator & cavillator callidus & astutus, qui mecum tam subdolè & versutè disceptes.*

Quæst. Quid ita demum ?

Resp. *Quia pronominum comparatio valde est rara, inutilis, & manca : participia verò siquando comparentur, non sunt revera participia, sed migrant in nomina, suntque potius nomina participialia quàm participia dicenda.* Ipsissimus, & tuissimus leguntur aliquando.

Quæst. Sed quid tandem respondes superiori argumento ? Superioris rationis solutio.

Resp. *Est illud tuum argumentum (ô bone) infirmum, insufficiens, debile, & mancum.*

Quæst. Ostende quæso, qua ratione?

Resp. *Faciam verò, & nihil libentiùs. Respondeo igitur pronomen & participium habere quædam, quæ sunt nomini propria, utpote numerũ, casum, genus, & declinationem, atq; hactenus convenire cum nomine. Sed habent præterea utraque hæ partes orationis quædam sibi peculiaria & propria, in quibus cum nomine non communicant, & proinde efficiunt per seſe alias, & peculiares orationis partes.*

Quæst. Quænam verò sunt illa?

* Quæ sequuntur ad finem hujsce responsionis nũc primùm adduntur.

Resp. *Pronomen habet personarum differentiam, quàm nomen nullo modo admittit: participium verò & tempore, & significatione differt à nomine, & proinde nomen esse nequit.* * *Scio etiam recentiores quosdam scriptores, eosdemque doctos & literatos viros facere pronomen & participium, unam & eandem orationis partem cum nomine, ob similem fortasse cum nomine inflectendi rationem. Nos tamen Regiæ Grammaticæ sequemur autoritatem, quam pro viribus ad aras usque tutabimur, & defendemus.*

Quæst. Placet mihi quodammodò hæc tua responsio. Pergamus igitur ad aliam quæstionem.

SECUN-

SECUNDA DISPUTATIO
De nomine, & ejus attributis.

PRIMA QUÆSTIO.

An vera sit nominis definitio.

Quæst. Cùm priùs de numero partium orationis satis pro ingeniolorum nostrorum modulo inter nos disceptatùm & digladiatum fuerit, jam (si placet) virium tuarum periculum faciam in tutanda & defendenda nominis definitione.

Resp. *Me satis validum & robustum fortassis invenies, & proinde incipe, si quid habes, in me mora non erit ulla.*

Quæst. Dic ergo apertè quid voces nomen?

Resp. *Nomen in Grammatica nostra definitur pars orationis rem significans, sine ullâ temporis, aut personæ differentiâ.*

Quæst. Ego facillimè, & nullo negotio omnes istius definitionis partes concutiam, & convellam.

Resp. *Audio Thrasonicam militis gloriosi jactantiam. Sed omissis verbonum ampullis, firmis argumentis nobis ostende, qui vir sies.*

Quæst. Tu virium mearum periculum non sine magna nominis tui ignominia facies, si vel respondendo hæsites, vel interrogatiunculis meis parum dextrè satisfacies.

Resp. *Noli de me (quæso) esse solicitus: Miseret me tui potius, tuasque vices doleo, qui tam duram in te provinciam susce peris.*

Quæst. Ain' verò? videamus igitur qua ratione poteris hujus teli ictum devitare. Sic enim contra nominis tui definitionem insurgo.

Resp. *Audiamus tandem quid possis.*

Prima ratio contra nominis definitionem.

Quæst. Si omne nomen significat rem: tum quicquid rem non significat, illud ipsum non est nomen: sed aliquid non significans rem, est nomen: ergo omne nomen non significat rem.

Resp. *Nego aliquod reperiri nomen, quod non significet rem.*

Quæst. Itane quæso? Quæ pars ergo orationis est (nihil?)

Resp. *Nihil est nomen.*

Quæst.

Quæst. Qua ratione potest esse nomen, cùm rem non significet?

Resp. *Nihil significat rem.*

Quæst. Hoc tuo responso quid potest esse magis absurdum? Opponuntur enim inter sese res, & nihil, ita ut quidquid res est, non possit dici nihil, & quod nihil est, non possit ullo modo res dici.

Resp. *Longè profectò falleris. Non enim significat (nihil) rem omnino nullã, sed rem nullius momenti, & valoris.* Nihil significat rem.

Quæst. Qua ratione hoc probas?

Resp. *Quia nil est contractũ à nihil, utrumque verò à vocabulo hilum, quæ vox propriè significat illud nigrũ, quod in summitate fabæ cernitur. Cum verò illud res sit vilissima, inde fit quòd nil, vel nihil, rem nullam lingua nostra vernacula interpretemur: non quòd nulla res revera sit, sed quòd ne hilum quidem valeat, hoc est, nullius sit momenti.* Hilum. Nothing.

Quæst. Quanquam nihil habeam, quod contra hanc tuam responsionem regeram (videtur enim mihi valde subtilis & acuta;) non tamen ita desistã, sed alia adhuc in te tela vibrabo.

Resp. *Me satis fortem & strennũ invenies*

venies (Cyclops licèt, vel ipse Polyphemus sis) ad omnes tuos ictus, verborum modo, non saxorum (quemadmodum ille) conjiciendos sustinendum.

Quæst. Quemadmodum priùs probavi nomen non significare rem: ita jam ostendam nomen habere temporis & personæ differentiam.

Resp. *Nihil verius (mihi crede) unquam in tota tua vita affirmâsti. Nam quemadmodum priùs, non veris, sed falsis argumentis probare volueras nomen non significare rem: ita fictis jam fortassis captiunculis ostendere conaberis nomen habere temporis & personæ differentiam.*

Secunda ratio contra nominis definitionem, quòd significet temporis differentiam.

Quæst. Si qua lateat in verbis meis fallacia, illam tu (quæso) detege, & palam coram omnibus circa hæc subsellia astantibus in lucem proferto. Sic enim disputo. Hora, dies, mensis, annus, lustrum, seculum, sunt nomina; significant autem temporis differentiam: ergo falsa est illa nominis definitio in Grammatica, quæ affirmat nomen non habere temporis & personæ differentiam.

Resp. *Hora, dies, mensis, annus, non significant temporis differentiam.*

Quæst.

Quæst. Horæ tempus differt à diei tempore, nec est mensis spatium idem cum anni spatio: facilè ergo vides hæc nomina significare temporis differentiam

Resp. *Lubens concedo non esse idem spatium temporis in omnibus hisce vocabulis à te antea prolatis; non tamen facilè dixerim nudas hasce voces in sese consideratas admittere temporis differentiam.*

Quæst. Quid ita quæso?

Resp. *Quia tametsi significent omnia hæc nomina à te prius recitata, tempus: non tamen significant temporis differentiam, hoc est, significant nudum tempus solummodò, & nihil præterea, quemadmodum in verbis fieri videmus, quæ præter propriam & genuinam significationem, habent etiam adjunctam temporis significationem: ut exempli gratia, verbum (doceo) non solùm significat, alium instruo, sed etiam me hoc temporis momento hoc facere. Ita verò (docui) denotat me hoc fecisse jam olim, nempe tempore præterito. Sic (docebo) declarat me tempore futuro hoc esse facturum.* Solutio superioris objectionis.

Quæst. Aliquid est profectò quod dicis,

dicis,& non multũ fortassis à vero abhorrens;quod tametsi videatur meam de tẽporis in nominibus præcedentibus differentia objectionẽ non mediocriter labefactare, non ita tamen effugies; sed alia adhuc ratione nominis sive definitionem,sive descriptionem convellere, & infringere conabor.

Resp. *Multa tu quidem conaris, & magno tandem conatu, quemadmodum ille apud Comicum, magnas profecto nugas agis.*

Quæst. Parciùs ista viris tamen objicienda memento.

Resp. *Tibi præsertim, viro tam forti & strenuo.*

Quæstio. Contra verbosum nolo contendere verbis, sed firmis argumentis quod asserui, probabo.

Resp. *Proba igitur.*

Quæstio. Multa sunt nomina, quæ habent personæ differentiam, ergo non vera est nominis definitio, in qua affirmatur nomen non habere personæ differentiam.

Resp. *Nullum est nomen, quod admittit personæ differentiam.*

Quæst. Sic probo. Omnia nomina, quæ habent vocativum, habent etiam

personæ

perſonæ differentiam: ſed infinita penè ſunt nomina quæ habent vocativum: ergo infinita ſunt penè nomina, quæ habent perſonarum differentiam.

Reſp. *Nego Majorem, hoc eſt, nego omnia nomina, quæ habent vocativum, habere etiam perſonæ differentiam.*

Quæſt. Majoris veritatem ſic aſſero. Si non ſitin nominibus perſonæ differentia, tunc vocativus erit ejuſdem perſonæ cum nominativo, & reliquis caſibus. Sed vocativus non eſt ejuſdem perſonæ cum nominativo, & reliquis caſibus: ergo ea nomina, quæ habent vocativum, habent etiam perſonæ differentiam.

Reſp. *Vocativus eſt ejuſdem perſonæ cum reliquis caſibus.*

Quæſt. Hoc tuum reſponſum hac ratione convellam.

Reſp. *Convellas quoad libeat, modo ne refellas.*

Quæſt. Imò & convellam atque etiam invincibiliter refellam.

Reſp. *Ante victoriam noli cantare triumphum.*

Quæſt. Sic ergo de tuo reſponſo triumphare conabor, hoc in illud prolato argumento. Omnis nominativus

eſt

est tertiæ personæ, omnis autem vocativus est secundæ personæ: ergo vocativus non est ejusdē personæ cū reliquis casibus, atq; ita per cōsequens, admittit nomen personæ differentiam, id quod ego probandum suscepi.

Resp. *Scitè tu quidem, & rectè. Atque etiam hac ratione probaveris pronomina ego, & tu, esse tertiæ personæ, quia sunt nominativi casu.*

Quæst. Ain' vero? Quis putaret homini tam perspicaci tam hebetem esse oculorum sensum, ut solem meridie lucentem videre nequeat? Ego enim de nominibus sum locutus, tu verò respondes de pronominibus.

Resp. *Bene habet. Jam tandem videor mihi animi tui sensum perspexisse, vel intellexisse. Vis enim omnem nominativū in nominibus esse tertiæ personæ.*

Quæst. Rem acu tetigisti. Expecto igitur qua ratione argumenti mei vim possis repellere, quin fateri cogaris esse in nominibus personæ differentiā.

Solutio objectionis de personæ differentia in nominibus.

Resp. *Nihil minus. Nam quòd omnis vocativus affirmatur esse secundæ personæ, id non fit propriè ex sua ipsius significatione, sed ex vi pronominis subauditi (scilicet Tu,) cum quo per Apo-*

Quæst.

positionem in eodem casu cohæret.

Quæ sequuntur ad finem hujusce disputatiunculæ jam demum adduntur.

Quæst. Mihi tamen (utcunque hactenus acutè satis responderis) nondum omnem scrupulum de temporis & personæ differētia in nominibus ex animo prorsum exemisse videris, ita ut tutò & securè in his quæ à te hucusque sunt dicta possim acquiescere.

Resp. *Sed quid habes præterea quod in hoc argumento possis objicere, depromе tandem, quò magis eluceſcat veritatis splendor, discussis & fugatis omnium sophisticarum objectiunculārum nebulis, & caligine.*

Quæst. Vocabula ipsa (temporis & personæ) cùm sint nomina, videntur nominis definitionem infringere.

Resp. *Nodum in scirpo quæris, seu potius apertè nugaris.*

Quæst. Bona verba (quæso.) Non enim est res tam aperta & dilucida, ut tibi forsan videtur. Nam cum hæc ipsa vocabula (temporis, & personæ) sint nomina: nemo tam est rudis & hebes, tardoque ingenio, qui non videat omnes temporis circumstantias, sive præsentis, sive præteriti, sive futuri, multum inter sese differre, & discrepare: Personarum vero aliam esse primam,

Alia objectio de tempore, & persona.

primam, aliam secundã, aliam tertiam.

Resp. *Videris mihi valde obscurè & perplexè loqui.*

Quæst. Conabor me ipsum satis manifestè explicare. Hoc enim volo, tempus præsens differt à præterito, præteritum autem à futuro : personam item primam non esse eandem cum secunda ; nec secundam, eandem cum tertia: esse igitur in nomine temporis & personæ differentiam.

Resp. *In manifestũ ταυτολογίας vitium incidis. Sunt enim hæc prorsus eadem cum illis, quæ paulo superius objeceras.*

Quæst. Itane tandem ? Nonne supra egi de die, mense, anno, & similibus : de differentia item personæ in casibus nominativi & vocativi in nominibus.

Resp. *Ad ea igitur quæ jam porro addidisti de tẽporis circumstantiis, & personarum differentiis respondeo, tempus præsens, præteritum, & futurum, in nominibus locum non habere, sed in verbis : personæ item differentiam in pronomine & verbo reperiri, in nomine vero non item, & proinde nihil omnino hoc facere ad nominis definitionem infringendam.*

Quæst.

Quæst. Donec quis meliora protulerit, ego hac tua responsione ero contentus, & pergam ad aliam quæstionem.

QUÆSTIO SECUNDA

An quinq; sint tantùm declinationes nominum, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non possit contineri? Et utrum vera sint regulæ grammaticales, quæ de his traduntur?

Quæst. Non ea est ingenii mei facultas, ut polita quadam & elegante oratione aures vestras demulcere queam, nec est etiam mei instituti hoc præstare nunc temporis. Res enim ipsa postulat, ut potius strictis argumentis, quàm prolixis orationis clausulis de proposita quæstione agamus. Dic igitur perspicuè, & ἀνυπευθύνως, quod tibi de hujus quæstionis veritate videatur?

Resp. *Quo tu brevius omissis verborũ ambagibus egeris, eo eris mihi gratior & charior, tibiq; promitto & polliceor me esse sanctissimè observaturum, me eàdem usurũ in respondendo brevitate,*

quâ

quâ tu in proponendo utere. Dico igitur nihil esse in hac quæstione, quod non ausim ut verissimum & certissimum defendere.

Quæst. Bene ergo se res habet. Ego mox virium tuarum periculum faciam, speroq; me tecum ita esse acturum, ut omnibus appareat, quàm sis impar ad illud præstandum: quod tam temerè & audacter in te susceperisti.

Resp. *Erras, & me ignoras (ô bone), si putas te posse me sævis dictis tuis prælarare. Habes adversarium satis fortasse animosum & quem non ita facile, ut tu reris, vinces. Fueris vel Hercule ipso, vel Polyphemo robustior, aut Thrasone Terentiano gloriosior, ego nec vires tuas reformido, nec verborum tuorum ampullas flocci faciam.*

Quæst. Sic ergo contra hanc quæstionem disputo: Multa sunt nomina, quæ ad nullam declinationem possunt referri: est itaque falsa hæc quæstio.

Resp. *Parturiunt montes, & nascitur ridiculus. Hoccine tandem est illud telum tàm magnoperè formidandum? Orator poteris fortassis esse vehemens, es tamen disputator parùm subtilis, qui*

a petitione principii (ut loquuntur Dialectici) disputationem tuam ordiris.

Quæst. Imò ego mihi nihil concedi peto.

Quod institui, solida ratione evincam.

Resp. *Audiamus tandem.*

Quæst. Quæ non declinantur omnino, illa non possunt ad aliquam declinationem referri : at multa sunt nomina, quæ non declinantur omnino : ergo multa sunt nomina, quæ ad nullam declinationem referuntur.

Resp. *Hoc aliquid est, quod jam dixisti ; verùm hoc aliquid nihil est. Nego enim esse aliquod nomen quod non declinetur.*

Quæst. Quid audio ?

Resp. *Hoc, quod narro.*

Quæst. Scilicet tu nomen nullum esse affirmas in declinabile ?

Resp. *Nugaris. Quasi hoc tibi voce non satis clara jam dudum dixerim. Arrige ergo aures tuas, & me audi denuò & tertio, si voles, affirmantem omnia nomina declinari.*

Quæst. Satis tu quidem strenuè hoc ipsum affirmas : quàm autem possis idem fortiter defendere, mox patebit.

patebit. Revoca (quæso) sensus tuos qui mihi jam videntur peregrinari qui rem tam apertam negare audeas. Hæc reperiuntur apud Lilium tuum. Omne quod exit in um, ceu Græcum sive Latinum, esse genus neutrum sic invariabile nomen. Quid jam ais? An nonconstrictus teneris? Quo pacto demum te irretitum ex hoc laqueo expedies.

Resp. *Noli (quaso) gloriari. Nihil est facilius. Fateor multa nomina esse invariabilia, sed non indeclinabilia.*

Quæst. Facetè demum inventa hæc tua responsio est. Quasi verò non idem sit, esse invariabile, & indeclinabile: vel si aliqua sit inter hæc differentia talis est ferè, qualis inter stolidum & stultum.

Resp. *Acutè sanè, qui hoc pacto aliquè conaris mihi nomen stulti inurere. Tu tamen quem non stultum, sed sapientum octavum merito appellare possim, scito me loqui de nominibus regularibus in hac quæstione, & non de irregularibus, sive heteroclitis. Fateor enim inter illa reperiri, quæ non declinentur: verùm illa ego extra quæstionis meæ cancellos, tanquam enormia, re-*

rebellantia, & quæ in ordinem cogi non possunt, rejicio, & excludo.

Quæst. Video mihi esse negotium cum vulpe callida, & astuta, id est, cum antagonista subdolo, & versipelle: verum non sic evades. Aliud adhuc telum, & priore longè acutius in te vibrabo, cujus ictum vide qua ratione poteris à latere tuo depellere & propulsare. Hæc enim (si bene memini) responsionis tuæ erat summa; Hanc tuam quæstionem intelligi debere de nominibus declinabilibus, non autem de nominibus indeclinabilibus, & heretoclitis, nonne?

Resp. *Sic est.*

Quæst. Fateris ergo nullum esse nomen declinabile, quod non referatur ad unam aliquam quinque declinationum.

Resp. *Maximè.*

Quæst. Euge, jam habeo quod volo. Ita enim te statim retibus meis implicabo, ut te inde nulla ratione extricare & expedire poteris.

Resp. *Ego hæc verba tua tam magnifica, verba dum sunt, facilè ferre possum: verùm si ad rem conferantur, vapulabis.*

Quæst.

Quæst. Magnificè tu quidem, nec bonæ i li, mulierculæ, cujus tu verbis uteris, multùm absimilis. Sed omissis verbis, ad rem tandem veniamus.

Resp. *Incipe si quid habes.*

Quæst. In me mora non erit ulla. Sic enim argumentor: multa nomina declinabilia reperiuntur, quæ ad nullam declinationem possunt referri: non est ergo vera hæc tua quæstio.

Petitio Principii.

Resp. *Vulpes (quod dici solet) pellem mutare potest, sed non naturam, sive ingenium. Tu enim Sophista callidus, quàm es tui similis, quantumvis id celare cupias? Rursus petis principium, sive id sumis pro confesso, quod tibi erat in primis probandum. Nego enim ulla declinabilia esse nomina, quæ non referantur ad unam aliquam quinque declinationum.*

Quæst. Tu profectò valde es verbosus, & aliquantò quàm par est, loquacior. Quasi ego jam pridem hoc non agerem, ut probem id, quod sciam probè esse mihi vel in primis probandum. Atque hoc cum statim effecero, omnibus his astantibus luce meridiana clarius patebit, quàm tu turpiter

turpiter te perdes, & quàm infigniter causa cades. Nam Dido, Clio, Echo, & multa hujusmodi, nomina sunt declinabilia, nec tamen ad aliquam quinque declinationum referuntur: non est itaque vera hæc quæstio. Dido, Clio, Echo, &c.

Resp. *Quid si negem hæc nomina esse declinabilia?*

Quæst. Quid si inficias eas solem ipso meridie lucere?

Resp. *Itane tibi videtur hoc aquè absurdum ac illud? Nego ego revera has voces esse declinabiles.*

Quæst. Non patiar te ita exspatiari: arctius te constringam, agamque tecum paucis, hoc modo: variantur hæ voces per terminationum casualium discrimina: ergo sunt declinabiles.

Resp. *Ego tibi etiam non minore brevitate respondeo hoc pacto, nempe dico hæc nomina non habere casuum discrimina.*

Quæst. Dido facit in genitivo Didus, in dativo Dido, in accusativo Dido (quod idem de reliquis similibus est dicendum:) habent ergo hæ voces casuum discrimina.

Resp. *Fateor verum esse quod dicis.*

Ego autem hoc, quod tam erat manifestum, negavi; non quod ita revera senseram, sed potius ut virium tuarum periculum facerem. Cano jam ergo palinodiam, & hæc nomina declinabilia esse concedo, & ad tertiam declinationem Latinorum referri.

Quæst. Quo teneam vultum mutantem Protea nodo? Tu tibi ipsi non constas. Modò ais, modò negas. Quàm autem est hoc absurdum, vel quod nuperrimè affirmasti? Quomodo sunt enim hæc nomina tertiæ inflexionis, cum nullam habeant cum terminationibus tertiæ inflexionis affinitatem?

Resp. *Placuit tamen Grammaticorum doctissimis eo hæc referre, quorum ego judicio acquiesco; tametsi habeam aliam evadendi viam, si dixero quæstionem meam intelligi de Latinis, non autem Græcis vocabulis.*

Quæst. Quia video te tam subdolum & versipellem, ut quocunque te fugientem persequar, mille tamen habeas elabendi vias, à Græcis vocabulis te aliquantisper revocabo ad dictiones Latinas, utpote nobis longe familiariores. De his autem multa

Tertia ratio.

habeo

habeo quærenda, sed hoc imprimis: an omnia videlicet nomina Latina putes ad unam aliquam quinque declinationum posse referri?

Resp. *Tu mihi videris argumentorum penuria valde laborare, qui toties eandem cantilenam canere non erubescas. Quoties enim est tibi à me antea responsum, secludi ab hac quæstione multa nomina Latina Heteroclita, & indeclinabilia?*

Quæst. Admitto lubens hanc tuam exceptionem, & loquor de Latinis nominibus regularibus solummodò.

Resp. *Ea omnia dico ad unam aliquam harum quinque declinationum posse referri.*

Quæst. Ad quã ergo declinationem refers hanc vocem (familia) quam tibi puto esse valde familiarem? Familia.

Resp. *Ad primam.*

Quæst. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia habet genitivum in æ diphthongo.*

Quæst. Nunquam ergo legisti familias in genitivo? Familias in genitivo.

Resp. *Non legi, nisi mea me fallat memoria.*

Quæst. Quid (quæso) apud probatos autores est hisce loquendi formulis magis tritum, & usitatum: Patres familias, matres familias, filius familias, & hujusmodi?

Resp. *Una hirundo non facit ver: ita nec unum aliquod exemplum satis est ad infrigendam regulæ generalis veritatem.*

Quæst. Esto sanè, non posse ex unius hirundinis ad nos adventu indicium certum de vere instante fieri: cum tamen illas ad nos catervatim volitantes aspicias, nunquid vernum anni tempus jam jam appropinquare dubitaveris?

Resp. *Davus sum, non Oedipus. Explica ergo quid sibi velit hoc tam reconditum verborum involucrum?*

Terras, auras in genitivo:

Quæst. Non solum facit familias familias in genitivo, sed reperiuntur plura ejusmodi, quemadmodum terras. auras, & similia.

Resp. *Sunt hæc antiqua & obsoleta quorum jam nullus est usus apud Scriptores recentiores.*

Quæst. Detur hoc in nonnullis familias tamen frequenti est in usu etiam inter melioris notæ autores.

Resp.

Resp. *Sic itaque respondeo: voces haſce, familia, terra, aura, & hujus farinæ reliqua, facere interdum in genitivo familias, terras, auras, ad imitationem Græcorum.*

Latina quædam habent *as* in genitivo primæ declinationis ad imitationem Græcorum.

Quæst. Tune Græcus? Græculus eſuriens in cœlum, juſſeris, ibit.

Resp. *Tua profectò tam petulca & inſulſa lingua loquacitas, vel potius procacitas, te non tam Græculum, quam graculum eſſe prodit, & oſtendit.*

Quæst. Videamus ergo quid tu Græcus pro Græca hac in Latinis vocibus imitatione adferre poſſis?

Græcorum imitatio.

Resp. *Quemadmodum apud Græcos in ſecunda declinatione ſimplicium, nomina ſubſtantiva in δα, θα, ρα, & α purũ habent genitivum in ας: ita familia, terra, aura & ſimilia, ad illorum exemplar faciunt interdum familias, terras, auras in genitivo.*

Quæſt. Si cavillari & tergiverſari liberet, haberem quod contra hanc tuam reſponſionem objicerem. Sed quia eandem doctorum judicio comprobari video, pergam jam ad alia in te tela vibranda, quorum ſi tu ictus ſuſtinere poteris, ſatis mihi robuſtus & ſtrenuus eſſe videberis ad tutan-

dam & defendendam hanc nominis Grammaticalis arcem & turrim, ita ut illa relicta, aliam copiarum mearum partem ad pronominis agrum depopulandum transferam & convertam.

Resp. *Ego omnes tuorum argumentorum ictus levi & parva quadam corporis declinatione vitabo. Fac itaque viriumm earũ periculum cum volueris.*

Quarta ratio sive objectio.

Quæst. Cum tam sis paratus ad omnem belli eventum, ostende (quæso) quot sint terminationes nominativi & vocativi singularis in prima declinatione Latinorum.

Resp. *Pro varia nominativi terminatione varia est etiam vocativi terminatio.*

Quæst. Quot sunt itaque nominativi terminationes?

A, Am, As, E, & Es.

Resp. *Quinque: videlicet* A, Am, As, E, & Es.

Quæst. Suntne hæ omnes terminationes nominum Latinorum?

A Latinorum terminatio.

Resp. *Minime. Illa enim nomina primæ declinationis sunt solummodo Latina, quæ finiunt in* A. *Quæ vero desinunt in* Am, *sunt Hebræa proprie. Et quæ exeunt in* As, Es, & E, *Græca.*

Quæst. Ego vanam & futilem esse

hanc

hanc terminationum distinctionem hac ratione probabo.

Resp. *Age tandem.*

Quæst. Multa sunt nomina primæ declinationis in *A*, quæ non sunt Latina, sed Græca. Proinde falsum est illud, ubi asseris, terminationem *A* in prima declinatione, esse indicium nominum Latinorum.

Resp. *Tu profectò vanus es & futilis nugator, qui etiam falsè & captiosè disputas, cum ex eo quod dixi hanc literam terminalem* A, *in prima declinatione esse notam nominum Latinorum, probare conaris omnia in* A *primæ declinationis esse Latina. Scio enim Satrapa, Athleta, Poeta, Geometra, Bibliopôla, & infinita alia in* A, *primæ declinationis, esse tamen Græca.*

Quæst. Qua igitur ratione tu tibi ipsi constas?

Resp. *Non affirmavi omnia nomina in* A, *primæ inflexionis, esse Latina, sed pleraque ita esse. Non video tamen quid absurdi inde sequeretur, si hoc generaliter affirmâssem. Sic enim explico verborum meorum sententiam, nempe omnia nomina primæ declinationis in* A, *esse terminatione Latina, licet ex illis*

Latina, inflexione, origine Græca

multa sint origine Græca. Cum tamen inter declinandum nulla in re differant à dictionibus Latinis primæ declinationis in A, *non video, cur hoc sensu non dici possint Latina, declinatione scilicet, non derivatione.*

Quæst. Subtilis es tu quidem disputator, orator tamen fortassis parum vehemens; verùm jam doce, quæ sunt vocativi terminationes in prima declinatione?

Resp. *Nomina primæ declinationis in* A, *faciunt vocativum similem nominativo, quemadmodum & nomina in* Am, *quæ ferè sunt Hebræa. Atque idem est censendum de Græcis in* E. *Quæ vero Græca habent nominativum in* As, *ea faciunt vocativum in* A: *in* Es *autem faciunt vocativum vel in* A, *vel in* E.

Quæst. Hoc illud est quod volui: huc tendebant interrogationes meæ tam longè petitæ. Jam sanè captus es, & ita in retibus meis implicatus, ut te inde non facilè explicaveris.

Resp. *Quid sibi vult tam insolens hic verborum triumphus? Audiamus quid tandem hinc velis concludere.*

Quæst. Redde prius (si potes) rationem.

tionem, cur in rudimentis Anglicanis nulla fiat mentio tam varii hujus nominativi exitus in nominibus vel primæ, vel reliquarum declinationum.

Probabilis conjectura, cur nulla fiat mentio variarum nominativi terminationum in singulari numero.

Resp. *Quid hoc ad præsens institutũ tuum? Ego tamen (ut potero) hac in re tibi etiam satisfaciam. Rudimenta illa Anglicana Latinæ Grammaticæ præfixa, ut sunt ad tenellorum captum & ingeniolum accommodata, ita etiam hujusce rei præcipuè rationem habuit illorum Author (quicunque tandem ille fuit,) ne præceptorum multitudine illorum memoriam obrueret; ac proinde accuratiorem singulorum casuum in illis quinque declinationibus tractationem, pro varia eorundem terminatione, ad Grammaticam Latinam rejecit.*

Quæst. Rectè tu quidem conjectas, adeò ut rem ipsam acu (quod aiunt) teitgisse videaris. Quod si eadem dexteritate utare in reliquorũ meorum argumentorũ solutione, ego sane in re Grammaticali te solertem dabo.

Resp. *Nullius sunt momenti rationes tuæ, ac proinde nullo negotio quam facillimè solventur, nec ulla in re potes regularum Grammaticalium veritatem concutere, & convellere.*

Quæst. Verbis apud te nihil proficio, videbo igitur quid possim argumentis. Ac primùm à te quæro, cujus declinationis & generis sit Pythias, tam frequens & notum puellæ nomen apud Terentium in Eunucho?

Resp. *O quàm similes habent labra lactucas! Et, quàm apte convenit tuis moribus allatum à te exemplum, ut tu scilicet loquaculus nugator, loquaculæ puellæ nomen adduceres ad labefactandam Grammaticæ certitudinem.*

Quæst. Omitte tandem hanc linguæ volubilis petulantiam, & respondе quæstioni.

Resp. *Pythias est primæ declinationis apud Latinos, & fœminini generis.*

Quæst. Probabo nec primæ declinationis esse, nec fœminini generis.

Resp. *Qua demùm ratione?*

Pythias in vocativo.

Quæst. Hoc modo. Nomina primæ declinationis in *As*, faciunt vocativum in *A* (quemadmodum tu antea rectè affirmasti;) Pythias verò non facit vocativum in *A*: sed in *As*: ergo non est primæ declinationis.

Resp. *Pythias non facit vocativum in* As.

Quæst. Itane (quæso) es oblitus illorum

lorum, quæ toties apud Terentium legeris? Quid festinas, aut quem quæris Pythias? Et postea in eadem Scæna: Au! obsecro mea Pythias, quod istuc nam monstri fuit? Atque ibi etiam si quæras, reperies Dorias, aliud puellæ nomen, in vocativo. In Eunuch. Act. 4. Scæ. 3.

Resp. *Quasi verò in eâdem scæna non sic loquatur Terentius: Paululum si cessassem Pythia, domi non offendissem. Hoc enim loco palam est Pythias facere in vocativo Pythia secundum regulam.* Pythias in vocativo.

Quæst. Hoc est clavum clavo pellere, seu potius nodum dissecare, non solvere. Sed quid tandem respondes?

Resp.--*Pictoribus atque Poetis quidlibet audēdi semper fuit æqua potestas.*

Quæst. Verum sane hoc esse concedo quoad pingendi & fingendi libertatem, non autem quoad scribendi & loquendi modum & rationem.

Resp. *Si tibi minus satisfaciat prior responsio: dico in hujusmodi loquendi formulis esse peculiarem quendam Græcismum, seu potius Atticismum, cujus dialecti hoc probè novisti esse proprium, ut in omni declinatione vocativum habeat similem nominativo.* Atticismus.

Quæst.

Quæst. Dicis ergo more Atticorum fieri, quod Pythias & Dorias & hujusmodi nonnulla reperiantur in vocativo. Resp. *Maximè.*

Quæst. Ad genus verò quod attinet, qua ratione potest Pythias esse fœminini generis?

Resp. *Optimâ, quippe cum sit nomen mulieris.*

Pythias esse masculini generis. Solutio.

Quæst. Mascula Græcorum, quot declinatio prima fundit in *As*, & in *Es.*

Resp. *Intelligenda est illa regula de nominibus appellativis, non autem de propriis.*

Alia objectio.

Quæst. Non sic abibis. Nôsti enim omnia nomina primæ declinationis simplicium apud Græcos, esse masculini generis, sive sint communia, sive propria.

λῃστὴς Hæc adduntur in hac editione ad hunc asteriscum * Observatio notatu dignissima. Solutio.

Resp. *Affirmant tamen omnes fere Grammatici, tam veteres quam recentiores vocem* λῃστὴς (*quæ significat latronem*) *esse communis generis.*

Quæst. Verior tamen est illorum sententia, qui dicunt vocem λῃστὴς semper esse masculini generis, & nunquam apud aliquem probatum Græcæ linguæ autorem in genere fœmi-

nino

nino reperiri.

Resp. *De hoc ego non facile cum quoquam contenderim. Pythias tamen non est primæ, sed secundæ declicationis simplicium apud Græcos.*

Quæst. Nomina secundæ declinationis simplicium in recto singulari terminantur, vel in *α*, vel in *η*: Pythias verò neque terminatur in *α*, neque in *η*, sed in *ας*: non est itaque secundæ declinationis simplicium. Altera objectio.

Resp. *Terminatio nominativi singularis in hac secunda declinatione in nominibus mere Græcis, est in α, vel in η: sed Pythias, & Dorias, & similia ancillarum nomina & vocabula sunt plane barbara, & servilia, ac proinde ab illis desumpta, antiquas gentis suæ appellationes retinent, referunturque non incommode ad secundam simplicium declinationem, tum propter genus, tum etiam propter convenientiam, quam habent cum nominibus secundæ declinationis in omnium reliquorum casuum terminationibus, præterquam nominativi singularis.* Solutio. Pythias & similia quomodo referuntur ad secundam declinationem simplicium apud Græcos.

Quæst. Non habeo, quod contra hanc tuam responsionem ulterius objiciam. Pergam igitur jam ad alia.

DISPU-

DISPUTATIO DE TRIBUS casibus similibus in nominibus neutrius generis.

An habeant nomina neutralia tres casus similes, qui in plurali numero semper exeunt in A *? Atque hæc quidem quæstio jam recens additur in hac tertia editione.*

Præfatiuncula.

Quæst. Satis amplum disputandi argumentum est nobis à præceptore benignissimo in omnibus quæstionibus, de quibus tempore hoc pomeridiano agetur, propositum: in hac verò quæstione ampliſſimum. Ego tamen nunquam antea in hac contendendi ratione exercitatus, valdè ero in argumentando brevis, quàm possum à vobis humillimè rogans atque obsecrans, ut qualiacunque protulero pro ingenioli mei mediocritate, ea omnia in bonam partem accipere, pro solita vestra clementia velitis. In hac igitur disputatione peto, quàm firmam putes esse hujusce regulæ veritatem,

quæ

quæ ſtatim ferè ab initio Gammaticalium rudimentorum habetur de terminatione nominativi, accuſativi & vocativi utriuſque numeri in nominibus neutralibus?

Reſp. *Tradit Grammatica hos tres caſus eſſe ſimiles terminatione in numero ſingulari: in plurali vero ſemper exire in* A: *atque hujus regulæ veritatem puto ſemper eſſe certiſſimam.*

Quæſt. Omnia igitur neutralia pluralis numeri in his tribus caſibus deſinunt in *A*?

Reſp. *Quid opus eſt toties eadem verba inculcare? Tu (ſi potes) doce ubi fallat hæc regula.*

Quæſt. Hoc ego facilè docebo, ſi tu modò te ipſum docilem exhibeas.

Reſp. *Noli me tam longis verborum ambagibus circumducere, ſed vel argumentis, vel exemplis hujus regulæ certitudinem convellito.*

Quæſt. Exemplo unico tantùm (ne nimium ſim prolixus) hoc faciam, ſi mihi prius reſpondeas, cujus generis ſit hæc vox (labium)?

Reſp. *Nullus eſt in re Grammaticali tam rudis & ignarus, qui neſciat (labium) eſſe neutrius generis.*

Quæſt.

Quæst. Audies statim igitur quod tibi nunquam ante innotuit, valdéque mirum fortasse videbitur. Sic enim loquitur Plautus in Comœdia cui nomen est Stichus, Actu secundo, Scæna secunda: age tibicen, quando bibisti, refer ad labias tibias.

Resp. *Quid est in hac sententia novum, vel mirum, quod contra hanc regulam faciat?*

Quæst. Modò fassus es vocem (labium) esse neutrius generis: vides itaque non omnia nomina neutrius generis habere semper in plurali numero nominativum, accusativum & vocativum in *A*. In hac voce enim accusativus pluralis est in *As*.

Resp. *Est error fortassis Typographicus, nempe labias pro labia.*

Quæst. Repugnat huic responsioni omnium exemplarium fides, in quibus constanter scribitur labias, non autem labia.

Vera solutio

Resp. *Secundo igitur respondeo, esse vocem labium ponendum in illorum Heteroclitorum nominum numero, qui dicuntur luxuriantia sive redundantia, hoc est (ut cum Grammatica nostra loquar) qua mutant & genus & vocem,*

ut

ut clypeus clypeum, tonitrus tonitru, evus ævum, nasus nasum, & hujusmodi mille alia, quæ passim occurrunt in bonorum autorum lectione, quorum magnum quidem numerum observare potes apud Plautum, & inter hæc, labia faminini generis, & primæ declinationis, quum frequentiore in usu sit labium, neutrius generis.

Quæst. Hæc igitur est responsionis tuæ summa, labias hoc loco esse accusativum pluralem fœmininum à labia labiæ, primæ declinationis, non autem à labium labii, neutrius generis, & secundæ declinationis, cujus accusativus pluralis est labia secundum regulam,

Resp. *Rectè sanè colligis.*

Quæst. Hoc tuum responsum mihi probè satisfacit; si ita videatur doctissimo judici, cujus gravissimæ sententiæ nobis meritò est standum.

ALIA

ALIA DISPUTATIO IN hoc argumento.

QUÆSTIO.

An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominativum, accusativum & vocativum similes, qui quidem casus in numero plurali semper definant in A.

Quæst. Hujus tu regulæ veritatem tutandam audes ne in te suscipere (ò bone?)

Resp. *Imò sane. Namque ut ham maximè generalem, ita etiam omnium, quæ in Grammatica habentur, verissimam esse opinor.*

Quæst. Manifestam tamen contradictionem in sese videntur illius verba continere.

Resp. *Tu, qui nodum in scirpo facilè invenire potes, ostende tandem quàm sibi ipsi repugnare videantur hujusce regulæ verba.*

Quæst. Ag ioſce verba, quibus nec minutissimam unius literulæ apicu-

lam

lam vel addam, vel auferam: Hîc est notandum (inquit regula) omnia nomina neutrius generis, cujuscunque tandem declinationis fuerint, habere nominativum, accusativum, & vocativum similes in utroque numero, qui quidem casus in numero plurali exeant omnes in *A*. Regulæ verba.

Resp. *Rectè tu quidem hæc omnia recitâsti. Quam verò hic monstras repugnantiam?*

Quæst. Si similes sunt omnium neutrorum hi tres casus in utroque numero, hinc necessariò sequi videtur, debere eosdem in singulari numero semper etiam desinere in *A*. Objectio.

Resp. *Nulla est omnino hujusmodi necessitas. Sufficit enim ut in plurali desinant in hac terminatione.*

Quæst. Non ergo sunt hi casus similes in utroque numero. Nam si in plurali exeant in *A*, & in singulari desinant in *um*, ut in dictione regnum, & infinitis aliis fieri contingit, quomodo sunt hi casus similes in utroque numero?

Resp. *Tu pol Crito antiquum obtines: similis ubique es tui, qui hic quoque tam apertè nugaris, vel (ut dicam*

dicam verius) *more sophistarum ca villaris.*

Quæst. Is ne tibi cavillari videtur qui ipsissima regulæ Grammaticali verba summa fide recitat?

Resp. *Sic tamen cavillatoris nom non evitas, qui verba regulæ contr manifestum ejusdem sensum callidè i*

Solutio. *torques. Cum enim docet regula h tres casus in neutralibus similes esse i utroque numero, significat eosdem cu juscunque sint terminationis in singu lari numero, debere tamen in plura numero semper desinere in* A.

Instantia. *Quæst.* Hoc tuum responsum u maximè frivolum, & vanum, multi in medium prolatis exemplis refel lam. Nam fas, nihil, instar, & simili non faciunt casus prædictos plurale in *A*: non est igitur verum hos casu omnes in numero plurali semper de sinere in *A*.

Solutio. Resp. *Non habent hæc nomina plu ralem numerum, & proinde nihil fa ciunt ad hujus regulæ veritatem infrin gendam.*

Alia instantia. *Quæst.* Ambo & duo sunt neutra pluralia, quæ tamen non habent hos casus in *A*, sed in *O*: nec etiam ha-

bent

bent tres casus singulares similes, dupliciter igitur hanc regulam falsitatis arguunt.

Resp. *Excipiuntur à regula generali quatenus ad terminationem horum casuum in plurali. Quod vero de casibus iisdem singularibus objicis, nullius prorsus est momenti, quia carent hæc nomina singulari; quem si haberẽt, tunc hos tres casus in eodem numero formarent similes, ut fit in aliis nominibus regulam generalem sequentibus.* Solutio.

Quæst. Video te Chamæleontis instar in omnes colores teipsum mutãtem, quò faciliùs argumentorũ meorum vim eludas. Non tamen sic evades. Præter enim ambo & duo, quæ dicis ab hac regula esse excipienda, sunt & alia neutra, quæ constat habere numerum pluralem, & tamen non faciunt hos casus plurales in *A*; & inter illa, hæc vox Tempe, quæ hos casus plurales facit in *E* & non in *A*. Alia instantia. Tempe.

Resp. *Tempe non est pluralis numeri, sed singularis numeri nomen aptôton secundum nonnullorum sententiam.*

Quæst. Errant illi profectò turpiter, suámque insciticm vel ipsis puerulis deridendam propinant, cum sit

revera

Tempe, vox Græca.

revera vox Græca,& numeri pluralis primæque apud Græcos declinationis contractorum. Hoc enim vel hinc etiam satis liquidò apparet, cum in Grammatica nostra producat (*e*) finale,ut in illo versiculo: Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot & omnes, &c.

Solutio præcedentis instantiæ.

Resp. *Cano itaque palinodiam, & fateor esse numeri pluralis, sed non facere quicquam omninò contra hanc regulam, quam volo de vocibus Latinis, non autem Græcis intelligi.*

Quæst. Te sequar quocunque diffugias, neque ita te dimittam, sis licèt quavis vulpe versutior, & ita in respondendo vafer, ut nihil ferè certi ex tuis responsionibus queam elicere. Et quia hanc regulam de Latinis solummodò vocibus intelligi debere dicis, iisque utroque numero gaudentibus, quid demùm respondes ad hoc vocabulum (pondo?)

Resp. *Non ignoro hanc vocem dici, & singulariter & pluraliter, idque apud autores probatissimos.*

Alia instantia.

Quæst. Nec ignoras esse neutrius generis, unde etiam sequi est necesse, te non ignorare falsam esse illam regulam,

gulam, cujus tu propugnator tam strenuus haberi cupis; cum non faciat ponda, sed pondo in nominativo, accusativo, & vocativo pluralis numeri.

Resp. *Est hoc vocabulum pondo, heteroclitum aptôtum, sive indeclinabile (quod vocant,) hoc est, licèt omnes casus in utroque numero habere reperiatur, nullam tamen admittit casuum terminalium varietatem, sive discrimen; ac proinde non pertinet ad hanc regulam, quæ universaliter, & sine ulla exceptione vera est in nominibus Latinis neutralibus, & regularibus, non autem heteroclitis, & irregularibus.* Solutio.

Quæst. Jam tandem nulla circuitione uteris, sed apertè, & appositè etiam ad verum hujus regulæ sensum, & intellectum respondes. Tentabo tamen, an non possim aliquid contra hanc tam veram, universalem, & firmissimam cautelam apponere, ut ita demùm intelligas non usque adeò veram esse hanc exceptiunculam, de cujus firmitudine tu tibi tantum polliceri modò videbaris. Quæ sequuntur ad finem usque hujus disputationis in hac demùm editione addantur.

Resp. *Profer, si quid habes quod videantur*

deatur contra hanc exceptionem facere.

Quæst. Omnia ergo neutralia regularia, & Latina, sine ulla exceptione habent tres casus plurales supra dictos in *a*?

Resp. *Quid opus est hac tam superflua verborum iteratione?*

Collum. *Quæst.* Hæc igitur vox collum, cujus est tam frequens ubique mentio, & quæ passim apud omnes probatos autores legitur, an non tu putas esse Latinam, regularem, & neutrius generis?

Resp. *Ita sanè opinor, nec te puto posse ostendere, qua ratione faciat cõtra hãc exceptionem paulò ante à me datã.*

Quæst. At ego reperio hanc vocem facere in accusativo (collos.) Non est igitur hæc tua exceptio sine ulla exceptione semper vera.

Resp. *Ego verbis tuis non credam, nisi locum ipsum ostenderis probati alicujus autoris, ubi (collos) habeatur in accusativo plurali.*

Plautus. *Quæst.* Is ipse probatus autor est Plautus, qui in Capteiveis, Actu 4. Scæna 2. sic loquitur. Dii immortales, jam ut ego collos prætruncabo tergoribus!

Resp.

Resp. *Ego non memini me hoc unquam apud Plautum legere.*

Quæst. Incusa ergo tuam insciti am, qui in Plauti lectione non fueris attentior, & diligẽtior. Sed quid respõdes?

Resp. *Est mihi necessariò recurrendum ad illud, quod est à me paulò superius allatum in prima disputatione contra hanc regulam, nempe esse hoc etiam vocabulum (& siqua sint alia hujusce generis, cujusmodi fortasse multa apud veteres Scriptores reperiri possunt) ad heteroclita redundantia referendum, dicendumque esse, & collum, & aliquando collus (licet rarius,) à quo habetur collos in accusativo plurali, ut in hoc loco.* Solutio.

Quæst. Sed nulla fit mentio hujusce vocis & similium in nostra Grammatica, ubi de heteroclitis tractatur.

Resp. *Comprehenditur manifestissimè sub hac cautela: Talia doctorum tibi lectio mille ministrat. Quod tibi sit semel responsum de reliquis omnibus ejusdem generis, ut nõrint juniores tibi os obstruere, cum talia objicias.*

Quæst. At sunt hæc in hunc finem à me adducta, ut excitarem puerorum diligentiam, quò sint magis perspica-

ces & solertes in talibus observandis & deprehendendis, in quorum etiam gratiam (si tibi non displicet) ostendam, hujusmodi neutra non habere semper tres hosce casus similes, in numero singulari.

Resp. *Multum tibi debebunt candidi adolescentes ob hanc tuam solertiam, tuóque exemplo provocabuntur, ut & ipsi similem adhibeant diligentiam in bonorum Scriptorum lectione: præsta igitur quod modò es pollicitus. Ego enim fateor meam in hac parte inscitiam & infantiam.*

Guttur. *Quæst.* Vocabulum (guttur) cujus censes esse generis?

Resp. *Est generis neutrius, pertinetque ad tertiam regulam generalem de nominibus gravantibus penultimam genitivi crescentis. Cadit verò sub hanc regulam: Est neutrale genus, &c.*

Quæst. Habet igitur (guttur) in nominativo, accusativo, & vocativo singularis numeri; si vera sit regula de tribus casibus similibus neutrorum in singulari numero.

Resp. *Quid ni habeat?*

Quæst. Lis est tibi ergo cum Plauto, qui in Comœdia cui nomen est Trinummus, hæc habet verba: Post-

quam

quam Thermopotasti gutturem.

Resp. *Est & hæc vox (guttur) heteroclitum redundans, neutrius scilicet, & masculini generis.*

Quæst. Debet ergo mutare vocem quoque, ut illa faciunt, quæ ad hanc regulam in Grammatica nostra referuntur.

Resp. *Quid si hoc tibi etiam concederem, disputandi saltem gratia?*

Quæstio. Sic demùm disputandi gratia concederes id, quod est falsissimum. Nam si tibi hoc darem, reperiri scilicet guttur, & gutturus, hinc tamen in accusativo haberemus gutturum, non autem gutturem. Dico etiam nullibi extare (quod memini) hujusmodi vocabulum.

Resp. *Quid hic dicam vix benè scio. Libenter tamen vellem & tibi, & aliis satisfacere; ut (pueri præsertim) habeant, quod probabiliter respondeant ad similia argumenta. Affirmo itaque* Solutio. *hoc vocabulum (guttur) cum aliis nonnullis quæ apud veteres inter legendum occurrunt, sub una & eadem voce fuisse & neutrius, & masculini generis; sequendum tamen quod usus frequentior approbaverit. Jam verò perge ad alia.*

DISPUTATIO DE TERminatione vocativi singularis à nominativo in *us*, in secunda declinatione.

QUÆSTIO.

6 *An vocativus singularis in secunda declinatione exeat in* E, *cum nominativus singularis definit in* us?

Præfatiuncula.

Quæst. Cùm nobis sit à præceptore observando institutum, ut nos subindè mutuis disputationibus de rebus Grammaticalibus exerceamus, quarum cùm magnæ sint utilitates & commoditates, tum sanè cum primis ad hoc conducunt, ut & paratiores & promptiores simus in hoc exercitationis genere: agedum (socie charissime) liceat (quæso) bona tua cum venia, virium tuarum periculum facere, quàm scitè & dextrè hujus regulæ veritatem tutari possis, quæ habetur in Grammatica de terminatione vocativi singularis in secunda declinatione, cum nominativus singularis exeat in *us*.

Resp.

Resp. *Sunt hæc minuta & puerilia profectò, & rei Grammaticalis tyrunculis potius proponenda, quàm iis, quorum majores sunt progressus in bonis literis, & probatissimorum autorum lectione. Non pigebit tamen vel in hisce minutiis (ne dicam nugis) expectationi tuæ satisfacere.*

Quæstio. Noli (quæso) altum sapere. Quo enim majora tibi de doctrina, & cognitione tua polliceris, eo turpior erit lapsus, si imprudens in levibus istis (ut tibi videntur) offendas, & impingas. Sed responde tandem, quæ tua sit de propositâ quæstione sententia?

Resp. *Ego sanè ut certo certiora defendo quæcunque de hac regula affirmat Grammatica.*

Quæst. Quæro igitur primùm quomodo exeat vocativus singularis nominativorum in *us*?

Vocativus in *e*, à nominativo in *us*.

Resp. *Exit in* e, *paucis quibusdam, nempe sex vel summùm septem exceptis, vt deus, populus, lucus, fluvius, &c. Nôsti enim regulam.*

Quæst. Quid verò, si nominativus desinat in *os*, terminatione Græca, quod hîc sæpe fieri videmus?

Resp. *Illa in vocativo sequuntur rationem Latinorum in* us, *& faciunt vocativum in* e.

Objectio. *Quæst.* Bene habet. Jam te captum & irretitum laqueis & cassibus meis utrinque habeo. Nam & plurima nomina in *us* vocativum habent similem nominativo: & Græca quædam in *os* vocativos etiam in *os* faciunt, & non in *e*. Longè ergo hîc profectò falleris.

Resp. *Ego utrumque hoc constanter nego, imò verò pernego, nec nudis tuis verbis fidem habeo. Exemplis fac probes, quod dixisti.*

Quæst. Manus, arcus, ficus, anus, quercus, & multa similia, vocativum habent similem nominativo. Chaos verò, & melos in Græcis faciunt vocativum, non chae, & mele, sed chaos & melos, quod te ipsum non facilè negaturum puto, licèt alias frontis satis perfrictæ te fortassis esse noverim.

Solutio. Resp. *Video me jam revera esse falsum. Putabam enim cum probo & candido viro rem esse: Nunc autem comperio me in sophistam aliquem & callidum cavillatorem incidisse, qui subdolè*

dolè & versutè mihi conatur imponere. Exempla namque à te modò allata, alterius sunt generis, & ordinis, utpote quæ quartæ sunt inflexionis, non autem secundæ, de qua nobis hoc loco solummodò est sermo.

Quæst. Itane verò? Chaos & melos censen' tu demùm ad quartam declinationem pertinere? Chaos & melos.

Resp. *Rursus nugaris. Loquor enim de Latinis dictionibus, de hisce Græcis posteà respondurus.*

Quæst. Vis ergo regulam illam de nominibus in *us* secundæ declinationis tantummodò intelligi. Sed ne sic quidem te expediviſti, tametsi generalia sint regulæ illius verba. Sit tamen ita ut tu vis. Quid verò, num virus & pelagus negaveris esse secundæ declinationis? Virus Pelagus.

Resp. *Non eo inficias esse illa quidem secundæ declinationis, sed quid hinc concludis?*

Quæst. Ausculta. Non faciunt vocativum in *e*, sed in *us*. Fallit igitur aliquando illa regula.

Resp. *Imò tu fallis potius, qui hæc exẽpla contra verũ, & germanũ illius regulæ sensum urges. Loquitur enim de*

nominibus in us *secundæ declinationis masculini, vel fœminini generis. Sunt autem virus & pelagus neutra, quæ vocativum semper habent nominativo similem.*

Quæst. Jam me cogis iterùm quædam exempla superius allata, contra te torquere. Quercus enim, cui adde, si placet, laurus, & pauca alia sunt secundæ declinationis, & tamen habent vocativum nonnunquam in *us*.

Quercus, Laurus.

Resp. *Fateor rem ita sese habere, ut dicis. Sed hîc etiam dolosè agis. Nam eum habent vocativum in* us, *non fit hoc, quòd sint secundæ declinationis, sed quia sunt quartæ. Hæc enim & quædam alia referuntur ad utramque declinationem, secundam scilicet, & quartam.*

Quæst. Panthus tamen & Oedipus, utrumque in *us*, formant vocativum per (*u*,) ut Panthu, Oedipu, cum sint masculina, & non neutra.

Panthus, Oedipus.

Resp. *Veniunt à Græcis contractis in ῦς, atque hac ratione faciunt vocativum in* u.

Quæst. Non ineptè hæc omnia affirmâsti. Verùm quid ad alia illa Græca, nempe Chaos, & melos respondes? Græca enim in *os* cum ad

hanc

hanc declinationem referuntur, in vocativo exeunt in *e*, ad formam Latinorum in *us*.

Resp. *Eodem modo respondeo, quo prius ad Latina in* us, *tunc scilicet cum sunt masculina, vel fœminina, vocativum habere in* e. *Sunt autem hæc duo* (*chaos & melos*) *neutra, & ferè indeclinabilia, nisi quod testatur Valerius posterius* (*melos*) *reperiri aliquando in ablativo* (*melo.*)* *Cum verò sint neutra, vocativum juxta regulam similem habent nominativo.*

Responsio de chaos & melos. Chaos etiam facit aliquando (Chao) in ablativo.

Quæst. Sed ego illam regulam multis modis falsam esse ostendam; hoc autem alio loco magis idoneo faciam, quòd hîc longior fuerim, nec te pluribus hoc tempore morabor.

DISPUTATIO DE QUINque nominis declinationibus seorsim & sigillatim per sese consideratis.

Hæc omnia sunt nova, & jam demùm addita.

Quæstio de prima declinatione.

7 *An omnia nomina primæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero?*

Præfatiuncula.

Quæst. Quanquam quæ hactenus à nobis huc usque de quinque nominis declinationibus in genere, & universaliter disputata sunt, sufficere videri possunt ad asserendam Grammaticæ vestræ veritatem in iis omnibus, quæ de his traduntur: tamen quia hanc in puerorum tenellorum gratiam potissimum, suscepimus operam, non pigebit jam deinceps quædam in unaquaque sigillatim declinatione objicere, quibus paratiores & promptiores reddantur rei literariæ tyrones ad ea ferè omnia diluenda, quæ contra regulas Grammaticales in hoc argumento adduci possint.

possint. Primùm igitur à te quæro, quid de hac quæstione statuas : An scilicet omnia primæ declinationis nomina semper in omnibus casibus tam singularibus, quàm pluralibus admittunt easdem terminationes, quas affirmat Grammatica huic declinationi esse peculiares ?

Resp. *Habent omnia nomina primæ declinationis in utroque numero easdem casuum terminationes, quas illis ascribit Grammatica.*

Quæst. Ast carent multa nomina primæ declinationis numero plurali, præsertim si propria nomina fuerint : non possunt ergo in utroque numero easdem habere terminationes. Nòsti etiam multa nomina fœminina hujus declinationis non habere singularem numerum : Hîc igitur fallunt quoque regulæ Grammaticales.

Resp. *Sunt hujusmodi nomina, heteroclita deficientia. Debet autem hæc quæstio intelligi de nominibus perfectis, & regularibus. Præterea etiam in talibus fingendis est numerus deficiens, qui si esset in usu, haberet easdem terminationes. Agis igitur tu mecum subdolè & sophisticè.*

Quæst.

Alia instantia.

Quæst. Remoto itaque omni dolo & fraude (ut jam agam tantummodò de nominibus integris, & regularibus,) terminatio nominativi singularis in hac declinatione habetur in *a*, nonne?

Resp. *In Latinis dictionibus nominativi singularis terminatio in prima declinatione est semper in* (a.)

Quæst. At ego tibi ex Plauto ostendam nominativum singularem hujus declinationis in (*am.*)

Resp. *Dictio fortassis est Hebræa, ut Adam, Abraham, aut hujusmodi.*

Quæst. Imo dictio est merè Latina, si modò vox hæc (patria) dictio sit Latina.

Resp. *Potesne tu ex Plauto ostendere* (*patriam*) *in nominativo singulari?*

Quæst. Quid ni possim, nisi tu hunc nodum dextrè dissolveris? Sic enim loquitur in Comœdia, quæ inscribitur Persa; Actum & Scænam non noto, quia non distinguitur exemplar, quod sequor, in Actus & Scænas.

Resp. *Facilè tibi hîc assentior. Nam & ego quoque vidi hujusmodi exemplaria. Sufficiet igitur, si locum*

solum-

solummodò demonstraveris.

Quæst. Sunt hæc illius veba rin Comœdia superiùs citata : At ego patriam terogo, quæ sit tua. Patriam in nominativo.

Resp. *Non est (patriam) hoc loco nominativi, sed accusativi casus.* Solutio.

Quæst. Itane demùm : An non videntur hoc modo ordinanda esse verba : Rogo te, quæ sit patriam tua.

Resp. *Non possunt ita collocari hæc verba. Insulsa enim, & auribus insuavis & horrida esset hujusmodi loquendi ratio.*

Quæst. Quid igitur respondes ?

Resp. *Dico in his verbis manifestam inesse Antiptosim : Ponitur hic enim accusativus pro nominativo, ut in hac locutione ; Urbem, quam statuo, vestra est.*

Quæst. Dextrè sanè respondisti, & possunt studiosi adolescentes infinitas hujusmodi loquendi formulas apud Plautum observare : Pergo tamen adhuc alia objicere de terminatione genitivi tam singularis, quàm pluralis, in hac declinatione.

Resp. *Nihil tu quidem (ut video) intactum relinques, quò possint juniores omnia adversariorum argumenta eludere*

dere in his & similibus objectionibus. Quid est autem, quod propterea opponas?

Quæst. Quæro ulteriùs de genitivo singulari, an hic semper exeat in æ diphthongo?

Resp. *Sic docet Grammatica, verissimèque (ut opinor) docet.*

Alia instantia.

Quæst. Aliter tamen loquitur Plautus, cujus sunt hæc verba ex Prologo in Pœnulum: Sed nisi molestum est, nomen vobis dare volo (Comœdias.)

Resp. *Quid hîc quæris?*

Quæst. Non negabis, opinor, vocabulum (Comœdias) esse hoc loco genitivi casus?

Resp. *Fateor.*

Quæst. Fateris igitur id quod maximè volo, nempè genitivum singularem primæ declinationis non desinere semper in (æ) diphthongo.

Solutio.

Resp. *Intelligenda est hæc quæstio de dictionibus Latinis. Est autem (Comœdia) vox Græca, & secundæ declinationis simplicium, quæ exit in as, cum nominativus exit in a purum, hoc est, præcedente vocali, aut diphthongo, quod & in aliis dictionibus est observandum, sicut antea superius est annotatum in*

illis,

illis, quæ generaliter de quinque declinationibus sunt disputata.

Quæst. Bene se res habet. Sufficere enim potest hæc responsio in multis aliis ejusdem sortis quæ ubique sunt obvia. Sed priusquam huic disputationi finem imponam, restant quædam quæ contra terminationem genitivi pluralis in hac prima declinatione opponam.

Resp. *Quænam sunt illa demùm?*

Quæst. Terminatur hic genitivus semper in *arum*, estque imparisyllabicus, hoc est, vincit nominativum & reliquos obliquos numero syllabarum.

Resp. *Sic est ut dicis.*

Quæst. Quoties tamen apud poetas legisti hunc genitivum desinere in *um*: ut Anchisiadûm, Troiigenûm, Dardanidûm, & similia penè infinita? In his vero genitivus non exit in *arum* sed in *um* contra regulam. Alia instantia.

Resp. *Sunt hæc syncopata, hoc est, amittunt syllabam penultimam per figuram syncopen: atque hac ratione fit etiam, ut sic abbreviata fiant in hoc casu parasyllabica, hoc est, paria syllabarum numero reliquis casibus pluralibus.* Solutio.

Quæst.

Quæst. Strenuè & validè te defendisti in hac quæstione. Tentabo deinceps quid possis in secunda declinatione.

QUÆSTIO DE SECUNDA declinatione.

8 *An omnia nomina secundæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero?*

Præfatiuncula.

Quæst. Satis tu quidem acriter, & animosè tela mea propulsâsti, quæ contra primæ declinationis terminationes casuales vibravi; ita ut te salvum, & regulas Grammaticales in hac parte illæsas conservaveris. Cum autem nihil fere sit relictum, quod contra illam declinationem objici possit, cujus tu diluendi viam puerulis noa commonstraveris, pergamus eadem sedulitate & diligentia in secundæ declinationis terminationibus discutiendis, quo planiora & faciliora hîc quoque tenellorum ingeniis relinquantur omnia. Profer itaque in hoc argumento tuam de hac quæstione sententiam.

Resp.

Resp. *Grammaticam sentio, omnia verissimè de terminationibus hujus declinationis tradidisse.*

Quæst. Quomodo ergo terminatur vocativus singularis in hac declinatione?

Resp. *In Latinis dictionibus, quarum nominativus singularis exit vel in* er, ir, ur, *vel* um, *vocativus semper est similis nominativo. Cum verò nominativus singularis desinit in* us, *vocativus desinet in* e, *paucis quibusdam exceptis, quæ exprimuntur in Grammatica.*

Quæst. Inter illa nomina hujus declinationis, quorum nominativus singularis terminatur in *er* (in quorum numero est vocabulum puer,) fit interdum ut vocativus desinat in *e*, quod vel maxime facit contra hanc tuam responsionem.

Resp. *Expecto ut hoc probes, vel unico (si potes) exemplo ex probato aliquo authore adducto.*

Objectio. Sæpissimè aliis in locis ita loquitur Plautus, ut in indice ad finem harum disputationum videre licet.

Quæst. Is profecto author præsto est, Plautus scilicet, qui in Asinariæ actu secundo, Scæna vero tertia, hæc habet verba: I puere pulta.

Resp. *Multa tu quidem debes Plauto, qui tibi tam locupletem suppeditat:*

ditas exemplorum copiam, quæ tu expeditè, & prompte conaris com Grammatica regulas intorquere, co tra Plauti tui fortassis sententiam c mentem.

Quæst. Est sane Plautus è multi author dignissimus; quem diurn nocturnaque manu versent studio adolescentes, ut & sibiipsis satisfa ciant in observatione antiquorum vocabulorum, & habeant in promptu quæ aliis objiciant quo illorum ingeniorum in respondendo probet acumen. Sed quo pactu te hîc expe dies, & qua demum ratione hanc ob jectiunculam dissolves?

Resp. *Tu ipse, prudensne, an im prudens nescio, idoneam mihi comm strâsti respondendi viam: Dico enim antiquam, & jam exoletam esse ha loquendi formulam. Nam apud veter in usu (licèt rariore) erat puerus, aq ac puer in nominativo, à quo descendi vocativus puere hoc loco, non autem nominativo puer. Sunt autem hæc & similia observanda nunc potiùs quàm imitanda.*

Quæst. Nihil habeo, quod in hoc tuo responso jure reprehendere pos-

sum

sum, pergam tamen, atque alia adhuc objiciam, contra hujus declinationis terminationes; ut nullus relinquatur alicujus momenti scrupulus, quo juniorum animi divexari queant in hujusmodi objectionibus. Doce itaque quæ sit terminatio vocativi singularis à nominativo singulari in *us* in hac declinatione.

Resp. *Egimus satis amplè hac de re paulò superiùs: quò tu tamen plura objicias, eò minus loci erit aliis turbandi juniores talibus captiunculis. Dico itaque (uti prius) vocativum singularem à nominativo in* us *finire generaliter in* e *in Latinis dictionibus, si pancula quædam excipias, de quibus meminit Grammatica in tractatione hujus declinationis.*

Quæst. Adjectivum tamen *meus, mea, meum*, facit *meus* in vocativo singulari. Altera objectio.

Resp. *Quid hoc ad rem? Agimus nos de nomine, tu verò objicis de pronomine. Sed quia, quoad inflectendi rationem, non est magna inter adjectiva nominalia & pronominalia (si ita loqui liceat) hujus terminationis, differentia, vide sis, quo pacto quod tam audacter affir-*

mâsti,

mâsti, probare poteris.

Quæst. Virgilius Poetarum Latinorum doctissimus ita loquitur in sexto Æneidos: Projice tela manu sanguis meus. Non autem negaveris esse vocem sanguis hoc loco vocativi casus.

Resp. *Imò verò, est hîc (sanguis nominativi casus pro vocativo per figuram Antiptosin.*

Quæst. Siccine venis ad omnia paratus & instructus? Vox Latmius Apollinis epitheton, estne & illa quoque pronomen? Quid enim non audes affirmare, si cavillari libeat?

Resp. *Tu profectò cavillator es egregius, & nugator maximus. Quid hîc concludis?*

Quæst. Facit vocativum similem nominativo. Sic enim Ovidius (quo & Grãmatica tua, cujus tam strenuus seu pertinax potius es patronus, verbis disertissimis affirmat.) Latmius Endymion, non est tibi luna rubori? Num & hic quoque erit Endymion nominativus pro vocativo per Antiptosin?

Resp. *Negari non potest esse hîc (Endymion) vocativi casus.*

Quæst. Quî fit igitur quòd (Latmius) vocativi casus sit hoc loco nomi-

nominativo similis?

Resp. *Respondeat pro sese ipsa Grammatica, quæ docet Ovidium in hac locutione manifesto uti Atticismo. Attici enim inter Græcos in omni declinatione faciunt semper vocativum nominativo similem.* Solutio. Atticismus.

Quæst. Non te sic dimittam. Responde de nominativo singulari in hac declinatione: An non ille aliquando definit in *os*?

Resp. *In Græcis sæpius: in Latinis verò (quod sciam) nunquam.*

Quæst. Tu mihi videris in veterum Scriptorum lectione parùm versatus, apud quos, Comœdiographos (dico) & Tragœdiographos præsertim, sæpius ferè occurrit hæc terminatio in nominativo singulari secundæ declinationis quàm tibi sunt numero capitis pili. Ego tamen, qui brevitati studeo, uno atque altero exemplo ero contentus. Ex Plauti Amphitruonis prologo hoc primùm observa. Quasi nesciam vos velle, qui Divos siem. Atque iterum ex Plauti Captivis, in argumento. Alium quadrimum fugiens servos vendidit. sed quid opus est in re tam manifesta, testibus uti non necessariis? Alia objectio.

Quid

Quid autem respondes?

Solutio. Resp. *Sit ita ut dicis. In his tamen omnibus terminatio* os *pro* us *ponitur, secundum priscam loquendi consuetudinem, quod tibi sit semel pro omnibus hujus generis locutionibus responsum.*

Quæst. Dic tamen, qua libertate seu potius licentia tantum sibi veteres in loquendo permiserunt.

Resp *Per figuram Archaismon.*

Quæst. Quid est Archaismos?

Archaismos. Resp. *Est vetus loquendi mos, priscis Scriptoribus valdè familiaris, qui nunc exolevit, nulloque ferè est in usu apud retentiores.*

Quæst. De terminationibus casuum singularis numeri in secunda declinatione hæc objeciſſe sufficiat. Sed pauca addamus de casibus pluralibus.

Resp. *Habesne quod hic quoque objicias?*

Quæst. In puerorum gratiam non pigebit omnia tentare, quò illorum studia proveham. Hîc ergo à te quæro, quæ sit terminatio genitivi pluralis.

Resp. *Is casus terminatur in* orum.

Alia objectio. *Quæst.* Quid adfers igitur, quo hasce loquendi formulas tutari possis,

sis, deûm, virûm, & similia?

Resp. *Sunt quidē apud Poetas præcipuè, satis frequentes hi genitivi in* um *pro in* orum, *de quibus tibi respondeat Grammatica regia, quæ affirmat has Syncopationes esse pueris observandas: hoc est, docet Grammatica syllabam antepenultimam in hisce locutionibus deleri per figuram Syncopen, uti superiùs in prima declinatione est responsum. In his verò exemplis deûm, virûm, ponuntur pro deorum, virorùm, quod idem in reliquis hujus sortis est respondendum.* Solutio.

Quæst. Unum adhuc telum contra dativi & ablativi terminationes plurales in hac declinatione vibrabo, quod si dextrè evitaveris, statim ad tertiæ declinationis terminationes me convertam.

Resp. *Hîc etiam me tibi esse satisfacturum confido.*

Quæst. Hosce casus contra regulam reperio sæpius in *eis*, non autem in *is*. Alia objectio.

Resp. *Unico tibi verbulo respondeo, delectari admodum veteres præponenda vocalem* e, *vocali* i, *in his casibus, ut ex utrisque conjunctis facerent diphthongum,*

thongum, ut captiveis, pro captivis. Et ita in aliis.

QUÆSTIO DE TERTIA declinatione.

9 *An omnia nomina tertiæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero?*

Præfatiuncula.

QUæst. Spatiosus & amplus in hac declinatione offertur disputandi locus, adeò ut si omnia persequerer, quæ hîc occurrunt, dubitandique causas justas præbent, longè facilius sit initium, quàm finem objiciendi invenire. Ego tamen, quia nimia prolixitate nemini molestus esse velim, solita utar hoc loco etiam brevitate, paucaque tantùm è multis perstringam, quæ aliquid negotii imperitioribus exhibere posse videantur. Reliqua enim in illis, quæ in hanc declinationem in Grammatica regia annotantur, petere possunt literariæ militiæ tyrones. Exordiar itaq; ab eo potissimùm quòd tradit Grammatica

matica de iis nominibus, quæ in hac declinatione in nominativo singulari exeunt in *a*.

Resp. *Sunt hæc quidem omnia Græca, neutriusque generis.*

Quæst. In hoc tibi facilè assentior, esse scilicet omnia in *a* in hac declinatione, Græca; non autem hoc tibi concedam, quod in posteriore responsionis tuæ parte asseruisti, esse etiam omnia illa neutrius generis.

Resp. *Cur non eâdem facilitate concedis hoc posterius, quàm prius?*

Quæst. Quia contrarium docebo ex Plauto, qui duplicis erroris Grammaticam tuam hîc convincit.

Resp. *Hoc quo pacto faciat, ostende.*

Quæst. Nihil est factu facilius, si (quod est necesse) fateare omnia hæc nomina in *a*, exempli gratia, Poema, problema, dogma, schema, & similia, esse gravantia penultimam syllabam genitivi crescentis, inflectique ad formam nominum tertiæ declinationis apud Latinos.

Resp. *Hæc omnia fateor libentissimè.*

Quæst. Illud ergo quod prius proposuisti exemplum, Schema, in horum nominum numero ponis, nonne? Objectio.

Resp. *Vel maximè.*

Quæst. Sed non est apud Plautum, vel neutrius generis, vel tertiæ declinationis, vel denique gravans penultimam genitivi crescentis.

Resp. *Hæc omnia tibi sunt manifestè probanda, nec nudè duntaxat affirmanda.*

Quæst. Sunt hæc Mercurii verba in prologo Amphitruonis apud Plautum: Quod ego huc processi sic cum servili schema: pro quo secundum Grammaticæ tuæ canones dicendum fuerat, cum servili schemate. Est autem hoc loco nomen (Schema) ablativi casus, fœminini generis, & primæ declinationis.

Resp. *Est hoc unicum exemplum.*

Quæst. Esto. Infringit tamen Grammaticæ regulam. Sunt verò & alia hujusmodi. Pascha enim (ut cæteri omittam) sæpissimè legitur fœminini generis, & primæ declinationis.

Pascha.

Resp. *Sunt hæc, & similia valdè rara, priscisque potius relinquenda, quàm imitanda. Non reprehendo tamen tuam industriam. Tuo namque exemplo provocati studiosi juvenes, talia multa fortassis & ipsi per sese ad mag-*

Solutio.

nam

nam suam utilitatem & emolumentum observabunt, vel apud hunc Plautum, vel apud alios ejusdem farinæ veteres scriptores.

Quæst. Nolo te strictiùs premere in terminationibus nominativi singularis hujus declinationis, tametsi multa sint in promptu, quibus te vexare liceat; sed quæro ulteriùs de terminatione genitivi singularis in hac tertia declinatione.

Resp. *Genitivus tertiæ declinationis, & singularis numeri in Latinis dictionibus, vel formam Latinorum sequentibus, desinit in* is.

Quæst. Quid igitur ad hæc, & similia respondes (plura enim proferre libet, ne, si te uno tantùm urgerem exemplo, recurras ad tritum illud effugium: unicum est exemplum: una hirundo non facit ver,) Duri miles Ulyssi: iminitis Achilli: acris Oronti: fortis Achati? Atque his plura tibi subministrabit diligens & frequens poetarum lectio. Objectio de genitivo in i.

Resp. *Quid si dicam, hæc omnia à te prolata esse Græca?*

Quæst. Esto. Adde etiam (si placet) ex his pleraque inflecti & secundum

formam primæ declinationis, atque etiam secundum formam tertiæ declinationis. Necesse tamen est, cùm declinantur more nominum tertiæ declinationis, ut genitivus singularis non desinat in (*i*) sed in (*is.*)

Resp. *Quid si cum aliis respondeam esse hæc dativi, non autem genitivi casus.*

Quæst. Graviter mea quidem sententia, cum aliis sic respondendo errabis. Tametsi non nesciam magni nominis alioqui Grammaticos sic docere, poni scilicet in hisce locutionibus dativum pro genitivo; ut in allatis priùs exemplis, Ulyssi pro Ulissis, Achilli pro Achillis, Oronti pro Orontis, Achati pro Achatis.

Resp. *Qua verò ratione constabit illos tanti nominis authores sic docendo errâsse?*

Quæst. Quia adjectiva illis substantivis adjuncta sunt omnia genitivi casus. Non satisfacit mihi igitur hæc tua responsio.

Resp. *Et mihi sanè vix constat quid hîc statuam. Video enim varias esse doctorum hac de re sententias, ut fusiùs docet doctissimus Erythræus in suis in Virgilium*

Erythræus.

Virgilium annotationibus super hoc ipso vocabulo Ulyssi.

Quæst. Ostende tamen quid tibi videatur probabilius, ne incerti hæreant rudiores & imperitiores.

Vera solutio de Ulyssi, Achilli, & similibus.

Resp. *De vocabulo Ulyssi, quo utitur Virgilius initio secundi libri Æneidos (quod idem dictum sit de Achilli) notandū est esse illud apud Græcos tertiæ declinationis contractorum, cujus cùm nominativus desinit in ευς & genitivus in εος, ut Ulysseus, Ulysseos; & ita de reliquis ejusdem generis: solebant veteres Grammatici facere illud per ευς divisas syllabas, cujus genitivum efferebant per ei syllabas item divisas, ut Ulysséus, Ulysséi: has autem vocales per Synecphonesin contrahebant in ei diphthongum, ut Ulyssei, pro Ulysséi, & posteà per Synæresin illam ipsam diphthongum extulerunt per* i, *ut Ulyssi pro Ulysséi, sient apparet in loco prius citato. Atque idem esto judicium de reliquis in ευς tertiæ declinationis.*

Quæst. Huc igitur redit verborum tuorum summa: esse videlicet in hujusmodi locutionibus, Ulyssi, Achilli, & similibus à tertia declinatione contractorū in *eus* derivatis, non tertiæ,

sed secundæ declinationis Latinorum formam, atque hac ratione facere genitivum in (*i*) juxta formam hujus declinationis.

Resp. *Hæc mea est sententia: sed qui plura de hac re cupit, legat Erythræi annotationes in Virgilium in loco, cujus paulò ante mentionem feci. Ego enim brevitati studeo.*

Quæst. De ablativo ergo singulari 3. declinationis quid demũ statuis?

Resp. *Ablativus est aliquando in* e, *aliquando in* i, *aliquando in utraque hac terminatione juxta regulas hâc de re traditas.*

Quæst. Multa sunt igitur quæ semper faciunt ablativum in *e*, multa semper in i, multa denique tam in e, quam in *i*.

Alia objectio. Plautus in Menechmis.

Resp. *Sic est.*

Quæst. Ut igitur alia plura omittam, quomodo faciunt hæc vocabula (pars & collis) ablativum singularem?

De parti mea.

Resp. *Sunt hæc ex illorum genere, quæ (quantum memini) ablativum semper habent in* e.

Quæst. Labilis est valdè tua memoria si nescias hæc nomina aliter aliquando terminari.

Resp.

Resp. *Tu qui tantum tibi de memoria tua polliceris, allato uno atque altero exemplo, ostende ubi hæc aliter terminentur, quàm in* e, *in ablativo singulari.*

Quæst. Hæc sunt Ciceronis verba (testante Gifanio in Lucretii collectaneis,) Parti miscetur in una. Ovid etiam primo Metamorph. hæc habet verba: In mare perveniunt partim, partique recepta liberioris aquæ.

i pro e apud veteres in ablativo singulari tertiæ declinationis in quibusdam dictionibus.

Resp. *Satis sunt hæc aperta & manifesta de vocabulo (parte.) Proferjam itidem testimonia similia de vocabulo (colli.)*

Quæst. Vide eundem ipsum Gifaniũ in Lucretii collectaneis super hoc ipso vocabulo (colli,) ubi etiam ex Cicerone ostendit dictionem (civis) inveniri in ablativo singulari, civi: nec pigebit in studiosorum puerorum gratiam ipsius verba citare. Cicer. 4. Verr. non longe ab initio. Quod civis Romanus à Siculo petit, Siculus judex datur: quod Siculus à civi Romano, civis Romanus datur. Et paulò infra: Primum suæ leges, quod civis cum civi ageret. Ex Valer. item, lib. 6. ostendit à voce (fustis) legi fusti in

ablativo. Metellus uxorem, quòd vinum bibisset, fusti percussam interemit.

Vera solutio superioris objectionis.

Resp. *Non possum tibi ad hæc omnia melius respondere, quàm ipsius Gisanii, viri undequaque doctissimi, verbis ad eundem locum: mira (inquit) erat veteribus harum literarum* i *&* e *inter se commutatio, teste etiam Macrobio. Hinc here, & heri, mani & mane, &c. Hinc peregre, & peregri, &c. Quod idem observabunt ingeniosi & industrii adolescentes in aliis pluribus apud Plautum, & reliquos veteres.*

Quæst. Sic ergo respondes: in his, & similibus, *i* pro *e* poni apud Scriptores antiquos.

Resp. *Maximè.*

Quæst. Nolo plura persequi de terminationibus casualibus hujus declinationis in numero singulari, ne nimis prolixus esse videar. Quare cum unum atque alterum argumentum contra casuales terminationes plurales accusativi & ablativi in hac tertia declinatione proposuero, ad quartam declinationem me convertam.

Resp. *Non te (opinor) de nimia prolixitate accusabunt melioris notæ scholastici*

lastici, cum omnem hanc operam in illorum gratiam susceperis.

Quæst. Dic igitur, quomodo terminetur accusativus pluralis tertiæ declinationis.

Resp. *In Latinis dictionibus, si non fuerit generis neutrius, accusativus pluralis exit in* es.

Quæst. Quo pacto igitur defendis Virgilianum illud? Estque locus parteis ubi se via findit in ambas. Infinita etiam sunt alia hujus generis, quæ ubique occurrunt in antiquorum scriptorum lectione. Accusativus in eis.

Resp. *Veteres indifferenter hunc accusativum pluralem tertiæ declinationis in masculinis & fœminiuis efferebant tam in* eis, *quàm in* es, *quod est pueris diligenter observandum.* Solutio.

Quæst. Nòn tamen adhuc ita te dimittam, cum sæpissime legam hunc accusativum pluralem apud veteres exire in (*is*,) cujus rei cùm infinita sint exempla, sufficiat hoc unicum Plautinum pro multis, ex Amphitruonis Actu quinto, Scæn. 1. Puer ambo anguis enecat. Accusativus in *is*.

Resp. *Non ignoro talia multa reperiri in* is *in accusativo plurali hujus declinationis.* Solutio.

clinationis. Sufficiat autem pro his, & aliis omnibus hujus generis semel respondisse; miram fuisse apud veteres inter has literas e, *&* i, *commutationem. In his igitur & similibus* is *pro* es *ponitur, ut in hoc ipso exemplo à te allato, anguis pro angues.*

Quæst. Non tamen sic evades, tametsi mihi utcunque satisfaciat hæc tua responsio. Major enim latet in hac sententia difficultas.

Resp. *Quænam est illa tandem?*

Quæst. De genere hujus vocabuli (anguis.)

Resp. *Est anguis quidem dubii generis?*

Objectio de genere hujus vocabuli anguis.

Quæst. Apparet tamen hoc loco esse neutrius generis, nec desinere in s cum sit accusativus pluralis.

Resp. *Unde probas esse neutrius generis?*

Quæst. Quia jungitur cum adjectivo ambo neutrius generis. Convenit autem adjectivum cum substantivo, casu, genere, & numero.

Solutio.

Resp. *Mirè tu quidem hîc sophisticaris, ut & anteà sæpiùs. Sed ut os occludatur hisce tuis nugis & cavillationibus, sciant juniores has voces ambo,*

& duo sæpissimè apud probatissimos autores usurpari tam fœminino, quàm masculino genere, eâdem prorsus ratione, qua apud Græcos ἄμφω, & δύο, quod etiam à doctis Grammaticis sedulò est annotatum.

Quæst. De terminatione igitur dativi & ablativi pluralis numeri in hac tertia declinatione quæ tua est sententia? Objectio de dativis & ablativis pluralibus 3. declinationis.

Resp. *In Latinis dictionibus, aut formam latinam sequentibus Græcis, terminantur hi quidem casus in* bus.

Quæst. Quoties tamen legere licet hos casus in *(tis)* more nominum secundæ declinationis, exempli gratiâ, problematis, poematis, cum multis similibus, quæ frequentissimo sunt in usu?

Resp. *Sciendum est hosce dativos & ablativos heteroclitos à nominativis neutralibus in* a *provenire, ut problema, poema, & cætera; quas voces veteres juxta formam secundæ declinationis inclinabant, addita syllaba* (tum,) *ut problematum, poematum, & ita de reliquis.* Solutio.

Quæst. Sufficiat de his hactenus inter nos concertasse. Omnia enim perse-

perſequi nimiæ videatur diligentiæ. Eſtque locus relinquendus & aliis, ubi ſuam operam utiliter navare poſſint in hoc, vel ſimili argumento.

QUÆSTIO DE QUARTA declinatione.

10. *An omnia nomina quartæ declinationis inflectantur ſecundum terminationes caſuales ejuſdem declinationis in utroque numero?*

Præfatiuncula.

Quæſt. Qua hactenus uſi ſumus in tribus præcedentibus declinationibus diligentia, eandem etiam in duabus reliquis adhibere æquum eſſe duximus; ut omnibus accuratè perpenſis, & examinatis, quæ aliquid negotii aut moleſtiæ bonarum literarum ſtudioſis adoleſcentibus faceſſere poſſe videantur, in[illegible] eadem ad omnia adverſariorum tela hoc genere propellenda reddantur. Cum verò te ſatis promptum, ex his quæ prius reſpondiſti, ad omnia illa tutanda quæ de hiſce affirmat Grammatica, eſſe intellexerim, primùm à te

te libenter percontari velim, num genitivus hujus quartæ declinationis singularis semper finiat in *us*?

Resp. *Sic tradit Regia Grammatica, à cujus vestigiis vel latum quidem unguem recedere, mihi sanè religio est.*

Quæst. Tu igitur (ut videtur) cum multis potius errare, quàm cum paucis rectè sentire mavis.

Resp. *Labi, errare, decipi, humanum est. Errores tamen & lapsus meos, si quos mihi fortè ostenderis, nullo modo tutari volo, aut defendere.*

Quæst. Manifestus est error, si affirmes genitivum singularem quartæ declinationis desinere semper in *us*.

Resp. *Hoc cum ostenderis, meum me errorem quàm citissimè revocaturum esse deprehendes.*

Quæst. Consule Grammaticam nostram in annotationibus ad hanc declinationem, ubi tribus adductis exemplis (ex quibus colligere videtur non posse plura ejusmodi demonstrari) ostendit alias olim terminationes admisisse hunc genitivum singularem. Ego verò talia multa posse inveniri affirmo. Sic enim Plautus

Annis, tumulti, ornati, in genitivo singulari quartæ inflexionis.

in

in actu primo Aululariæ, scæn. secunda: nam hîc apud nos nihil est aliud quæsti furibus. Atque iterum, ex actu quarto, scæn. 8. Tantum gemitique mali, molestiæque hic dies mihi obtulit. Postea ex Casinæ actu primo, scæn. nona. Sed eccum egreditur senati columen. Nec dubito quin multa his similia, si sedulus veterum scripta evolvas, observatione digna reperire poteris.

Resp. *Nec negat Grammatica plura his tribus inveniri posse. Illa autem satis putavit esse ad confirmandam veterem loquendi consuetudinem.*

Quæst. Satis sunt illa quidem, superque, nisi tu rationem aliquam invenias, qua Grammaticam hac in parte excuses.

Solutio. Resp. *Non opus est alia excusatione, quàm si dixero multa licuisse veteribus, quæ apud nos nullo jam sunt in usu.*

De genere vocabuli anuis. *Quæst.* Non reprehendo tuum de hisce judicium: illud tamen me malè habet, quòd non satis constat de genere vocabuli (anuis,) quod docet Grammatica ex Terentio, genitivum esse à voce (anus.)

Resp,

Resp. *Quid habes quod hîc meritò tibi displiceat?*

Quæst. Videtur Plautus genere masculino hanc vocem usurpasse.

Resp. *Lippis atque tonsoribus (quod aiunt) satis constat anum esse fœminini generis.*

Quæst. Mutabis fortassis sententiam, si diligenter perpendas quomodo loquatur Plautus in Rudente: cujus hæc sunt verba: Neque digniorem censeo vidisse anum me quenquam.

Resp. *Sæpius leges apud Plautum, Terentium & alios, pronomen quisquam in hac ipsa terminatione esse communis generis, cujus (ni brevitati studerem) plurima proferre possim exempla. Rara tamen sunt hæc, nec temerè imitanda. Atq; hoc etiam annotandum est pueris de eo, quod docet Grammatica de terminatione dativi singularis hujus declinationis aliquando in (ti.) Plura enim occurrunt inter legendum exempla, quàm quæ in Grammatica exprimuntur.* Solutio. Vide indicem.

Quæst. Satis es in respondendo dexter, & fœlix. Tentabo te tamen unica adhuc objectiuncula de terminatione Objectio.

natione accusativi pluralis in hac quarta declinatione.

Resp. *Accusativus pluralis à nominativo singulari hujus declinationis in* us, *exibit semper in* us.

Quæst. Artus igitur habet in accusativo plurali artus quoque, an non? Est enim vox artus quartæ declinationis.

Resp. *Artus in numero plurali facit in accusativo artus.*

Quæst. Aſt aliter loquitur Plautus in Menechmis, Actu quinto, Scæna secunda: Ita mihi imperas, ut ego membra hujus, atque ossa, atque artua comminuam illo scipione, quem ipse habet.

Solutio. Resp. *Est & hæc quoque dictio (artus) in illorum heteroclitorum genere ponenda, quæ vocant luxuriantia sive redundantia. Legimus enim artus, masculini generis, & artu neutrius generis, à quo in accusativo plurali est artua, non autem artus, ut à cornu, cornua, quod à pueris est diligenter observandum.*

Artus & artua.

Quæst. Volueram hic huic quæstioni finem imponere. Venit autem mihi in mentem (quod penè obliitus

eram

De ficu pro fructu digna annotatio.

tram) id quod notatu est dignissimum de dictione ficus pro fructu, quod uno ferè consensu affirmant Grammatici esse quartæ hujus inflectionis, & ablativum pluralem facere in *ubus*. Atque hoc etiam ex faceto Martialis in Cæcilianum loco colligere licet, cujus hæc sunt verba.

Cùm dixi ficus, rides quasi barbara verba,
Et dici ficos Cæciliane jubes.
Dicemus ficus quas scimus in arbore nasci:
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Resp. *Quid sibi volunt hæc tam altè petita?*

Quæst. Vocem ficus esse quartæ inflectionis, cùm fructum vel arborem significat, facere tamen ficis in ablativo plurali contra plerorumque Grammaticorum, atque adeò Martialis ipsius sententiam.

Resp. *Vix credo te posse hanc tuam assertionem probati alicujus scriptoris authoritate confirmare.*

Quæst. Sunt hæc Plauti verba in Rudente, Actu quarto, Scæ. quarta. Ficis victitamus aridis.

Resp. *Manifestum est hoc testimonium, esse hoc vocabulum ficus in hac significatione tam secunda quàm quar-*

tæ

tæ declinationis contra plurimorum opinionem. Ego tamen, ut pro me ipso respondeam, non puto apud alios authores posse facilè hanc vocem, in hac præsertim significatione, secundæ declinationis esse ostendi.

QUÆSTIO DE QUINTA declinatione.

11 *An omnia nomina quintæ inflexionis declinentur secundum terminationes casuales ejusdem declinationis in utroque numero?*

Præfatiuncula.

Quæst. Pervenimus jam tandem ad quintam & ultimam nominum Latinorum declinationem, de qua pauca quoque restant dicenda, ut undique muniantur rerum Grammaticalium rudiores; ut quamcunq; in formam sese vertant, & commutent subdoli & vafri disputatores, vel potius astuti & versipelles cavillatores, habeant ad manum (quod aiunt) & in promptu, quo adversariorum captiunculas nullo negotio eludant & devitent. Quæ igitur in hac quoque

classe

classe alicujus momenti occurrent, breviter & succinctè, ut poterimus, perstringemus. Eò autem strictius tecum hîc agam, quo pauciora reperio, quæ contra terminationes casuales in hac declinatione objiciam.

Resp. *Nihil tu quidem (ut video) intactum relinques. Profer itaque quicquid hîc quoque dubii habeas, in quo, ut in aliis, tibi (ut potero) breviter satisfaciam.*

Quæst. De terminatione genitivi singularis in hac declinatione agam potissimùm; qui quidem casus juxta Grammaticæ canones est imparisyllabicus, hoc est, vincit nominativum singularem numero syllabarum, & exit semper in *ei*, syllabis divisis. Objectio de genitivo singulari.

Resp. *Hæc ego tibi facilè concedam.*

Quæst. Ego etiam hîc te falsitatis facilè convincam.

Resp. *Videamùs quàm possis viriliter hoc, quod tam audacter in te susceptisti, præstare, & defendere.*

Quæst. Vocabulũ fames, ubiq; obvium, cõstat quintæ esse declinationis, nec tamen plures habet syllabas in genitivo Fames.

genitivo singulari, quàm in nominativo, nec genitivum facit in *ëi*, sed in *is*.

Resp. *Non est fames quintæ declinationis, sed tertiæ.*

Quæst. Non potest esse tertiæ declinationis, quia habet ablativum in *e* longum, ut patet in hoc carmine.

Virgilius 4. Georgicorum.

Amissis (ut fama) apibus, morboque famèque.

Resp. *Quid si dicam produci e per cæsuram?*

Quæst. Hoc fieri non potest: quia non producitur post pedem absolutum, nec referri potest ad ullã cæsuræ speciem. Imò constanter affirmaverim nunquam legi *e* in fame brevem apud ullum melioris notæ poetam.

Solutio. Resp. *Ingenuè fateor fuisse quidem olim vocem fames quintæ declinationis esse tamen nunc tertiæ declinationis retinere tamen* e *in ablativo longum more nominum quintæ declinationis cujus & olim fuit apud veteres.*

Genitivus singularis hujus declinationis in *e*. *Quæst.* Nolim ulterius tecum de hoc vocabulo contendere. Invenio nihilominùs multa apud Poetas nomina hujus declinationis, quæ habent genitivum singularem in *e*, ut apud Virgi-

Virgi
res ul
esse t
re est
Et ap
nem f
Utque
popo
tionis
cutio
plura
in fu
super
te bre
Re
nia,
aliqu
quor
tire
sunt
imit
Q
studi
rum
quæ
tion

Virgilium : Libra die, somnique pares ubi fecerit horas. Et ut non dicas esse unicum hoc exemplum, legere est apud eundem : Acie pars. Et apud Horatium constantis juvenem fide. Ovidius quoque de Tereo: Utque fide pignus dextras utriusque popposcit. Nec abhorrent solutæ orationis fide digni scriptores ab hac locutione. Hæc omnia, & his multò plura profert doctissimus Erythræus in suis in Virgilium annotationibus super hoc ipsum vocabulum die, quò te brevitatis gratia remitto.

Resp. *Probè mihi nota sunt hæc omnia, addo etiam, legi hunc genitivum aliquando in* ii, *aliquando etiam in* es, *quorum omnium apud eundem Erythræum exempla loco citato invenies : sunt tamen omnia hæc vetera, nec hodiè imitanda.*

Quæst. Hæc si probè observaverint studiosi juvenes, ad omnia sophistarum argumenta facilè respondebunt, quæ objici possunt in hac declinatione.

DISPU-

DISPUTATIO DE NOMINUM propriorum genere.

QUÆSTIO.

12 *An veræ sint regulæ Grammaticales de generibus nominum propriorum?*

Præfatiuncula.

QVæst. Cum videam socios meos charissimos, qui huc usque disputarunt (viri clarissimi) multa in medium attulisse, quibus utrinque pensitatis, & examinatis per mutuas interrogãdi & respondendi vices, tantum abest, ut aliquod inde detrimenti acceperint rei Grammaticalis regulæ, & præceptiones; ut potius hac ratione illarum veritas clarior & manifestior, tenebris discussis & profligatis appareat: volui & ego virium mearum periculum facere in illarum regularum veritate excutienda, quæ traduntur in Grammatica de generibus nominum propriorum. Illas si tu veras esse defendis, qui respondendi munus in te hodierno die suscepisti, primo

primo mihi hoc loco expedi, cujus statuas esse generis propria nomina Divorum, virorum, fluviorum, mensium, & ventorum.

Resp. *Hæc omnia ex regula facilè dignoscuntur esse masculini generis: propria, quæ maribus tribuuntur, masculà dicas.* Regula.

Quæst. Ut ergo primùm à primo exordiar, expone cujus sunt generis nomina Deorum propria?

Resp. *Sunt illa omnia masculini generis.*

Quæst. Erit igitur etiam masculini generis Cupido Veneris filius, amorum ille Deus apud omnes poetas decantatus, & celeberrimus. Cupido.

Resp. *Est sanè Cupido satis celebris, & notus poetis omnibus, quos puto omnes de eodem nunquam nisi genere masculino locutos fuisse.*

Quæst. Non videris mihi satis attentè legisse, quæ scribit Horatius Sermonum libro primo, Sermone quoque primo. Horatius.

Resp. *Quid offendis in illo Sermone, quo probes Cupidinem non esse masculini generis?*

Quæst. Citato loco, tu ipse feres judicium

judicium. Sunt enim hæc verba Horatii: At bona pars hominum decepta cupidine falsa. Nonne vides quàm fallacis Dei tutelam in te suscepperis?

Resp. *Tu potiùs fallax es meritò censendus, qui mihi hoc pacto illudere conaris; vel re vera falsus es, si hæc ex animo proferas, ut Cupidinem Deum probes esse fœminini generis.*

Quæst. Cujus tu generis censes esse adjectivum (falsa,) quod ego in hoc Horatii versiculo cum cupidine conjunctum esse reperio?

Resp. *Quis est in re Grammaticali tam rudis, qui nesciat Adjectivum (falsa) esse fœminini generis?*

Quæst. Erit igitur Cupido necessariò fœminini generis. Fallet ergo hæc regula, quæ docet omnia Deorum nomina esse generis masculini.

Resp. *Disputas tu quidem fallaciter, & captiosè. Non enim est cupido in hoc loco Dei nomen, sed capitur pro aviditate, sive avaritia, & nimio habendi desiderio; in quo sensu, & significatione est generis fœminini.*

Quæs.

Quæst. Video non posse tibi dolo malo imponi. Ego autem hæc tentandi gratia tantũ huc usq; attuli. Agam verò deinde sincerè & sine fraude, serióque affirmo, te id quod postremò respondisti, firmiter probare non posse, nempe cupidinem pro habendi cupiditate, esse semper fœminini generis. Hæc quæ sequuntur ad hunc asteriscum * jam demùm adduntur.

Resp. *Si quid hîc erravi imprudens, tu me rectiùs doce.*

Quæst. Constat cupidinem in illa quam tu attulisti significatione, legi sæpiùs in masculino genere.

Resp. *Expecto ut hoc probes.*

Quæst. Sordidus cùpido reperitur apud Horatium.

Resp. *Sit ita ut dicis. Non video tamen cur non hoc dicatur de Cupidine, Deo videlicet amorũ.*

Quæst. Merum est hoc cavillum. Sed adducam locum manifestiorem ex Seneca, qui ita loquitur: Auri cæcus cupido, teste Coupero in magno suo Thesauro. Memini etiam me apud Plautum hanc ipsam vocem in hac etiam significatione legere in masculino genere.

Resp. *Non negavero hæc ita esse ut dicis,*

dicis, sed rarissimè in hoc genere reperitur, cujus admonuisse industrios lectores non omninò est superfluum, id quod velim præ aliis, rei literariæ tyrunculos præcipuè observare.

Quæst. Multùm proderit, si hæc & similia diligenter annotent. Sed jam responde de fluviorum nominibus, an illa omnia sint masculina?

Resp. *Sic est omninò statuendum, si salva manere debeat Grammaticæ authoritas.*

Styx, Cocytus, Lethe.

Quæst. Styx, Cocytus, Lethe, fluviorum nomina esse num negaveris?

Resp. *Quid hinc sequetur incommodi, si tibi hoc concessero?*

Quæst. Sunt hæc omnia fœminini generis, ergo non sunt omnia fluviorum nomina masculini generis, uti docet regula Grammaticalis.

Responsio.

Resp. *Non sunt hæc fluviorum, sed stagnorum nomina, non faciunt itaque contra hanc regulam. Sunt præterea voces Græcæ, & apud Græcos fœminini generis. Non est ergo mirum, si apud Latinos cum adjectivis fœmininis juncta reperiantur.*

Quæst. Vis igitur illam regulam de fluviorum nominibus prorsus La-

tini

tinis esse intelligendam?

Resp. *Sic volo. Græca enim ad Græcam originem sunt referenda.*

Quæst. Legimus tamen Abydos in genere fœminino, cùm constet nihilominùs nomen esse fluvii. Abydos

Resp. *Abydos Græca est etiam diction, ut & superiora à te citata, sive stagnorum, sive paludum nomina. Suspicor quoque esse freti, potiùs quàm fluvii nomen, atque hac ratione ab hac regula excludi. Aut si dicerem esse Abydos oppidi nomen ad ripam illius freti collocati, ubi magna solebat esse Ostrearum copia, ac proinde fœminini generis, non video qua ratione possis, quod dixi, refutare.*

Quæst. Sint hæc Græca, & apud Latinos fœminina, quia apud Græcos sunt ejusdem generis: ego tamen in Latinis ostendam fluvii nomen fœminini generis.

Resp. *Hoc ipsum efficies fortassis ad Calendas Græcas.*

Quæst. Imò sanè his ipsis Calendis Maiis. Sic enim reperio apud Poetam (si bene memini) Ovidium: Albula pota Deo. Albula.

Resp. *Est hæc oratio figurativa.*

Non enim refertur adjectivum (pota) ad substantivum Albula, sed convenit genere cum dictione (aqua) subaudita, per figuram Syntheſin. Est itaque oratio huic similis: Centauro invehitur magna, scilicet navi. Vel huic: Transtulit in Eunuchum suam, videlicet Comœdiam, vel fabulam.

Quæst. Siccine omnia eludis per figuram? quomodo tandem respondebis ad hunc locum è Cæsaris Commentariis, nempe libro septimo petitum: Ad oppidum Gergoviam secundũ flumen Elaver? Hiccine etiam dices subintelligi vocem aquam: vel affirmabis orationem esse figuratam?

Flumen Elaver tepidum Jader de flegimus apud Lucanum.

Resp. *Habeo aliud quod hîc respondeam, esse scilicet hunc fluvium masculini generis.*

Quæst. Qua ratione potest hoc ita fieri, hoc præsertim loco, cùm satis constet esse accusativi casus per appositionem cum dictione flumen ejusdem casus?

Resp. *Vox est barbara, & indeclinabilis, vernaculum nomen illius gentis retinens.*

Quæst. Hoc tuum est commentum. Sequitur enim statim in eodem loco:

Ab

Ab altera Elaveris parte iter facere cœpit.

Resp. *Habent tamen alia exemplaria: ab alia fluminis parte.*

Quæst. Sed pro me facit, quòd Glareanus in suis ad hunc locum annotationibus integrè ferè hanc vocem inflectit. Reperies enim ibidem in Genitivo Elaveris, in accusativo Elaverem, in ablativo Elavere. Glareanus.

Resp. *Licuit illi ita loqui, cum vox hæc à proprio idiomate paulùm deflexa, admittat facilè in obliquis tertia declinationis terminationes.*

Quæst. Sentis igitur (ut quod pluribus est à nobis circa hoc nomen disputatum, in pauca conferam) esse hanc vocem sua origine barbaram, posse tamen non ineptè juxta terminationes tertiæ inflexionis variari, atque ita esse, ut & alia fluviorum nomina, masculini generis. Responsio.

Resp. *Ita prorsus sentio. Permitto tamen hanc meam sententiam doctiorum judicio, & censuræ.*

Quæst. Pergamus jam ad propria virorum nomina (satisfacis enim mihi de fluviorum nominibus,) in quibus ego nonnulla reperio neutrius Objectio de propriis virorum nominibus.

generis contra regulam.

Resp. *Si hujusmodi aliquod habes, recense. Ego enim non memini me legere.*

Alii volunt esse nomen mulieris, & fortasse recte.

Quæst. Apud Terentium est Dorcium, in Phormione. Sunt item apud alios Comicos alia, præsertim apud Plautum, ubi multa reperies virorum propria in *um*.

Resp. *Non eo inficias esse Dorcium apud Terentium servi nomen, nec negabo posse & alia apud alios reperiri in* um, *servorum nomina. Sed quis tibi dabit hæc nomina esse neutrius, & non masculini generis?*

Quæst. Hoc evincit ipsa ratio, quia multa sunt mulierum nomina in *um* neutrius generis, debere etiam virorum nomina in *um* esse ejusdem generis.

Resp. *Nego esse ulla propria mulierum nomina in* um *neutrius generis: Apud Terentium reperio inter alia, tria mulierum nomina in* um, *eaque semper fœminini generis, videlicet Glycerium, Philotium, Phanium; Multò autem plura passim occurrunt in Plauto: sed semper junguntur cum adjectivis fœminis, nunquam autem cum adjectivis (quòd memini) neutrius generis.*

Quæst.

Quæst. Vel erunt illa neutrius generis, vel falsa erit regula hæc omnium (opinor) quæ in Grammatica extant, generalissima. Attamen ex cunctis, quæ diximus ante, notandum, omne quod exit in *um*, seu Græcum, sive Latinum, esse genus neutrum. Regula Grammaticalis.

Resp. *Est illa regula probè intellecta maximè quidem generalis, ita ut nullam omnino admittat exceptionem, meo sanè judicio. Loquitur autem de nominibus appellativis, non autem de nominibus propriis.*

Quæst. Videris aliquid dixisse, præsertim si loquamur de nominibus merè Latinis. Sed quid de Græcis est censendum, cujusmodi sunt Glycerium, & Philotion, & similia? Cujus sunt hæc apud Græcos declinationis?

Resp. *Sunt tertiæ declinationis simplicium.*

Quæst. Cum verò desinant apud Græcos in *on*, nonne satis constat esse neutrius generis? Duæ namque sunt terminationes finales nominativi singularis in hac declinatione, nempè *os*, & *on*. Continet autem sub se terminatio *os*, masculina, fœminina, & com-

munia: terminatio verò *on*, tantùm neutra.

Resp. *Est unicuique linguæ sua quædam & peculiaris proprietas. Fieri potest, quòd hæc nomina, sine compositionis, sive derivationis respectu, in Græca lingua occupent locum Appellativorum, atque hac ratione sint neutrius generis. Sed nihil hîc statuo. Ego namque non sum Græcus. Mihi sufficit quòd hæc nomina muliebria sint apud Latinos fœminini generis juxta regulam.*

Quæst. Si liberet tecum obstinate contendere, possem ratione satis fortasse probabili, quod hoc loco respondes, convellere. Sed objiciam pauca de urbium, & oppidorum generibus, ubi te scio per omnia velle regulas Grammaticales tueri & defendere.

Resp. *Quod in me semel suscepi, illud æquum est, ut quacunque potero ratione tutarer.*

Objectio de generibus urbium, & oppidorum.

Quæst. Urbium itaque, & oppidorum nomina statuis omnia esse fœminina, nonne?

Resp. *Non sic statuo. Aliter enim statuitur in Grammatica. Pauca namque excipiuntur masculini generis, pau-*

ca

caneutrius, unum autem Anxur utriusque generis est, masculini scilicet, & neutrius.

Quæst. Exprimunturne omnia urbium & oppidorum nomina in illa exceptiuncula, quæ sunt ab illa generali exceptione excipienda, ita ut omnia præterea, quæ illic non habentur, dici possunt fœminini generis?

Resp. *Non ita existimandum esse sentio. Volunt enim alii Grammatici omnia nomina urbium, & oppidorum in* um *esse neutrius generis, quorum tamen ibidem nulla fit omninò mentio, ut Londinum, Eboracum, Brundusium, & similia. Sunt item masculini generis, Epidaurus, Samirus, & alia quædam apud authores passim obvia, ut & multa pluralia in* (i) *veluti Gabii, Philippi, Locri, & quæ sunt ejusdem generis.*

Quæst. Sed illa ipsa quæ excipiuntur, suntne ejusdem generis, cujus in illa exceptione perhibentur esse?

Resp. *Ita sanè prorsus.*

Quæst. Præneste igitur neutrius generis esse semper statuendum est? Præneste

Resp. *Sic docet Grammatica. Nec memini me legere alterius generis.*

Quæst. Imò docet alibi esse fœmi-

nini generis. Contraria igitur, vel saltem diversa de re eadem docet, nec sibi ipsi satis constat.

Resp. *Ubi quaeso docet Praneste esse fœminini generis?*

Quæst. In illo loco, ubi hæc habentur verba: Præneste sub ipsa.

Solutio. Resp. *Jam tandem memini ubi illud sit, nempe in figura Syntheſi; sic itaque tibi ex eodem loco respondeo: non referri pronomen (Ipsa) ad dictionem Praneste, quæ præcessit, & cum qua non potest genere convenire, sed ad substantivum, urbe, quæ subauditur. Est itaque hæc locutio figurata, qua per Syntheſin excusari solet.*

Argos. Objectio. *Quæst.* Quomodo autem excusas (quid enim tu non excusare soles?) illud, quod mihi in hac quæstione de civitate Argos objiciendum restat?

Resp. *Objice demùm, ut sic tandem, si non in promptu sit, de excusatione mihi præmeditari liceat.*

Quæst. Argos in illa exceptione traditur esse neutrius generis, alibi vero affirmatur esse masculini generis.

Resp. *Hæc non pugnant. Potest enim una & eadem dictio, & esse neutrius, & masculini generis. Si docuisset verò*

Gram-

Grammatica Argos esse solummodò neutrius generis, postea autem alibi affirmasset esse masculini generis, alia res esset.

Quæst. Ita prorsus docet alibi, nec te latere possunt hæc illius verba: Mascula duntaxat cœlos vocitabis, & Argos. Qua ratione itaque hîc affirmat esse neutrius generis?

Resp. *Me non latent tuæ nugæ, tui doli, tua impostura, & fallacia. Totus, quantus quantus es, ex astutiis & fraudibus es compositus.*

Quæst. Ne sævi tantopere. Mitte, quæso, verba, & respondе.

Resp. *Detorques illa verba ad tuum* Solutio. *propositum confirmandum. In priore enim exceptione loquitur regula de Argos in numero singulari, quod est neutrius generis. In altera verò, quam tu postremò adduxisti, fit sermo de Argis, quod in plurali numero tantùm est masculini generis.*

Quæst. Non habet hoc vocabulum (Argi) singularem numerum, non potest ergo esse neutrius generis in numero singulari, quem non habet.

Resp. *Quo pacto probabis dictionem Argos non habere singularem numerũ?*

Quæst.

Regula Grammaticalis.

Quæst. Probabit pro me Grammatica in regulis constructionis, ubi sic scriptum reperio. Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur, adjicitque exempli loco: Colchus, an Assyrius, Thebis nentritus, an Argis? Audis ergo Argos pluralis duntaxat esse numeri.

Responsio.

Resp. *Est re vera (Argi) pluralis duntaxat numeri, cujus numerum singularem non reperi. Argos enim neutrum, in numero singulari quod habemus, est origine Græcum, neq; puto facile reperiri nisi in hac voce solùm in hoc numero.*

Quæst. Satis est de propriorum nominum regulis huc usque disputatum. Pergant alii contra nominum appellativorum, sive communium regulas, si velint, objicere.

DISPU-

DISPUTATIO DE NOminibus appellativis, sive communibus.

QUÆSTIO.

An nihil contineant in se falsitatis, quæ traduntur de generibus nominum appellativorum, sive communium regula. 13.

Præfatiuncula

Quæst. Non ego is sum (Auditores optimi) qui longa aliqua, & polita oratione aures vestras demulcere potero, cum tenuis sit & jejuna mea in dicendo facultas; resque ipsa potius postulare videtur, ut concisis & strictis interrogationum, & responsionum vicissitudinibus inter nos mutuò concertemus, quàm ut verbis phaleratis, longisque perorandi ambagibus, tempus contemamus. Ut igitur qui ante me postremus, acritèr & vehementèr disputavit, propriorum nominum regulas Grammaticales oppugnavit, quas contra fortitèr est tutatus qui respondendi vices sustinuit; ita & nobis

nobis hoc idem est duobus, hac hora & loco, vobis videntibus & audientibus, strenuè præstandum in illis Grammatices præceptionibus, quæ traduntur de generibus nominum appellativorum sive communium. Sed cum sit ampliſſimus in hac quæstione disputandi campus, ego rem in pauca contraham, & præcipua quædam capita solummodò attingam, de quibus, quæ tua sit sententia (condiscipule suaviſſime) rogo ut mihi non gravatim exponere digneris.

Resp. *Interroga quæ voluerìs, nì nec tardum, nec mutum in respondendò invenies.*

Quæst. Prima regula generalis de cognoscendis nominum appellativorum, sive communium generibus, de cujusmodi nominibus traditur?

Resp. *De nominibus pariſyllabicis, sive non crescentibus genitivo, hoc est, quorum genitivus sit par nominativo syllabis; vel de nominibus, quorum genitivus tot habet syllabas, quot nominativus, quæ regulariter erunt omnia fœminini generis.*

Quæst.

Quæst. Sed hujusmodi nomina sunt omnia primæ & quartæ declinationis; nonnulla item secundæ, & nonnulla tertiæ. Erunt ergò hæc omnia secundum tuam sententiam, fœminini generis. Objectio.

Resp. *Erunt sanè regulariter. Verùm admittit hæc regula multas exceptiones, quemadmodum nulla ferè ita est generalis, cui non hoc idem accidat.* Solutio.

Quæst. Nihil tu quidem apertè, & simplicitèr respondes: sed omnia subdolè eludis, vel per figuras, vel per nescio quas exceptiones & distinctiones.

Resp. *Ego quidem omnia ago apertè, & simpliciter, nihil eludo; sed ita excipio & distinguo, ut me vel docuit Grammatica, vel me cogunt tua sophismata.*

Quæst. De exceptionibus tuis posteà videbimus, jam de eo acturi, quod modo affirmabas, nempe primam regulam de cognoscendis nominum appellativorum, sive communium generibus, tradi de dictionibus non crescentibus genitivo.

Resp.

Resp. *Habesne quod jure reprehendas in hac responsione?*

Instantia de dictionibus Respublica & jusjurandum.

Quæst. Multa, at hoc in primis, quod hæ dictiones, Respublica & Jusjurandum referantur ad hanc regulam, cum tamen satis constet easdem crescere in genitivo; si modo crescere in genitivo, sit habere plures syllabas in genitivo quam in nominativo.

Solutio.

Resp. *Non sunt hæ dictiones simplices, sed compositæ.*

Quæst. Quid hoc ad propositum? Quasi verò non pertineant ad hanc regulam dictiones compositæ, cujusmodi sunt grajugena, agricola, incola, accola, advena, & non pauca similia.

Resp. *Esto. Non sunt tamen hujusmodi composita, qualia sunt hæc duo, hoc est, à nomine substantivo & adjectivo integrè, quod in omnibus casibus, genere, numero & casu, cum eisdem convenire possit; nisi quod longus temporis usus, & recepta loquendi consuetudo, eadem pro simplicibus usurpasset.*

Objectio.

Quæst. Nihil agis sic distinguendo. Uno enim verbo hanc tibi respon-

respondendi in hoc argumento viam facile præcludam. Satis enim liquet manifestò, omnia nomina ad hanc regulam pertinentia, crescere in genitivo, ut exempli gratiâ, musarum à musa, mensarum à mensa, atque adeò in illis ipsis vocabulis, quæ exempli loco in hac regula proponuntur, veluti carnium à caro, caprarum à capra, nubium à nubes.

Solutio. Resp. *Quid tu profeceris sic cavillando, esto penes alios judicium. Intelligitur enim regula de genitivo singulari, tu verò sophisticè agis de genitivo plurali.*

Objectio. *Quæst.* Multa tamen sunt nomina ad hanc regulam spectantia, quæ carent omnino numero singulari.

Solutio. Resp. *Sunt illa vel heteroclita, quorum genus ex heteroclitorum regulis cognosci possit: vel in illis fingendus est numerus singularis, à quo analogicè sive regulariter deducantur.*

Alia objectio. *Quæst.* Non ita adhuc te dimittam, ut ut dextrè satis respondere videaris. Sunt namque & simplicia, & singularia sub hac regula contenta, & comprehensa, quorum genitivus singularis crescit, sive superat nominativum

nativum singularem syllabarum numero.

Resp. *Non novi hujusmodi nomina, tu si memineris, subjice mihi in memoriam.*

Quæst. Omnia quæ curant (inquit ille) senes meminerunt. Tu verò puer hæc non curas, quæ contra te faciunt.

Resp. *Tum dicas contra me facere, cùm ad illa ætate prolata respondere nequeo. Recense igitur.*

Aquaï, &c.

Quæst. Aquaï, aulaï, auraï, terraï, frugiferaï, pictaï, & pleraque alia.

Solutio.

Resp. *Hæc sunt prisca & obsoleta, nullòque hodiè in usu.*

Quæst. Crescunt tamen in genitivo. Non itaque videntur posse referri ad primam regulam.

Resp. *Non satis est hoc, nisi crescerent etiam in reliquis obliquis. Nec crescunt simpliciter, sed ex resolutione diphthongi in suas vocales per diæresin.*

Quæst. Nolo te arctius premere, sed veniam jam ad illa exempla, quæ in Grammatica ponuntur in prima regula generali de non crescentibus genitivo, affirmantúrque esse fœminini generis, scilicet capra,

Hæc ad hunc asteriscum * jam addunt.

capræ

capræ; nubes, nubis; quæ tamen ego reperio masculini generis. Capra masculini generis.

Resp. *Si tibi hæc affirmanti vis fidem adhiberi, proba quod dicis, exemplo ex probato aliquo authore adducto.*

Quæst. Quod primùm proposui, primùm etiam confirmabo Plauti authoritate, qui sic loquitur in mercatore, Actu secundo, scæna prima: Mercari mihi visus sum formosam capram, ei ne noceret, quam domi ante habui capram, neu discordarent, si ambo in uno essent loco.

Resp. *Quid hic reprehendis?*

Quæst. Dico hinc apertè colligi posse contra regulam, esse hanc vocem capram masculini generis.

Resp. *An quia dicit formosã capram?*

Quæst. Derides? Imò quia de duabus loquens, inquit, Si ambo in uno essent loco.

Resp. *Jam intelligo, vis nempe capram esse masculini generis, quia adjectivum (ambo) affirmatur de utrisque illis, de emptitia inquam, & de illa quam domi habebat ante.*

Quæst. Rectè conjectas.

Resp. *Idem hic respondeo, quod prius in disputatione de terminationibus casu-* Solutio.

casualibus in tertia declinatione, n
hanc adduxeras ex Plauti Amphitr
one sententiam: Puer ambo anguis en
cat. Fuêre enim apud veteres, ambo o
duo communis generis.

Quæst. Mane dum. Est enim am
plius aliquid quod in hac senten
juniores, & minus cautos turbare
queat, quibus cupio modis omnibu
esse satisfactum.

Resp. *Quid illud est tandem?*

Quæst. Nempe quod in altera hu
jus sententiæ parte, accusativus ca
pram præcedit verbum (noceret.)

Resp. *Fit hoc per antiptôsin, quod lo*
quendi genus apud Plautum est fre
quentissimum, eoque diligentius à pue
ris observandum.

Nubes genere masculino

Quæst. Audiamus jam tandem qui
pro dictione (nubes) respondere pos
sis, quam Plautus etiam protulit ge
nere masculino, terminatione vero in
is, in recto singulari, in paulò superi
us citata comœdia, actu quinto, sce
na prima, his verbis: Nubis ater, im
berque instar.

Resp. *Si tam facilè de genere, quàm*
de terminatione respondere possim, sal
va res esset. Quoad terminationem
enim

nim vox nubes est ad illud nominum heteroclitorum genus referendum, quæ sub diversa terminatione idem genus retinent, ut apes, & apis, multaque similia.

Quæst. Illud mihi non displicet de terminatione: de genere autem quid ais?

Resp. *Locus est manifestior, quàm ut negari possit. Quid si autem respondeam locum dupliciter esse corruptum: scilicet primò ut sit ater pro atra: deinde inversum esse verborum ordinem: nubi ater, imberque instat: pro ater imber, nubisque instat.* Solutio. Plantina editio legit nubis ater.

Quæst. Probabilis profectò esset hæc conjectura, nisi repugnaret omnium editionum fides, in quibus uno consensu sic scriptum reperimus.

Resp. *Destituor hîc omnium lexicorum ope, quæ unanimiter affirmant hanc vocem esse fœminini generis. Est igitur respondendum, vel esse hoc loco figuram Synthesin: vel suo & peculiari more Plautum pro libertate veteribus concessa, protulisse vocem nubes genere masculino, quod unquam alibi memini me legere.*

Quæst. Jam veniam ad illam ab Alia objectio.

hac

hac prima regula exceptionem; quæ inter reliquas videtur maximè generalis, de nominibus Latinis factis à prima declinatione Græcorum in *as*, vel in *es*, cujasmodi omnia, quotquot tandem fuerint, asserit illa exceptio, sine exceptione esse masculini generis.

Resp. *Hiccine quoque conaberis nodum in scirpo quærere?*

Quæst. An lateat in hac exceptione nodus aliquis, nec ne, mox fortassis audies. Nam charta, margarita, cataracta, catapulta, cochlea, gansapa, à Græcis primæ declinationis in *as*, vel *es* derivantur, & tamen sunt fœminini generis. Quem habes adhunc nodum protrudendum cuneum?

Solutio. Resp. *Malo nodo malus quærendus est cuneus, juxta proverbium. Sed quod tu hoc loco objicis, ego propulsabo facilè. Hic ergo pro me facit tritum illud & vulgatum responsum posse quidem vel generalissimam regulam, aliquam admittere exceptionem. Tenet igitur illa regula in plerisque, sed non in omnibus; in quorum numero sunt hæc pancula, à te modò recita-*

tu, quæ quidem (mea sententia, & opinione) sunt omnia, quæ contra hanc regulam, sive exceptiunculam produci possunt.

Quæst. Ut ut non possint plura proferri contra hanc exceptionem, possunt tamen multa adduci contra reliquas ab hac regula exceptiones, quæ studiosis inter legendum observanda relinquo. Volo tamen unum adhuc atque alterum exemplum adferre contra subexceptiunculas ab hac prima regula generali, præcipuè verò de neutro, & communi genere. Sequentia ad hunc asteriscum * jam primùm adduntur.

Resp. *Quò tu plura protuleris, eò instructiorem efficies pubem scholasticam, ad hujusmodi tela evitanda. Sed cujus (quæso) sortis sunt, quæ in medium proferes?*

Quæst. Inter non crescentia in genitivo, quæ regulariter debent esse fœminini generis, excipiuntur neutra quædam in *e*, in quibus est dictio rete, quam lego apud Plautum in genere masculino. Retis.

Resp. *In qua Comœdia?*

Quæst. In Rudente, Actu quarto, Scena tertia, hisce verbis: Ubi de-

missi retem, atque hamum.

Solutio. Resp. *Est & hæc dictio inter heteroclita redundantia. Est enim & rete & retis.*

Quæst. In illis quæ referuntur ad genus commune, est quod reprehendam in voce (perduellis,) non quidem quoad genus, fateor enim esse communis generis, sed quoad declinationem.

Perduellis secundæ declinationis.

Resp. *Est perduellis tertiæ declinationis.*

Quæst. Aliud docent hæc Plauti verba in Milite glorioso, Actu secundo, Scæn. secunda: Curre in obsidium perduellis, nostris præsidium para. Vides perduellis esse hîc secundæ declinationis.

Resp. *Quidni possit esse genitivus singularis tertiæ declinationis?*

Quæst. Imò loquitur de pluribus, ideóque necesse est ut sit dativus pluralis.

Solutio. Resp. *Si tu ita esse contendis, putò olim fuisse in usu & perduellus, & perduellis, quanquàm non sic invenio apud ullos (quod sciam) Lexicographos.*

Contra secundam regulam generalem

Quæst. Fauca jam objiciam contra regulam secundam generalem de cognoscendis

noscendis nominum appellativorum, sive communium generibus.

Resp. *Docet illa regula nomina crescentia, & acuentia penultimam genitivi singularis esse fœminini generis.*

Quæst. An non putas hoc nomen dos dotis, esse hujusmodi? Dos, genere masculino.

Resp. *Vel maxime.*

Quæst. Est tamen masculini generis.

Resp. *Ubi tandem?*

Quæst. Apud Plautum in Menæchmis. Sic autem loquitur ibidem: Ista, hæc solent: quæ viros sibi subservire postulant: dote fretæ fero.

Resp. *Hunc locum depravatum esse suspicor: vel enim ita est legendũ; Dote fretæ ferè, hoc scilicet sensu; mulieres, quæ dote magna & ampla viros cumulant, eæ, ferè, hoc est, plerumque, viros sibi subvenire postulant: Sed hæc mea est tantùm conjectura. Vel hoc modo scribi debuit: dote fretæ fera. Utramque verò conjecturam doctiorum censuræ subjicio. Nam si, dote fretæ fero, scribatur in omnibus exemplaribus, necesse est, ut sit Enallage generis, masculini scilicet, pro fœminino.* Solutio. Enallage.

Quæst. Est sanè utraque hæc conjectura Alius modus.

jectura probabilis. Sed alius adhuc in hac sententia latet nodus (& sunt multæ hujusmodi locutiones apud Plautum) tibi in puerorum gratiam explicandus, & dissolvendus.

Resp. *Quid præterea in hac sententia hæret dubii?*

Quæst. Loquitur de fœminis neutro genere. Ista hæc (pro hæ) solent.

Solutio. Resp. *Familiaris est hic loquendi modus, præsertim apud veteres Comœdiographos, ut de fœminis loquentes, hæc vel hæ, dicant. Exemplorum multitudine supersedeo, quia ubique sunt obvia, pueriſque sedulò observanda.*

Quæst. Secunda hæc regula generalis (ut & aliæ ferè omnes) multas admittit exceptiones, in quibus Grex dictio traditur esse masculini generis.

Resp. *Nec immeritò. Hoc enim genere usurpatur apud omnes probatos authores.*

Objectio de nomine (grex) *Quæst.* Non videris omnes probatos authores ea, qua debes, diligentia percurrisse. Lucretius enim hanc dictionem usurpavit genere fœminino.

Resp. *Profer locum.*

Quæst.

Quæst. Libro de rerum natura secundo: Buceriæque greges sub eodem tegmine cœli.

Resp. *Pleni sunt hujus authoris libri obsoletis hujusmodi locutionibus, quas velim studiosi observent potius inter legendum, quàm ut vel loquendo, vel scribendo imitentur.* Solutio.

Quæst. Paulò inferius post exceptionem de vocabulo grex, & nonnullis aliis monosyllabis docetur, esse terminantia in *er*, ut crater, masculini generis: invenio tamen sæpius in Plauti Menæchmis dictionem (spinter) in neutro genere. Spinter.

Resp. *Ex multis illis locis recita vel unum duntaxat, & sufficiet.*

Quæst. Scin' quod hoc sit spinter?

Resp. *Non pertinet hæc vox ad hanc secundam regulam generalem, quia gravat penultimam genitivi crescentis, ideoque pertinet ad tertiam regulam generalem.*

Quæst. Est tamen ὄνθος, ὄνθος & apud Græcos.

Resp. *Sed repugnat & genus, & significatio. Est enim fœminini generis, & alterius significationis.*

Quæst. Si demus disputandi gratia,

pertinere hanc vocem (ſpinter) ad tertiam regulam de gravantibus penultimã genitivi creſcentis, erit tunc maſculini, nõ autem neutri' generis.

Solutio. Reſp. *Imò refertur potius ad exceptionem de neutralibus: Eſt neutrale genus, ſignans rem non animatam, &c.*

Quæſt. Non eſt vox (ſpinter) inter illa in *er*, quæ ibi perhibentur eſſe neutrius generis.

Reſp. *Non recitantur illic omnia in* er *neutrius generis; quæ omittuntur verò, illa relinquuntur ſtudioſis in bonorum authorum lectione notanda.*

Quæſt. Inter alia plura, quæ adhuc produci poterant contra hanc ſecundam regulam, reſtat unicum hoc de Mulier. dictione (mulier) de qua hoc tantum quæro, nempe, cujus ſit generis, & quare?

Reſp. *Mulier eſt fœminini generis (quod omnes norunt) ſed cur ita ſit, hoc eſt, per quam regulam Grammaticalem, ego ſanè non facilè dixerim.*

Quæſt. Per hanc regulam: Sunt muliebre genus Syren, mulier, ſoror, uxor.

Reſp. *Ego tamen puto non rectè collocari ſub hac claſſe acuentium penultimam genitivi creſcentis, cùm potiùs eandem gravet.*

Quæſt.

Quæst. Nunquam audivisti tritos hos versiculos? Igni quid levius? Fulmen: quid fulmine? ventus: Vento quid? mulier: quid muliere? nihil.

Resp. *Audivi quidem sæpiùs. Non sunt autem tantæ apud me, vel vetustatis, vel authoritatis, ut mihi sufficiant ad penultimam hujus vocabuli in genitivo producendam. Scio enim omnia in* er *hujus regulæ esse ferè Græca, & producere penultimam genitivi crescentis.*

Quæst. Referatur ergo ad tertiam regulam appellativorum, sive communium, gravantium antepenultimã genitivi crescentis, & adjiciatur in fine illius exceptionis: Fœminei generis sit hyperdisſyllabon in *do*, post bacchar, syndon, gorgon, icon, & Amazon, in hac, vel simili aliqua additione: & mulier. Namque hac meliùs sub classe locatur. Mulier melius ad tertiam regulam refertur.

Resp. *Hoc certè mihi perplacet. Sed nostrum non est de hisce rebus statuere.*

Quæst. Nihil statuimus, sed exponimus tantùm quid nobis videatur melius. Fruatur tamen quisque suo judicio. Ego autem, ad me quod at-

Quæ sequuntur ad hunc asteriscum * in tertia editione addebantur.

tinet, mallem cum paucis rectè sentire, quàm cum aliis innumeris corruptè loqui. Sed jam deinceps ad finem hujus disputationis placet experiri, quam dextrè possis ad illa respondere, quæ contra tertiam regulam de cognoscendis nominum appellativorum, sive communium generibus in medium producam.

Resp. *Habes & hîc quoque quod tibi minùs placeat?*

Quæst. Atque hoc in primis, quod in neutralium exceptione pecten dicatur esse masculini generis.

Resp. *Cur verò ob hoc Grammaticæ nostræ tantoperè succenses?*

Quæst. Quia neutrius generis esse contendo.

Resp. *Qua ratione motus?*

Pecten genere neutro.

Quæst. Plauti authoritate, qui hanc vocem genere neutro usurpavit in Curculione, Actu quarto, Scæna 4. At ita me, volsellæ, pecten, speculum, calamistrum meum bene amassint.

olutio.

Resp. *Rediculum est te velle hinc concludere pecten esse neutrius generis, quia pronomen meum sit ejusdem generis. Refertur enim ad postremum.*

num substantivum calamistrum, cum quo expressè convenit: ad volsella verò & pecten per supplementum, videlicet hoc modo, volsella mea, pecten meus.

Quæst. Si hæc non adduxissem tui potius tentandi gratiâ, quàm quod revera sentiam pecten esse neutrius generis, non ita te dimitterem, cùm alius insit in hac sententia scrupulus, quem cótra te urgere queam: sed pergam ad alia. Dic igitur quomodo pertineat nomen Iter ad hanc exceptionem de neutralibus.

Resp. *Cur non rectè referatur ad hanc exceptionem?* Iter.

Quæst. Quia faceret in genitivo singulari iteris, non autem itineris. Crescentia enim in genitivo, unica tantùm syllaba debent superare nominativum singularem, non autem pluribus.

Resp. *Est genitivus itineris ab antiquo itiner, quod jam exolevit; non autem ab iter, quod receptiore jam est in usu.* Solutio.

Quæst. Pecus, quod ultimum est in hac neutralium exceptione nomen, in fœminino genere reperitur apud Ovidium in cantione Polyphemi ad Pecus.

ſuam Galateam : Hoc pecus omne meum eſt, multæ ſtabulantur in antris.

Helmio. Reſp. *Apage ſis cum odioſa hac tua nugatione. Convenit enim adjectivum (multæ) non cum pecora, ſed cum pecudes, à pecus, pecudis fœminini generis, quod nomen in hoc carmine ſubauditur.*

Quæſt. Obſervent ergo pueri eſſe & pecus, pecudis, fœminini generis; & pecus, pecoris, neutrius generis, atque etiam apud priſcos pecu, neutrum invariabile.

Reſp. *Eſt hoc utique notatu dignum, illud præcipuè, quod poſtremo adjeciſti, de voce pecu, quæ nunc dierum uſus eſt rariſſimi, imò verò nullius prorſus.*

Quæſt. Ut tandem huic diſputationi finem imponam : in exceptione ab hac tertia regula generali, quæ poſtremo loco additur de quibuſdam dictionibus, quæ dicuntur eſſe communis generis, non rectè videntur mihi collocari nemo, & homo.

Nemo, & homo.

Reſp. *Quid? An non cenſenda ſunt ita eſſe, cum certò certius ſit, dici ſæpius hæc vocabula tam de mare, quam*

de

de fœmina? Terentius namque in Andria, alicubi sic scribit: Scio neminem peperisse hîc.

Quæst. Rectè tu quidem hoc de vocabulo nemo observasti. Hinc tamen non sequitur hanc vocem unquam reperiri conjunctam cum adjectivo fœminini generis.

Resp. *Ego tamen legi dictionem homo junctam cum adjectivo fœminino apud Ciceronem in Epistola Sulpicii, qua illum consolatur de morte filiolæ, ubi scribit in hunc modum: quæ, si jam diem suum non obiisset, paulo post tamen ei moriendum fuit, quia homo nata erat.* Sulpicius ad Ciceronem.

Quæst. Probat hic locus vocabulum homo dici de muliere; non probat tamen esse fœminini generis. Participium enim (nata) non convenit genere cum substantivo (homo) sed cum Tullia subaudita, hoc modo: Moriendum ei fuit, quia ea (scilicet Tullia) nata erat homo. Ego igitur cum illis sentio, qui hæc duo vocabula (nemo, & homo) contendunt tantùm esse masculini generis, in quibus est & Phocas, Grammaticus doctissimus. Phocas.

Resp. *Sit & hic quæque cuique*

liberum, quod sibi maximè ariserit, sequi, & amplecti. Tibi verò multis nominibus sunt devincti probi scholastici, qui hac tam sedulò, & magno cum labore ad illorum usum, & emolumentum collegeris.

Nova est hæc integra disputatio.

DISPUTATIO DE HISCE Adjectivis, *Unus, totus, solus, ullus*, & reliquis.

QUÆSTIO.

34 *An hæc adjectiva faciant genitivum singularem in* ius, *dativum in* i, *ut docet Grammatica?*

Præfatiuncula.

Quæst. Satis multa in his, quæ hactenus inter nos disputata sunt, sese obtulêre inter discertandum de rebus Grammaticalibus, quibus instructi & præmuniti scholarum trivialium alumni (his enim præcipuè navatur hæc opera,) sese facilè contra omnium adversariorum tela tutari possunt, quæ in hoc genere, ad labefactandam regularum Grãmaticalium fidem adferri solent. Sed quia

multa

multa restant de hisce adjectivis dicenda, quæ à communi adjectivorum trium terminationum inflexione recedunt, quibus, qui litigiosi sunt cavillatores, imperitiorum ingenia turbare facilè possint; volumus & illa quoque discutere & examinare, ut in hac etiam parte nihil ferè relinquatur, quod industriis adolescentibus aliquid molestiæ exhibere queat. Dic igitur ingenuè & liberè quod tuum sit judicium de horum adjectivorum inflectione, unus, totus, solus, alius, nullus, alter, uter, neuter, illorumque compositis.

Resp. *In plurali quidem numero conveniunt per omnia quoad inflectendi rationem, cum adjectivis trium terminationum: in singulari verò numero variant. Faciunt enim genitivum in ius, dativum in i, ad morem secundæ declinationis pronominum.*

Quæst. Quàm mox in ipso responsionis tuæ initio laberis & impingis.

Resp. *Videor mihi tamen satis firmiter stare, & consistere.*

Quæst. Vide quàm tibi probè constet. Quomodo enim inflectuntur hæc omnia? Instantia

omnia in numero plurali in omnibus casibus, sicut adjectiva trium terminationum; cum illa omnes casus habent integros in numero plurali, quinque verò ex istis, nempe ullus, alius, uter, & cætera carent vocativo in utroque numero?

Solutio. Resp. *Hoc tuum aliquid revera nihil est. Cum enim quatenus ad inflectendi rationem quinque illa habeant nominativum pluralem per omnia similem nominativis pluralibus adjectivorum trium terminationum, ratio ipsa evincit talem debere esse vocativum, si modò eundem casum admitterent; cujus defectu non debet inflectendi modo, sed loquendi & scribendi consuetudini imputari & ascribi.*

Objectio de adjectivo unus. *Quæst.* Adjectivum (unus) quod primum est in illorum adjectivorum à communi forma rebellantium numero, facit genitivum singularem masculini generis in *i* contra regulam. Falsum igitur est quod affirmat Grammatica.

Resp. *Doce hoc aliquo exemplo, si fidem tuis verbis apud me haberi cupias.*

Plautus. *Quæst.* In Plauti Sticho, Actu 4. Scæna sexta hæc leguntur: Ego, tu

sum

sum: tu, es ego: uni animi sumus. Ubi vides adjectivum unus convenire cum substantivo animi, qui est genitivi singularis, terminatur itaque in *i*, juxta formam ordinariam adjectivorum trium terminationum, non autem in *ius*, juxta regulam de hisce adjectivis traditam.

Resp. *Quid si dixero esse substantivum animi pluralis numeri, & nominativi casus? quod si admiseris, tunc nihil obstat, quò minus adjectivum unus retineat communem inflectendi formam.*

Quæst. Sed est nullo modo hoc admittendum. Docet enim Grammatica adjectivum unus non habere numerum pluralem, nisi cum jungatur cum substantivo carente numero singulari.

Resp. *Hanc ego regulam ex secundo Æneidum Virgilii monstrabo esse falsam. Sic enim ille ibidem: Satis una superque vidimus excidia. Similia quoque semel atque iterum legi apud Plautum, sed jam non occurrunt loci. Invenies autem fortassis unum atque alterum exemplum in indice difficiliorum locutionum, quem (si Deus voluerit) ad calcem harum disputationum satis amplum*

amplum & locupletem adjiciemus.

Solutio.

Quæst. Solent poetæ frequentiùs metri gratiâ pluralem numerum pro singulari usurpare. Sed quid ad Plauti locum respondes?

Responsio ad Plauti locum.

Resp. *Dico non esse hîc legendum uni animi divisis & distinctis vocabulis, sed unica dictione unanimi, ut sit hoc loco unanimi non substantivum, sed adjectivum, & convenire cum substantivo nos subaudito, quod est nominativus præcedens verbum personale sumus.*

Unus, alter, solus, nullus, &c. olim variata secundum formam adjectivorum trium terminationum.

Quæst. Ostendam tamen hæc nomina adjectiva ferè omnia regulariter variari secundum formam adjectivorum trium terminationum.

Resp. *Hoc si mihi demonstraveris, eris mihi magnus Apollo.*

Quæst. Ex multis igitur hæc pauca diligentiùs considerato, tecúmque apud animum perpendito. Cedo te mihi solæ solum. Ex Plauti Milite glorioso, Actu quarto, Scæna secunda. In Plauti Truculento, Actu secundo, Scæna secunda: Quasi verò corpori reliqueris tuo potestatem coloris ulli capiendi. Ex Plauti Truculento, Actu primo, Scæna prima; Sin alter

alteri

alteri potitus est, itidem perit. Ex Andria Terentiii, Actu tertio, Scæna quinta : Confiteor jure obtigisse : quandoquidem tam iners, tam nulli consilii sum. Sed quid opus est ut plura recitem testimonia, cum hæc satis supérque sufficiant ad illud quod institui probandum, nempe solere hæc adjectiva aliquando ad formam adjectivorum trium terminationum variari?

Resp. *Sunt hæc satis manifesta, & aperta, quibus contradicere non possum, facitque exemplorum multitudo à te modò adducta, ut credam posse & alia multa hujusmodi apud priscos observari. Concedo igitur sic solere aliquando veteres hæc, & similia variare. Nobis tamen hodiè recepta loquendi & scribendi consuetudo est retinenda, id quod sæpius antè monui in similibus priscorum locutionibus. Quod enim illis tunc licuit, nobis nunc dierum non licet.*

Quæst. Sed ut magis confirmentur tenella puerorum ingenia in hujus rei veritate, non pigebit huc ascribere, quæ Priscianus, Grammaticorum facilè Princeps, libro sexto de hac hujusmodi

Priscianus.

hujusmodi adjectivorum inflexione tradit, his verbis: Vetustissimi solebant (inquit) omnium genitivum in *ius* terminantium, & in *i* dativum, & etiam in *i* genitivum, & in *o* dativum in genere masculino, & in neutro, in fœminino verò secundum primam declinationem in *æ* diphthongum proferre.

Resp. *Grata erit pueris studiosioribus hæc Prisciani observatio, sive annotatio, cujus nomen, quàm libros illis magis notum, & familiare esse arbitror. Sed hæc de hisce adjectivis monuisse sufficiat.*

Caruere priores editiones hac quoque disputatione.

DISPUTATIO DE HETEROCLITIS.

QUÆSTIO.

15 *An heteroclitorum regulæ nihil contineant, quod meritò reprehendi possit?*

Præfatiuncula.

Quæst. Heteroclita, sive anomala (quod & nomen ipsum satis aperte demonstrat) nomina sunt, quæ sub aliorum nominum regularem inflectendi

inflectendi modum & rationem cogi non possunt; suntque in illorum numero non pauca, quæ in sese multùm difficultatis contineant, reique literariæ tyronibus multum molestiæ præbere possunt. Volumus igitur (si vacat) de hisce quoque inter nos, quanta fieri potest brevitate pro more scholarum digladiari; ut & hîc quoque per mutuas interrogandi & respondendi vices profligata omni Sophisticarum nebularum caligine, & obscuritate, illorum quæ de his in Grammatica nostra traduntur, clarius illucescat veritas.

Resp. *Quò plus obscuritatis & difficultatis in sese contineant hæc nomina, eò studiosiùs est enitendum, ut omnia quæ contra regulas de eisdem traditas adferri solent argumenta (quoad fieri potest) enucleentur, & dissolvantur. Propone igitur, quæ tibi in hac causa præcipuè videbuntur objicienda, in quibus nihil dubito, quin tibi facilè satisfaciam.*

Quæst. Ab ipsa prima regula exordiar, in qua hoc primùm reprehendo, quod doceat Grammatica, heteroclita ad hanc regulam pertinentia esse tantùm. Objectio contra primam regulam.

tantùm in singulari numero fœminini generis : in plurali verò neutrius.

Resp. *Hoc (tantùm) de tua est additione. Nihil enim tale in Grammatica regula exprimitur.*

Quæst. Constat tamen hanc esse mentem & sensum hujus regulæ. Frustrà enim alioquin traderetur.

Resp. *Non contendam tecum de hac re pertinaciùs, sed quid hinc colligis ?*

Quæst. Non recte referri vocem Pergamum ad hanc regulam.

Pergamus.

Resp. *Expecto rationem.*

Quæst. Quia cum sit urbis nomen proprium, non habet pluralem numerum, & constet præterea esse numero singulari neutrius generis.

Resp. *Utrumque hoc restat tibi probandum. Non enim sufficiat hoc nudè affirmâsse.*

Quæst. Quòd non habeat numerum pluralem docet hæc regula : Propria cuncta notes, quibus est natura coercens, Plurima ne fuerint.

Resp. *Tibi in hac parte pro me respondebit ipsa Grãmatica, quæ in calce hujus regulæ hæc habet : In quibus authorum quæ sunt placita, ipse requ-*

Solutio de numero.

u: Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Quæst. De numero hæc mihi satisfaciunt: de genere verò quid respondes? Sic enim in opusculo, quod in calce Æneidum adjicitur, scriptum alicubi reperio: Miramur Trojæ cineres, & flebile victis Pergamon, extinctósque suos Phrygas.

Resp. *Hæc contra me nihil faciunt.* Solutio de genere. *Non probant enim vocem Pergamus esse neutrius generis, sed Græcum Pergamon. Omnia enim tertiæ inflectionis simplicium in* on *apud Græcos, sunt neutrius generis.*

Quæst. In hac tua responsione acquiesco. Pergo autem ad regulam de aptôtis, ubi velim, ut primò de ipso nomine respondeas, quæ scilicet heteroclita aptôta jure dicantur. Objectio de aptôtis. Pergamum terminatione Latina, & neutrius generis reperitur apud Plautum.

Resp. *Quæ omnes quidem casus habent sub una terminatione, sed nullam terminationum varietatem in hisce casibus admittunt.*

Quæst. Non recte igitur ad hanc regulam referuntur cornu, genu, & alia plurima in *u*, cum satis appareat habere hæc & similia casuum varias terminationes, ut cornuum, cornubus;

bus; genuum, genibus, & ita de re quis.

Solutio. Resp. *Intelligenda est regula de mero singulari, non autem de plur Sciendum est etiam multò plura adoptôta, quàm quæ in hac regula primuntur: ut frit, git, tax, & simil quod posterius adverbialiter qu doque usurpatur pro tactim, & f tim.*

Contra monoptôta. *Quæst.* Venio nunc ad monoptô quæróque quid tu vocas heteroc tum monoptôtum?

Resp. *Heteroclitum monoptôton priè est nomen quod unico in casu ri ritur, eoque ablativo plerumque communiter, quod quidem neutr etiam sit generis.*

Objectio de voce noctu. *Quæst.* Ego in hac parte tibi fac assentior de casu, sed de genere f tassis non item. Puto enim posse ostendere vocabulum noctu, qu inter alia exempla in hac regula c locatur, esse fœminini generis.

Resp. *Ego perquàm libenter videre velim.*

Quæst. Apud Plautum in Amp truonis Actu primo, Scæna quo prima, hæc leguntur verba: Cre

o hac noctu Nocturnum (Deum licet somni) obdormisse ebrium.

Resp. *Legendum potius esse puto hoc noctu) ut videatur esse error typographi.*

Quæst. Ego hanc tuam responsionem facile diluam exemplarium omnium fide, quæ hanc lectionem sequuntur. Usus est etiam eadem voce in genere fœminino, Actu secundo, Scena secunda, sic scribens: Cur igitur prædicas te heri me vidisse, qui hac noctu in portum advecti sumus? Atque eodem modo sæpius apud eundem Plautum leges alibi.

Resp. *Noctu ergo in hisce locis idem valet, quod nocte.*

Quæst. Si hoc tibi concedam disputandi gratia: non tamen inde sequetur noctu esse fœminini generis.

Resp. *Si tibi minus placeat hæc responsio, vide an hæc solutio tibi melius arrideat, si dixero hanc locutionem hisce loquendi modis esse similem: pars mersi tenuere ratem: hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.* Solutio.

Quæst. Vis ergo figuram Syntheſin esse in hac locutione, ut sit oratio congrua sensu, non voce?

Resp.

Resp. *Ita planè volo. Sed hîc etiam suam interponat sententiam doctissimus dominus judex.*

Contra triptota.

Quæst. In triptôtis, quæ heteroclita sunt tribus tantum casibus inflectuntur invenio vocem precis, quæ dicitur reperiri tantùm in genitivo, accusativo, atque ablativo, habere quoque dativum singularem preci, contra regulam.

Resp. *Cujus authoritate hoc tenes firmas?*

Preci in dativo.

Quæst. Ipsius Terentii, in Andria Actu secundo, Scæna secunda: Nihil est preci loci relictum. Eodem modo apud Plautum nostrum in Truculento Actu primo, Scæna prima, pauculis interjectis lineis bis legimus frugi bonæ. Vide locum in Indice nostro ad calcem harum disputationum adjecto.

Solutio.

Resp. *De his nihil habeo aliud quod respondeam, quàm quòd in simili argumento sæpiùs est supra à me responsum, solitos fuisse veteres his uti tum temporis loquendi formulis, quarum hodiè apud nos, vel nullus omninò, vel valdè rarus, adeoque rarissimus est usus.*

Quæst.

Quæst. Plura hujusmodi ex intima antiquitate possem facilè hîc congerere, sed ne meritò videri possim prolixior, hoc alio fortassis loco magis idoneo & commodo (Deo volente & annuente) ad finem harum disputationum præstabitur.

DISPUTATIO DE COMparatione nominum.

QUÆSTIO.

Antres sint tantùm comparationis gradus, & vera sint omnia quæ de his affirmantur? 16

Quæst. Mihi in hoc argumento placet (viri gravissimi, vósque cæteri auditores optimi) quia paululum admodum temporis ad disputandum supereſſe video, illud omne (omissa longiore aliqua præfatione) in disputando, cum hoc Antagonista consumere, idque quàm brevissimè. Respondeat itaque primùm, quæ nomina comparantur? Præfatiuncula.

Resp. *Quorum significatio augeri, minuive potest.*

Quæst.

Quæst. Adjectivorúmne, an substantivorum, vel utrorumque?

Resp. *Adjectivorum tantùm propriè & usitatè, substantivorum verò rarius & minus propriè seu potius abusivè. Atque hac ratione comparantur interdum etiam participia in nomina degenerantia; adverbia item, & præpositiones quædam.*

Quæst. Quot sunt comparationis gradus in nominibus adjectivis?

Resp. *Tres sunt in adjectivis perfectis: in defectivis verò deest aliquando aliquis gradus.*

Quæst. Cùm multa sint quæ possem hîc objicere, ob temporis angustiam pauciſſimis ero contentus. Dic igitur de formatione horum graduum, unde formetur gradus comparativus?

Resp. *A primo casu positivi in addendo* or, & us.

Objectio. *Quæst.* Habebimus ergo à doctus addendo *or*, doctior, & *us* doctiorus & ita in aliis.

Solutio. Resp. *Habebimus te semper tui similem, hoc est, nugatorem, & sophistam. Est enim syllaba* (or) *addenda ad terminationem communis generis: us verò ad terminationem neutrius generis, ut* doctus,

docti, doctior; à dulci, dulcius, & ita in reliquis.

Quæst. Sed unde formabitur ab illis dictionibus, quæ nullum habent casum positivi in (*i.*)

Resp. *Tu semper nugaris. Ego in tota hac quæstione loquor de perfectis, & integris, & regularibus comparationibus, non autem de defectivis, & irregularibus, ubi vel deest omninò comparativus, vel superlativus, vel formatur irregulariter.*

Quæst. Cùm mihi jam sit nota animi tui sententia, redeamus aliquando ad perfectas, integras, & regulares comparationes, & sicuti in hisce docuisti comparativi comparationem, sic tandem doce superlativi formationem.

Resp. *Superlativus itidem formatur à primo positivi in* (i) *addendo* (s) *&* (simus) *ut à duri, duriſſimus: niſi positivus desinat in* (r.) *Nam tunc superlativus formatur à positivo in* (r) *addendo* (rimus) *ut ab ater, aterrimus.*

Quæst. Hanc ergo formandi rationem à positivis in (*r*) ostendam esse falsissimam. Quos enim habent superlativos

Objectio.

lativos celebris, salubris, celeris, alacris, & acris? Nonne celeberrimus, saluberrimus, celerrimus, alacerrimus, & acerrimus?

Solutio. Resp. *Rectè savè. Sunt enim hi superlativi à positivis in* (r,) *non autem à positivis in* (is,) *quorum superlativi jam non sunt in usu.*

Objectio. *Quæst.* Dextrè respondisti. Sex tamen præterea in *lis* perhibentur formare superlativum à nominativo contra communem formandi rationem, vertendo *lis* in *limus*; ut facilis, facilimus, docilis, docilimus, similis, similimus, & ita de tribus reliquis. Certum est tamen adjectivum similis apud Ovidium facere superlativum similimus per geminum *ll*, pro similimus, quod & in reliquis quoque fieri aliquando, non erit ita difficile probatu.

Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.

Solutio. Resp. *Quoties hoc fit, illud carminis gratiâ per Epentheſin fieri est intelligendum, hoc est, per interpositionem alterius* (l;) *cùm aliàs semper in oratione soluta per unicum* (l) *verius, & rectius scribi soleant.*

Alia objectio. *Quæst.* Sed quid denique ad hæc & similia respondes, parvissime, mul-

multissimus, assiduissimus, egregiissimus, piissimus, aliaque plurima ejusdem generis?

Resp. *Sunt hæc irregularia, usuque apud nos hodiè rarissimi. Nos autem loquimur de ordinariis & usitatis, & regularibus formandi gradus comparationis modis. De heteroclitis autem sive irregularibus, de antiquis itidem, & nunc obsoletis consulendi sunt Grammatici, qui hæc fusiùs tradunt, legendique priscorum & veterum libri, apud quos multa passim occurrent notatu, potiùs quàm imitatu digna, ut sæpiùs est antea dictum.* Solutio.

DISPUTATIO DE PRONOMINE.

QUÆSTIO PRIMA.

An quindecim sint pronomina, & omnia vera quæ de illis docentur? 17

Quæst. Durum (viri amplissimi) omninóque grave onus humeris meis pro Scholæ nostræ consuetudine impositum esse video, qui in celebri Præfacicula.

hac ornatiſsimorum & doctiſsimorum corona & frequentia, contra regularium Grammaticalium, in quæſtione de pronomine propoſita, veritatem hoc tempore, in hujuſce exercitationis genere parum hactenus verſatus, diſputare neceſſe habeo. Maximam enim ingenioli mei infirmitatem & imbecillitatem (ne dicam hebetudinem) eſſe fateor. Verùm cum hoc mihi à præceptore benigniſsimo demandatum ſit, cui, omni officii & obſervantiæ genere, multis nominibus obſtrictus, eſſe meritò debeam; cujuſque voluntatem legis loco mihi ſemper habendam eſſe duxerim: quid de hac ipſa quæſtione in hac Grammaticali provincia ſit ſtatuendum, paucis, veſtra fretus humanitate, & benignitate, expediam. Ubi ſi quid minus fœliciter diſputâſſe videar, à vobis obnixè & ſubmiſsè contendo, ut hoc omne meæ infantiæ & ignorantiæ condonare clementer dignemini. Non rarò enim, vel adhibita cogitatione & meditatione diligentiſsima, accidere ſolet, ut plurima omiſiſſe, aut de via longius receſsiſſe videamur. Sed his omiſsis, libet primum

mum abs te hoc loco percontari, quot putes esse pronomina?

Resp. *Tot puto esse pronomina, quot in Grammatica nostra recensentur, nempè quindecim.* De numero Pronominum.

Quæst. Sunt novemdecim, ergo non sunt quindecim.

Resp. *Nego argumentum. Insulsè enim & insipidè ratiocinaris. Nam major numerus includit semper minorem, non autem minor majorem. Rectiùs ergo longè concluſisses hoc modo: Sunt novemdecim pronomina, ergo sunt quindecim, quàm sic: Sunt quindecim, ergo sunt novemdecim. Verùm nego esse novemdecim pronomina.* Major numerus infe minorem, non autem contrario.

Quæst. Egomet, tute, is, idem, & qui, sunt pronomina: sunt itaque novemdecim, vel potius viginti pronomina. Objectio.

Resp. *Hac ratione facilè probaverò longè plura esse pronomina, si omnia pronomina composita recenseas. Ego autem, cùm quindecim dico esse pronomina, loquor de pronominibus simplicibus duntaxat, non autem de compositis.* Solutio. Quindeci esse prono mina sim plicia.

Quæst. Multas tu quidem habes evadendi latebras, verùm non sic tamen effugies. Ut enim tibi concedam,

te de simplicibus pronominibus est locutum, sunt nihilominus plura pronomina simplicia, quàm quindecim.

Resp. *Quasi ego hoc unquam negaverim, vel hæc tua objectio quicquam contra me faciat, qui hactenùs non affirmaverim non esse plura pronomina quam quindecim, cum quindecim dixerim esse pronomina.*

Quæst. Fruſtrà igitur ſuſcepta eſt à me hæc opera, qui cum tam callido nugatore habuerim hucuſque negotium. Sed ne mihi, & aliis ad eundem modum poſtea imponas, die nunc apertè, utrum quindecim ſolummodò eſſe pronomina defendere audeas, ita nec plura, nec pauciora eſſe ſentias?

Reſp. *Fateor me hæc omnia hactenus, non quòd ita revera ſenſerim, ſed ut te tentarem, dixiſſe. Jam verò quindecim duntaxat eſſe pronomina affirmo, ſi de pronominibus ſimplicibus loquare.*

Quæſt. Itáne tandem quæſo? Is, & Qui, num pronomina eſſe ſimplicia negabis?

Reſp. *Sunt ſanè dictiones ſimplices, verùm ſintne pronomina, necne, non facilè dixerim.*

Quæſt.

Quæst. Usurpantur in demonstranda, aut repetenda re aliqua: sunt itaque pronomina.

Resp. *Nolo tecum de hisce duobus vocabulis verbosiùs contendere, cum verbis disertis in Rudimentis Anglicanis habeatur, posse quidem has duas dictiones quindeno pronominum numero addi.*

Quæst. Admitto hanc tuam responsionem, si modò rationem aliquam probabilem reddere possis, cur hæ duæ voces, Is, & Qui, si non sunt pronomina, possint tamen addi pronominibus.

Cur Is, & Qui adduntur pronominibus.

Resp. *Nihil est omninò factu facilius. Si enim non sunt hæc duo vocabula pronomina, possunt tamen addi pronominibus reliquis, tum quòd in demonstrando, & repetendo usurpantur, tum quòd inter declinandum magnam habent cum aliis pronominibus secundæ declinationis affinitatem & similitudinem.*

Quæst. Non displicet hoc tuum responsum; non tamen ita desistam, sed alia adhuc ratione evincam, longè plura esse pronomina, quàm quindecim.

Resp. *Audiamus aliquando insignem scilicet hanc rationem.*

Viginti novem pronomina.

Quæst. Octo (secundum Grammaticam nostram) sunt pronomina primitiva, nec pauciora sunt pronomina demonstrativa: sunt quoque sex pronomina relativa, & septem præterea pronomina derivativa. Quid tibi ergo jam videtur? Nónne vides quàm citò pronominum multitudo ad numerum longè majorem quàm quindecim excreverit.

Resp. *Si tam esses felix in pecuniæ multiplicandæ, quàm es versutus in augendo pronominum numero, brevissimo temporis spatio vel ipsum Crœsum divitiis facilè superares.*

Quæst. Non est hoc respondere, sed tergiversari, & deridere.

Resp. *Ridicula & futilis objectio tua non aliam meretur responsionem. Ne tamen tibi ipsi de hoc præclaro argumento nimiùm placeas, quàm sit illud frivolum & vanum paucis demonstrare conabor. Sic itaque respondeo. Ubi tu callidè & astutè sexdecim esse pronomina primitiva & demonstrativa probare volebas, ego octo duntaxat esse hujusmodi affirmo. Non enim*

Præcedentis objectionis solutio.

sunt.

sunt numero, sed officio, seu potiùs naturâ diversa pronomina, primitiva, & demonstrativa. Octo enim illa pronomina, quæ primitiva dicuntur, sunt eadem etiam demonstrativa. Addo praterea, esse quoque quinque ex illis relativa, nempe, ille, ipse, iste, hic & is. Unde satis constat, quindecim solummodò esse pronomina simplicia & genuina, si modò demas duo illa additicia, is, & qui, de quibus est antea tibi à me satisfactum.

Quæst. Mira tu quidem narras, & monstri profectò similia, ut unum & idem pronomen, quasi triceps esse videatur (quod rectiùs fortassis de Cerbero, cane illo infernali finxêre Poetæ) primitivum videlicet, demonstrativum, & relativum.

Resp. *Adeone tu rudis es & rerum Grammaticalium imperitus, ut hoc tibi novum & inauditum esse appareat?*

Quæst. Non pudet hac in re infantiam & ignorantiam meam profiteri. Tu, qui tantum tibi scientiæ & cognitionis arrogare videris, doce tandem qua ratione hoc fieri possit.

Resp. *Sanna hæc tua, & ludibria tibi, tuique similibus relinquo, &*

quod tantoperè expetis, hac ratione expedio. Pronomen unum & idem, & esse & dici potest primitivum, demonstrativum, & relativum, non eodem tamen, sed diverso respectu. Exempli gratiâ, pronomen Ille respectu originis suæ est primitivum, quòd non aliunde derivetur; respectu demonstrationis, est demonstrativum, eò quòd rem sive personam aliquam quasi monstrando denotet, de qua antea nulla fuit facta mentio: respectu verò relationis, est relativum, eò quòd rem, vel personam quampiam repetat, cujus priùs antegressa est mentio. Atque ita de reliquis pronominibus est sentiendum, quæ diverso respectu ad diversa pronominum genera referri possunt.

Unum & idem pronomen diverso respectu ad diversa pronominum genera referri potest.

Quæst. Optimè tu quidem hæc explicasti, quæ prius non intellecta, nonnihil difficultatis, junioribus præsertim exhibere poterant: fateórque te ita dextrè & appositè prioris objectionis meæ vim & robur (si quod haberet) enervasse, ut nullius in posterum momenti & valoris meritò esse videatur. Sed restat mihi adhuc unica ratio, qua probem plura esse pronomina, quàm quindecim.

Resp.

Resp. *Quanam sit illa tandem, per quam lubens audire velim.*

Quæst. Petitur hæc ratio à numero pronominum, quæ unicuique pronominum declinationi in Grammatica nostra tribuuntur. Cùm enim quatuor esse pronominum declinationes constet inter omnes, & sit etiam hoc æquè manifestum, ad primam declinationem referri tria pronomina, ad secundam sex, ad tertiam quinque, ad quartam tria: quis non videt septemdecim saltem esse pronomina, ac non tantùm quindecim, quod supra affirmasti? Septem decim pronomina.

Resp. *Quis non videt longè minorem vim esse in hac ratione, ad illud quod instituisti probandũ, quàm in superiore?*

Quæst. Quid ita demùm? num poteris hanc objectionem eodem, quo priorem, modo solvere, ut dicas nempe, unum & idem pronomen ad diversas declinationes referri, quemadmodum ad diversa genera diverso respectu referuntur?

Resp. *Minimè opus est hac, hoc loco, solutione. Si enim de pronominum numero demas relativum (qui, quæ, quod) additivum potius quàm genninum & germanum:* Solutio præcedentis objectionis.

germanũ pronomen (uti prius demonstratum est,) quindecim reperientur solummodò pronomina, nec plura nec pauciora.

Quæst. Demito, si libet, relativum Qui, quæ, quod, restabunt tamen adhuc sexdecim.

Resp. *Ego illud constanter nego. Cujas enim non est pronomen, sed nomen duntaxat.*

Cujas. *Quæst.* Probo dictionem Cujas esse pronomen duabus rationibus, quarum prior est hujusmodi: Derivativa pertinent ad illam orationis partem, ad quam primitiva: dictio verò Cujas derivatur à genitivo Cujus, pronomine relativo, est ergo Cujas pronomen.

Resp. *Nihil est omninò veri in hoc argumento. Est enim falsa major, falsa itidem & minor, non potest ergo conclusio esse vera.*

Quæst. Si tam sit manifesta & aperta argumenti hujus falsitas, ostende quæso qua ratione, ne simpliciores eadem hac ratione aliquando decipiantur & fallantur.

Resp. *Propositionis, sive majoris falsitas sic patet, ex absurdo. Si derivativa*

eiusdem

ejusdem sunt partis orationis cum primitivis, sequeretur, multa verba, participia, & adverbia, & alias orationis partes esse nomina, quia illorum primitiva sunt nomina. Hujus generis inter alia infinita sunt hæc pauca: juvenesco, juveniliter, à nomine juvenis: senesco, senescens, seniliter, à nomine senex: quæ si propterea nomina esse contenderes, quòd illorum primitiva sunt nomina, scilicet juvenis, & senex, dignus sanè esses, quem omnes ob tam insignem insitiam è scholis meritò exploderent. Falsitas superioris argumenti.

Quæst. Ego probè mihi eram conscius vitiosam esse majorem. Sed quid tandem in minore reprehendis?

Resp. *Minor non minus habet in se falsitatis quàm Major. Non enim derivatur vel à genitivo Cujus, vel a nominativo Cujus, cuja, cujum, sed est vox Cujas per se primitivum Gentile, quod etiam disertis verbis in Rudimentis Anglicanis habetur. Si igitur secunda tua ratio sit huic priori similis, nihil prorsus habebit in se rationis.* Cujas nomen gentile.

Quæst. Hoc tum demùm rectiùs pronuntiare poteris, si quid minùs firmum & invalidũ in eodem argumento,

to, cùm prolatū fuerit, deprehēderis.

Resp. *Proferto igitur, ut quas habeat vires tandem aliquando appareat.*

Quæst. Profero: tu autem diligenter ausculta.

Resp. *Hoc jamdudum ago.*

Ratio secunda.

Quæst. Quæ ad eandem declinationem referuntur, sub eadem quoque orationis parte continentur: Cujas verò ad quartam pronominum declinationem refertur: est igitur Cujas pronomen. Quid hæres? Cur non repondes?

Resp. *Si negarem esse illa ejusdem partis orationis, quæ ad eandem declinationem referuntur, non video quid inde sequeretur incommodi, quidve possit contra hanc solutionem regerere: habeo tamen aliud ad quod confugiam.*

Quæst. Quidnam quæso?

Solutio.

Resp. *Refertur Cujas ad quartam pronominum declinationem, non quòd sit revera pronomen, sed quòd maximam habet terminationum affinitatem cum pronominibus Nostras, & Vestras quartæ declinationis. Non ignoro tamen hanc vocem Cujas, unà cum hisce dictionibus Talis, & Qualis, à magni nominis authoribus in pronominum albo censeri.*

Alii Grammatici.

Sed

Sed ego Grammaticam nostram authoritate Regia munitam præ aliis omnibus sequor.

Quæst. Est illa sanè præ aliis meritò sequenda, quarum nulli (meo quidem judicio) credit, si docendi brevitatem, veritatem, & perspicuitatem recta ratione ponderare libeat. Sed jam pergamus ad alia. Satis enim de hac quæstione est disputatum. Et fortassis ex sociis alii, alia ratione hoc idem argumentum postea tractabunt.

SECUNDA QUÆSTIO DE pronominum personis.

QUÆSTIO.

An tres sint tantum Pronominum personæ? 18

Quæst. Satis tu quidem strenuè & fortiter pro virili tua pronominum numerum es tutatus. De personis verò, quæ tradit Grammatica, audésne omnia ut vera & firma defendere? Præfatiuncula.

Resp. *Non est cur, quò minus hoc faciam,*

ciam, ulla de causa reformidem.

Quæst. Dic ergo (priusquam ulterius progrediar) quot habeat personas pronomen?

Tres pronominum personæ.

Resp. *Tres sunt pronominum personæ, prima scilicet, secunda, & tertia.*

Quæst. Magno profectò in errore versaris, si corde credas, quæ verbis profiteris.

Resp. *Non est meum simulare: Tu, qui fictè, & fucatè omnia agis, dove qua ratione hoc fieri possit?*

Unam esse duntaxat personam.

Quæst. Unica est solummodò in pronominibus persona: erras igitur, qui tres putas esse pronominum personas.

Resp. *Probato unicam esse solummodò in pronomine personam.*

Quæst. Si sunt plures quàm una in pronominibus personæ, tunc aliquæ dictiones casibus inflexæ sunt primæ, vel secundæ personæ: sed nullæ dictiones casibus inflexæ sunt primæ vel secundæ personæ: est itaque in pronominibus unica tantummodò persona.

Resp. *Sunt quædam dictiones casibus inflexæ, quæ referuntur ad primam, vel secundam personam.*

Quæst.

Quæst. Si omnes dictiones casibus inflexæ, sunt tertiæ personæ, tunc nullæ dictiones casibus inflexæ possunt esse primæ vel secundæ personæ: sed omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ, ergo nullæ dictiones casibus inflexæ, sunt primæ, vel secundæ personæ. Omnes dictiones casibus inflexas, esse tertiæ personæ.

Resp. *Omnes dictiones casibus inflexæ, non sunt tertiæ personæ.*

Quæst. Omnia nomina, pronomina, & participia, sunt tertiæ personæ: omnes dictiones casibus inflexæ, vel sunt nomina, vel pronomina, vel participia: ergo omnes dictiones casibus inflexæ, sunt tertiæ personæ.

Resp. *Omnia nomina, pronomina, & participia non sunt tertiæ personæ.*

Quæst. Contra negantem principia non est ulterius disputandum. Luditur etiam opera, si cum illo pergas amplius disceptare, qui apertas Grammaticæ regulas, quas magna cum confidentia tutandas suscepit, omni abjecto pudore negare non erubescat. Regulæ manifestæ non sunt negandæ.

Resp. *Quis regulas manifestas negare conatur?*

Quæst. Ipse tu, sive hoc prudens facias, sive imprudens. Sic enim Grammatica:

Regula Grammaticalis.

matica in Rudimentis Anglicanis de pronomine: Tertia persona est, de qua aliquid dicitur, sive de qua loquimur; ac proinde omnia nomina pronomina & participia sunt tertiæ personæ. Quid jam ais? An non constrictus teneris, ut quò te vertas nescias? Non sunt hæc de meo cerebro excogitata verba; Agnoscis (opinor) authorem.

Resp. *Quid opus est (quæso) tam magnifico ante victoriam triumpho? Non est, quod tantopere glorieris. Modo enim omnibus palàm faciam, quàm sis sophista insignis & nugator egregius.*

Quæst. Isne tibi sophistæ & nugatoris nomine dignus videtur, qui nuda profert Grammaticæ verba, sine ulla eorundem vel additione vel diminutione.

Resp. *Vel maximè: si verba Grammaticæ ad sensum alienum, imò prorsus contrarium detorqueas.*

Quæst. Quem tu ergo putas esse regulæ priùs à me allatæ sensum?

Resp. *Satis est per sese manifesta & plana regula illius mens & sententia, si proximè antecedentia sedulò & diligenter animadvertas.*

Quæst.

Quæst. Quomodo?

Resp. *Dictum est antea tres fuisse omnium personas, ad quarum primam referuntur Ego, & Nos: ad secundam Tu, & Vos: ad tertiam verò Ille, & Illi, quibus subjicitur omnia nomina, pronomina, & participia esse cujusvis (tertiæ scilicet) personæ, illis videlicet exceptis, de quibus in proximè precedentibus facta est mentio.* Explanatur sensus regulæ supra citatæ.

Quæst. Propriè dixisset, reliqua pronomina, quam omnia pronomina, sunt tertiæ personæ.

Resp. *Sic loquendo sublata fuisset omnis dubitandi occasio, præcideretúrque tui similibus, hoc est, nugivendulis & cavillatoribus, omnis de lana caprina rixanda ansa. Sed candidis & sinceris ingeniis, & ab omni nugandi studio alienis, satis sunt illa verba manifesta & perspicua.*

Quæst. Benè habet. Tibi (ut video) non facilè quisquam imponet, ita es ad omnes perscrutandum latebras & diverticula instructus & paratus. Verùm quoniam hæc non successit, alia aggredienda est via. Quid ergo? Veráne sunt omnia, quæ de prima & secunda persona affirmantur? De prima & secunda persona.

Resp.

Resp. *Sunt omnia verissima.*

Quæst. Ego igitur, & Nos sunt primæ personæ: Tu item, & Vos, sunt cum omnibus vocativis solummodo sunt secundæ personæ.

Resp. *Ita sentio.*

Quæst. Quid itaque statuendum censes de horum Pronominum obliquis, tam singularibus, quàm pluralibus?

Resp. *Esse nimirùm ejusdem personæ cum illorum rectis singularibus, & pluralibus.*

Quæst. Fateare tunc necesse est plures voces esse primæ & secundæ personæ, quam Ego & Nos; Tu, & Vos id quod paulò ante pernegasti.

Resp. *Nulla est omninò hujusmodi necessitas.*

Mei, mihi, me, &c.

Quæst. Pugnantia loqueris. An non sunt enim mei, mihi, me, obliqui singulares, primæ personæ cum nominativo singulari Ego? Nostrûm verò, & Nostri, Nobis, an non sunt etiam ejusdem personæ cum nominativo plurali Nos? Quod idem de obliquis secundæ personæ, Tui, tibi, te, vestrûm vel vestri,

&

vobis, est omnino affirmandum.

Resp. *Quid tum postea?*

Quæst. Sunt proinde plures voces ...æ personæ, quàm Ego & Nos: ...ures item voces secundæ personæ, ...am Tu & Vos.

Resp. *Ubi dicit Grammatica Ego* Solutio. *Nos esse primæ personæ: Tu & Vos ...tem pertinere ad secundam: intelli...ndum est reliquos quoque earundem ...tionum casus, tam singulares quàm ...rales, ejusdem esse personæ cum ...is nominativis singularibus & plu...libus.*

Quæst. Cur non disertis hoc verbis regulis Grammaticalibus expri...itur?

Resp. *Supervacaneũ foret omnes in ...cendo minutias persequi. Omittun...r multa tanquam ex sese satis nota ...familiaria. Pleraque etiam relin...untur sedulis præceptoribus inter do...ndum supplenda & explananda: non ...nca præterea crebris ingenuorum ado...centulorum de rebus Grammaticali...s disputationibus fient dilucida & ...anifesta.*

Quæst. Quia tam dextrè & promptè

ad

Alia objectio.

ad omnia respondere soles, aliis allatis argumentis sic contra te in hac causa insurgam. Hæc tria Pronomina Ipse, Idem & Qui, sunt primæ & secundæ personæ: ergo plura Pronomina præter Ego & Tu sunt primæ & secundæ personæ.

Ipse, Idem, & Qui.

Solutio.

Resp. *Idem & Qui non sunt revera Pronomina, sed adduntur Pronominibus ob magnam quam cum illis habent affinitatem: ac proinde nihil contra nos faciunt: Ipse, tametsi sit Pronomen, non tamen vel solius primæ personæ, vel solius secundæ personæ, sed etiam tã indifferenter tertiæ personæ, quàm primæ vel secundæ. Non infringit igitur illarum veritatem, quæ de prima & secunda persona affirmantur.*

Quæst. Quid ita tandem?

Resp. *Quia cùm docet Grammatica Ego & Nos esse primæ personæ: Tu verò & Vos, secundæ, hoc vult dicere, nempè ex omni Pronominum numero nulla præter Ego & Tu reperiri, quæ sint solummodò primæ, vel solummodò secundæ personæ.*

Quæst. Probo hoc tuum responsum & alia adhuc utar in hac quæstione ratione, cui, ubi satisfeceris, dabo locum

locum aliis, si qui velint præterea virium tuarum in hoc argumento periculum facere.

Resp. *Cave ne te hoc loco spes tua fallat, quemadmodum & ante hac sæpe fefellit.*

Quæst. Noli timere: non fallet, tu modò revoca in memoriam, quæ prius affirmâsti: omnia scilicet nomina esse tertiæ personæ in omnibus casibus præterquam in vocativo.

Resp. *Probè memini, quid inde concludes?*

Quæst. Audies. Ego contra affirmo, omnia nomina, vel esse revera vel saltem esse posse primæ vel secundæ personæ. Alia objectio.

Resp. *Mirus eris dicendi artifex, si hoc effeceris.*

Quæst. Conabor saltem, tu modò vide ut sis paratus ad argumenti mei ictus, vel sustinendos, vel ab humeris tuis cautè (si poteris) depellendos.

Resp. *Ego omnes argumentorum tuorum ictus, ita conjectos ut vitari posse non videantur, parva quadam corporis declinatione (ut aiunt) effugiam.*

Quæst. Si tibi tam instructus & ad

omnem

omnem Martis aleam paratus esse videris; ut alia ejusdem generis infinita, passim apud probatos authores obvia, brevitatis gratiâ omittam, quid ad hoc Virgilianum respondebis?

Urbem quam dicunt Romam, Melibœe, putavi
Stultus ego, huic nostræ similem, quo sæpe solemus
Pastores ovium teneros depellere fœtus.

Resp. *Quid hoc ad propositum?*

Quæst. Non potuit aptius ullum exemplum inveniri ad illud, quod instituì probandum.

Resp. *Doce qua ratione.*

Coràm quẽ quæritis adsum, Trojus Æneas Virg.

Quæst. Quia manifestè liquet nomen Pastores esse primæ personæ in hoc exemplo, cujus generis possent multa præterea adduci.

Resp. *Non ibo inficias magnam reperiri apud authores probatos exemplarium similium multitudinem: ut tamen quis inde perspiciat nomina omnia, vel esse revera, vel saltem esse posse primæ personæ, opus est ut habeat oculos plus quàm lynceos.*

Quæst. Admodùm hebes est oculorum tuorum acies, si hoc videre nequeas. Faciam itaque perspicuum

hac

hac ratione. Verbum personale, & ejus nominativus ejusdem sunt personæ: (Solemus) autem verbum, est primæ personæ, ergo (Pastores) eidem verbo nominativus, est primæ personæ. Atque idem de omnibus aliis similibus est dicendum.

Resp. *Non est vox (Pastores) nominativus verbo (solemus.)*

Quæst. Tentandi gratiâ hoc ais, non quòd ita revera sentias.

Resp. *Non aliter loquor, quàm sentio.*

Quæst. Esse vocem (Pastores) nominativum verbo (solemus) sic ostendo, à definitione nominativi casûs. Omnis dictio casualis verbum præcedens, & respondens quæstioni factæ per quis vel quid, est verbo nominativus: vox (Pastores) est hujusmodi, est ergo verbo nominativus.

Resp. *Est nominativus per Appositionem:*

Quæst. Appositio est duorum vel plurium substantivorum: est hîc unicum solummodò substantivum: nulla est hîc igitur Appositio. Instantia.

Resp. *Intelliguntur hîc alterum substantivum, scilicet (nos); atq; ita constat* Solutio.

constructivo hoc modo: Nos Pastores solemus.

Quæst. Exprimuntur semper substantiva in Appositione: Non potest ergo hîc esse Appositio.

Evocatio.

Resp. *Est igitur figura Evocatio.*

Quæst. Quod das, accipio. Non potuisti ulla ratione melius votis meis satisfeciisse. Jam enim, velis nolis, ex tuis ipsius verbis evincam omnia nomina esse posse primæ vel secundæ personæ.

Resp. *Quo modo?*

Quæst. Per Evocationem prima vel secunda persona ad se evocat tertiam.

Resp. *Concedo.*

Quæst. Hoc autem quoties accidit, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ.

Resp. *Hoc nego.*

Quæst. Negas ergo ipsissima Grammaticæ verba, quæ traduntur de figura Evocatione, ex quibus sic concludo: Quicquid sit primæ vel secundæ personæ, illud ipsum meritò dici potest esse primæ vel secundæ personæ: sed per Evocationem omne nomen fit primæ vel secundæ personæ: est igitur per Evocationem omne nomen vel primæ vel secundæ personæ. Consequitur itaque

Per Evocationem omnia nomina esse possunt primæ vel secundæ personæ

itaque omnia nomina esse posse primæ vel secundæ personæ, contra illud, quod in personis pronominum habetur, omnia nempè nomina esse tertiæ personæ.

Resp. *Profundum sanè est ingenij tui acumen, qui hæc tam longè & altè petita adduxeris ad institutum tuum probandum, quibus nihilominus parùm aut nihil juvaberis.*

Quæst. Quid ita?

Resp. *Tum, quia ubi affirmat Grammatica omnia nomina esse tertiæ personæ, intelligendum est de nominibus in propria natura acceptis, & in simplici constructione collocatis: tum quia hæc ipsa, quæ figuratè per Evocationem ad primam vel secundam personam reducuntur, illius constructionis, non naturæ suæ ratione, tantisper primæ vel secundæ personæ vim & formam induunt, dum in illa Syntaxi tantummodò usurpantur, cùm extra illam in simplici constructione semper sint tertiæ personæ.* Solutio.

Quæst. Satis est inter nos duos de pronomine concertatum. Si quid habent reliqui Disputatores, quod in hoc argumento objiciant, liberum esto per nos, ut in hanc arenam disputaturi,

cùm velint, conscendant.

DISPVTATIO DE DEFINITIONE Pronominis.

QUÆSTIO.

19 *An vera sit Pronominis definitio.*

Præfatiuncula.

QVæst. Satis acriter & animosè, atq; etiam prolixè satis, qui ante nos disputârunt, de pronomine differûêre, quos attentè quidem (auditores humanissimi) audivistis. Cùm autem & ego non pauca habeam, quibus regularum Grammaticalium in hac orationis parte veritatem labefactare mihi posse videar: finite (quæso) vos orem, imò vos exorem (quæso) finite, ut dum illa contra hunc meum adversarium, quem hîc coram vobis adstantem cernitis, protulero, nobis inter nos mutuò de hisce rebus decertantibus, aures benignas præbeatis. Sed his omissis, monet jam tempus, ut ad te (adversarie) orationem meam convertam, à quo perquam libenter scisc[illegible]tari velim, quàm sis paratus ad illa tutanda & defendenda, quæ tradit Grammatica de Pronominis

minis definitione?

Resp. *Mihi profectò non est dubium esse illa omnia certissima & firmissima, quæ docentur in Grammatica de Pronominis definitione.*

Quæst. Quid ais igitur ad ipsissima prima verba, quæ in Rudimentis Anglicanis habentur de hac ipsa re, ubi affirmat Pronomen esse orationis partem nomini similimam, qua in demonstranda, & repetenda re aliqua utimur? Agnoscis (opinor) hæc verba. Definitio Pronominis.

Resp. *Agnosco saxè, nec agnovisse pudet. Sunt enim rei veritati quàm maximè consentanea.*

Quæst. Sed si ego illa rei veritati esse quàm longè dissentanea probaverim, vereor ne te mox non sine aliqua dedecoris nota, aliam cantilenam canentem viri hi gravissimi & ornatissimi audiant.

Resp. *Audio Thrasonicam mihi ista gloriosi jactantiam. Sed quid verba audiam, cum potius facta videre debeam?*

Quæst. Vide igitur, & ad hoc mihi primùm responde, quæ scilicet possit esse affinitas & similitudo inter illa, quæ interesse longissimè dissentiunt, & discrepant?

Resp. *Fateor hoc libens, non posse illa*

uempè dici similima, quæ nullam habent inter se affinitatem & similitudinem.

Quæst. Sed talia sunt omninò nomen & pronomen: tu conjicito cætera.

Resp. *Conaris nimirùm hinc inferre, non esse pronomen orationis partem nomini similimam.*

Quæst. Conclude tu ita, si velis, & ubi concluseris responde. Probè enim calles mentis meæ sensum.

Resp. *At enim ego hoc tibi non concedam, adeò inter sese dissentire nomen & pronomen, ut non possit alterum alteri dici similimum.*

Quæst. In quibus nulla est similitudo, qua ratione possunt illa inter se convenire?

Resp. *Noli (quæso) captiosis hujusmodi interrogatiunculis me ita circumducere: Age candidè & apertè, ni ingenuum & liberalem decet puerum.*

Quæst. Ego à dolo & calliditate longè sum alienus. Sic ergo (quia ita vis) candidè & apertè tecum ago. Quorum est diversa definitio, illa inter se similia esse nullo modo possunt: nam quæ definitione differunt, ea profectò maximè inter se differunt.

Differentia definitione.

Resp. *Potest tamen esse aliqua convenientia*

nientia etiam in illis, quorum diversa sunt definitiones.

Quæst. Intelligo quid velis, esse videlicet in attributis, sive accidentibus nominis & pronominis aliquam similitudinem.

Resp. *Sic volo. Licèt non ita magna sit differentia in definitionibus harum partium.*

Quæst. An non longè maxima est differentia? Primò nomen significat rem: pronomen autem rem omninò nullam significare credo. Nomen significat rem.

Resp. *Itáne quæso? Ego, Tu, & ille, nónnenes summs? Vel si tu saltem, perpusillus & nanus, vel pygmæus potius, ita profectò parvus, & exiguus sis, ut nihil revera, magis quàm res aliqua dici mereatis, te ipsum, rem nullam esse fatebere: ego sanè talem injuriam mihi inuri nulla ratione patiar, ut me, rem nullam esse concesserim.*

Quæst. Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mevi. Quasi verò ita magna sit discrepantia inter utriusque nostrûm staturam, ut tu Atlas scilicet, res dici debeas: ego verò pygmæus, nihil esse meritò censeri debeam. Sed extra jocum. Licèt Ego, Tu, & Ille, si de

substantia & essentia corporum nostrorum loquare, simus res quædam hæc tamen nuda (ut proferuntur) vocabula nec res sunt, nec rem aliquam significant, sed sunt personæ, hoc est ut ego interpretor) rerum, sive corporum affectiones, & qualitates quædam.

Nomen significat rem sine temporis & personæ differentia.

Resp. *Accutè tu quidem & subtiliter, nec prorsus à rei veritate (ut ingenuè fatear) disputâsti.*

Quæst. Agnoscis ergo in hac definitionis parte magnum esse inter nomen & pronomen discrimen. Pergamus ad cætera. Nomen significat rem sine ulla temporis & personæ differentia: sed pronomen, quicquid tandem est, omnino & solùm significat personæ differentiam. Hîc itaque adhuc nulla est pronominis cum nomine similitudo.

Resp. *Ego tamen cum Grammatica nostra obstinatè defendo, pronomen esse orationis partem nomini valdè similem.*

Quæst. Obstinatè quidem. Nil enim verius unquam protulisti, sed sine ulla prorsus ratione hoc affirmas. Si nullam potes similitudinem pronominis cum nomine ostendere: quin dicas tandem, vel in hac re saltem esse similia, quòd utroque

utroque utamur in demonstranda, & repetenda re aliqua. Hoc enim solum est reliquum in pronominis definitione.

Resp. *Hoc si dicerem an non aliquid tibi dixisse demùm videar?*

Quæst. Sed hoc aliquid (ut inquit ille apud Comicum) nihil est. Dic enim ubi tu unquam nomen aliquod demonstrativum, aut relativum repereris?

Resp. *Esto quòd non repererim, & quòd hac ratione liceret fortassis effugere, si dicerem, me non Anglicanas, sed Latinas Grammaticæ nostræ regulas velle defendere: ego tamen aliquam similitudinem inter nomen & pronomen esse arbitror in utriusq; attributis, sive accidentibus.*

Quæst. Quàm rectè hoc etiam affirmaveris, ipse videris. Nam sive de casibus utriusque loquaris, sive declinationibus, sive comparationibus, sive demùm generibus, quàm maximè in hisce ferè omnibus inter se dissonant. Habent enim omnia ferè nomina sex casus, pronomina verò omnia, quatuor exceptis, carent vocativo. Nomen admittit quinque declinationes, pronomen tantùm quatuor. Si verò declinandi terminationes respicias, non ma-

Differimen inter nomen & pronomen.

gis ferè album à nigro discrepat, quàm sunt diversæ in harum declinationibus terminationes. Comparantur demùm nomina per tres comparationis gradus pronomina verò, aut non omninò comparantur, aut rarò, & impropriè comparantur. Ubi ergo reperitur hæc tam magna similitudo?

Resp. *Illa est considerandæ in casibus, numeris, generibus, & declinationibus; ubi sufficit, si in quibusdam sunt similia, licèt non in omnibus prorsus, & omninò conveniant.*

Quæst. In hac tua responsione acquiescam, nec te arctius hoc argumento constringam hoc tempore.

DISPUTATIO DE NUMERO Pronominum, aliter quàm paulò *superius*, *tractata*.

QUÆSTIO.

An sunt tantum quindecim pronomina,
20 *nec plura, nec pauciora?*

Præfatiuncula.

Quæst. De numero pronominum tecum (condiscipule charissime) disputaturus, quò melius tollatur omnis

omnis inter disputandum tergiversandi & cavillandi ansa, necesse est, ut hoc mihi primùm expedias, num tu omnia quæcunque, & ubicunque in Grammatica, docentur de pronomine pro veris & indubitatis tutari et defendere vellis, néne?

Resp. *Quas tradit Grammatica nostra regulas de pronomine, sive in Rudimentis Anglicanis, sive inter Latinas de octo orationis partibus præceptiones, sive denique in constructionis præceptis, eas dem ego omnes verissimas esse affirmo.*

Quæst. Si ita tibi sit statutum, ego facilè Grammaticam tuam sibi perùm constare probabo, ut quæ modò plura dicat esse pronomina, quàm quindecim: modò verò pauciora, quod sanè magnæ levitatis & inconstantiæ videtur mihi esse argumentum.

Resp. *Hoc si tu strenuè possis evincere, cedam ego tibi hujus victoriæ palmam.*

Quæst. Ego in utrumque hoc sum paratus. Primóque ex Rudimentis Anglicanis docebo sexdecim esse pronomina: posteà verò ostendam tantùm esse quatuordecim, idque ex regulis constructionis, ubi agitur de pronomine

mine & denique ex aliis Scriptoribus probabo longè plura esse pronomina, quàm quæ hactenus unquam recensuimus.

Resp. *Quod verbis tam audacter polliceris, re ipsa demùm si probaveris virum te sanè egregium præstiteris.*

sedecim pronomina.

Quæst. Ad primum quod attinet, si mihi ad paucula quædam interrogata respondere dignaberis, vel te ipso judice, hoc ipsum evincam, Dic enim apertè, quot sunt pronomina primæ declinationis?

Resp. *Sunt tria tantùm, nempè, Ego, Tu, Sui.*

Quæst. Quot secundæ?

Resp. *Hæc sex: Ille, ipse, iste, hic, is & qui.*

Quæst. Quot tertiæ?

Resp. *Quinque. Meus, tuus, suus, noster, & vester.*

Quæst. Bene se res habet. Quot tandem quartæ inflectionis:

Resp. *Duo tantùm nostras & vestras.*

decim esse nomina.

Quæst. Processisti tu scilicet hodiè pulchrè. Nam si hæc rectè in digitis computaveris, invenies numero esse sedecim, videlicet tria primæ, sex secundæ, quinquæ tertiæ, & duo quartæ

quæ

quæ efficiunt omninò sexdecim.

Resp. *Sed tu callidè & versutè, in seriem & ordinem pronominum intrusisti relativum qui, quæ, quod.*

Quæst. Egóne quæso intrusi? Vel non potius ipsa Grammatica inseruit?

Resp. *Fateor. Sed tamen sunt revera & propriè quindecim tantùm pronomina. Nam relativum qui, non est genuinum, sed addititicium. Sic enim Grammatica tam Anglicana, quàm Latina loquitur. Pronomina sunt quindecim, ego, tu, sui, &c. quibus addi possunt sua composita, Egomet, tute, idem, atque etiã qui quæ, quod. Videsigitur quàm aptè hunc nodum solvat ipsa Grammatica. Proba ergo quod secundo loco in te suscepisti, nempè esse pauciora pronomina, quàm quindecim, hoc est tantum quatuordecim, rdq; (si probe nemini) ex Latinis de pronominum Syntaxi regulis.* Solutio.

Quæst. Nihil est factu facilius. Non enim te latere arbitror, hujusmodi haberi regulam in pronominis constructione: Ipse, ex pronominibus solùm trium personarum significationem representat. Objectio. Regula Grammaticalis.

Resp. *Quid hinc infers? Quis enim unquam tibi hoc negaverit? Rotunda namque*

que sunt hæc verba, intellectúque longè facilima.

Quæst. Expende tamen illa propiùs & penitius, ne postea fortassis eadem revocare & retractare cogare.

Resp. *Nullum est hujusmodi periculum. Nodum mihi videris in scirpo quærere, qui hinc nullam dubitandi occasionem captare conaris.*

Quæst. Audi (quæso) paucis. Aliter namque sese res habet, quàm tu reris. Sic loquitur regula: Non, ipse ex pronominibus, sed ipse solùm ex pronominibus trium personarum significationem repræsentat.

Resp. *Quid si ita loquatur? Parùm refert, Ipsene ex pronominibus, vel ipse solum ex pronominibus dicat.*

Quæst. Itáne (quæso)? Vox hæc (solùm) est exclusiva, docétque nullum præterea pronomen præter ipse, trium personarum significationem repræsentare.

Resp. *Verissimum hoc esse concedo. Tu si potes, aliter se rem habere ostende.*

Objectio. *Quæst.* Quid opus est ut ipse hoc ostendam (quod tamen facilè possum, quod & loco deinceps commodiore fortasse faciam), cum in proximè sub-

sequentibus

sequentibus verbis ita scriptum reperiatur : Idem etiam omnibus personis jungi potest, Vel igitur Idem non erit pronomen, & sic pauciora erunt pronomina: vel, non solùm (Ipse) ex pronomlnibus trium personarum significationem repræsentat.

Resp. *Dum sic disputas, non probas esse pauciora Pronomina quàm quindecim, sed potius plura.*

Quæst. Sive plura, sive pauciora probavero, Grammaticam falsitatis arguo. Sed si dederis quindecim solummodò esse pronomina, & in illorum numero computaveris hoc ipsum Idèm: certè (Ipse) ex pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat, vel (Idem) tres personas non repræsentat, vel si repræsentat, non potest esse pronomen; quia ex Pronominibus Ipse solùm tres personas repræsentat. Pugnant enim hæc acerrimè inter sese, Ipse solùm repræsentat tres personas, & Ipse solùm non repræsentat.

Resp. *Ego hanc verborum pugnam sic mihi posse videor dirimere, hæcq; inter sese sic reconciliare, & in gratiam dennò redigere, si hunc in modum regulam priorem explicavero, Ipse solùm ex Pronominibus,*

Solutio superioris objectionis.

minibus, quæ reverè & propriè sunt Pronomina, vel quæ simplicia sunt Pronomina, trium personarum significationem repræsentat: Idem etiam tribus personis adjungi potest. Sed non est (Idem) simplex pronomen, sed compositum, nec naturale & genuinum pronomen, sed addititicium, sicut est antea à me dictum, & prius etiam ab alio ad eundem ferè modum responsum.

Quæst. Non prorsus à veritate videtur mihi tua sententia abhorrere: esto tamen de hac re aliorum judicium. Sed quomodo hoc, salva Grammaticæ veritate tuaberis, quod jam demùm mihi restat probandum, nempè numerum Pronominum longè esse ampliorem, quàm hactenus à plerisque creditum sit, qui solummodò quindecim Pronomina esse statuunt, quod & tu quidem aliquoties es anteà fassus?

Quæ sequuntur ad finem usque hujus disputationis, in tertiâ editione addebantur.

Resp. *Si quid protuleris audivero, videbis quid respondebo.*

Quæst. Omissis Pronominum compositis (quorum numerus non est exiguus), omissis etiam adjectitiis quibusdam, quæ in Grammatica nostra exprimuntur, hæc præterea inter alia in Pronominum albo apud probatos autho-

res

res video recenseri; med, ted, mî, tîs, em & im, pro eum, eampse, quoi, ibus, & cætera apud priscos ubique obvia, de quibus & similibus quæ tua sit sententia perquàm libenter scire velim, ut hî etiam habeant industrij Scholarum alumni quid respondere queant. Objectio. An, am, pro eam; im, pro eum; ibus pro his, &c.

Resp. *Qui seduli sunt in legendis antiquorum scriptis, multa (fateor) possunt hujsmodi observare quæ suo sibi jure pro temporum illorum ratione vendicare poterunt. Sed alia nunc est ætas, aliusq; loquendi mos & consuetudo. Observent igitur illa pueri, sed (quod sæpiùs est ante annotatum) non invenientur, nisi gravibus de causis, idque variissimè.* Solutio.

Quæst. Non video quid possit aptiùs responderi. Sed de his hactenus. Tempus enim jam me vocat ad alia, ne nimia prolixitate molestus esse videar. Est enim & alijs locus dandus, ut sua quoque proferant contra regulas Grammaticales argumenta, quibus excussis & examinatis, Grammaticæ veritas dilucidior & manifestior omnibus esse appareat.

DE

DE VERBO DISPUTATIO.

Quæstio prima,

21 *An vera sit Verbi definitio?*

Præfatiuncula.

QVAE. Est mihi hoc tempore pomeridiano, & hoc de loco (viri clarissimi, vósque cæteri, qui adestis, auditores humanissimi) contra hunc adversariũ quẽ me dudùm strenuè & acritèr oppugnantem audivistis, non minùs fortitèr & animosè, pro virili mea decertandum, non ostentandæ alicujus vel eruditionis, vel eloquentiæ gratia, sed quia præceptori doctissimo, prõ laudabili Scholæ nostræ instituto mos omninò est gerendus. Atque hîc exempla præclara charissimorum condiscipulorum, qui priùs in hanc arenam disputaturi ascenderunt, me non parùm excitant: hortatur etiam hujus scholæ consuetudo, quam ego & probo vehementèr, ut utilitate fructuosam, & ut usu necessariam servare constitui, quantum mea quidem feret tenuitas ingenii. Meo enim me pede metiri didici, meúmque ingenium fateor esse longè tenuissimum,

tenuissimum, artem exiguam, eruditionem nullam. Est tamen parendum Majorum dictis & præceptis, præsertim cùm magna sit utilitas ad puerorum exacuenda ingenia in hujusmodi exercitationibus, & mutuis adinvicem concertatiunculis: Dabitis igitur mihi venium, si quid fortè deliquero, majorémq; voluntatis atque obedientiæ, quàm doctrinæ vel ingenii rationem habebitis. Ut ut autem desint vires, conatum tamen meum vobis in hoc exercitii genere placendi, non (ut opinor) improbabitis. Sed nolo vos pluribus verbis aut oratione longiore detinere. Te itaque (adversarie) jam adoriar, cum quo (si placet) de Verbo, & ejus attributis libentèr disceptare cupio.

Resp. *Accipio conditionem. Tam enim aberit, ut quicquam de Verbi præceptionum veritate hac ratione diffidat, ut potiùs magis confirmentur quæcunq; de illo, illusq; accidentibus in Grammatica Regia traduntur.*

Quæst. Omnis (inquit ille) quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur. Cicero. lib. Officiorum

Placet

Placet igitur à verbi definitione hanc disputationem ordiri, quàm, utrum tu veram esse affirmes velim uti claravoce pronuncies. Dic ergo quid sit verbum?

Verbi definitio.

Resp. *Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa esse aliquid agereve, aut pati significat. Quid habes quod in hac verbi definitione possis jure reprehendere?*

Quæst. Tam sunt multa, ut difficiliùs sit exitum, quàm initium invenire. Quæram igitur in hoc tam amplo disputandi campo modum, potius quàm copiam.

Resp. *Quò pluva pro uleris, eò majorem gratiam apud omnes studiosos adolescentes in bis, quos instruxeris hoc pacto efficies ad aliorum objectiones in simili argumento dilmendas.*

Objectio prima.

Quæst. Sic itaque disputo. Multa reperiuntur verba, quæ nullius sunt partis orationis: falsa est igitur prior definitionis verbi pars, qua verbum definitor esse pars orationis.

Verba quædam nullius partis orationis.

Resp. *Profer tu tale verbum, quod sit nullius partis orationis.*

Quæst. Nulla integra oratio est alicujus partis orationis: multa verba efficiunt per sese integram orationem:

ergo

ergo multa verba sunt nullius partis orationis.

Resp. *Nullum (quod novi) verbum efficit per se integram orationem.*

Quæst. Omnis integra propositio integram efficit orationem: multa verba efficiunt integram propositionem: ergo multa verba efficiunt integram orationem.

Resp. *Est hæc disputatio magis Dialecticorum, quàm Grammaticorum propria.*

Quæst. Non tamen nocebit leviusculum horum guttam præbuisse pueris.

Resp. *Age ergo, ostende hujusmodi verba, quæ efficiunt per se integram propositionem.*

Quæst. Omnia ferè verba primæ vel secundæ personæ, ut scribo, pugno, disputo, unà cum verbis quoque tertiæ personæ, quoties certa persona intelligitur, ut pluit, ningit, grandinat, Deus scilicet, vel natura, vel aliquid simile. Verba efficientia integram orationem.

Resp. *Hujusmodi propositiones appellant dialectici implicitas, quæ implicitæ sunt resolvenda, supplendo nominativum, & resolvendo verbum in participium præsentis temporis cum verbo*

Sum,

Solutio superioris argumenti.

Sum, es, fui: hoc modo: Scribo, id est, ego sum scribens: Pugno, ego sum pugnans: Disputo, ego sum disputans: Pluit, Deus est pluens, &c. Quòd igitur hujusmodi verba efficiant integram orationem, hoc non habent ex sese, sed per supplementum. Quare hoc aliquid, quod contra hanc definitionis verbi partem visum es hactenùs dixisse, revera nihil est. Non est enim verbum in hujusmodi locutionibus integra oratio, sed pars tantùm orationis, si non adhibeatur supplementum, ad eundem modum, quæ est paulò superiùs expressum.

Quæst. Dextrè admodùm & acutè hanc solvisti objectionem, quæ tamen prima fronte nonnihil negotii facessere potuerat imperitioribus, quibus potissimùm in hoc opere inservio. Sed his omissis, ad alia aggredior.

Resp. *Est nè quod præterea objicias contra hanc verbi definitionem?*

Quæst. Audies. Sequitur in definitione, verbum flecti modis & temporibus.

Alia objectio.

Resp. *Fateor. Hoccine potis es infirmare?*

Quæst. Nescio. Conabor saltem: idq; primùm hac ratione. Cedo, age, agite,

agite, sunt verba, nec tamen modis & temporibus inflectuntur: non est itaque difficile verba invenire, quæ non inflectantur modis & temporibus.

Resp. *Non sunt hæ voces verba.*

Quæst. Sic probo. Quicquid conficitur ex syllabis est verbum: hæc vocabula conficiuntur ex syllabis: sunt igitur hæc vocabula verba.

Resp. *Ridiculè. Adeon' sum visus tibi idoneus, quem tam apertè illudas dolis? Non potes mihi hac ratione imponere. Latet enim in hoc argumento fallacia à vocibus ad res. Loquar adhuc apertius. Hæc vox verbum, in propria & nuda significatione accepta pro qualibet dictione syllabica, potest sanè hisce quoque dictionibus competere. Sed quatenus in hoc argumento capitur verbi vobabulum pro tertia orationis parte, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid agerève & pati significat, nullo modo convenit vocibus à te suprà citatis.* Solutio. Fallacia à vocibus ad res.

Quæst. Omissis igitur captiunculis & fallaciis agam jam apertè de re ipsa, quæ per verbi vocabulum significatur.

Resp. *Hoc sensu non sunt Cedo, age, agite, verba, sed adverbia.*

Quæst. Significant actionem: quid impedit

Instantia. impedit itaque quo minus sint verba, & verba quidem imperandi modi?

Solutio. Resp. *Imo non sunt verba, neque significant actionem, aut sunt imperandi modi, sed duntaxat adhortandi adverbia. Quod si hoc tibi darem, dispurandi gratia, hæ scilicet dictiones significare actionem, non tamen inde sequeretur esse verba. In verbis enim præter agendi significationem, requiritur ut inflectamur modis & temporibus.*

Quæst. Atqui ego ostendam esse verba quæ non inflectuntur modis & temporibus.

Resp. *Multa verbis polliceris, cum verò ad res perventum fuerit, nihil omnino præstare potes.*

Alia instantia. *Quæst.* Ave, faxo, quæso, num verba esse negaveris.

Resp. *Nullo modo.*

Quæst. At non inflectuntur modis & temporibus: falsum est igitur, quod prius affirmâsti.

Resp. *Nunc illud tandem protulisti, quod veri speciem quandam præ se ferre videtur.*

Quæst. Præ se ferre verò ais: An non re ipsa verum est, quod modò dixi?

Resp. *Esto. Specie tamen, non revera*

verbi

verbi definitionem impugnat.

Quæst. Quamobrem?

Resp. *Quia non disputas ad idem, ut loquuntur in scholis hoc est, aliena sunt à proposito, quæ adfers. Datur enim illa verbi definitio de verbis integris & perfectis, & non de verbis mutilis & imperfectis.* Solutio.

Quæst. In callidiorem hominem non potuit unquam quisquam incidisse qui in tam subdolis inventis distinctionibus omnia solet eluere. Tentabo nihilominùs hac vice, si quid possim majoris momenti contra posteriorem definitionis verbi partem adferre, qua docetur omne verbum debere significare, vel esse, vel agere, vel pati.

Resp. *Nihil (ut video) in verbi definitione intentatum relinques. Sed quò majori vi & impetu in eandem irrueris eò firmius & solidius perstabunt illius fundamenta & structuræ.*

Quæst. Quàm verè hoc affirmâsti, mox patebit, ubi probavero, multa esse verba, quæ nec agere, nec pati significant.

Resp. *Hoc si probaveris non parùm cunctatisse & labefactâsse videberis verbi fundamenta.*

Objectio tertia.

Quæst. Quæ non habeant activam, vel passivam significationem, illa verba nec agere, nec pati significant: sunt autem quædam verba, quæ nec activam nec passivam significationem habent: multa igitur verba nec agere, nec pati significant.

Resp. *Omnia verba vel agere, vel pati significant.*

Quæst. Nolo te urgere illis, quæ possum de verbo substantivo (Sum) & ejusdem compositis in medium proferre; quia illa omnia dubio procul excipies, tanquam ad primum divisionis verbi membrum pertinentia, ubi statuebas esse quædam verba quæ rei existentiam quandam significarent, non autem actionem, vel passionem. Nam illis exceptis, ostendam esse alia verba præterea, quæ nec agere, nec pati significent.

Resp. *Illud si potes, ostende.*

Verba neutra cui dicta.

Quæst. Omnia verba neutra sunt ejusmodi. Nam inde sortiuntur hanc neutrorum verborum appellationem, quòd nec habeant activam nec passivâ significationem. Ac proinde nec agere, nec pati significant.

Resp.

Resp. *Malè colligis. Non enim perhibentur verba neutra nec activâ nec passivâ significationẽ habere, sed non integrè induere formam activam, vel passivam. Nullum enim (si bene nemini) reperitur verbum neutrum, dempto Sum, cum compositis, cujus significatio non sit vel activa, vel passiva. Forma autem eorundem nec est integrè activa nec passiva. Quia in illis neutris in (o) exeuntibus, quæ proximè ad activorũ formam accedere videntur hôc tamen discriminis intur illa & verba activa videre licet, quòd activa in (o) passivum in (or) formare possunt: neutra verò in (o) passivum in (or) formare nequeunt. In illis vero neutris, quæ passivæ formæ reperiuntur in hoc tamen differunt à passivis, quod non plenè & integrè formantur, sed reperiuntur in voce tertiæ personæ singularis tantummodò, per omnes modos & tempora, suntque semper impersonalia.* Solutio.

Quæst. Rectè hoc observâsti, Sed nihil habes præterea propter Juniores annotatione dignum in his neutris impersonalibus passivæ formæ?

Resp. *Est illud in super observandum, esse ferè omnia verba neutralia formæ passivæ significatione activa, tam-* Observatiuncula.

etsi terminatione sunt passiva.

Quæst. Omnes definitionis verbi partes ordine jam percurrimus, tractanda restant alia nonnulla verbi accidentia.

QUÆSTIO SECUNDA DE verborum generibus, modis & temporibus.

QUÆSTIO.

22 *An vera sint, quæ habentur in Grammatica de generibus, modis & temporibus verborum?*

Præfatiuncula.

Quæst. Dum altiùs apud animum meum perpendo (auditores optimi) quanta cum humanitate, benignitate, & æquitate audire soletis leviusculas hasce de rebus Grammaticalibus velitationes, eò faciliùs adducor, ut & ipse virium mearum periculum faciam si quid proferre possim in hac proposita quæstione de generibus, modis, & temporibus verborum, quo firmis constet regularum de his traditarum veritas. Quæro igitur quot tradantur esse verborum genera in Grammatica?

Resp.

Resp. *Activum, passivum, neutrum, deponens, & commune.*

Quæst. Tu verò nec plura, nec pauciora esse arbitraris?

Resp. *Sic statuo.*

Quæst. Quid si evincam duo esse solummodò verborum genera?

Resp. *Quid si ad illos redeam, qui dicunt, quid si cœlum ruat?*

Quæst. Putas ergo hoc est probatu impossibile?

Resp. *Mea sic est sententia, præsertim cum apud animum meum perpendo, quàm tu sis impar ad hoc præstandum.*

Quæst. Noli quæso tam abjectè de me sentire.

Resp. *Omitte verba inania: expecto argumenta.*

Quæst. Accipe. Omne verbum aut est personale, aut impersonale: ergo duo sunt tantum verborum genera, non autem quinque: Responde. Objectio de genere verborum.

Resp. *Negare non potest, nullum posse reperiri verbum, quod non sit vel personale, vel impersonale. Est autè hæc generalis verbi partitio, quæ tam abest ut tollantur quinq; verborum genera, ut potius hac ratione magis confirmentur.* Solutio.

Quæst. Quid est demùm quod à me

adferri possit, quod idem (si tu sis judex) pro te non faciat?

Resp. *Si tibi minus arriserit prior solutio, videas num hanc alteram magis probare possis. Dividatur, si voles, verbum primò generaliter in duo genera, personale scilicet, & impersonale. Distribuamus postea hæc genera in suas species, ita ut si tibi minus placeat ista verborum personalium in quinque genera diductio, dicamus verborum personalium esse quinque species.*

Alia solutio.

Quæst. Nolo scrupulosiùs more Dialecticorum de hisce vocabulis generum & specierum contendere, quæ probè scio sæpe apud Grammaticos confundi, ita ut alterum pro altero interdum capiatur. Sed quomodocunq; accipias, quintuplicem hanc verborum personalium distinctionem constare non posse affirmo.

Confunduntur hæc voces genus & species apud Grammaticos.

Resp. *Tu ais, ego rursus nego: non verbis, sed argumentis (quæso) pugnemus.*

Quæst. Si quæras tantoperè argumenta, ego te statim premam argumentorum multitudine.

Resp. *Premas licèt, modò non opprimas.*

Quæst. Omne verbum exit vel in *o*, vel

Alia ratio.

vel in *m*, vel in *or*: tria sunt igitur, non quinq; verborum genera, vel (si mavis) species.

Resp. *Nullane sunt verba, quæ desinunt in* (t) *vel in* (r)?

Quæst. Non decet te nugas agere. Ego non loquor de impersonalibus vel activæ vel passivæ formæ sed de primarum personarum terminationibus, unde reliquarum personarum fines derivantur.

Resp. *Nego itaq; argumentum. Non enim sequitur, quia tres sunt omnium verborum originales terminationes tantùm in primis personis, esse tantùm tria verborum genera. Imò si verbum (Sum) excipias, duæ sunt omnium verborum terminationes. Quis tamen inde concluseret, duo esse solùm verborum genera?*

Quæst. Si quinque verborum genera sub hisce duabus terminationibus continentur, expone qua ratione invicem inter sese distinguantur.

Resp. *Libens hunc laborem suscipiam, licet non itur proprie huic causæ conveniat, quò tenellorum ingeniorum excitem industriam. Verba activa & neutra conveniunt terminatione, exeunt enim utraque in* (o), *sed differunt signi-*

Verba terminatione convenientia, quo modo differant

ficatione. Quia significant verba activa activè tantùm : neutra verò aliquando activè, aliquando verò passivè. Reliqua genera omnia desinunt communiter in (or). *Conveniunt igitur verba passiva, deponentia, & communia terminatione, discrepant verò à se invicèm significatione.*

Verborum passivum & verbum deponens.

Quæst. Ostende singulorum discrepantiam.

Resp. *Verbum passivum & deponens terminatione convenientia, sic differunt significatione, ut verbum passivum semper significet passivè, verbum deponens significet aliquando activè, aliquando neutraliter. Differt autem verbum commune ab utroque, ut habeat & activam & passivam significationem.*

Verbum commune.

Objectio.

Quæst. Sed nulla sunt verba communia : ergo non sunt quinq;, sed quatuor duntaxat verborum personalium genera.

Solutio.

Resp. *Scio viros quosdam doctos tecum sentire. Ego tamen Grammaticæ Regiæ authoritatem potius sequendam arbitror, tametsi non negaverim longè nunc pauci oraesse in usu verba communia, quàm olim apud priscos Grammaticos. Non enim facilè præter hæc tria verba,*

Pauca admodum verba communia nunc in usu.

criminor,

criminor, fruſtror, oſculor, reperies alia quæ activæ & paſſivæ ſignificent. Multa tamen paſſim obvia reperiuntur verborum deponentium præteriti temporis participia in ſignificatione paſſiva, quædam etiam activæ & paſſivæ ſignificantia. Unde facilis eſt conjectura, quænunc deponentia ſunt verba, olim fuiſſe ferè communia. * *Hoc etiam addo (quod diligentiſſimè velim pueros induſtrios animadvertere) innumera fere eſſe verba, quæ nos hodiè pro deponentibus tantùm uſurpamus, quæ ſatis liquidò conſtat veteres ſcriptores per vocem activam frequenter extuliſſe, quorum catalogum ſatis amplum, nos (Deo volente & adjuvante) in minus exercitatorum commodum & emolumentum, ad calcem harum diſputatiunculatarum apponemus, ut illorum operam & laborem levemus, quibus non ſunt ad manum, ipſorum authorum libri, unde hæc depromuntur & colliguntur.* *

Complexus meditatus, interpretatus, comitatus.

Quæ ſequuntur ad hunc aſteriſcum * in tertia editione addebantur.

Quæſt. Convertamus (nunc ſi placet) ſermonem ad illa examinanda, quæ de modis verborum docentur in Grammatica.

De modis verborum.

Reſp. *Non recuſo. Sunt enim illa omnia ita certa & firma, ut à te non facilè*

facilè possint labefactari.

Quæst. Nescis qui vir siem. Sunt illa fortassis quæ nunc objiciam majoris ponderis, quàm quæ hactenus sunt prolata. Sex perhibentur esse verborum modi.

Resp. *Scilicet.*

Quæst. Plurimorum, an paucorum? omnium, an aliquorum verborum sunt hi sex modi communes?

Resp. *Omnia verba habent sex modos.*

Objectio *Quæst.* Verbum (infit) quot habet (quæso) modos?

Solutio. Resp. *Cùm dico omnia verba habere sex modos, loquor de verbis perfectis, non autem de verbis imperfectis sive defectivis. Verùm ut simul & semel tibi de verbis defectivis respondeam (hisce enim mihi jam aliquoties nonnihil molestiæ voluisti exhibere), non esse illorum naturæ sed usui, & receptæ loquendi consuetudini tribuendum censeo, quòd non integræ, quemadmodum reliqua perfecta, enclinentur. Hoc est, possent naturâ suâ (si usus modò pateretur) per omnes modos, tempora & personas variari, non aliter quàm verba perfecta.*

Observatio de verbis defectivis.

Quæst. Ut hæc quæ jam dixisti, vera esse concedam, quid inde tamen redire

potest

potest utilitatis ad verborum perfectorum causam sublevandam, in quibus non esse sex modos probare conabor?

Resp. *Quia de defectivis, de quibus non est intelligenda quæstio mea, sophisticè objiciebas, volui tibi semel os in hoc argumento obstruere. Quod verò de verbis perfectis affirmas, nego ulla reperiri, quæ non omnes sex modos habent.*

Alia objectio de verborum perfectorum modis.

Quæst. Modi verborum sunt quatuor solummodò, nempè indicativus, imperativus, optativus, infinitivus.

Resp. *Quid fiet ergo de potentiali, & subjunctivo?*

Quæst. Vel non erunt modi omninò, vel saltem supervacanei.

Resp. *Hoc proba.*

Quæst. Possunt verba perfecta integrè sine hisce modis formari, qui ab optativo, ne minimo quidem apiculo (si inflectendi rationem spectes) differunt.

Resp. *Esto. Non sunt tamen hi modi superflui, & supervacanei.*

Quæst. Quod frustrà additur, illud meritò supervacaneum esse dicitur: frustrà verò adduntur potentialis & subjunctivus, cùm nihil omnino differant ab optativo: sunt itaque potentialis & subjunctivus supervacanei.

Resp.

Resp. *Non frustrà addunntur potentialis & subjunctivus.*

Quæst. Fruſtrà fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora. Poteſt autem integra & perfecta eſſe verborum formatio ſine potentiali, & ſubjunctivo (ad horum enim formam nihil prorſus addunt hi modi), ergo fruſtranea eſt horum modorum adjectio.

Solutio ſuperioris objectionis.

Resp. *Respondeo hoc modo. Si ipſam formandi & inclinandi rudem formam & rationem, quo ad verborum voces per finales terminationes variandas reſpicias fateor ſanè nihil omninò differre potentialem & ſubjunctivum ab optativo. Sed ſi verborum ſignificationē (cujus eſt pueris ad rectam authorum interpretationem magna habenda ratio) conſideres eſt etiam neceſſarius admodum horum modorum uſus, qui tametſi terminatione cum optativo conſentiant, ſenſu tamen & ſignificatione longè ab eodem diſcrepant.*

Significationis non autem formationis ratione, neceſſarius eſt uſus modorum potentialis & ſubjunctivi.

De verborum temporibus.

Quæst. Omnibus mihi modis approbanda videtur hæc tuo reſponſio, qua contentus, de verborum temporibus pauca adjiciam.

Resp. *Sunt illa in verbis perfectis quinque numero: nempè præſens imperfectum, perfectum, pluſquam perfectum,*

&

& futurum.

Quæst. Cur facis verborum perfectorum hoc loco mentionem?

Resp. *Ne tu (more solito) ad verba defectiva statim recurreres, quæ in modis, ita etiam temporibus mutila & manca esse concedo, non naturæ vitio, sed recepta loquendi consuetudine.*

Quæst. Quos mihi præscribis disputandi cancellos, licèt revera valdè arctos & strictos non prætergrediar, sed intra verborum perfectorum claustra, atque adeò castra me continebo, quorum tria esse tempora probabo.

Resp. *Ego hoc te fasce levabo. Non enim sinam, ut hunc laborem frustrà suscipias. Nam facilè concedam tria esse verborum tempora, quippe qui priùs quinque esse in verbis tempora affirmaverim.*

Quæst. Tu ergo tibi ipsi non constas, qui modò ais, modò negas.

Resp. *Qui quinque dicit esse verborum tempora, illúmne verisimile est negare velle tria esse in verbis tempora?*

Quæst. Mitte verborum, quibus abundas, ambages, brevitérque responde, num tria tantummodò dicas esse verborum tempora?

Resp.

Resp. *Hoc ego non affirmo.*

Objectio de verborum temporibus.

Quæst. At ego hoc in me probandum suscepi, id quod hac ratione demonstro. Si quinque sunt verborum tempora, tunc omne tempus non est, vel præsens, vel præteritum, vel futurum: sed omne tempus, vel est præsens, vel præteritum, vel futurum: ergo tria sunt, non quinque verborum tempora.

Resp. *Tametsi mihi non valdè firma videatur esse majoris consecutio, nego tamen minorem, ubi affirmas omne tempus esse, vel præsens, vel perfectum, vel futurum.*

Quæst. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia est tempus quoddam imperfectum quoddam verò plusquam perfectum, quorum hoc rem diu ante, illud verò paulò ante præteritam demonstrat.*

Quæst. Utrumque tempus rem præteritam demonstrat. Parum ergo refert, paulóne ante, an diu antea præterierit. Hac enim solutione, temporis in præsens, perfectum, & futurum divisionem non tollis.

Resp. *Possum itaque aliâ ratione præcedentis objectionis vim evertere.*

Quæst. Hoc si potes, verbo expedi.

Resp.

Resp. *Fiet. Dico igitur aliter Philosophos, aliter verò Grammaticos loqui de tempore. Philosophi enim rerum naturas, & veritatem propiùs intuendo, omne tempus in præsens, præteritum, vel futurum dividunt, propterea quod si verè & præcisè loqui velimus de tempore, illud vel jam est, vel fuit, vel futurum est. Grammatici autem, qui non tam exactè & scrupulosè rerum naturas pensitare solent, linguam potius ad loquendum, quàm mentem de natura & veritate rerum instruentes, quinque (docendi gratiâ) verborum Latinorum tempora finxerunt. Et apud Græcos (quod probè nôsti) longè sunt plura verborum tempora, novem videlicet, non secundùm rei veritatem, sed secundùm Græca linguæ usum & proprietatem.* Solutio. Grammatici Latini. Græci.

Quæst. Hoc tu vocas verbo respondere?

Resp. *Veniam mihi dabunt æqui lectores, si hæc aliquando verbosius propter juniores sim prosecutus. Mallem enim perspicuitatis causâ fusior, quàm obscurior videri.*

Quæst. Tua in respondendo prolixitas, eò me faciet in disputando breviorem: relicta ergo hac quæstione, de verborum

rum conjugationibus paucis agamus.

DISPUTATIO DE VERBORUM Conjugationibus.

QUÆSTIO.

23 *An quatuor sint verborum conjugationes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit?*

Præfatiuncula. *Quæst.* Cùm sit deinceps inter nos certandum de verborum conjugationibus, in quibus examinandis & discutiendis ampliſſima offertur diſputandi materia, multáque occurrent quàm diligentiſſimâ obſervatione digniſſima, nos illa potiſſimùm examinabimus, quæ majoris momenti eſſe videbuntur. Non ergo gravaberis (ut multa paucis complectamur), quid voces verborum conjugationem, breviter exponere?

Conjugatio quid? Reſp. *Conjugatio eſt apta verborum variatio, per finales terminationes tam numero ſingulari, quàm plurali, in omnibus perſonis, modis & temporibus.*

Quæſt. Unde dicitur conjugatio?

Reſp. *A conjugando. Quia unâ, eademq; ratione inflexionis, quaſi in eodem jugo plura verba conjunguntur.*

Inſtantia. *Quæſt* Verùm hac ratione multa verba à conjugationum numero excluſeris.

Reſp.

Resp. *Quî sic?*

Qu. Propterea quòd multa sunt verba quæ non omninò cõjugãtur, ac proinde nullius poterũt esse cõjugationis.

Resp. *Qua ratione hoc ostendis?*

Quæst. Ex tuis ipsius verbis hoc ipsum ad hunc modum colligo. Nam si conjugare sit verbum à terminatione in terminationem aptè variare per omnes numeros, personas, modos & tempora: & reperiantur nulla verba, quæ careant omnibus ferè modis & temporibus: consequitur necessariò multa esse verba, quæ ad nullam conjugationem possint referri. Multa verba nullius conjugationis.

Resp. *Non loquor de verbis defectivis, de quibus est tibi à me in superioribus responsum, quæ à conjugationum numero excludit, non illorum natura, sed usu jam recepta loquendi consuetudo.* Solutio.

Quæst. Excludantur (quoniam ita vis) verba defectiva ab hac quæstione tua, intelligatúrque de verbis duntaxat perfectis.

Resp. *Imò de illis, & non de alijs est omninò intelligenda.*

Quæst. At multa sunt verba perfecta, quæ sunt nullius conjugationis. Est itaque posterior tuæ quæstionis pars (à Alia instantia.

qua

qua mihi complacuit primùm exordiri, quò liberior esset de quatuor conjugationibus disputandi copia) nullo modo vera, in qua dicis nullum esse verbum, quod non possit ad aliquam quatuor conjugationum referri.

Resp. *Quæ sunt illa verba perfecta, ad nullam conjugationem referuntur?*

Quæst. Possum, volo, malo, sum, cum compositis, edo, fio, fero, & similia.

Resp. *Sunt hæc verba anomala, & heteroclita, sive irregularia.*

Quæst. Sunt tamen verba integra & perfecta, de quibus, si sit hæc quæstio intelligenda (quemadmodum antea fassus es); cur non sunt ad aliquam quatuor conjugationum referenda?

Resp. *Memini me dicere, quæstionem hanc esse intelligendam de verbis perfectis: non tamen audivisti me hactenus affirmantem, omnia verba perfecta ad aliquam quatuor conjugationum referri.*

Quæst. Tam mihi videris inconstans, ut mihi planè non constet quid ferè vel neges, vel affirmes. Si quando enim objectione de verbis defectivis, quæstionis tuæ veritatem oppugnare conor, statim exclamas, de verbis perfectis esse illam intelligendam. Ubi

verò

verò ostendo multa esse verba perfecta, quæ nullius sunt conjugationis, hic etiam mox vociferaris, esse illa anomala & heteroclita. Ita ut quò me vertam omnino sim incertus.

Resp. *Ut igitur planè & plenè constet quid in hac causa sentiam: verbis quàm potero maximè perspicuis affirmo, omnia verba perfecta & regularia pertinere ad unam aliquam quatuor conjugationum.* Solutio.

Quæst. Nihil jam (ut inquit ille) circuitione usus es. Quare cum jam satis inter nos conveniat de propositæ quæstionis mente & sensu, unico contra eandem prolato argumento acquiescam, posteà de conjugationum numero & notis, quibus à se invicem distinguuntur, disputaturus. Verba perfecta & regularia.

Resp. *Unicum illud tandē argumentum audiamus.*

Quæst. Si omne verbum perfectum & regulare ad unam aliquam quatuor conjugationum pertineat & referatur, potest & verbum *do* una cum quibusdam compositis illius ad aliquam quatuor conjugationū referri: sed verbū *do* cum nonnullis ab eodem compositis, nullius est conjugationis: ergo Alia objectio. Verbum do cum compositis quibusdam.

quædam

quædam verba perfecta & regularia (non enim opinor negabis verbum (*do*) & quædam illius composita esse hujusmodi) ad nullam quatuor conjugationum referuntur.

Solutio. Resp. *Refertur ad unam aliquam quatuor conjugationum. Est enim ipsum verbum* (do) *cum quibusdam illius compositis, nempe circundo, pessundo, secundo, primæ conjugationis: cætera ferè composita sunt tertiæ.*

Instantia. *Quæst.* Omnia verba primæ conjugationis habent (*a*) longum ante (*re*) vel (*ri*) ultimam syllabam infinitivi: *do* verò cum compositis non habet (*a*) longum, sed breve ante ultimam infinitivi, ergo non est primæ conjugationis.

Exempla apud Virgilium, & alios sunt passim obvia.

Solutio. Resp. *Non est negandum verbum* do, *cum paucis ab illo compositis, corripere penultimam infinitivi, & tamen esse nihilominùs primæ conjugationis. Excipitur enim ab aliis omnibus ferè Scriptoribus uno consensu.*

Quæst. Cur non etiam in nostra Grammatica exciperetur?

Resp. *Quia unicum erat exemplum, non erat imagnoperè de illo solicitus Grammaticæ nostræ author, quicunque demùm*

demùm ille fuerit. Uno enim aut altero exemplo non tollitur regulæ generalis veritas.

Quæst. Jam tempus est, ut de conjugationum numero disceptemus. Tu quatuor verborum conjugationes esse affirmas, ego autem unam esse solummodò probabo. Objectio de numero conjugationum.

Resp. *Nunquam potes hoc firma aliqua ratione evincere.*

Quæst. Firma satis esse mihi videbitur, si vim illius nequas infringere.

Resp. *Qui sint rationis istius nervi, & quàm validi, tunc demùm liquebit, cum illam in medium protuleris.*

Quæst. Profero. Arrige aures Pamphile.

Resp. *In hoc sum jãdudũ, propone.*

Quæst. Quæ est nota prima conjugationis.

Resp. A *longum ante* re *&* ris.

Quæst. Súntne omnia verba habentia *a* longum ante *re & ris* primæ conjugationis? Nota primæ conjugationis.

Resp. *Sic.*

Quæst. Relinquitur ergo nullum verbum, quod ad tres reliquas conjugationes referatur?

Resp. *Quid ita?*

Quæst.

Quæst. Quia omnia verba reliquarũ conjugationum habent *a* longum ante *re* & *ris*.

Resp. *Non habent.*

Quæst. A doceor est docearis, vel doceare : à legor, legaris vel legare : ab audior, audiaris vel audiare : sunt itaque omnia primæ conjugationis.

Resp. *In quo modo ita terminantur?*

Quæst. Tu videris. Ego ostendo omnia verba habere *a* longum ante *re* & *ris*, quod satis est.

Resp. *Non satis est ad probandum verbum aliquod esse primæ conjugationis, si habeat a longum ante re & ris.*

Quæst. Negas itaque Grammaticã.

Resp. *Nil minus.*

Quæst. Audi (quæso) manifesta regulæ verba : Prima conjugatio habet *a* longum ante *re* & *ris*.

Resp. *Agnosco verba, quæ tu subdolè & vafrè pervertis, & ad sensum alienum detorques.*

Quæst. Illis nihil addo vel detraho. Tu, si potes, meliorẽ ex illis sensũ eruitio.

Solutio. Facilis explanatio regularum de notis quatuor conjugationum.

Resp. *Facium. Omnia verba perfecta & regularia quæ habent a longum ante re & ris, hoc est, ante ultimam syllabam præsentis temporis infinitivi modi*

forma

formæ activæ: ris *ultimam syllabam secundæ personæ præsentis singularis indicativi, formæ passivæ, sunt primæ conjugationis, Atque eodem modo sunt reliquæ regulæ de notis triũ aliarũ cõjugationum per vocales penultimas ante* re *&* ris *intelligendæ & explanandæ.*

Quæst. Cur addis hæc vocabula (formæ activæ & passivæ) potius quàm vocis activæ & passivæ?

Resp. *Quia multa sunt verba neutra, quæ non sunt activa, & tamen inter conjugandum sequuntur formam activorum: multa item verba deponentia & communia, quæ licèt non sunt passiva, dum inflectantur tamen, sequuntur formam passivorum.* Observatiuncula.

Quæst. Bene. Ex his jam licet statuere omnia verba primæ conjugationis habere *a* longũ in penultima infinitivi. Sed quare erat hoc addendum de vocabulis *a, e, & i* ante *ris*?

Resp. *Ob verba deponentia & communia quæ carent formâ activâ,*

Quæst. Sed ad illud priùs redeo de verbis primæ conjugationis, quæ omnia dicis habere *a* longum in penultima infinitivi formæ activæ.

Resp. *Si verbum* do *cum nonnullis*

ab

ab eodem comp. excipias.

Objectio lavo, lavere.

Quæst. Verbum lavo facit infinitivum lavĕre, per *e* brevium in penultima infinitivi: ergo omnia verba primæ conjugationis non habent *a* longum in penultima infinitivi.

Solutio.

Resp. *Infinitivum lavĕre non est à lavo, lavas prima, sed à lavo, lavis, tertiæ conjugationis apud antiquos, cujus exemplo ex Virgilio in libris Georg. & Æneidum aliquoties occurrunt.*

Quæst. Sed & secundæ conjugationis verba quædam habent contra regulam *e* breve in penultima infinitivi, cujusmodi sunt, stridere, cavare fervere & similia, penultima brevi.

Generalis responsio de omnibus antiquis & obsoletis.

Resp. *Sunt etiam hæc prisca & obsoleta, notanda potius, quàm imitanda. Fuerunt enim hæc & nonnulla alia, tertiæ conjugat. apud veteres, Atq; hæc responsio omnibus aliis satis facere potest, quæ de simil. verbis tertiæ vel quartæ conjugationis adferri possunt.*

Instantia.

Quæst. Verbum *do* facit penultimã infinitivi per *e* breve, nec est hoc verbum priscum, antiquum vel obsoletũ: ergo omnia verba primæ conjũgationis non habent *a* longum in penultima Infinitivi. Vel fis mavis, sic potius concludam

concludam, ad idem enim ferè recidet: verbum *do, das*, est tertiæ conjugationis: sed facit penultimam infinitivi in *are*: ergo omnia verba tertiæ conjugationis non faciunt penultimã infinitivi per *e* breve.

Resp. *Verbum* do *non est tertiæ conjugationis.*

Quæst. Affirmat tamen hoc Grammatica.

Resp. *Quo in loco?*

Quæst. In regulis de compositorũ verborum præteriti formatione.

Resp. *Citabo verba.-Nam tibi hoc ipsum affirmanti nulla est apud me fides, qui toties, vel regularum verba mũtilas, vel in sensum contrarium detorquere soles.*

Quæst. Agam sincerè. Sic sese habent regulæ verba: Natum à *do* quando est inflexio tertia. Nónne audis verbum *do* esse aliquando tertiæ conjugationis? Regula.

Resp. *Audio hominem versutum & callidum, qui in hoc, manibus pedibũsq; incumbis totus, ut simplices & rudes deludas dolis.*

Quæst. Itanè videor tibi hoc loco dolosè egisse?

Resp. *Si bona fide agebas, cur verba sequentia supprimebas?*

Quæst. Non faciebant ad hoc institutum.

Explicatur regula supra citata.

Resp. *Credo. Nam si regulam integrè recitâsses, mox tua fraus omnibus patuisset. Non est enim hæc mens regulæ, ut statuat verbum* do *esse tertiæ conjugationis, sed ut doceat natum, hoc est, compositum à* do; *quando,* (*non illud verbum* do, *quod tu astutè inferre volebas, sed*) *illud natum vel compositum est tertiæ conjugationis* (*quædam enim composita à* do *sunt primæ conjugationis, uti supra est demonstratum*), *facere præteritum* didi *non* dedi, *ut addo, addidi; obdo, obdidi; credo, credidi: non autem addedi, obdedi, crededi, & similia.*

Credo, sitne compositum vel simplex.

Quæst. Refértne verbum credo inter composita à *do*, cum potiùs videatur esse verbum simplex, cujus composita sunt accredo & concredo?

Resp. *Sitne credo, simplex vel compositum, non magnoperè cum quoquam contenderim, cùm sciam Lexiographos undiquaq; doctissimos illud pro verbo simplice habere & numerare. Defendi tamen potest Grammaticæ nostræ authoritas suffragio Prisciani, Grammatici*

Prisicianus

doctissimi

doctissimi & vetustissimi, qui verbum (credo) inter composita à verbo do *recensent, dictúmque putat credo, quasi certum* do, *ut videatur à certum, &* do *compositum.*

Quæst. Quæ hactenùs contra verbi definitionem & reliqua ejusdem attributa objeci, tu quidem satis acutè & aptè dilüisti omnia. Cedamus ergo jam aliis, si quid illi ulterius in hoc argumento fortassè objectare voluerint.

ULTERIUS DE VERBORUM conjugationibus paulò aliter quàm superiùs disputatur.

Quæstio prima.

An quatuor sint tantum verborum conjugationes? 24

Quæst. Cum sint non pauca, quibus ego veritatem illarum regularum, quæ habentur in Grammatica de verbo & ejus accidentibus convellere & confringere facilè mihi posse videor: habenda tamen est ratio & temporis, & ornatissimorum, qui hodiè Præfatiuncula.

huc confluxerunt, Auditorum; quibus nimia prolixitate molestum esse, parùm civile & honestum meritò censeri debet. Agam igitur tecum breviter de verborum conjugationibus, quas Grãmatica nostra quatuor omnino esse tradit, cui, num tu assentiaris, libentèr scire abs te velim.

Resp. *Affirmo cum Grammatica quatuor esse tantùm verborum conjugationes.*

Quæst. Quomodo distinguntur hæ conjugationes à se invicèm?

Conjugationum indices literæ, seu vocales.

Resp. *Prima habet* a *longum ante* re *&* ris: *secunda* e *longùm*: *tertia* e *breve*: *quarta* i *longum.*

Quæst. Súntne hæ regulæ universales & semper veræ.

Resp. *Maximè.*

Quæst. Omnia ergo verba primæ conjugationis habent *a* longum ante *re* & *ris*?

Resp. *Ita sanè,*

Objectio.

Quæst. Cujus igitur conjugationis est verbum *do*?

Resp. *Est primæ conjugationis.*

Quæst. Non habet *a* longum ante *re* & *ris*: ergo non est primæ conjugationis.

Resp.

Resp. *Quomodo probas?*

Quæst. Sic loquitur Virgilius in primo Æneidos:

Juppiter (hospitibus nam te dare jura loquuntur)

Resp. *Una hirundo non facet ver: nec unum exemplum infringit generalis regulæ veritatem.*

Quæst. Imò quotiescunq; utitur hoc verbo Virgilius (utitur autem sepissimè), semper corripit infiniti penultimam. Atque hoc ausim de omnibus aliis Poëtis sine ulla prorsus exceptione affirmare, apud quos verbi hujus infinitum reperitur,

A, in dare semper corripitur.

Resp. *Est igitur excipiendum hoc infinitivum à regula generali.* Solutio.

Quæst. Modò tamen affirmabas universalem esse hanc regulam.

Resp. *Nulla ferè est regula tam generalis, quæ nullam admittat exceptionem.*

Quæst. Sed cur non excipitur in Grammatica?

Resp. *Quamvis non excipiatur in regulis Anglicanis, expressè tamen excipitur in regulis Latinis de quantitate mediarum syllabarum, ubi habetur a indicem primæ conjugationis naturâ* Nota.

longam esse, præterquàm in do *& ejus compositis, quando sunt primæ conjugationis.*

Quæst. Placet hæc tua responsio. Sed agam adhuc alia ratione. Verbum *Do*, inquis, cum quibusdam ab illo compositis, ut circundo, pessundo, habere *a* breve ante *re*. Quid autem statuendum est de omnibus aliis verbis primæ conjugationis? Habéntne omnia illa sine ulla exceptione *a* longum ante *re*?

Resp. *Affirmo omnia alia verba primæ conjugationis, penultimam infinitui producere.*

Quæst. Cave ne quid temerè tibi excidat, cujus te postea pœniteat. Cogita (quæso) paulò diligentiùs quid respondeas.

Resp. *Inanis est hic tuus timor. Ego facilè quod dixi tutari possum.*

Objectio. *Quæst.* Dic ergo cujus sit conjugationis verbum Lavo?

Resp. *Est scilicet primæ conjugationis, & ponitur inter illa exempla, quæ ad hanc conjugationem referuntur, in regulis de verborum præteritis, quarum initium hoc est bene nôsti: As in præsenti, &c.*

Quæst.

Quæst. Quod das accipio, & sic contra te insurgo: verbum lavo est primæ conjugationis quemadmodum & traditur in Grammatica, & tu modò probè testatus es: sed lavo facit infinitivum lavĕre, per *e* breve, penultimâ correptâ: ergo non est verum, quòd prima conjugatio semper facit infinitivum in *are*, penultimâ productâ.

Resp. *Non facit hoc verbum lavo infinitivum lavĕre, penultima correpta. Ostende (quæso) hujusmodi infinitivum ab hoc verbo (Lavo) & eris mihi magnus Apollo.*

Quæst. Ita affirmat Despauterius, ita etiam & alii non spernendæ authoritatis Grammatici, tametsi nullum citent locum, ubi expressè ponatur hoc infinitivum lavĕre, penultimâ correptâ. Verum ego hoc ipsum evincam ratione validissima. Despauterius.

Resp. *Audiamus (quæso) quàm tu strenuè hoc præstare possis.*

Quæst. Multis reperimus apud Virgilium locis lavit, & lavimus; unde summi conjectura facilè potest, debere hoc verbum lavo facere in infinitivo lavĕre penultima brevi.

Resp. *Non est hoc omninò necesse.*

Nôsti enim lavo, lavas, facere lavi in præterito, unde lavit, & lavimus.

Quæst. Parùm facit pro te hæc responsio. Nam lavi & lavimus, à lavo, lavas, habent primam longam, cum in prioribus à me allatis exemplis corripiatur prima syllaba.

Solutio objectionis de lavo.

Resp. *Mirabar quò tu me hisce tamlongis verborũ ambagibus circumduceres. Iam autem tandem video te omnia astutè & callidè agere, mihiq́, nec tale quicquam suspicanti, voluisse impenere; dum pro lavo, lavas, primæ, obtrudere conaris lavo, lavis, tertiæ conjugationis.*

Nonius.

Quæst. Multa revera sunt verba apud veteres, quæ etiam commemorat Nonius (testante doctissimo Gifanio,) quæ & primæ & tertiæ sunt conjugationis,

Festus.

ex quo genere sunt & hæc apud festum minus nota vulgo: desinare, fodare, comare, pinsare, pleraque alia, quorum pleni sunt veterum Grammaticorum libri, quæ ex multis pauca in hunc finem recensui, quò admonerem rudiores & minus exercitatos, ut & ipsi, talia quoties occurrunt, diligentiùs observent. Ad te verò quod attinet, hoc omne de lavo, lavĕre, quod est à me objectum,

objectum, non eò feci, quòd ita revera senseram, sed tui tentandi gratiâ, qui cum tam expeditè huic objectioni satisfeceris, non opus est ut diutiùs in hisce immoremur, quæ apud antiquos aliquando erant in usu, jam verò exoleverunt.

Hæc omnia à superiore asteriſco ad finem hujus responsionis in tertia editione addebantur.

Resp. *Prodest tamen hæc, & hujusmodi sæpiùs apud juniores inculcare, ut crebra horum admonitione expergefacti, altiùs in illorum animis inhæreat diligens hujusmodi rerum observatio.*

Quæst. His tamen omissis, virium tuarum periculum faciam in aliis, quæ mihi ad huc restant de verbi accidentibus objicienda. Nam præcedens argumentum tractârunt & alii, qui ante nos disputârunt. Si quid ergo culpandus videbar, quòd & ego in eodem argumento laboraverim, hanc ego culpam ut mihi clementèr condones, obnixè rogo.

Resp. *Facilè à me quidem hac in re veniam impetrabis. Grata enim fuit, qua usus es in hac quæstione dennò post illos tractanda varietas, viámq; hac ratione commõstrasti rerum grammaticalium studiosis, idem in aliis argumentis non sine fructu & emolumento tentãdi.*

Quæstio secunda.

25 *An vera si hæc regula* : As *in præsenti, perfectum format in* avi?

Præfatiuncula.

Quæst. Inter alias quæstiones, quæ nobis à præceptore benignissimo proponuntur (auditores humanissimi) de quibus, juxta veterem & laudabilem hujus Scholæ consuetudinem, est hodierno die disputandum, hæc mihi discutienda & examinanda in primis videtur, quæ traditur de terminatione præteriti in verbis primæ cõjugationis, de qua talis extat inter præcepta Liliana regula : *As* in præsenti perfectũ format in *avi*; quam cùm tu verum esse arbitraris, scire perquàm libenter à te velim; hoc est, cupio ut mihi candidè & sincerè expedias, num omnia verba primæ conjugationis faciant præteritũ in *avi*.

Resp. *Omnia verba primæ conjugationis, illis exceptis, quæ in hac regula exprimuntur, perfectum format in* avi.

Quæst. Illa igitur verba, quæ ab hac regula excipiuntur, non faciunt præteritum in *avi*, sed vel in *vi*, vel in *di*, vel

vel in *ti*, vel in *üi*, ut lavo, lavi, do, dedi, sto, steti, sono, sonüi, & similia.

Resp. *Ita sentio.*

Quæst. Quæ sunt illa verba primæ conjugationis, quæ faciunt præteritum in *ti*?

Resp. *Verbum sto, cum compositis, ut insto, perste, obsto, resto, præsto, &c.*

Quæst. Ego tamen probabo quædã composita à sto formare præteritum in *avi.* Objectio

Resp. *Audivimus tandem quid possis; vereor enim, ne onus humeris tuis impar in te suscipere.*

Quæst. Propertius, Poëta satis probatus, sic scribit alicubi, referente Despauterio: Nec si post stygias aliquid restaverit undas. Idem etiam Despauterius (præstavimus) à præsto, recitat ex Justino. Quid tu ad hæc tandem respondes? Sunt enim hæc exempla tam perspicua & clara, ut de his nullus relinquatur dubitandi locus. Propertius. Restaverit, Prestavimus

Resp. *Si cavillari liberet, ego facilè nudas hasce tuas assertiones rejicerẽ, propterea quòd libros & paginas authorũ, ex quibus authoritates has deprõis, non cõmõstras. Nõsti etiam poëtas pro magna illis concessa, vel libertate, vel licentia, metri* Solutio. Hæc in tertia editione addebantur ad hunc asteriscum usq;

& carminis causâ multa mutare; quod hic fortassis non inepte pro praeteritor esta-verit, respondere possem, quia non admittit carminis ratio praeteritum resteterit. In altero verò exemplo (praestavimus) ex Instino, si erratum in esse dixerim Typographycum, pro (praestabimus,) non video cur hanc conjecturam meritò rejiceres.

Quest. Tu multas habes elabendi vias: sed dic seriò quid rectiùs respondendum esse sentias? Hæc enim jocandi gratiâ videris mihi adduxisse.

Resp. *Egonòn is sum, Despauterii, tanti viri fidem in hisce citandis in dubium vocare velim. Respondebit pro me igitur ipsa Grammatica, cujus in fine illius regulæ hæc sunt verba: Rarò hæc formantur in* avi. *Vides itaq; ex ipsius Grammaticæ authoritate, hæc verba aliquando, sed rarissimeè formari in* avi. *Sunt autem hujusmodi exempla notanda potiùs quàm imitanda.*

ecavi. *Quest.* Sunt hæc, quæ respondisti verissima. Nam apud Plautum aliquoties occurrit necavi, à neco, cujus etiam formæ reperiri fortassè possunt & alia. Neq; te latet præter exempla, quæ expressè ponuntur in hac regula, multa

composita à verbo Plico, habere indifferenter præteritum in *ŭi* vel in *avi*, sicut in regulis de compositorum verborum præteritis in nostra Grammatica rectissimè annotatur.

Resp. *Sed quomodo tibi satisfecit superior mea responsio?*

Quæst. Non est illa quidem omninò repudianda. Sed tamen est mihi recurrendum ad illud, quod in principio proposui: num scilicet pauculis quibusdam exceptis, omnia alia verba primæ conjugationis faciant præteritum in *avi*?

Resp. *Quid opus est hac repetitione? An non prius satis tibi aperte affirmavi, hoc ita se habere?*

Lavo, lavas.

Quæst. Si tam sis in hac sententia & opinione pertinax, dic quomodo faciat præteritum lavo, lavas?

Nota.

Resp. *Affirmant doctiores Grammatici hoc verbum carere præterito.*

Objectio.

Quæst. Hoc ipsum est quod volui. Hinc ego concludo contra regulam: *As* in præsenti, non formare præteritum in *avi*.

Resp. *Non video qua ratione ita queas recte concludere.*

Quæst. Imò rectissimè. Si enim careat

reat verbum lavo, lavas, præterito, quomodo potest formare præteritum in *avi*? Quod si non formet præteritum in *avi*, falsa est illa regula: *As* in præsenti perfectum format in *avi*.

Solutio. Resp. *Intelligenda est illa regula de hujusmodi verbis, quæ habent præteritum, hoc est, de verbis perfectis & non defectivis.*

Quæst. Non premam te arctiùs hoc argumento, sed jam aliis relinquam disputandi locum.

Quæstio tertia.

26 *An omne verbum sit personale, vel impersonale?*

Præfatiuncula. *Quæst.* Cũ pro solita vestra humanitate & benignitate (Auditores optimi) chariſſimorũ meorũ, qui priùs disputârunt, sodalium, de verbo & ejus accidentibus concertatiunculas patienter & æquis animis audiveritis, spem mihi magnam feceſtis vos non minus æquos & benignos fore in noſtris etiam amborum velitationibus benignè audiendis, & clementer dijudicandis. Pauca enim ſunt quæ ego quoquæ habeam

beam de verbo & ejus accidentibus objicienda. Duo enim solummodò proponam, eáque quàm brevissimè, quorum primum erit de ipsa verbi divisione, quæ statim in principio habetur, ubi docet Grammatica, omne verbum esse personale, vel impersonale. Hanc ego divisionem nullo modo probandam & recipiendam esse censeo.

Resp. *Si poteris probabilem aliquam rationem proferre, cur minùs tibi satisfaciat hæc divisio, tum demùm meritò poteris conqueri & Grammaticam nostram reprehendere.*

Quæst. Annon satis justa videtur tibi hæc conquerendi & reprehendi causa, quòd non tam sit universalis & generalis verbi divisio, ut omnia verba comprehendat, cujuscunque generis tandem illa fuerint?

Resp. *Constantissimè ego hoc in me defendendum suscipiam, nullum scilicet esse omnino verbum, quod non sit vel personale, vel impersonale.*

Quæst. Si probè expendas tam verbi personalis, quàm impersonalis, sive definitionem, seu potiùs descriptionem, mutabis fortasse sententiam.

Resp. *Quid ita (inquis)? An non verbum*

Personale. Impersonale.

bum personale est, quod certis personis distinguitur? Impersonale verò, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur, ut pœnitet, miseret, pudet, oportet, decet, & similia.

Quæst. Si veræ sint hæ difinitiones à te allatæ, multa reperiuntur verba, quæ neq; sunt personalia, nec impersonalia.

Resp. *Quî hoc probas?*

Quæst. Tam est hoc perspicuum & manifestum, ut nulla prorsus probatione indigeat, téque opinor hoc ipsum facilè esse concessurum.

Resp. *Mirus tu quidem eris probandi artifex, si hoc mihi persuadere possis.*

Objectio. *Quæst.* Dic igitur (quæso) quale sit verbum (*quæso*) personale vel impersonale?

Resp. *Quæso, est verbum personale.*

Quæst. Quomodo potest esse verbum personale, cum non distinguatur certis personis?

Resp. *Unicum est hoc verbum, nec sufficit ad improbandum suprà citatem verbi distinctionem in personale & impersonale.*

Quæst. Nihil dicis, cum priùs omne prorsus verbum cujuscunque tandem

dem generis, esse affirmaveris, vel personale vel impersonale, sine ulla omninò exceptione. Nec est hoc verbum unicum. Sunt enim multa alia similia ut Salve, ave, cedo, infit, & nonnulla præterea.

Resp. *Distinguitur hoc verbum (quæso), quemadmodum & reliqua à te citata, certis personis.*

Quæst. Quid vocas distingui certis personis?

Resp. *Distingui personis, est variis & diversis personis inflecti & variari.*

Quæst. Verbum *quæso* (ut omittam reliqua à me modò allata) non inflectitur & variatur personarum varietate, ergo non est verbum personale.

Resp. *Inflectitur. Facit enim (quæso) pluraliter (quæsimus.)*

Quæst. Nulla tamen est hîc personarum varietas. Est enim utrumque primæ personæ.

Resp. *Est terminationum manifesta varietas tametsi non sit personarum.*

Quæst. Hoc non est satis, sed requiritur personarum varietas.

Resp. *Est (quæso) verbum defectivum. Loquitur autem illa verbi personalis definitio, de verbis integris & perfectis.*

Quæst.

Solutio superioris objectionis.

Quæst. Non valet hæc ratio. Sunt enim multa verba defectiva, quæ tamen habent personarum varietatem. Tu quoq; priùs non excipiebas verba defectiva ab illa verbi divisione in personale, & impersonale.

Resp. *Dico igitur non fieri hujus verbi & similium vitio, vel naturâ, quod non inclinentur trium personarum varietate, quemadmodũ & alia multa; sed recepta jam loquendi consuetudine, quæ non tribuit hisce omnes in omnibus modis personas. Non video enim, cur non aquè flecteretur queso, quesis, quæsit, quã lego, legis, legit: & ita in reliquis numeris, & personis, & temporibus, si hoc idem pateretur & admitteret usus & auctoritas probatissimorum Scriptorum. Quare si non habeas, quod præterea in hac quæstione objicias, poteris jam agere in secunda quæstione, quæ cujusmodi sit, audire cupio.*

Quæstio

Quæstio quarta.

An verè sint regulæ de formatione præteriti temporis in verbis tam activæ, quàm passivæ formæ? 27

Quæst. Longum esset, vobísque odiosum, & molestum (Auditores optimi), si omnia illa, quæ in hac quæstione sese offerrunt, examinanda & discutienda, fusiùs & exactiùs persequerer. Quod igitur in præcedentibus huc usq; disputatiunculis est factitatum, in hoc etiam argumento, ut potero, præstabo, illa scilicet potissimùm tractabo, quæ ad studiosorum utilitatem & emolumentum maximè facere videbuntur. Et cum mihi minimè sit dubium te omnia, quæ de verborum præteritis tradit Grammatica obnixè, vel potiùs pertinaciter velle defendere quæro primùm de verbis secundæ conjugationis quomodo faciat verbum frigeo, præteritum?

Præfatiuncula.

Multa hic adduntur, quibus priores editiones caruere.

Objectio.

Resp. *Frigeo, facit in præterito frixi.*

Quæst. Illius ergo compositum refrigeo, faciet etiam præteritum refrixi.

Resp.

Resp. *Sic sanè postulat verborum compositorum lex in omnibus, praterquã in illis, quæ excipiuntur.*

Objectio. Refrigui. Frigui.

Quæst. Est tamen in usu satis, frequenti refriguit, ut & etiam friguit, à simplice frigeo, quemadmodum annotavit Priscianus, libr. 9. de secunda conjugatione, testãte Melancthone in sua Grammatica Lipsiæ impressa, pag. 241.

Solutio.

Resp. *Iuxta secundæ conjugationis analogiam sic formare debuit præteritum regulariter: Es in præsenti, &c. Obtinuit tamen usus, ut frequentiùs jam formet frixi.*

Objectio.

Quæst. Multa reperiuntur præterea in hac conjugatione verba, quæ variant à communi præteriti formãdi ratione, tum etiam ab illa quam illis tribuit forma præter communem regulam Grammatica, de quibus quæ tua sit sententia, quàm libentèr audire cupio.

Solutio generalis.

Resp. *Communis ferè est de his & aliis omnibus responsio: multa scilicet sibi permisisse veteres, quorum jam usu exolevit. Quare sufficiet pueris studiosioribus hæc diligentiùs in lectione priscorum observâsse tanquam rariora & infrequentia: illa verò recipere; quæ*

bonorum

bonorum authorum usus hodierno die magis approbavit: id quod sæpiùs est responsum in similibus, & sæpius etiam postea respondebitur, quoties similis, sese offeret occasio de illis dicendi.

Quæst. Sed & in illis, quæ in hac conjugatione dicuntur geminare primam syllabam præsentis in præterito (quæ quatuor esse perhibentur in Grammatica, pependi, momordi, spospondi, totondi), quædam inveniuntur mutare aliquando primam syllabam geminatam, in aliam. Dixerunt namque veteres: memordi, spespondi, &c. Objectio.

Resp. *Hoc docet Melanchthon illos fecisse ad imitationem Græcorum.* Solutio. pag. 240.

Quæst. Plura sunt, quæ in hac conjugatione observari possunt apud veteres contra communes inflectendi regulas; sed si omnia scrupulosiùs annotarem, nihil relinquiretur studiosis ad olescentulis in quo sua exercerent ingenia, in horum per sese investigatione & indagatione, cum per otium licuerit. Hisce ergo relictis, percurram paucis, quæ notatu digna videbuntur de præteritis verborum tertiæ conjugationis.

Resp.

Resp. *Et hîc quoque rem facies rei literariæ tyrunculis gratissimam, illorúmque tuo exemplo excitabis industriam ut quæ à te emissa fuerint, ipsi postea diligentius persequantur.*

Tertia conjugatio.

Quæst. Hîc igitur quia varia sunt præsentis terminationes, ex quibus colligitur præteriti terminatio, illas ex ordine pertractabo, saltèm quæ majoris momenti & emolumenti videbuntur.

Resp. *Vtere tuo judicio, Nihil enim impedio, paratus, ut potero, ad omnia respondere.*

Quæst. Inter illa, quæ in hac conjugatione habent præsens in *co*, cum doceat Grammatica verbum parco habere in præterito peparsi, & parsi; reperitur tamen apud veteres præteritum parcivi, ut apud Nævium in quadrigeminis citante Nonio.

Solutio.

Resp. *Peparsi & parsi, præterita sunt usitata, parcivi autem inusitatum & priscum.*

Objectio

Quæst. In illis quæ desinunt in *do*, descendo faciebat olim descendidi; & scindo sciscidi, & scindidi.

Solutio.

Resp. *Hæc quoq; sunt vetusta & antiqua nec hodiè usurpanda.*

Quæst.

Quæst. Quæ quòque in *go* exeunt, ex illis reperiuntur quædam secundæ conjugationis ut tergeo, & sugeo. Objectio.

Resp. *Hoc quoq; veteribus est dandum, apud quos multa reperiuntur verba secundæ conjugationis, interdum tertiæ; & non pauca tertiæ, interdum secundæ: de quibus quære indicem nostrum in fine appensum.* Solutio.

Quæst. Ex illis in *lo*, cello facit celi: videtur quoque formasse aliquando culsi: Nam ejus compositum percello apud Terentium facit perculsi, in Andria: Perculsit illicò animum. Objectio.

Resp. *Sed cum nulli veterum mentionem faciunt hujus præteriti, videtur locus esse mendosus, & pro perculsit legendum esse percussit.* Solutio.

Quæst. Est sanè hujus sententiæ Rivius. Videtur igitur à verbo percutio rectiùs debere derivari. Sic igitur restituatur Terentii locus: Percussit illicò animum, ubi nulla erit omnino difficultas. Sed pergamus. Tollo facit secundum Grammaticam, sustuli à suffero, nonne?

Resp. *Quidni?*

Quæst. Audi tamen Terentium in Andriæ

Andriæ act. 4. sce. 6. sic loquentem. Nam pol si id sciissem, nunquam huc tetulissem pedem. Et sæpiùs eodem modo Plautus. Vide indicem.

Solutio Melanchthonis. 260. Resp. *Veteres & tetuli præterito dicebant, tàm ab hoc quàm à tulo, quod iisdem in usu fuit. Sed posteriores, à fero, quo pro tulo hodie utimur, tuli dicere maluerunt.*

Objectio. *Quæst.* A pono tàm simplice quam in compositis, posui legimus in præterito: Plautus: Nunc ut apud sequestrum vidulum posivimus. Et alibi: ille suum an nulum opposuit. A cano etiam in compositis quibusdam occini & occanui legimus.

Solutio. Resp. *Idem respondeo, quod sæpiùs antea in aliis similibus: Hæc priscis & antiquis relinquimus, sequentiq; quod hodiè frequentiore est in usu.*

Quæst. Et hæc tertiæ conjugationis ego quoque hîc relinquam, de de quarta conjugatione pauca oppositurus; ubi quæro quisnam sit character, sive index præteriti in hac conjugatione?

Resp. *Præteritum in hac conjugatione frequentiùs exit in* ivi.

Objectio. *Quæst.* Quid tamen in bonorum authorum

thorum lectione frequentiùs occurrit, quàm hæc & hujusmodi audii, audiisti; fævii, fæviisti: lenii, leniisti, &c?

Resp. *Fiunt hæc per Syncopen, quæ figura est in hac conjugatione frequentissima, ut & in aliis conjugationibus.* Solutio.

Quæst. Hoc addo in juniorum gratiam apud Commicos, & Poetas imperfectum in hac conjugatione sæpè pati syncopen: ut audibant, lenibant, scibant, sævibant, &c.

Resp. *Est hoc quoq; frequentissimum.*

Quæst. Sed ad hoc quid respondes, quòd futurum quoque in hac conjugatione, & indicandi modo sæpissimè desinat in *ibo* & passivò in *ibor.* Objectio.

Resp. *Hoc etiam veteribus debemus, quorum potiùs est observanda, quàm sequenda consuetudo in hac parte.* Solutio.

Quæst. Exempla ubique occurrunt, apud Plautum præsertim, cujus nulla ferè est Comœdia quæ non suppeditet tibi & hujusmodi verborum copiam, atque etiam infinita ferè verba, quæ nunc deponentia, tunc in activa terminatione usurpabantur, ut & in indice nostro fusiùs ostendimus. Sed jam agã de præteritis verborum vel passivorum, vel formæ passivæ. Deponentia in forma activa.

Resp. *Ego hic quoque tam ero ad Grammaticam defendendam paratus, quàm tu promptus eris ad eandem oppugnandam.*

Regula Grammaticalis.

Quæst. Verba in *or* admittunt ex posteriore supino præteritum, verso *(u)* per *(mi)* & *(sum)* consociato vel *(fui)*. Agnoscis hæc regulæ verba, nonne?

Resp. *Vel maximè.*

Quæst. Hujus ego regulæ sensum & intellectū velim à te libenter aliis verbis explicari.

Resp. *Nihil est hoc facilius, nempè hoc modo: verba passiva, quorum terminatio est in* (or) *formantur à posteriore supino, mutato* u *in* us *& addito* sum *vel* fui.

Quæst. Hoc ergo vis: omnia verba passiva formari à posteriore supino.

Resp. *Sic sentio.*

Quæst. Tam est hoc falsum, quàm quod esse potest falsissimum.

Resp. *Facilè tu quidem sic affirmas, sed non ita facilè hoc, quod affirmas, probare potes.*

Objectio.

Quæst. Nulla erit omninò difficultas. Cum enim omnia verba passiva careant posteriore supino, quomodo possunt formare præteritum ex posteriore supino,

supino, cum non habeant omninò posterius supinum?

Resp. *Meræ sunt hæ nugæ & cavillationes. Non enim sunt hæc verba ita intelligenda, quasi verba passiva formarent præteritū à suo supino, quod non habent, sed ab activorū suorū posteriore supino.* Solutio.

Quæst. Sed multa sunt verba activa, quæ carent posteriore supino: illorum ergo passiva non possunt formare præteritum ex posteriore supino. Instantia.

Resp. *Necesse est, ut illa verba passiva careant præterito, quorum activa carent supino posteriore.* Solutio.

Quæst. Falsa igitur est hæc regula: Verba in (*or*) admittunt ex posteriore supino præteritum.

Resp. *Intelligenda est hæc regula de hujusmodi verbis, quorum activa habent posterius supinum.* Regulæ sensus.

Quæst. Satis dextrè occurris meis objectionibus: velim tamen ut adhuc hac una in re mihi satisfacias, quid scilicet sit statuendum de verbis deponentibus & communibus, quæ desinunt omnia in *or*, & habent etiam præteritum quod non possunt ex posteriore supino formare, cum satis constet hujusmodi verba non habere omninò activa. Hic igi- Alia objectio.

tur iterum fallit hæc regula, nisi fortè velis negare hæc verba definire in *or*.

Solutio deformatione præteriti, in verbis deponentibus & communibus.

Resp. *Tametsi nihil hîc (quod sciã) statuat Grammatica nostra: opinor tamen fingenda esse verba activa, ex quorum posteriore supino hæc verba deponentia & communia formarent regulariter præteritum, si essent in usu hujusmodi activa; & revera, sicut paulò superius est annotatum extant apud Comicos veteres, Plautum præsertim, plurima exempla deponentium verborum, quæ sua habent activa in o, unde fieri potest conjectura de reliquis. Exempli gratia, finge tale esse verbum activum, nempè læto, lætas, lætavi: Ab hujus supino posteriore lætatu, formaretur regulariter lætatus sum, vel fui. Sic si fingamus esse verbum activum crimino, as, avi, ab ejusdem posteriore supino criminatu, regulariter in verbo communi criminor, formabimus præteritum, criminatus sum, vel fui; & ita in reliquis, si non excipiantur.*

Alia objectio

Quæst. Sed cum habeant verba deponentia & communia utrunque supinum, cur non formatur præteritum in hujusce generis verbis à suo posteriore supino, ut ab obsculatu, osculatus sum, vel

vel fui : à locutu, locutus sum, vel fui, & ita in aliis omnibus similiter ?

Resp. *Esset hæc præpostera admodùm, & inversa, (ne dicam) perversa formandi ratio : Nam uno ore & consensu docent omnes ferè Grammatici, quòd formetur supinum à præterito, non autem præteritum à supino, in verbis scilicet activis, aut formæ activæ.* Solutio.

Quæst. Sed non habent verba deponentia, & communia præteritum, nisi mutuativum (si ita loqui liceat); sequitur ergo, si formetur supinum ex præterito, debere omnia verba deponentia & communia carere supinis. Instantia.

Resp. *Habent quidem verba deponentia, & communia præteritum, sed formæ passivæ, non autem activæ, unde regulariter formatur supinum. Quare (ut supra dixi) fingenda sunt præterita formæ activæ, à quibus possint in hisce deponentibus & communibus regulariter formari supina secundum formam activorum.* Solutio.

Quæst. Plura de verbo hoc tempore non objiciam, præsertim cum tam cõmodis & aptis adductis solutionibus evertere & deluere soleas. Et quæ præter ea restant dicenda, ea possunt studi-

osi ex aliis petere, ne omnia videar nimis scrupulosè & curiosè nimiáq; prolixitate fuisse prosecutus. Habeo tamen non pauca de participio proponenda, in quibus à te satisfieri perquã libenter velim.

Resp. *Ego pro ingenii mei tenuitate, ad omnia, quæ proposueris, ut potero, breviter respondebo.*

DE PARTICIPIO
Disputatio.

Quæstio prima.

28 *An vera sint omnia, quæ traduntur in Grammatica de generibus & significatione participiorum?*

Præfaciuncula. *Quæst.* Cum ego mihi probè sim conscius (Auditores optimi), quã exiguæ sint ingenii mei vires, quàm modica scientia & eruditio, quàm inculta & impolita oratio, non possum non timere & exhorrescere; méque nedum hodiè turpiter, subvereri, si minùs vestræ expectationi satisfecero. Consolatur me tamen & recreat solita vestra benignitas, qua illos soletis humaniſſimè

manissimi complecti; qui in hoc disputandi exercitio ingeniolorum suorum vel leve aliquod specimen vobis ex hoc ipso loco exhibere solent. Hac spe fretus, ego quoque factus sum alacrior, animòque hilariore & audaciore te jam tandem (adversarie strenuissime) adoriar; ut quid possis pro participiorum generibus, & significatione respondere, periculum faciam & experiar.

Resp. *Tu nihil hîc potes percontari, ad quod respondendum dextrè & appositè me non promptum, & paratum invenies.*

Quæst. Hoc loco igitur velim mihi ante omnia respondeas, cur efficeret participium per sese distinctam ab aliis & peculiarem orationis, partem?

Resp. *Quia non potest commodè sub ulla reliquarum partium contineri.*

Quæst. Convenit genere, numero, casu & declinatione cum nomine. Cur non possit igitur, suo jure sub nomine comprehendi, præsertim cum migret etiam sæpissimè in nomen?

Resp. *Verè tu quidem hoc affirmas. Est enim magna familiaritas & affinitas participio cum nomine, ita ut non immeritò ab aliis nomen verbale appelle-*

Participium nomen verbale.

tur, à quo sola significatione & tempore discrepat.

Quæst. Hæc igitur tibi videtur causa Idoneà, cur abaliis orationis partibus distingueretur; ita ut per sese constituat peculiarem orationis partem?

Resp. *Maximè.*

Quæst. Nititur hæc tua responsio virorum eruditissimorum authoritate, quam ego, ne mihi solus sapere & cornicum (quod aiunt) oculos configere velle videar, convellere aut infringere non conabor. Quò tamen bonæ indolis adolescentes contra sophistarum fraudes fiant instructiores ad hunc modum contendo, participium esse nomen: ac proinde septem esse duntaxat orationis partes.

Resp. *Tun', ut participium nomen esse probes?*

Objectio. *Quæst.* Quicquid habet omnia nominis attributa, sive accidentia illud ipsum est nomen: participium habet omnia nominis attributa: ergo participium est nomen.

Resp. *Hoc non verè respondisti, nempè habere participium omnia nominis accidentia. Non enim comparantur participia.*

pia. Est praterea argumentum tuum vitiosum, quod mox patebit.

Quæst. Quid hisce vocibus magis est tritum & vsitatum : amans, amantior, amantissimus : doctus, doctior, doctissimus, cujus generis infinita alia reperire liceat ?

Resp. *Participia, cum admittunt gradus comparationis, amittunt naturæ suam, & fiunt nomina.*

Quæst. Sed si comparationem excipias, habent participia reliqua omnia nominis accidentia.

Resp. *Non est hoc satis ad probandum participia esse nomina. Imò si darẽ tibi (quod firmis rationibus nunquam evincere valebis,) habere participium omnia nominis accidentia, non tamen hinc sequeretur participium esse nomen quod alienum erat in argumento tuo vitium.*

Quæst. Cedo quare ?

Resp. *Quia vt participium sit nomen, requiritur non modo vt habeat omnia nominis attributa (quod de participio verè affirmare non licebit), sed vt habeat præterea tempus & significationem, quæ à verbo mutuatur.* Superioris argumenti solutio.

Quæst. Tempus jam est, vt ad quæ-

stionem propositam revertamur de participiorum numero, seu potiùs generibus, vel speciebus. Quot sunt igitur participiorum genera, sive species?

Genera participiorum.

Resp. *Quatuor recensentur, nempe presens, preteritum, futurum in* (rus) *& futurum in* (dus).

Objectio.

Quæst. Multa sunt verba duobus tantùm participiis contenta, quædam uno, pleraq; etiam nullo: ergo non sunt quatuor participiorum genera.

Solutio.

Resp. *Non sequitur argumentum. Non enim hoc loco de eo agitur, quot scilicet participia à singulis verborũ generibus ducãtur (de quo in sequẽte quæstione); sed inter participia, esse quædã præsentis ejus, quædã præteriti, quædã verò futuri.*

Instantia.

Quæst. Sed hac ratione tria statuantur, duntaxat participiorum genera, præsens, præteritum & futurum, quod & alii Grãmatici nõ aspernãdi docent.

Solutio.

Resp. *Qui tria docent esse participiorum genera, iidem postea participium futuri temporis duplex esse statuunt, nempe in* rus *& in* dus, *quod eó dẽ redit. Qui verò quatuor esse dicunt, illi eodem, quo nostra Grãmatica, modo participiorũ genera distribuunt in præsens, preteritum, futurum in* rus *& futurum in* dus.

Quæst.

Quæst. De participiorum generibus hæc sufficiant. De eorundem significationibus deinceps respondè. De participiorum significatione.

Resp. *Quid est, quod hîc quærendum putas?*

Quæst. Nempè quænam sit participiorum significatio?

Resp. *Partim activa, partim passiva, partim verò neutra.*

Quæst. Quæ participia significant activè?

Resp. *Quæ à verbis activis descendunt.*

Quæst. Quæ participia significant passivè?

Resp. *Quæ veniunt à verbis passivis.*

Quæst. Quorum participiorum significatio est neutra?

Resp. *Quæ à verbis neutris derivantur. Imitatur enim participium significationem sui verbi, unde dirivatur.*

Quæst. Multa sunt participia, quæ nec tempus omninò significant, nec si significationem spectes, vel actionem, vel passionem denotant: ut fugitans litium, indoctus pile, puer amandus, id est, amari dignus, & similia. Objectio.

Resp. *Hæc & similia, (sicut suprà dictum* solutio.

dictum est) non sunt in hujusmodi locutionibus participia, sed migrant in nomina.

Quæstio secunda.

29 *An verè sint regulæ, quæ habentur de numero participiorum ab unoquoque genere verborum personalium descendentium?*

Præfatiuncula.

Quæst. Qui cætera huc usquæ viriliter defendisti, quæ docet Grāmatica in regulis, de quibus est hactēus à varlis variè disputatum; mirum, ni & has quoque regulas tutari velis, quæ traduntur, de numero participiorum, quæ producunt & procreant quinque illa genera ex sese verborum personalium, activum videlicet, passivum, neutrum, deponens, & commune.

Resp. *Nihil omninò falsitatis in se se continent illæ regulæ.*

Quæst. Ostende ergo mihi, quot veniant participia à verbis activis, & neutralibus.

Resp. *Si modo habeant verba activa & neutralia, supina, duo veniunt ab illis participia; unum scilicet præsentis temporis,*

poris, & aliud futuri in rus.

Quæst. Cur illud adjicis: si modò habeant verba activa, & neutra, supina?

Resp. *Quia in verbis activis & neutris participia futuri in* rus *formantur à posteriore supino, addita syllaba* rus; *ut lectu, lecturus, cursu, cursurus. Quare si careant verba activa, & neutra supino posteriore, necesse est etiam ut careant participio futuri in* rus, *quod à posteriore supino erat formandum.*

Quæst. Ut ergo paucis complectar quæ à te pluribus dicta sunt, sic affirmas: à verbis neutris duo tantùm participia formari, alterum præsentis temporis, alterum vero futuri in *rus.*

Resp. *Sic aio.*

Quæst. At ego ostendam à quibusdam verbis neutralibus tria venire participia, more verborum deponentium. Nam gaudeo facit gaudens, gavisus, gavisurus: audeo, audens, ausus, ausurus: fido, fidens, fisus, fisurus. Objectio.

Resp. *Non sunt hæc merè neutralia, de quibus solis illa regula est intelligenda; sed neutra passiva, quorum non est in omnibus similis ratio cum verbis merè neutralibus.* Solutio.

neutralibus. Nam cum ab illis in conjugandi ratione nonnihil discrepant, quid mirum est, si in participiorum formatione ab iisdem aliquousque varient?

Quæst. Quare dicuntur neutropassiva?

Resp. *Quia tametsi sunt neutra, tamen formant præteritum more passivorum.*

Quæst. Quomodo ergo differunt neutropassiva, & passiva neutralia?

Resp. *Neutropassiva, tametsi habeant præteritum passivorum retinent tamen significationem neutrorum: passiva verò neutralia, quamvis desinant in o, habent nihilominùs, & significationem & casum passivorum.*

Alia objectio *Quæst.* Parùm te juvabit hæc distinctio. Reperiuntur enim verba merè neutralia, quæ contra regulam tria formant participia; ut dolendus, & carendus à doleo & careo, cum aliis ejusdem farinæ apud poëtas.

Solutio. Resp. *Sunt hæc pauca, & ferè irregularia, quorum numerus exiguus non multum valebit ad regulam generalem abrogandam.*

Quæst. Non sic abibis. Memini enim te paulò ante dicere, à verbis neutris

tris formari participia præsentis, & futuri in *rus* duntaxat. Sed præter hæc quæ à me sunt paulò ante contra hanc assertionem allata, & à te satis quidem dextrè & acutè soluta, illius assertionis, tuæ vanitatem luce clariùs visendam hoc pacto ostendam; quòd multa formentur à verbis neutris passiva participia, præteriti temporis, atque etiam futuri in *dus*, cujusmodi sunt, excursus, percussus, erratus, aratus, laboratus, & cætera, quorum participia in *dus* sunt passiva obvia. Objectio. Participia neutra passivæ vocis.

Resp. *Fiunt hæc à verbis impersonalibus neutris, quæ reperiuntur solùm in tertia persona passivæ vocis: ego autem cum Grammatica loquor de neutris personalibus activæ formæ. Sequuntur enim hujusmodi formam passivorum in participiorum formatione.* Solutio.

Quæst. Fio, factus, num tibi videtur impersonale passivæ formæ, quod in tertia persona duntaxat reperitur. Instantia.

Resp. *Non est participium (factus) à neutro fio, sed a passivo facior inusitato, in verbo simplice, cujus tamen composita frequenti sunt in usu.* Solutio.

Quæst. Quid verò? Triumphatus, regnatus & similia, censéne esse participia Alia instantia.

ticipia à neutris impersonalibus tertiæ personæ in forma passiva.

Resp. *Sunt hæc, & similia κατάχρησικῶς, & abusivè à poetis usurpata, quorum libertatem seu potiùs licentiam, notandam potiùs quàm sequendam, pueru præsertim, esse existimo.*

Participia verborum deponentium & communium.

Quæst. Unum adhuc mihi restat quærendum de verbis deponentibus & communibus, è quibus deponentibus tria descendunt participia juxta Grãmaticam: communia verò quatuor participia formare traduntur. Hoccine in universum verum & perpetuum in omnibus verbis deponentibus & cõmunibus esse affirmabis?

Resp. *Non video quid incommodi sequeretur.*

Nascendus.

Quæst. Ubi (quæso) legisti tandem nascendus, vel naturus à nascor: vel moriendus à morior, & similia? Imò in verbis deponentibus annon expresse ponitur, illa non formare participia in *dus*, nisi quando regunt post se accusativum?

Resp. *Si species conjugandi anagoliã sive (ut ad captum puerilium ingeniolorum magis perspicuè loquar) similem similium verborum inclinandi rationem*

non.

non video cur non æquè inclinemus nascendus & naturus à nascor, atque oriundus & oriturus ab orior. Sed tam in verbis conjugandis quàm in nominibus declinandis major habenda est ratio, quid ferat usus Latinè, & purè loquentium, quàm quid poscat natura, vel modus, sive declinandi, sive conjugandi.

Quæst. Illud rectè respondisti. Nos autem hîc statuamus, modum huic disputationi, ut & aliis jam sit liberum de his ipsis rebus (si placet) ulteriùs disputare.

Quæstio tertia.

An veræ sint regulæ Grammaticales de terminatione, & formatione participiorum præsentis temporis? 30

Quæst. Liceat & mihi quoque, pace & patientia vestra freto (viri ornatissimi) de participio pauca proponere, sed breviter; ut & temporis rationem habuisse videar, & ne nimia prolixitate viris hisce gravissimis & clarissimis, reliquæque auditorum humanissimorum coronæ molestus esse judicer. Hîc igitur paucis mihi respondè, Præfatiuncula.

quàm

quàm tibi vera videantur esse, quæ in præceptis Anglicanis traduntur de participiorum præsentis temporis tam terminatione, quàm formatione?

Resp. *Tibi satis notam esse arbitror meam hac in re sententiam, quippe qui in me suscepérim Grammaticæ nostræ in omnibus veritatem tuendam & defendendam.*

Quæst. Dic ergo, quomodo terminantur omnia participia præsentis temporis? deinde etiam unde formantur, doce.

Terminatio. Formatio. Resp. *Terminantur participia præsentis temporis vel in* ans, *vel in* ens: *formantur verò à prima persona imperfecti temporis indicativi modi suorum verborum, mutata ultima syllaba in* ns: *ut ab amabam, amans: auxiliabar, auxilians: poteram, potens.*

Objectio. *Quæst.* Quæso verò & ave, una cum verbis odi, cœpi, memini & similibus quomodo terminantur & formantur in participia præsentis temporis?

Resp. *Nan habent omninò hæc verba participium præsentis temporis.*

Quæst. Hîc ergo fallit Grammatica nec tuo (ut videtur) fulcietur & sustentabitur patrocinio.

Resp.

Resp. *Non egeo magnoperè hoc loco, meo patrocinio. Si enim non habent omninò hæc verba participia præsentis temporis, non possunt illud formare quod non habent. Nam si non habent imperfectum indicativum non possūt habere participium præsentis temporis, quia formantur illud tempus ab imperfecto indicativo, eâ ratione, quâ paulo ante est à me demonstratum.* Solutio.

Quæst. Si liberet cavillari, non esset adeò difficile hoc tuum responsum convellere. Sed esto disputandi gratiâ verissimum, non ita tamen evades. Nam si dextrè sum mentis tuæ sententiam consequutus, hoc affirmas: non posse videlicet esse participium præsentis temporis, si verbum ipsum careat imperfecto indicativo.

Resp. *Sic sentio. Tu verò si aliter sentias, redde nobis aliquam saltem sententiæ tuæ rationem.*

Quæst. Imò tecum sentire non possum. Reperio namque participium (inquiens) à defectivo inquio, cujus nullum extat imperfectum. Falsum est itaque quod modò affirmâsti, non posse scilicet formari participium præsens, ubi verbum careat imperfecto indicativo. Objectio. Inquiens.

Resp.

Resp. *Sed ubi tandem reperis participium (inquiens) à defectivo inquio? Non enim occurrit nunc ubi legerem.*

Quæst. In ipsâ tua Grammatica, cujus tu tam acris es patronus & strenuus propugnator. Lege enim quæ traduntur in eâdem de verbis defectivis, ubi statim hoc utrumque facilè invenies, nempè quòd (inquiens) fit participium præsens à defectivo inquio, vel inquam, cujus nullum reperitur imperfectum indicativum ibidem loci, nec alibi unquam (si probè memini) apud probatum aliquem authorem.

Solutio. Resp. *Possum hoc pacto (si placet) respondere, esse hoc scilicet unicum & singulare exemplum, ac proinde non infirmare regulæ generalis certitudinem: vel reperiri fortassis aliquando imperfectum (inquiebam), unde regulariter formatur (inquiens), vel si nusquam reperiatur, formari tamen (inquiens), ab inquiebam, perinde ac si extaret revera, esseque in usu legitimo imperfectum inquiebam.*

Instantia. *Quæst.* Satisfacis mihi dextrè sanè & appositè: instо tamen adhuc, & urgeo te ulterius. Sic enim haud ita dudū asserebas, ubi reperitur nempè imperfectum

fectum indicativum, ibi etiam haberi participium præsens in (*ans*) vel *ens* finitum. Sed multa reperiuntur imperfecta indicativa, à quibus tamen nulla derivantur participia in (*ans*) vel in (*ens*) falsò igitur hoc affirmâsti.

Resp. *Ostende tu, si potes, hujusmodi imperfecta, à quibus nulla proveniant præsentis temporis participia.*

Quæst. Talia sunt, oportebat, tædebat, miserebat, cum multis aliis, à quibus ubi tu legisti tandem, oportens, tædens, miserens, & similia?

Resp. *Hæc sunt impersonalia, intelligitur autem regula de personalibus.* Solutio.

Quæst. Quasi verò satis firma & constans sit hæc ratio: cùm & impersonalia non pauca habeant participia præsentia, ut penitens, decens, libens.

Resp. *In his, uti priùs est à me responsum, fingenda sunt imperfecta activa forma in* (bam), *veluti pœnitebam, decebam, libebam.*

Quæst. Multas tu quidem habes latebras, multa perfectò diverticula: te tamen adhuc persequi non desistam, sed veniam jam tandem ad rem ipsam propiùs, téq; arctiùs constringere conabor. Doce igitur quodnam habeat

imperfectum

imperfectum verbum Eo.

Objectio. Resp. *Facit (eo) in imperfecto (ibã) quemadmodum etiam & queo quibam.*

Quæst. Sed non format participium (iens), Falsa igitur est Grammatica.

Resp. *Qua ratione hoc probaveris præsertim cùm frequentissimò sit in usu participium ambiens, ambientis, quemadmodum & abiens, rediens?*

Quæst. Sed non faciunt illa (abientis, redientis), verùm (abeuntis, redeuntis); quæ confirmant, quod priùs dixeram, non inveniri nempè (iens, ab eo), sed (euns) quod est contra regulam.

Solutio. Resp. *Respondeo, rarò admodùm reperiri iens, quod tamen si aliquando reperiatur, facit in obliquis non ientis, ienti, sed euntis, eunti, tanquam ab antiquo (enuo) irregulariter.*

Quæst. Laudo acumen tuum. Sed jam disputent (si velint) alii.

Quæstio

Quæstio quarta.

An formetur participium futuri in (rus) à posteriore supino, addita syllaba (rus)? 31

Quæst. Habeo & ego (Auditores optimi) quod objiciam in hoc argumento: sed in participii oregulis oppugnandis ero brevior, ubi postquam unum atque alterum telum in te vibravero, dabo aliis disputandi locum. Præfatiuncula.

Resp. *Utere tuo judicio. Nihil enim impedio. Nec tu eris ad oppugnandam Grammaticæ veritatem promptior, quàm ego ad eandem tuandam & defendendam paratior.*

Quæst. Docet Grammatica formari participia futuri in (*rus*) à posteriore supino per adjectionem hujusce syllabæ, videlicet (*rus*). Hanc tu formationem pro vera & certa defendere audebis? Formatio participii futuri in (rus).

Resp. *Defendam, nec te posse puto hujus formationis veritatem infringere.*

Quæst. Sed omnia verba deponentia & communia habent futurum in (*rus*) Objectio.

ergo

ergo falsa est hæc regula.

Resp. *Nego consequentiam. Non enim sequitur, hanc regulam de formatione Participii futuri in* (rus) *esse falsam propterea quòd verba deponentia, & communia habent hoc futurum.*

Quæst. An non sequitur? Efficiam protectò ut mox sequatur, ídque ratione tam manifesta, ut eandem nemo, nisi tu similis, hoc est, frontis perfrictæ & impudentis pernegare possit. Sic itaque disputo. Formatur Participium futuri in (*rus*) à posteriore supino: Carent autem omnia verba deponentia & communia tàm posteriore, quàm priore supino: ergo non possunt formare Participium futuri in (*rus*) à posteriore supino, quod non habeant: & proinde non verè affirmat Grammatica semper formari futurum in (*rus*) à posteriore supino.

Solutio. Resp. *Sic tibi paucis responsum esto. Formatur semper Participium futuri in* (rus) *à posteriore supino, aut re vera, aut per suppositionem.*

Quæst. Per suppositionem? vnde tu demùm novam hanc & priùs inauditam distinctionem es nactus?

Resp. *Necesse est ita distinguere propter*

præter verba deponentia, & communia, quæ non carent supinis, quod tu modo non rectè affirmâsti; sed quia carent hæc verba suis activis, ex quorum præterito regulariter formatur supinum, supponendum est habere activa, unde regulariter formaretur supinum utrumque, à quorum posteriore formatur Participium futuri in (rus) *more consueto, hoc est, addendo terminationem* (rus) *ad posterius supinum.*

Quæst. Video te satis esse verbosum & loquacem. Occludam ergo statim tibi os, prolato adhuc unico argumento, quod licèt non sit propriè hujus loci (est enim de significatione, non autem formatione futuri, ídq; etiam futuri in (*dus*) ne tamen te (quæso) pigeat ad idem si possis respondere.

Resp. *Audiamus quæso quid hoc tandem sit, de quo tibi videris tantoperè gloriari.*

Quæst. Tradit Grammatica in participii regulis manifestè contradictoria: ergo etiam tradit manifestè falsa. Nam non possunt propositiones contradictoriæ unquam simul esse veræ. Objectio.

Resp. *Audacter tu hoc, ut reliqua omnia, affirmas, quod si ita apertè con-*

firmare potes, prolata & ostensa hujusmodi contradictione, magnum quid & valdè mirum profectò effeceris.

Contradictoria. *Quæst.* Sic itaque habeto. Rudimenta Anglicana docent participia futuri in (*dus*) aliquando significare activè: Latina verò tradunt eadem significare semper passivè, & nunquam activè. Sunt autem aliquando, & nunquam, contradictoria, itaq; manifestè falsa traduntur in Grammatica. Quid ais?

Resp. *Ego cupio quidem doctiorum de hac re sententiam audire: interea tamen dabunt mihi veniam aqui lectores, si meam hoc loco interpono conjecturam; præsertim verò quia me tantoperè urges, ut aliquid respondeam.* Solutio. *Non nego itaque videri posse contradictoria hic tradi, si nuda verba spectentur, & obstinatè urgeantur. Sed cùm dicatur in regulis Latinis hoc participium semper significare passivè, ego hoc semper propterúmque exponendum esse censeo; ita ut intelligatur, sapissimè quidem (imò ferè semper) hoc Participium passivam habere significationem, aliquando tamen, sed rarò reperiri in significatione activa.*

Quæst. Accipio hanc tuam interpretationem,

prætationem, in qua quidem, donec quis meliora & magis probabilia producat, accquiescam, nec te ulterius hoc tempore urgebo.

Quæstio quinta.

Num verba activa, & neutra duo habeant participia, unum præsentis temporis, alterum futuri in rus? 32

Quæst. Audivistis non ita dudùm (viri clarissimi) quædam hujus generis tractata ab aliis meis commilitonibus charissimis; quibus ego, si pauculla quædam ejusdem ferè argumenti adjecero, alia tamen ratione, modóque diverso discutienda in medium protulero; tantùm aberit ut sic faciendo tædium & quasi nauseam vobis moviisse censeri debeam, ut potiùs grata quadam novitate, & inexpectata objectionum varietate antea vestras demulcere, me posse sperem. Experiar igitur quid & ego quoq; possim objicere contra hoc, quod affirmat Grammatica, Præfatiuncula.

duo participia provenire à verbis activis & neutralibus, unum temporis præsentis, alterum verò futuri in *rus*.

Resp. *Sed omittis (heus bone) quod est præcipuum in illa regula, nimirùm, si habeant illa verba supina.*

Quæst. Præstitisset non revocasse hoc mihi in memoriam, quod, si ullum aliud, maximè pro me contra te facit.

Resp. *Eò pejor (si ita sese res habet) mea est conditio. Sed videamus qua ratione demùm possit hoc mihi tantopere incommodare.*

Quæst. Quia tu procul dubio (quãtum conjecturâ assequi possum) falsò suspicaris (seductus nimirum & deceptus hisce Grammaticæ tuæ verbis) verba activa, & neutra, quæ carent supinis, carere etiam hisce participiis.

Resp. *Quomodo non meritò carerent, cùm omnia futura in* rus *formentur à secundis supinis, addendo hanc syllabam* rus?

Objectio. Futurus. Osurus.

Quæst. Futurus & osurus, num tu negabis esse participia futuri in *rus*?

Resp. *Non nego, utpote quæ deducantur, primum ab antiquo & obsoleto verbo suo: secundum, à defectivo odi.*

Quæst. Sed horum neutrum habet

bet supina: ergo reperiuntur verba nõnulla carentia supinis, quæ tamen formant participia in *rus*, quod modò negabas.

Resp. *Hæc sunt pauca, eáque partim defectiva, partim etiam parùm usitata.* Solutio.

Quæst. Longè tu quidem falleris, nec est ferè quicquam frequentiore in usu, quàm hæc participia. Instantia.

Resp. *Tu quidem longè maximus es nugator. Non enim loquor de hisce participiis, sed de verborum, à quibus hæc deducuntur, supinis.* Solutio.

Quæst. Parùm refert. Constat enim hæc participia à nullo provenire supino.

Resp. *Non multa sunt, nec proinde tanti ponderis & momenti, ut illorum gratia meritò dici possit falsam esse Grãmaticam.*

Quæst. Sive multa, sive pauca, faciunt contra hujus regulæ veritatem. Sed ecce tibi adhuc plura: pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus. Participia irregularia.

Resp. *Quædam ex his derivantur à verbis partim deponentibus, partim à*

verbis, quæ habent supina.

Quæst. Ut ut habeant, verba deponentia, & alia ex hisce supina, carent tamen multa supinis. Quæverò descendunt à verbis supina habentibus, illa nihilominus degenerant à communi & usitata formandi ratione. Quod si in his, quæ carent supinis, ad hoc confugias, ut dicas supponenda & fingenda esse supina, à quibus formentur prædicta participia, non tamen possunt regulariter ab illis formari.

Resp. *Ego non video qua ratione non possint ritè formari, si des hanc supponendi supina veniam & libertatem, seu potiùs (ut rectius dicam) licentiam.*

Quæst. Si maximè supponere & fingere libeat, an non suppones supina regulariter formanda, ut exempli gratia: natum, natu, à nascor: notum, notu, à nosco: ortum, ortu, ab orior: & ita in aliis juxta regulares supinorũ formationes?

Resp. *Nescio sanè, Nam si hanc veniam concedas, ego pro meo commodo & bono supponam: Sed sit, disputandi gratia, ut tu supposuisti.*

Quæst. Tunc hujusmodi habebimus regulariter supina: naturus, noturus, orturus:

orturus: & non naſciturus, noſciturus, oriturus, & ita in reliquis. An non vides quàm te conſtrinxerim? Sed qua tandem ratione te expedies?

Reſp. *Non ſunt hæc participia analogica, hoc eſt, non ſunt regularia, ſed irregulariter formata, ac proinde ab uſitata formandi ratione excipienda.*

DISPUTATIO DE GERUNDIIS & Supinis.

QUÆSTIO.

An efficiant per ſeſe Gerundia & Supina diſtinctas orationis partes? vel vtrùm poſſunt ſub aliquâ octo partium orationis contineri? 33

Præfatiuncula.

Quæſt, Qui primus omnium diſputavit, condiſcipulus mihi chariſſimus (Auditores optimi) in ipſo ſtatim diſputationis ſuæ exordio, manibus pedibúſque obnixè laboravit, ut unicam eſſe duntaxat orationis partem concluderet. Ego verò jure longè meliori probare mihi poſſe videor, plures eſſe orationis partes, quàm octo. Quod onus in me ſuſceptum, ut ſtudioſis a-

doleſcentulis occaſionem in argumentis ſimilibus exercendorum ingeniorũ ſuorum darem, rogo ut æqui boníque conſulant, & in partem meliorem interpretentur. Perſuaſus igitur de benigna illorum in me voluntatis propenſione, non plura moratus, tecum jam manus conferam, & congrediar (contubernalis amantiſſime), in quem omnes diſputationis hujuſce impetus convertam, cujus tu inſultus vide, ut validè & intrepidè ſuſtinere queas. Accinge te igitur ad illa fortiter & ſtrenuè diluenda, quæ pro denario partium orationis numero, mox in medium afferentur.

Reſp. *Quemadmodum in ipſo mox initio diſputandi, qui primas concertandi partes ſuſtinuit, captiosè & ſophiſticè unam eſſe ſolummodò orationis partem probare conabatur: ita pari ratione, fucatis & doloſis argumentis tu decem eſſe orationis partes evincere tentabis. Non enim potes hoc firmis & certis rationibus confirmare.*

Quæſt. Probabo primùm eſſe plures orationis partes quàm octo: ſecundo loco oſtendam neceſſe eſſe ut ſint decem.

Reſp.

Resp. *Verborum es plenus, sed argumentorum prorsùs inanis.*

Quæst. Imò jam nunc argumentor. Si sunt octo tantùm orationis partes, tunc nulla est dictio, quæ non possit ad harum aliquam referri: sed multæ sunt dictiones, quæ non possunt ad ullam octo partium orationis referri: ergo sunt plures orationis partes, quàm octo. Objectio.

Resp. *Nulla est dictio, quæ non possit ad aliquam octo partium orationis referri.*

Quæst. Gerundia & supina ad nullam octo partium orationis possunt referri: ergo sunt multæ dictiones, quæ ad nullam octo partium orationis referuntur. Gerundia & supina.

Resp. *Referuntur Gerundia & supina ad aliquam octo partium orationis.*

Quæst. Probo non posse referri ad aliquam quatuor partium indeclinabilium.

Resp. *Levabo te hoc onere. Libens enim hoc concedo.*

Quæst. Relinquitur ergo, ut referantur ad aliquam partium declinabilium.

Resp. *Ita sanè?*

Quæst. Hoc nullo modo posse fieri, sic ostendo à particulari enumeratione uniscujusque partis. Nomina esse non possunt, quia regunt casus verborum. Pronominum certus est numerus, in quibus non reperiuntur gerundia & supina. Participia non sunt, quia non significant cum tempore. Verba denique esse nequeunt, quia non flectuntur modis & temporibus. Cum itaque neque referantur ad partes declinabiles nec indeclinabiles, manifestè liquet esse plures partes orationis, quàm octo. Et cum nec sint gerundia, supina, nec supina; gerundia, non possunt sub unâ & eâdem parte orationis contineri. Efficiunt ergo duas à se invicèm distinctas orationis partes, & consequenter decem sunt orationis partes. Iam vides me firmis rationibus eviciſſe, quod nudis verbis objeceras me tantùm promisisse.

Decem esse orationis partes.

Resp. *Ovidianum illud Phaëtontis epitaphium in te quàm aptissimè convenire videtur.*

Hic situs est Phaëton, currus auriga paterni;

Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Quæst.

Quæst. Quasi verò quippiam viribus meis impar, vel quòd præstare non potuerim, in me susceperim.

Resp *Præstitisti probè, tuo saltem judicio. Verùm ad omnia hactenùs à te in hoc argumento objecta, sic breviter respondeo. De gerundiis, & Supinis magna olim fuit inter doctos contentio, ad quam orationis partem propriè referri deberent, nec dum inter illos composita est controversia. Nam de hac re hodiè Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est. Sunt enim, qui illa referunt ad nomina, propter casuum terminalium similitudinem, quæ est nominibus cum illis in quibusdam casibus communis. Terminatione enim refert Gerundium in* (di) *genitivum singularem nominum secundæ declinationis: Gerundium in* (dum) *accusativum: Gerundium in* (do) *ablativum. Alii volunt esse Participia propterea quòd verti videntur aliquando in participia futuri in* (dus). *Alii verba esse statuunt, propter agendi & patiendi significationem. Nonnulli dicunt Gerundia esse verba participialia, quemadmodum & Supina.* Solutio. Discors Grammaticorum de Gerundiis & Supinis sententia.

Quæst. Tu verò in tanta sententiarum & opinionum varietate, quid potissimum

tissimùm sequendum esse statuis?

Resp. *Salvo semper aliorum judicio, ego Grammaticæ nostræ partes tutandas esse arbitror, quæ docet Gerundia & Supina esse verbi quasdam voces ad modum infinitum pertinentes.*

Quæst. Sed non inflectuntur modis & temporibus.

Resp. *Nullius est momenti hæc ratio, de qua tibi tantopere places, ut hoc loco eandem esse repetendam duceres.*

Quæst. Cur non repeterem, cum mihi antea ad hunc modũ concludenti non responderis?

Responsio de gerundiis & supinis.

Resp. *Sit itaque tibi semel tandem hoc pacto responsum. Non requiritur, nec est omninò necesse, ut omnes verborum voces modis & temporibus inflectãtur. Satis est, si ipsum originale Thema per modos & tempora, à terminatione in terminationem varietur. Cùm igitur gerundia & supina pars sunt quadam infiniti modi, cujus verbum primarium, sive radix (ut vocant Hebræi) sub alterna inflectendi serie per alios conjugandi modos ad ipsum infinitum ordine legitimo & consueto deducatur, non video cur non possint gerundia & supina (non obstante à te superius adducta ratione)*

one) in verborum albo ritè collocari. Atque hæc nobis pueris inter tot & tantas de hac quæstione à doctis agitatas controversias, possunt meâ quidem sententiâ sufficere. Qui his non erit contentus, legat aliorum de hoc argumento copiosè & fusè scriptas tractationes.

Quæst. Sed priusquam finem huic disputationi imponam, illud mihi velim respondeas, quænam verba habeant gerundia & supina? Quæ verba habeant gerundia & supina.

Resp. *Personalia perfecta & regularia, ferè omnia, exceptis verbis passivis: impersonalia verò nulla.*

Quæst. Iam si mihi potes de nominis ratione in gerundiis & supinis respondere, nolo te diutiùs hoc tempore detinere. Gerundia & supina unde dicta.

Resp. *Gerundia dici volunt, quòd rei gerendæ & administrandæ significationem exprimant. Supinis verò inde videtur nomen factum, quòd ante se casum non habent, ut placet Melanchoni, viro undiquaque doctissimo, & de bonis literis optimè merito, in Grammatica Latina per Operinum Basilea impresso, pag. 198.* Melanchon.

NOVA,

NOVA, ET IN TERTIA editione addita disputatio, de *quatuor orationis partibus* indeclinabilibus.

QVÆSTIO.

34 *An quatuor sint partes orationis indeclinabiles? & an omnia sint vera, quæ de illis docet regia Grammatica?*

Præfatiuncula.

Quæst. De quatuor orationis partibus declinabilibus ita hucusque disputavimus, ut ferè nihil intactum reliquerimus; quod alicujus momenti videri possit, quo impediri & intricari queant juniorum & imperitiorum animi, si fortè in adversarios litigiosos inciderint: qui callidis & subdolis argumentis omnia in dubium vocare laborant. Solvimus enim & diluimus spinosas illorum argutias, objectionésque nodosas enucleavimus, quibus minùs exercitatos & instructos in rebus Grammaticalibus turbare & irretire solebant; ita ut nullo ferè negotio, omnia quæ hìc occurrunt alicujus difficultatis, facilè, si animum attendant diluere

diluere & evitare queant, in hiſce quatuor prioribus orationis partibus. Reſtat jam, ut paucis de reliquis quatuor partibus orationis indeclinabilibus inter nos familiariter diſſeramus. Nam & hîc quoq; offerunt ſeſe quædam obſervatu digniſſima, quæ, ſi probè diſcutiantur & penitiùs examinẽtur, multum opis & auxilii adferent ſtudioſis adoleſcentibus, adverſus captioſas ſophiſtarum fraudes, quibus nonnihil negotii parùm cautis & improvidis exhibere poterunt. Dic ergo ingenuè an quatuor eſſe putes partes orationes indeclinabiles, de quibus nil niſi verum & certum affirmet Grammatica?

Reſp. *Sunt quatuor partes orationis indeclinabiles, videlicet, adverbium, conjunctio, præpoſitio, & interjectio: eáq; omnia ſunt veriſſima, quæ de his habentur in Grammatica.*

Quæſt. Liceat hîc quæſo bonâ tuâ cum veniâ pauliſper tecum ludere & jocari, ut lutulentius edas ingenii & acuminis tui ſpecimen in iis refutandis, quæ contra haſce orationis partes quaſi per jocum mox objiciam; ut tandem amoto, quæramus ſeria, ludo.

Reſp. *Admitto conditionem. Et quia*

quodam

quodam in loco facetus esse voluisti, exhibe demùm facetiarum tuarum exemplum, ut & tecum ludere & jocari per te nobis fortassis quoque liceat.

Quæst. Cave tamen, ne quid quasi ludens proferam contra hasce orationis partes, ad quod tu seriò nihil respondere queas.

Resp. *Tunc demùm me quàm maximè dignum judices, quem merito sannis tuis vexes, atque jocis ludificeris.*

Objectio. *Quæst.* Audi ergo argumentum jocosum sanè & facetum, quod sic contra te instituo. Adverbium, conjunctio, præpositio, & interjectio sunt partes orationis omnes quidem declinabiles: frustrà igitur disputationem de partibus orationis indeclinabilibus instituimus, cùm nullæ omninò tales reperiantur.

Resp. *Qua tu joco pretulisse videris, necesse est ut seriò probes, nempe nullas esse omninò partes orationis indeclinabiles, ne & tu quoq; meritò ridendus videare.*

Quæst. Hoc sine ulla difficultate aut negotio ad hunc modum probabo. Adverbium, conjunctio, præpositio, interjectio sunt nomina: declinantur igitur,

igitur,& per consequens nullæ sunt partes orationis indeclinabiles.

Resp. *Spectatum admissi risum teneatis amici? Quis enim sibi à risu temperare possit, qui te jam pueriliter ludentem, & nugas agentem audierit?*

Quæst. Unde tandem constabit me ludere & nugari?

Resp. *Quia captiosè & sophisticè argumentaris à rebus ad voces. Sunt enim nuda hæc vocabula, adverbium, conjunctio, præpositio, & interjectio, nomina: res autem per eadem vocabula significatæ non sunt nomina, sed voces indeclinabiles.* Solutio.

Quæst. Imò, & illa omnia quæ sub eorum nominibus sigillatim comprehenduntur, vel sunt, vel esse possunt nomina. Instantia.

Resp. *Doce hoc.*

Quæst. Sufficiet unica adducta authoritate, hoc ostendisse (cætera enim sunt ejusdem generis), ne pluribus allatis exemplis, nimia prolixitate offenderem.

Resp. *Paucis igitur, atq; adeò (si poteris) uno verbo hoc ipsum expedi.*

Quæst. Martialis festivè cum illo promissorum procrastinatore Posthumo Cras. Martialis.

Cras. Martialis.

mo ludens, qui se omnia cras daturum pollicebatur, post multa, sic tandem (quod nôsti) infert.

Dic mihi, cras istud (Posthume) quando venit?

Resp. *Quid hinc concludis?*

Quæst. Adeon'es hebes & stupidus ut quid hinc concludi possit, non facilimè perspicias? Liquidò hîc constat (cras), quod vocabulum tu adverbium esse non ignoras esse nominativi casus ante verbum (venit), cum quo etiam concordat pronomen istud, casu, genere, & numero. Est igitur nomen, ac proinde pars orationis declinabilis. Sic quoque si dixero, (&) est conjunctio copulativa: (penes) est præpositio: (vah) est interjectio: nónne vides hasce voculas nominativos esse casus ante verbum est? Atque hoc idem in hujusmodi locutionibus, de omnibus aliis adverbiis, conjunctionibus, præpositionibus, & interjectionibus affirmare licebit: sunt igitur omnes orationis partes declinabiles, cùm sint, vel esse possint nomina.

Resp. (*Cras*) *in illo Martialis loco non est revera nomen, sicut nec reliquæ particulæ, quas tu exempli gratiâ in ejusmodi*

quismodi loquendi formulis subjunxisti; sed sunt quasi nomina, cum suppleant locum nominativi ante sua verba. Vel nomina esse concessero, propriè tamen nuncupata sunt, sed τεχνικῶς sive artificialiter & materialiter, ut alii loquuntur Grammatici; inter quos est summæ eruditionis vir, Philippus Melanchthon, quem, honoris caussa nomino.

Quæst. Non improbanda est tantorum virorum authoritas, mihi tamen videntur multa adverbia esse nomina quia admittunt tres gradus comparationis, instar nominum. Alia Instantia.

Resp. *Insulsa admodùm, & inspida est hæc argumentatio, nihilque firmiter concludens, cum ex solis constet particularibus. Sic enim necesse est ut ratiocinetur: Quædam nomina comparantur: quædam adverbia comparantur ergo quædã adverbia sunt nomina. Concludis præterea affirmativè in secunda figura, quod sit contra artis præcepta.* Solutio.

Quæst. Plura adhuc habeo contra quatuor hasce partes indeclinabiles, objicienda, sed aptius illa tractabuntur fortassis in regulis, quæ de hisce traduntur in fine Syntaxeos, ad quem locum hæc rejiciemus, pergemúsque

jam

jam deinceps de tribus concordantiis, de casuum regimine, reliquísq; constructionis præceptionibus disputare.

Resp. *Trivialium Scholarum studiosis adolescentibus rem meâ quidem sententiâ gratam & jucundam aggredere; ut & his quoque habeant, quibus contra sophistarum fraudes & adversariorum objectiones, abundè instruantur.*

DISPUTATIO DE TRIbus Concordantiis, ac primùm de *prima inter nominativũ & verbum* personale.

QUÆSTIO.

35 *An semper cohæreat verbum personale cum suo nominativo, numero & persona?*

Præfatiuncula. QUæst. Abunde satis in superioribus est disputatum (viri amplissimi) de quatuor declinabilibus orationis partibus, quemadmodum divisim & separatim per sese extra constructionem considerantur. In hisce verò multa utrinque sunt dicta tã ad oppugnandam,

pandam, quàm propugnandam regularum Grammaticalium, quæ de his partibus traduntur, veritatem; quibus in tertiâ demùm editione, tractatiunculam quoq; brevem adjunximus de quatuor orationis partibus indeclinabilibus: ex quibus ritè penſitatis non parva ad rei literariæ in ſcholis trivialibus tyrones, redire queat utilitas & emolumentum. Deinceps autem de eiſdem iterum eſt mihi, & nonnullis aliis agendum, non tamen jam diviſim & ſeparatim, ut antea, ſed quatenus debitè & legitimè inter ſeſe in Syntaxi ſive conſtructione componũtur & connectuntur. Hîc verò proponitur ſatis amplus & ſpatioſus diſputandi campus, ſed nos, ordine quiſque ſuo, ſicut eſt à præceptore benigniſſimo demandatum unicuique & injunctum, pauca quædam hinc illinc delibabimus; de quibus pro ingeniorum noſtrorum modulo & mediocritate, inter nos pro ſcholæ noſtræ laudabili inſtituto, veſtra freti humanitate & clementia, mutuò diſceptabimus. Ne igitur vos diutiùs lõgiore aliqua oratione dubios & ſuſpenſos teneam ego, cui primæ hoc tempore incumbunt diſputandi partes,

tes, agam tecum primo loco (adversarie) de prima Concordantia, si mihi priùs expedias quid sit constructio, quia de constructionis regulis magna ex parte in sequentibus est agendum.

Constructio quid sit.

Resp. *Constructio (prout illa in Grãmatica nostra definitur) est debita partiũ orationis inter se cõposito connexióq;, juxta rectam Grammatices rationem.*

Quæst. Quæ verò censenda est bona & legitima constructio?

Resp. *Qua veterũ probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo sunt usi.*

Objectio.

Quæst. Sed veterum probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo barbarè locuti sunt: ergo barbara locutio est constructio.

Resp. *Ex veterũ probatissimis nullus unquã barbarè vel scripsit, vel locutus est.*

Quæst. Ex veterũ probatissimis quidam peccavit scribendo & loquendo contra regulas traditas de prima concordantia verbi & nominativi: ergo & barbarè scripsit & locutus est, ut tandem veniam ad quæstionẽ propositam.

Resp. *Quis est ille demùm ex veteribus tam probatus scriptor, qui sic vel scripserit, vel locutus est?*

Quæst.

Quæst. An non tibi videtur M. T. Cicero probatus author, quẽ tutò in scribẽdo, in loquẽdo imitari possimus.

Resp. *Imò sanè vel solus probatissimus vtpote omnium Latinorum Scriptorum facilè princeps.*

Quæst. Ille verò in oratione pro lege Manilia mihi non satis videtur congruè locutus. Iungit enim ibidem loci verbum primæ personæ cum nominativo tertiæ personæ.

Resp. *Citato locum. Non est enim tibi tanta apud me fides, vt nudis tuis verbis credam.*

Quæst. Locus est hujusmodi. Ii nullo in loco prædonibus jam pares esse poteramus. Cicero pro lege Manilia.

Resp. *Quid hic reperis quo, jure possis labefactare veritatẽ primæ cõcordantiæ?*

Quæst. Verbum (poteramus) primæ est personæ. Nôsti autem (opinor) cujus sit personæ ejusdem nominativus Pronomen (ii) in hac sententia.

Resp. *Scio pronomen (ii) esse tertiæ personæ, ac proinde mendosè scriptum esse hoc locò arbitror (ii) pro (iis), vt referatur potiùs ad substantivum prædonibus, non autem ad verbum poteramus.* Solutio.

Quæst. Hæc tua nuda est conjectura, Instantia:

nec

Instantia. nec veritati consona. Sed dabo, quò facilius hæc loquendi ratio non tibi ita nova & inaudita videri possit. Sic enim Livius. Livius libro sexto: Vidistis in vincula duci universi eum, qui à singulis vobis pericula depulerim. Et rursus libro trigesimo: De pace agitur, agimúsque (ii) quorum & maximè interest pacem esse: & qui, quodcunque egerimus, ratum civitates nostræ habituræ sunt.

Soluio. Resp. *Quid si hîc respondeã, nonesse hoc vocabulum (ii) nominativum ante verbum in hisce exemplis à te modò productis, sed subaudiri pronomẽ (nos) pluralis numeri, & primæ personæ, cum quo conveniat verbũ ejusdẽ numeri & personæ?*

Quæst. Ut hoc ego tibi dem, melioris responsionis penuriâ laboranti, non tamen hac ratione adhuc mihi satisfecisti. Necesse enim est, ut fateare relativum (ii) ejusdem esse debere personæ cum ejus antecedente (nos) primæ personæ. Non potes itaque hac ratione, nisi in illud quod æque est ac priùs absurdum incidas, respondere.

Pronomen (is) primæ personæ aliquando. Resp. *Hæc ergo ipsa loca, quibus benè confirmâsti Ciceronis loquendi rationẽ, aptã etiã & promptam mihi suggerũt respondendi viam. Ex his nãque conjicio*

pronomen

pronomen (is) aliquando primæ personæ significationem habere.

Qu. Sed non sunt plura pronomina primæ personæ, quàm (ego) & (nos).

Resp. *Idem etiam tribus personis jungi potest, si sit Grammaticæ fides adhibenda, quæ docet ibidem: ipse, solum ex pronominibus trium personarum significationem repræsentare.*

Quæst. Sed non affirmat Grammatica pronomen (is) trium personarum significationem repræsentare.

R. *Sed tamen hoc ipsum confirmant loca à te priùs citata. Evincit verò Idem ratio manifesta. Nam si Idem compositum ab (is) trium personarum significationē habeat, cur non & simplex (is) triū personarum significationem repræsentaret?*

Quæst. Non sunt igitur (idem) & (is) pronomina. Et sic incidis in Scyllam, dum vis vitare Charybdim. Instantia.

Resp. *Ego non video qua ratione possis hoc rite ex meis verbis concludere.*

Qu. Imò quàm rectissimè, ita ut hoc ipsum cuivis non prorsus de industriâ cæcutienti, luce meridiana clariùs apparere queat. Nam si verum esse fateare, quod priùs ex ipsa Grammatica citavi, scilicet, ipse ex pronominibus solùm

trium personarum significationem repræsentare: vel non erunt (is) & (idem) pronomina, vel trium personarum significationem non habebunt.

Solutio. Resp. *Hunc ego nodum videor mihi duobus modis posse solvere. Primùm igitur dico idem & is non esse propriè pronomina; posse tamen pronominum numero non immeritò addi, quod et ipsa Grammatica verbis quidem desertis affirmat.*

1

2 *Deinde aio, Ipse solùm ex pronominibus trium personarum significationem repræsentare, videlicet usitatissimè & frequentissimè: idem verò & is minùs usitatè & frequenter, sed tamen aliquando, ut in exemplis superioribus est videre.*

Qu. Ego nolo tecũ verbosiùs hac de re cõtẽder. Habeo tamẽ alia, eáque majoris momenti & ponderis, quæ contra hanc primã concordantiã objiciã.

Resp. *Objice quandocunque libuerit: Hoc enim pacto spero futurũ, ut magis confirmetur, quàm infirmetur regularum Grammaticalium veritas.*

Alia objectio. *Quæst.* Experiar ergo quid possis ad tritum illũ Ciceronis locũ respondere, qui extat in libello Epistolarum familiarium primo, à Joanne Sturmio, ætatis nostræ Cicerone altero, in usum

Scholarum

Scholarum trivialium collectarum, Epistolâ (ni fallor) numero undecimâ, cujus hæc sunt verba: Quintus autem pater & filius Buthroti soliciti eramus de tua valetudine.

Resp. *Mira mihi videtur hæc locutio, de qua non satis constat quid sit statuendum, si tu fideliter & candidè, sine dolo malo eandem citaveris.*

Quæst. Si mihi citanti non credis, cōsule libros omnes Lōdini excusos, ubi eodē prorsus modo in omnibus exēplaribus scriptum invenies. Me autē ipsū (ut quod res est, ingenuè fatear) diu, multúmque aliquando torquebat hic locus. Hic autem apertè vides Ciceronem incongruè esse locutū, vel saltem falsam esse tuā Grāmaticam; quæ docet verbū personale cum nominativo concordare numero & persona. Sunt enim nominativi singularis numeri, verbum verò pluralis. Utrum horum mavis, accipe.

Sic scriptum erat in omnibus exemplaribus sed jam sortassis emendantur.

Resp. *Quod de numeri discrepantia objicis, ego facilimè diluere possum. Talis enim habetur regula alicubi in Grammatica: Multi nominativi singulares per conjunctionem copulativam connexi, verbum postulant plurale.*

Regula Grammaticalis.

Q. De numero bene tu quidem respondisti. Quid autem ais de persona?

Persona. R. *Hîc video longè majorem esse difficultatem. Sequitur enim in regula supra, citata debere in hujusmodi locutionibus verbũ concordare cum nominativo dignioris personæ. Hîc amẽ cum uterque nominativ⁹ sit tertiæ personæ, fateor esse necesse, ut & verbũ quoq; sit tertiæ personæ.*

Quæst. Vides tamen esse primæ. Expecto igitur quid tandem respondeas.

R. *Dico in hac sententia subaudiri nominativum nos, ut sit hoc loco figuræ vocationis ad hunc modũ: nos Quint⁹ pater & fili⁹, &c. soliciti eram⁹ de tua valetudine.*

Quæst. Non sinunt proximè præcedentia in ipso statim epistolæ initio, ut ita absurdè hunc locum interpreteris: Sic enim scribit Cicero: Septimum jam diem Corcyræ tenebamur. Quint⁹ autem pater & filius Buthroti, soliciti eramus de tua valetudine. In membro priore loquitur de seipso, & de iis, qui cum illo erant: in posteriore verò de Quinto patre & filio.

Resp. *Restat ergo ut dicam esse hîc Enallagen personæ, videlicet: soliciti eramus, pro soliciti erant.*

Quæst. Sed hujusmodi Enallages nunquam

quam reperies aliud simile exemplum. Quare nullo modo admittere possum hoc tuum responsum.

Resp. *Si tibi minùs satisfacit hæc responsio, quæ quidem nuda nititur mei ipsius conjectura, quæso, ut tu ipse meliorem, si possis, adferre digneris.*

Quæst. Faciam, ídque hoc libentius, ne junioribus ampliùs hic locus imponat, qui ritè & dextrè explicatus, nihil omninò difficultatis in sese cõtinet. Est enim hic manifestus & fœdus error Typographorũ. Perperã nãq; distinguitur in omnibus, quæ quidem mihi cõtigit videre exẽplaribus Lõdini excusis. Sic autẽ est restituendus. Septimũ jam diem Corcytæ tenebamur. Atque hic plena est distinctio. Sequitur deinde nova sententia: Quintus autem pater & filius Buthroti. Ubi denuò est plene distinguendũ. Sgnificátque Quintum patrẽ unâ cũ filio detẽtos fuisse Buthroti, quod erat oppidum Italiæ. Pergit porrò, novámque sententiam inchoans, scribit in hunc modum: Soliciti eramus de tua valetudine. Error Typographicus.

R. *Iam tandem video facilimum esse quod modò difficilimũ esse judicavi. Satis enim manifestè nunc apparet, non esse*

Quintus pater & filius nominativum verbo (soliciti eramus) sed verbo tenebantur, quod in sententia precedente subauditur. Nominativus verò verbo (soliciti eramus), à quo inchoatur sequens, & nova sententia, est pronomen Nos, quod hic quoq; subintelligitur.

Quæst. Rectissimè nunc demum respondes. Ego autē cùm hunc locū primò citavi, hoc tātùm spectabā, ut inde occasione arrepta monerem studiosos adolescentes, ut intenti essent sedulò in hujusmodi erratis Typographicis tùm animadvertendis, tum etiam vel suâ, vel aliorum ope corrigendis, in rudiorum præsertim gratia; ne qua fraus illis hac ratione fiat, vel in errorem, eúmque aliquando non levem, incautiùs fortassis inducantur. Sed his omissis, arctiùs te adhuc urgebo, producto uno atque altero exemplò ex Virgilio, Latinorum poëtarum facilè principe, quibus videtur labefactari posse hoc, quod tradunt Grāmatici de cōcordātia verbi persōalis cū suo nōinativo, nūero & persona.

Resp. *Est quidem meo iudicio Virgilius omniū Poëtarū Latinorū facilè princeps; ex quo, non puto te posse aliquid proferre, quod faciat contra Grāmatice authoritatem*

thoritatem in hac quæstione.

Quæst. Sic loquitur Virgilius in libro secundo Æneidos: Divellimur inde Iphitus, & Pelias mecum. Alia objectio.

Resp. *Quid hîc habes, quo probes verbum personale cum nominativo non consentire numero & persona?*

Quæst. Verbum divellimur est pluralis numeri, nominativus autẽ uterq; singularis numeri. Mala igitur, imo verò nulla est hoc loco cohærentia inter verbum personale & ejus nominativũ.

Resp. *Copulatum per conjunctionem &, ac, neq; æquivalet plurali, Tametsi ergo Iphitus, & Pelias sint, singularis numeri, verbum nihilominùs requirunt plurale, juxta regulam, quia per conjunctionem copulativam (&) copulantur.*

Quæst. Ut ut tamen sic hîc nũerorum concordia, non parva est personarum discordia, cùm verbum sit primæ personæ, nõinativus verò tertiæ. Et videtur sic potiùs loquendum fuisse Virgilio: Iphitus, & Pelias divelluntur inde mecum, quẽadmodũ & alibi scriptum reperimus: Remus cũ fratre Quirino jura dabãt, non dabãus.

Resp. *Respondeo esse hoc loco figuratam constructionem. Intelligitur autem*

illa regula de cõcordãtia verbi personalis & nominativi, de simplici constructione.

Quæst. Quid hoc ad rem, sitne constructio figurata an simplex? Si non sit convenientia verbi cum nominativo numero & persona, barbara & incongrua sit locutio, necesse est.

Solutio superioris objectionis.

Resp. *At ne convenit verbum cum nominativo etiam persona. Nam cum concurrunt nominativi diversarum personarum, verbum debet persona convenire cum nominativo dignioris personæ. Est autẽ dignior prima persona, quàm tertia.*

Instantia.

Quæst. Sed nulla est hîc persona alterâ dignior. Est enim uterque nominativus Iphitus & Pelias, tertiæ personæ. Non est autem tertia persona, tertiâ personâ dignior.

Solutio.

Resp. *Quàm tu astutè & subdolè illud supprimere conaris, quod contra te facit? Nonne vides enim esse in hac sententia pronomen mecum primæ personæ, cum quo conveniat persona verbum (divellimur) ejusdem personæ?*

Instantia.

Quæst. Pulchrè tu quidem respondisti. Cujus quæso casus est mecum?

Resp. *Ridiculum est te me rogare istuc. Scit enim quilibet ferè Alphabetarius pronomen mecum esse ablativi casus.*

Quæst.

Qu. Tu itaq; multò magis es ridiculus, qui de alliis interrogatus, de cepis respondere soles; hoc est, qui pro nominativo, ablativū nobis obtrudis, cum quo verb m divellimur, persona cohæreat.

Resp. *Sed (heus tu) in hujusmodi locutionibus, ubi copulantur multæ dictiones per conjunctionem copulativam ante verbum concurrentes, ablativus supplet locum nominativi.* Solutio.

Qu. Ut ego hoc tibi dem, non est tamen (cū in mecū) conjunctio copulativa, sed præpositio regens ablativum. Instantia.

Resp. *Quid tum postea? Accipitur in hujusmodi locutionibus pro conjunctione copulativa (&). Perinde enim valet hæc locutio: Divellimur inde Iphitus, & Pelias mecum, acsi diceretur aliis verbis: Iphitus, & Pelias, & ego divellimur inde. Ita etiam in altero paulo antè citato exemplo: Rhemus cum fratre Quirino jura dabant: Idem est acsi diceret: Rhemus & frater Quirinus jura dabant.* Solutio.

Quæst. Non habeo quod culpem in hac responsione: unum tamen adhuc objiciam in quæstione proposita, postea verò te dimittam. Habet Virgilius in eodem libro secundo Æneidos hæc verba: A'a objectio.

——— *mihi sacra parari,*
Et salsæ fruges, & circum tempora vitta.

Quænam quæso est hoc loco cohærentia verbi cum suo nominativo, numero, & persona?

Resp. *Ostende tu, si possis, quænam sit hîc discrepantia?*

Quæst. Fateris verbum personale cohærere cum suo recto, numero & persona. Non potest autem verbum (parari) cum nominativo (sacra) hoc modo convenire. Non est itaquæ verum, quod affirmat Grammatica, verbum personale cum nominativo cohærere numero & persona.

Resp. *Quare non convenit verbum (parari) numero & persona cum nominativo sacra?*

Quæst. Nôsti (opinor) verbum (parari) esse infinitivi modi. Habet verò infinitivus modus neq; numerum, nec personam: non potest ergo numero & persona concordare cum nominativo (sacra) pluralis numeri & tertiæ personæ.

Resp. *Est tamen vsitatissimus & frequentissimus hic loquendi modus, non solùm apud Poëtas, sed etiam apud Oratores.*

Quæst

Quæst. Qua ratione igitur defendis hunc tam usitatum & frequentem loquendi modum?

Resp. *Dico hanc esse figurativam loquendi rationem.* Solutio.

Quæst. Sic tu soles omnia ferè excusare. Sed quænam subest in hac sententia figura?

Resp. *Est figura Enallage, quâ ferè non occurrit in lectione probatissimorum authorum alia frequentior.* Enallage.

Quæst. Quid est Enallage?

Resp. *Est figura, per quam ponitur numerus pro numero, casus pro casu, genus pro genere, tempus pro tempore, modus pro modo: & aliquando etiam una pars orationis pro altera.*

Quæst. Ad quam speciem horum refers hanc sententiam?

Resp. *Est hîc Enallage modorum, infinitivus pro indicativo, parari, pro parabantur: Vel possum respondere quòd in hujusmodi locutionibus subintelligitur verbum cœpêrunt, vel aliquid simile; ut sacra parari, id est, cœperunt parari. Sed disputent jam alii.*

DISPU-

DISPUTATIO DE SECUNDA Corcordantia, Subſtantivi & Adjectivi.

QUÆSTIO.

36 *An Adjectivum cum Subſtantivo, caſu, genere & numero ſemper conſentiat?*

Præfatiuncula.

Quæſt. Non ea eſt ingenii mei facultas (Auditores optimi) ut verbis diſertis, aut Rhetorum floſculis exornata oratione veſtræ expectationi queam ſatisfacere. Non enim in illorum ſcholis unquam ſum verſatus, nec illorum facundis præceptis imbutus. Ignoſcetis igitur mihi, ſi de rebus Grammaticis tractaturus, eáſdem Grammaticè, & non Rhetoricè proſequutus fuero; hoc eſt, ſi Latinè & purè, non autem eloquenter & facundè apud vos diſſeram. Quare omiſſa longiore aliqua præfatiuncula, ad rem ipſam me breviter accingam, & quid poſſit hic adverſarius meus pro regularum Grammaticalium de concordantia Adjectivi & Subſtãtivi veritate reſpondere, paucis experiar. Quæro itaq; an ſemper cohæreat Adjectivum cum Subſtantivo genere, numero, & caſu?

Reſp.

Resp. *Adjectivum cum Substantivo genere, numero, & casu consentit.*

Qu. Non possum hoc melius falsum esse ostendere, quàm si hoc exemplum produxero: Habet duos gladios, quibus, altero te occisurũ minatur, altero villicũ. Agnoscis (opinor) hãc sententiã. Objectio.

Resp. *Memini me legere, sed jam non facilè mihi in mentem occurrit, ubi scriptam legerim.*

Quæst. Ego tibi in mentem revocabo. Video enim tibi valdè labilem esse memoriam, in iis præsertim quæ contra te faciunt. In figuris Constructionis habetur, nempè in figura Antiptosi.

Resp. *Iam scio. Sed videtur mihi non solùm labilis esse tua memoria, sed etiam manca, imò verò nulla potius, qui hoc exemplo probare conaris Adjectivum cum Substantivo non consentire casu, genere, & numero. Longè enim alium in finem adducitur ibidem hæc sententia, ut doceatur scilicet (quibꝰ) poni pro (quorũ) hoc est, casum pro casu, ablativũ pro genitivo.*

Quæst. Mane dum. Festina quæsolentè. Canis festinans cæcos parit catulos. Audi quæ restant à me dicenda. Nõdum enim perveni, quò volebam. Ego fortassis hinc eliciã illud, de quo tu nunquam

quam hactenus ne cogitasti quidem, & tecum etiam perpauci alii.

Re. *Multa tu tibi de teipso, & satis magnificè (ne dicam) Thrasonicè polliceris. Parturiũt montes, nascetur ridiculus mus.*

Quæst. Sed tamen amoto quæramus seria ludo. Nam si tu seriò hæc tecum pensitaveris, invenies tandem participium (occisurum) genere non consentire cum Substantivo (te).

Resp. *Quidita Quaso? An non est tu masculini generis, quemadmodum & participium occisurum, hoc loco?*

Quæst. Scio pronomen (tu) esse aliquando masculini generis, aliquando item fœminini, nonnunquam etiam neutrius generis, sed habita illius rei ratione, de qua fit sermo. Atque ita in hac sententia contendo esse fœminini generis, quia intelligitur de puella, Casina videlicet, de qua loquitur Plautus in Comœdia, quæ inscribitur Cassina; unde deprompta est hæc sententia, acproinde participium (occisurum) genere non convenit cum substantivo (te), quæ hoc loco est fœminini generis.

autus in sina.

Resp. *Si tu hac vera prædicas, respondebo hoc loco esse erratũ Typographicum, nempè scriptũ esse occisurũ, pro occisurã.*

Quæst.

Quæst. Error Typographicus esse non potest, cùm in omnibus, quæ huc usque extiterunt exemplaribus scriptum sit occisurum, non occisuram.

Resp. *Est igitur Synthesis figura, hoc est, oratio congruasse su, non voce.*

Quæst. Imò potiùs est oratio congrua voce, non sensu. Si enim nudā vocem (te) consideres, potest occisurum cum eádem consentire genere, sensu vero nō potest, quia dicitur de fœmina.

Resp. *Est igitur occisurum hoc loco non participium, sed futuri temporis verbum infiniti modi.* Vera solutio loci suprà citati.

Quæst. Ego tecum sentio, nisi aliter fortasse videatur doctissimo judici, cujus est in hac parte meritò standū judicio.

Secúda disputatio in hac ipsa quæstiõe. 37

Quæst. Cùm tam strenuè & fortiter ictus meos sustinueris in primo nostro congressu & pugna de Adjectivi & substantivi concordantia: ego te denuò adoriar non dissimili argumento in eâdem quæstione, quò magis constet ejusdem regulæ veritas & certitudo. Præfatiuncula.

Resp. *Omitte (quæso) verborum ambitus, vt & aliis relinquatur disputandi tempus.*

Quæst.

Cato libro quinto Originum.

Quæst. Ego tibi monenti parebo, & ex Catonis libro quinto Originū probabo Adjectivū non semper consentire cū Substantivo, casu, genere & numero.

Resp. *Nihil ego libentiùs audire cupio, quàm ut tu solidè hoc quod in te suscepisti, tandem aliquando probare possis.*

Quæst. Hæc sunt verba illius in loco supra citato: Illi polliciti sese facturū omnia. In hac sententia Participium (facturū) est singularis numeri, substantivum autem (sese) pluralis: falsū ergo est regula de concordantia Adjectivi & Substantivi.

Resp. *Intelligenda est regula de simplice constructione, ubi semper Adjectivum & Substantivum ejusdem sunt casus, generis, & numeri, sed in figurata constructione non item.*

Quæst. Si vis hanc constructionem esse figuratam, dic tandem per quam figuram?

Resp. *Opinor hîc esse Enallagen numeri, hoc est, singularis pro plurali, factu-rum pro facturos.*

Quintus Quadrigarius.

Quæst. Quid igitur ad hoc Quinti Quadrigarii in duodecimo Annali, respondes? Est quod speremus deos bonis benefacturum.

Resp.

Resp. *Idem respondeo quod ad priùs à te allatum exemplum, esse scilicet hîc quoque Enallagen numeri, singularis pro plurali, bene facturum pro bene facturos.*

Quæst. Mira mihi admodum videtur hæc Enallage, cujus vix alia inveniri possunt similia exempla. Sed pergam itidem ostendere majorem adhuc discrepantiam Adjectivi à Substantivo. Hoc enim exemplum adduci solet in hunc finem, ex libro quarto Valerii Antiatis: Aruspices, dixerunt omnia ex sententia processurum. Laberius item quidam in Gemellis: non putavi, inquit, hoc eam facturum. Quid tu ad hæc tandem? Valerius.

Resp. *Primò non mihi videri ex tua pharetra hæc esse deprompta. Unde enim tibi copia autorum tam antiquorum, quorum ne nomina quidem unquam antea (quod memini) audivi. Secundò, in hisce quoque exemplis esse Enallagen: in primo quidem numeri, singularis pro plurali, processurum pro processura: in altero verò generum, neutrius vel masculini pro fœminino, facturum pro facturam.*

Q. Ex cujuscunq; pharetra ego hæc tela deprompserim, tua profectò responsa tam absurda sunt, ut facilè potest

test quivis ex tua ipsius officina petita esse judicare. Ego verò fateor hæc Petri Rami, viri undiquaque doctissimi, esse exempla ex illius scholiis Grammaticalibus desumpta. Docet autem ille in omnibus hisce, & aliis similibus exemplis, voces hasce que videntur participia, esse revera verba infiniti modi formæ activæ, & futuri temporis. Huic ergò debebis veram hujus objectionis solutionem: ego autem non ulterius in hac quæstione oppugnanda immorabor.

Petrus Ramus.

Vera solutio superiorum exemplorum.

38 Tertia disputatio in eâdem quæstione.

Præfatiuncula.

Quæst. Satis profectò fœliciter est hactenùs ab aliis de quæstione proposita disputatum, quibus acriter & animosè inter sese concertantibus dum aures benignas accõmodastis (viri spectatissimi), nescio quam mihi spem hoc facto feceritis, ut & ego animo promptiore & alacriore in eádem palæstra coram vobis omnibus decertarem; onúsque à præceptore humanissimo impositum meis viribus longè majus, æquiore mente in me susciperem; persuasus vos æqui boníque consulturos, si quid

quid, vel ob ætatem puerilem, vel ingenii tenuitatem per imprudentiam fortè deliquæro Accingam me igitur ad prælium, sermonémque omnem jam à vobis in adversarium, quem hîc coràm astantem cernitis, convertam; viriúmque illius in hac de adjectivi & substantivi concordantia, periculum faciam. A te quæro igitur (adversarie fortissime), num te satis strenuum & fortem esse arbitreris, ad tutandam & defendendam regulam illam Grammaticalem satis profectò tritam & notam de concordantia adjectivi & substantivi?

Resp. *Non est quòd de hac re dubites, qui me priùs videris aliorum tela in me conjecta successu satis dextro & fœlici sustinuisse.*

Quæst. Non rarò tamen fieri solet, ut qui aliquandiu strenuè & fortiter sese pugnando gesserit, abjectis armis postea turpiter aufugiat.

Resp. *Degeneres animos timor arguit, haud ego quenquam formidans fugiam, veniam quocunque vocabis.*

Quæst. Cum tibi tantum de viribus & robore tuo pollicearis, videamus aliquãdo qui vir fies, quàmq; sis ad respondendum paratus in hoc ipso, de

quo

quo est jam agendum, argumento.

Resp. *Propone quæ volueris, in me mora non erit ulla.*

Quæst. In quibus conveniunt adjectivum & substantivum?

Resp. *Adjectivum ejusdem casus, generis & numeri cum suo substantivo esse debet.*

Quæst. Videtur Terentius non magnam hujusce in scribendo regulæ rationem habuisse.

Resp. *Quam potes ex illo sententiam citare, ubi neglexisse illum appareat adjectivi cum substantivo concordantiam?*

Quæst. Citiùs me tempus, quàm oratio deficeret, si omnia, quæ possem in hunc finem, proferrem testimonia.

Terentius. Loquitur autem Terentius ad hunc modum in Phormione: Nunquam (inquit) æquè ac modo paupertas mihi visum est onus, & miserum, & grave.

Resp. *Quomodo ex his verbis evinces, quod priùs affirmasti?*

Objectio. *Quæst.* Adjectivum (visum) neutrius est generis, ejus verò Substantivum (paupertas) fœminini: non convenit itaque adjectivum cum substantivo, casu, genere & numero.

Solutio. Resp. *Visum est, videtur hoc loco esse verbum*

verbum præteriti temporis, non autem adjectivum. Concordat igitur numero & persona cum nominativo (paupertas).

Quæst. Tu videris parum pensi habere, quid respondeas. Nam si tibi concederem (visum est) esse verbum, cum tamen fiat hîc circumlocutio per verbũ substantívum (est) & participium (visum) præteriti temporis, necesse est, ut concordet genere, casu & numero cum substantivo (paupertas). Instantia.

Resp. *Magna est tua paupertas, qui melioris objectionis penuria laborans, ita perperàm concludere conaris. Non enim refertur participium (visum) ad præcedens substantivum (paupertas), sed ad sequens substantivum (onus), cum quo concordat genere, numero & casu.* Alia solutio.

Quæst. Onus sequitur verbum, si vis (visum est) omninò esse verbum, non autem præcedit. Instantia.

Resp. *Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest.* Solutio.

Quæst. Sed non sunt hîc nominativi diversorum numerorum. Instantia.

Resp. *Si verbum conveniant cum alterutro nominativorum diversorum numerorum, multo rectius convenire potest,* Solutio.

si

si sint ejusdem numeri.

Instantia. *Quæst.* Hîc tamen ad illud recurro, quod priùs est à me objectum, nempè non esse vocem visum, verbũ, sed adjectivum participiale.

Solutio. Resp. *Nihil refert. Relativum enim inter antecedentia diversorum generum collocatum, aliquando cũ priore, aliquãdo verò cum posteriore convenire solet.*

Instantia. *Quæst.* Non dices opinor vocem (visum) esse relativum, & per consequens pronomen, quod modò participium esse affirmâsti, nisi ex eodem ore & eodem spiritu calidum & frigidũ efflare queas. Quòd si hoc sis hominis, ego profectò nullum habebo prorsus tecũ deinceps commercium.

Solutio. Resp. *Loquacior & verbosior es longè, quàm par est, Nihil est in verbis meis ritè perpensis incommodi & absurdi. Non minùs enim convenire potest adjectivum cum alterutro substantivorum diversorum generum, quàm relativum cum ejusdem naturæ antecedentibus.*

Quæs. Probè tu [illegible] in hac quæstione partes es tutatus. Liberum jam esto aliis, si volent, de tertia concordantia inter relativum & antecedẽs concertare.

DISPU-

DISPUTATIO DE CONcordantia tertia relativi & antecedentis.

QVÆSTIO.

An relativum cum antecedente concordet genere, numero, & persona? 39

Præfatiuncula.

Quæst. De regulæ illius veritate, quæ habetur in Grãmatica de concordantia relativi & antecedentis, placuit præceptori, ut ego cum condiscipulo hoc meo charissimo, hac ipsa hora apud vos (Auditores optimi) disceptarem. Mos est itaque illius voluntati gerundus, majórque mihi habenda officii, quàm facultatis ratio. Vos autem omnes majorem in modum quàm possum vehementer rogatos volo, ut clementer & attentè nos decertantes, audire dignemini. Spero enim non injucundam hanc nostram inter nos mutuò velitationem vobis omninò futuram. Si tu igitur (suavissime contubernalis) tam sis ad propugnandam hanc relativi & antecedentis concordantiam promptus, quàm ego ad eandem

eandem oppugnandam sum paratus, doce quæso paucis, in quibus concordat relativum cum antecedente?

Resp. *Relativum cum antecedente concordat genere, numero & persona.*

Quæst. Es ne tam certò de hujus regulæ veritate persuasus, ut nulla subeat animum tuum de eadem dubitatio?

Resp. *Cur ego hîc fluctuarem, cum omnium ætatum & hominum doctissimorum consensu in hunc usque diem confirmari videam hujusce regulæ veritatem?*

Quæst. Mutabis sine dubio sententiam, si illa diligentius inspexeris, quibus ego mox hujus regulæ veritatem refellere conabor.

Resp. *Unda prius flammas, & dabit ignis aquas. Sed omissis verbis, expecto argumenta.*

Objectio. *Quæst.* En tibi. Non videmus manticæ, quod in tergo est.

Resp. *Cujus est hoc dictum? Vel quid tu tandem hinc concludis?*

Quæst. Citatur ex Catullo in ipsa Grammatica.

Resp. *Scio: sed non in hunc finem, ut ostendat relativum cum antecedente non convenire genere, numero & persona.*

Quæst. Parùm refert, si hoc idem

ex

ex ejusdem sententiæ authoritate probare potero, quod quidem me facilimè facturum confido.

Resp. *Est hoc profectò dictu facilimum sed non ita facilè probatu.*

Quæst. Hoc tum demum rectius dixeris, cum argumenti mei vim eluseris.

Resp. *Verborum satis, argumentorum verò nihil hucusque audivimus.*

Quæst. Sic ergo jam argumentor. Relativum (quod) est neutrius generis: Antecedens autem (manticæ) fœminini generis: nulla igitur est hîc generis congruitas inter Relativũ & Antecedens, & consequenter non semper convenit Relativum cum Antecedente genere, numero & persona. Argumentum.

Resp. *Rectè tu quidem concluseris, si quis hoc largiri velit, esse scilicet dictionem (manticæ) antecedens ad relativum (quod) in hac sententia.*

Quæst. Non peto ut mihi quicquã largiaris, quod non possim rationibus firmissimis evincere. Nihil enim hoc loco video aliud, quod antecedentis locum supplere debeat.

Resp. *Hebes est admodum oculorum tuorum acies, si hoc videre nequeas.*

Quæst. Mihi quidem satis clara & dilucida

dilucida esse videtur. Non solùm enim perspicio (manticæ) esse fœminini generis, cum Relativum (quod) sit neutrius: sed etiam esse genitivi casus post verbum (videmus), quod post se regit accusativum, cum sit verbum transitivum.

Resp. *Quemadmodum non est vox (manticæ) antecedens ad relativum quod (sicut est paulo ante à me dictum) ita nec sequitur verbum (videmus).*

Quæst. Proh Jupiter! Tu homo redigis me ad insaniam. An non vis ut oculis ego credam meis? An non manticæ ut proximè præcedit relativum (quod), ita etiam immeditatè sequitur verbum (videmus)?

Vera solutio Resp. *Est etiam æquè auribus ac oculis in constructione inserviendum. Respondeo igitur (satis enim loquentiæ, sapientiæ parùm hactenùs effutisti) non regi vocabulum manticæ à verbo videmus in hac sententia, sed à pronomine (id) subaudito, quod quidem est antecedens ad relativum (quod). Atque hac ratione una fidelia duos parietes dealbavi.*

Quæst. Quid sibi vult tandem hæc proverbialis sententia?

Resp.

Resp. *Hoc vult, si nescis, me scilicet una, eadémque opera utrique tuæ objectioni satis feciſſe. Hoc est, & docui non esse vocem (manticæ) immediatè secutam verbum videmus, nec proximè præcedere relativum (quod), cum quo non consentit genere, sed cum antecedente (id), quod in hac sententia per figuram Ecthlipsim subintelligitur.*

Quæst. Jam demùm quod res est respondisti, ego tamen alia ratione monstrabo hujus regulæ vanitatem.

Resp. *Vide ne temet ipsum tandem vanum esse demonstres.*

Quæst Ne sis quæso de me solicitus, ego te jam alia via aggrediar, & iterum ex Terentio, citato loco, docebo relativum ab antecedente longè dissentire.

Resp. *Infœliciter profectò hucusque successit, quod instituisti. Non mirum est igitur, si me alia jam via adoriare.*

Quæst. Hæc sunt Terentii verba in Andria: Ubi ille scelus est, qui me perdidit? Hic igitur quæro, cujus sit generis relativum Qui? Alia ob-jectio.

Resp. *Est masculini generis.*

Quæst. Quodnam habet hoc loco Antecedens?

Resp. *Vox (scelus) in hac sententia*

supplet locum Antecedentis.

Quæst. Cujus est vox illa generis?

Resp. *Est neutrius generis.*

Quæst. Te ipso ergo judice statuendum est, non posse hîc relativum (Qui) cum Antecedente (scelus) genere consentire; cùm (qui) sit masculini generis, (Scelus) verò neutrius.

Solutio. Resp. *Ponitur hoc loco (Scelus) pro sceleſtus, fixum pro mobili, hoc est, Substantivum pro Adjectivo, ut & alibi sæpe apud hunc Poëtam, tam in hac ipsa voce, quàm etiam in aliis, ut in Eunucho: Scelus postquam ludificatus est virginem. Et iterum in eâdem Comœdia: Ut illum dii, deaque senium perdant, qui me hodiè remoratus est.*

Instantia. *Quæst.* Concedo in locis à te adductis poni scelus pro sceleſtus, & senium pro senex: sunt tamen nihilominùs neutrius generis, cũ relativa sunt masculini generis. Qua ratione igitur conveniunt genere?

Solutio. Resp. *Est hîc & in hujusmodi locutionibus figura Syntheſis, quæ est oratio congrua sensu, non voce.*

Alia objectio. *Quæst.* Quid igitur ad hoc ejusdem authoris in eodem Eunucho respondes? Ego quoque una pereo, quod mihi est charius. Resp.

R. *Est hoc Poëticum, quibus multa concedantur, quæ nobis imitari non licet.* Solutio.

Q. Quasi verò non sit hic loquendi mos vel ipsis oratoribus valdè familiaris? Sic enim Cicero in libello epistolarum pro Scholis, à Sturmio collecto, epistolâ trigesimâ tertiâ? Inprimísq; quod ei est charissimum, dignitatem ejus commendo. Instantia.

Resp. *Non video, cur non possint hæ locutiones per Synthesin etiam excusari. Ut ut enim voce discrepent, sensu tamen pulchrè conveniunt, non aliter atque: Hæc maxus ob patriam pugnando vulnera passi. Vel si minùs tibi hoc arrideat, dico in his exemplis poni Relativum (Quod) absolutè, pro (quæ res ad imitationem Græcorum, apud quos hujusmodi locutiones passim sunt obviæ.* Solutio.

Quæst. Mitte Græcos, nobísq; Latinis confirma hoc quod modò affirmâsti, uno atq; altero exemplo.

Resp. *Talia sunt apud poëtas: Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis. Et ibidem: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. Ovidius: Turpe jacens mulier, turpe senilis amor. Atq; hæ quidem voces sic resolvi solent: Dulcis res, tristis res, turpis res.* Virgilius. Ovidius.

Quæst. Restat ut hoc ipsum ostendas apud oratores.

Resp. *Faciam idq; sanè libentissimè. Mors omnium rerum est extremum. Commune est omnium animantium conjunctionis appetitus, procreandi causa. Atq; hæc exempla nota tibi esse arbitror ex ipsa Grammatica.*

DISPUTATIONES DE Nominum regimine.

QUÆSTIO.

40 *Cùm duo Substantiva diversæ significationis concurrunt, an posterius in genitivo poni debeat?*

Nova est hæc quæstio, & in tertia editione addita. Prætatiuncula.

Quæst. Cùm omnis simplex constructio consistat vel in convenientia & concordantia quadam quarundam partiũ orationis inter sese in quibusdam attributis, sive accidentibus, de quibus in præcedentibus satis est hactenùs disputatum: vel in regimine casuum post sese indebita & legitima partium orationis inter sese conjunctione cõnexioneque: examinemus (si placeat) jam deinceps regularum Grammaticalium, quæ de hoc argumento traduntur veritatem & firmitudinem. Ac primum

mum recenſe primam de nominum regimine regulam.

Reſp. *Cùm duo Subſtantiva diverſa ſignificationis ſic concurrunt, ut poſterius à priore poſſideri quodammodo videatur, tum poſterius in genitivo ponitur.* Regula Grammaticalis.

Quæſt. Qua ratione igitur defendes hoc Plauti dictum in prologo Amphitruonis: amore captus Alcumenas Jupiter? Objectio.

Reſp. *Nullius egit patrocinio hæc ſententia. Nihil enim habet huic regulæ contrarium.*

Quæſt. Nonne vides duo ſubſtantiva hîc concurrere, nempè (amore) & (Alcumenas); cum tamen poſterius ſubſtantivum ſcilicet (Alcumenas) non ſit genitivi caſus, ſed accuſativi pluralis.

Reſp. *Rectè tu quidem. Vox Alcumenas an non eſt (quæſo) nomen proprium mulieris?*

Quæſt. De hoc ſi quis dubitet, ego ſanè non dubitarem illum habere pro octavo ſapientum. Sed quid hoc ad rem.

Reſp. *Non poteſt ergo vox Alcumenas eſſe accuſativus pluralis, cùm propria careant ferè omnia numero plurali.*

Quæſt. Sic tamen non evades. Detur

enim vocem (Alcumenas) carere numero plurali, & esse solummodò singularis numeri, cujus tamen est casus?

Resp. *Est genitivi singularis, & regitur à priore substantivo (amore) regulariter.*

Quæst. Siccíne verò? Dic ergo cujus sit declinationis proprium hoc nomen Alcumenas?

Resp. *Est primæ declinationis.*

Quæst. Ego hoc facilimè infringam hac ratione. Genitivus singularis primæ declinationis desinit in æ diphthõgo: sed hîc genitivus vel teipso judice, non desinitin *æ* diphthongo, sed in (*as*).

Resp. *Quid tum postea?*

Quæst. Ergo non potest esse genitivi casus.

Solutio. Resp. *Non sequitur. Est enim æ diphthongus terminatio genitivi singularis in nominibus Latinis: sed Alcumenas non est nomen Latinum, sed vox Græca.*

Instantia. *Quæst.* Nemo tamen tibi dabit Plautum Græcè scripsisse, sed Latinè.

Solutio. Resp. *Hoc scio. Utitur tamen sæpiùs nominibus Græcis, in quibus sequitur etiam Græcã inflexionem in quibusdam casibus, ut liquidò constat in hoc nomine Alcumenas, quod pro more nominum*

secundæ

secundæ declinationis simplicium, apud Græcos facit genitivum singularem in as.

Quæst. Ego non sum Græcus, ac proinde non contendam tecum amplius de hoc nomine, sed in hac tua responsione acquiescam, et pergam ad aliam rationem, quam contra hanc quæstionem sic instituo. Idem Plautus sic loquitur in Menæchmis: namque si absque te essem, hodie nunquam ad solem occasum viverem. Alia Objectio.

Resp. *Habésne hîc aliquid, quod pro te faciat ad hujus regulæ veritatem oppugnandam?*

Quæst. Putásne Latinè dici ad occasum solem, vel an non potiùs dicere debuisset, ad occasum solis? Vides enim solem poni in accusativo contra regulam, & non in genitivo, juxta regulam.

Resp. *Est igitur casus pro casu per figuram antiptosin, quod apud poetas est frequentissimum.* Solutio.

Quæst. Frequens & communis esse solet hæc responsio in hujusmodi locutionibus, sed tamen mihi non satisfacit.

Resp. *Vide ergo an hæc magis arrideat, si dixero vocem (occasum) non esse hoc loco nomen Substantivum, sed Adjectivum participiale à Supino occasu à* Alia solutio.

verbo occido, & convenire cum voce (solem) in accusativo.

Quæst. Si tempus pateretur, possem ego multis rationibus hoc responsum refellere, sed agam tecum alia ratione, ubi non tam facilè invenies, elabendi viam. Plautus in comœdia, cui nomen est Stichus, hæc habet verba: Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.

Alia objectio.

Resp. *Ego in hac sententia nihil prorsùs invenio, quod faciat contra hujus regulæ veritatem.*

Quæst. Rem quæso altius paulò mecum considera. Sunt hîc duo Substantiva, nempe (me) & (conditio), cum tamen posterius Substantivum (conditio) non ponatur in genitivo, sed in nominativo, quæ mihi videtur valdè mira loquendi formula. Dicimus enim regulariter: Pœnitet me conditionis, non autem: pœnitet me conditio.

Solutio.

Resp. *Non concurrunt hæc duo Substantiva immediatè, & proinde non infringunt hujus regulæ veritatem.*

Quæst. Tibi quidvis affirmare licet. Qua enim fronte hoc negare audes?

Resp. *Non sequitur vox (conditio) accusativum (me), sed verbum (pœnitet), cui est hoc loco nominativum.*

Quæst.

Quæst. Sed impersonalia (cujusmodi est verbum pœnitet) (si fides Grammaticæ nostræ fit adhibenda) præcedentem nominativum non habent.

Resp. *Remigrant tamen nonnulla impersonalia ad quando in personalia, uti docet ibidem eadem Grammatica.*

Quæst. Satis dextrè respondisti, sed ego te strictius adhuc urgebo, & pluribus ex Plauto adductis exemplis probabo, hanc de duorum substantivorum regimine regulã esse falsam, & incertã.

Resp. *Est quidem Plautus author satis probatus, testisq; in hac causa omni exceptione major: sed nihil tale (ut spero) ex illo probabis.*

Quæst. Tu qui tam audacter hoc negas, videris parum esse versatus in Plauti lectione, qui multis in locis huic regulæ contradicit.

Resp. *Profer ex locis tam multis vel unicum saltem exemplum.*

Quæst. Ecce tibi exemplorum satis. Quid tibi hanc curatio est rem? Et posteà: Sed quid tibi nos mendice homo tractio est? Et iterum: Quid tibi ergo meam, me invito, tractio est? Atque hæc omnia leguntur in Amphitruone. Plura his similia, passim occurrũt in reliquis

reliquis hujus authoris Comœdiis.

Vide indicem.

Resp. *Sunt hæc quidem satis. Ex his autem quid concludis?*

Quæst. Non genitivum juxta regulam, sed accusativum sequi in posterioribus substantivis contra regulam.

Solutio.

Resp. *In omnibus hisce à te prolatis exemplis, priora substantiva vim habent suorum verborum.*

Quæst. Opus est Sphynge aliqua, quæ sensum hujus tuæ tam obscuræ responsionis nobis exponet.

Resp. *Non satis assequeris verborum meorum sensum? Hoc volo idem valere has loquendi formulas, ac si dixisset: Quid tu hanc rem curas? Sed quid tu nos mendice homo tangis? Quid tu ergo meam, me invito, tangis.*

Quæst. Sit sanè hic sensus horum exemplorum. Sed cur ponuntur posteriora substantiva in accusativo?

Resp. *Quia illorum verba regunt post se accusativum.*

Quæst. Nova profectò & inaudita est hæc Grammatica, nec minùs falsa, quàm nova: ut scilicet substantiva regerent casum suorum verborum.

Alia solutio.

Resp. *Sic igitur secundò respondeo: accusativum in his & similibus exemplis*

poni

pui pro genitivo per figuram Antiptôsin, quod apud poetas est frequentissimum & usitatissimum.

Quæst. Non displicet hæc tua responsio, magis tamen placet prior illa, paulò superius à te allata, si aliquantulo dilucidius eandem explicâsses. Non pigebit igitur huc ascribere in rei literariæ tyronum gratiam, quæ doctissimus Lambinus hac de re in suis in Plautum commentariis annotavit supra similem Plauti in Epidico locutionem, actu secundo, scæna secunda, quæ talis est: Nihil in ea re captio est.

Annotatio Lambini.

Verbalibus (inquit in *io*) idem casus tribui solebat, atque verbis unde oriuntur. Quemadmodum igitur Latini dicunt, nihil in ea receperis: ita licet dicere, nihil in ea re captio est. Atque hunc loquendi modum ibidem postea multis productis exemplis confirmat, quæ omnia ego brevitatis causâ hîc omitto. Sed jam pergamus ad alia.

DISPU-

DISPUTATIO DE ADJECtivis ad copiam, egestatémve pertinentibus.

QVÆSTIO.

41 *An adjectiva quæ ad copiam, egestatémve pertinent, ablativum vel genitivum desiderent?*

Præfatiuncula.

Quæst. Qui de tribus concordantiis & duorum substantivorum regimine nuperrimè disputarunt (Auditores ornatissimi), multa illi quidem utrinque in medium, protulerunt, quibus tam abest, ut illarum regularum veritas fit labefactata & enervata; ut potiùs inde magis confirmetur earundem certitudo & constantia, sicuti fieri solet in hujuscemodi disputationibus. Qua propter volui & ego quoque paucula hîc objicere contra regulam illam Grammaticalem, quæ est de regimine Adjectivorum, copiam, egestatémve significantium; quibus si tu (Adversarie) dextrè responderis, non infirmata sed confirmata revera videri possit illius regulæ authoritas. Non enim mihi satisfacit, illa regula nec vera, satis videtur esse, quæ tribuit genitivum, vel ablativum

ablativum hujusmodi adjectivis.

Resp. *Doce igitur quid habeas, quod in hac regula meritò possis reprehendere.*

Quæst. Reperiuntur multa adjectiva copiam, vel egestatem significantia, quæ cum aliis casibus copulantur. Objectio.

Resp. *Hoc si monstrare queas, puto fieri, non communi, & usitato loquendi more, sed figuratè, vel poëtica licentia,* Solutio.

Quæst. Imò sæpè hoc accidit, non solùm apud poëtas, verùm etiam apud Oratores & Historicos. Instantia.

Re. *Si quid hujusmodi aliquando legeris, profer authoris & nomen & locum.*

Q. Inter alios ecce tibi Justini Historiographi verba libro ultimo, videlicet 44. loquens de Hispania, in ipso statim libri initio: Hispania (inquit) in omnia frugum genera fœcunda est. Justinus.

Resp. *Hoc unicum est, & rarum exemplum, cujus fortasse simile non facilè reperitur.* Solutio.

Quæst. Quid si non legantur alia exempla? vel unicum hoc sufficit ad refellendam illius regulæ veritatem. Ait tamen Silius libro secundo: Fœcundum in fraudes hominum genus. Instantia. Silius.

Resp. *Fit hoc per figuram Antiptosin, quæ est positio casus pro casu: ut in* Solutio.

his

his exemplis accusativus cum præpositione ponatur pro genitivo, vel ablativo.

Instantia. *Quæst.* Imo non minùs eleganter & concinnè sic loquuntur, quam si per genitivum, vel ablativum efferrent. Quin potiùs melior est hæc loquendi forma, quàm si dicerent: Hispania omnium frugum generum, vel generibus fœcunda: vel fœcundum fraudum, vel, fraudibus hominum genus.

Alia solutio. Resp. *Si tibi minùs arrideat prior responsio, affirmo in his & similibus loquendi formulis non regi dictionem ab adjectivo, sed à præpositione præcedente: vel est intelligenda hæc Grammaticæ regula de eo quod sæpius fit, aut fieri debeat, nempe ut frequentiùs & usitatiùs hujusmodi adjectiva genitivo vel ablativo jungantur; nihil tamen hoc impedit, quò minùs aliter loqui probatis authoribus aliquando liceat.*

Quæst. Non habeo, quod jure reprehendam in hac tua responsione.

DISPU-

DISPUTATIUNCULA DE Regimine adjectivorum, dignus, *indignus, &c.*

Addebatur & hæc disputatiuncula in tertia edicione.

QUÆSTIO.

An hæc adjectiva, dignus, indignus, & cætera, ſemper jungantur ablativo, vel genitivo? 42

Quæſt. Inter regulas ablativum vel genitivum, vel utrumq; regentes, paulò poſt illam, de qua proximè diſputavimus, regulam, tradit Grammatica, hæc adjectiva, dignus, indignus, præditus, captus, contentus & extorris regere frequentiùs ablativum, aliquando autem genitivum tribui nonnullis ex iſtis; quam ego præceptionem à te ſcire velim, num putes ita eſſe generalem & conſtantem, ut non inveniantur hæc adjectiva aliis interdum caſibus apud probatos authores juncta? Præfatiuncula.

Reſp. *Non memini me unquam legiſſe hæc ſuperiùs citata adjectiva alios caſus regere quàm ablativum vel genitivum.*

Quæſt. Reperiuntur tamen aliquando cum accuſativo. Fallit igitur aliquando hæc regula. Objectio.

R. *Si tibi hoc affirmanti fidem adhiberi*

beri vis, confirma quod dixisti exemplo aliquo.

Plautus. *Q.* Sic loquitur Plautus in Captivis: sed si pauxillum potes esse contentus.

Solutio. Re. *Ut unius hirundinis adventus non statim facit judicium adventantis veris; ita nec unicum exemplum falsitatis arguit universalem regulam.*

Q. Non est hoc respondere: nec mihi ullo modo satisfacit hæc tua responsio.

Alia solutio. Resp. *Dico igitur hoc exemplum nihil facere contra regulam, quia non est pauxillum hoc loco nomen, sed adverbium.*

Alia Objectio. *Qu.* Non potes sic effugere. Quid enim dices ad hanc Plauti sententiam paulò post in eádem Cœmedia: nugæ istæc sunt: non me censes scire, quid dignus siem?

Re. *Nescio quid hîc potissimùm inepsis.*

Quæst. Incongruè hic loquitur plautus in primo loco, cum dicat: nugæ istæc sunt, pro, nugæ istæ sunt.

Solutio. Re. *Sunt hæc extra oleta (quod aiunt), hoc est, pertinent ad aliam quæstionem. Respondeo tamen vel esse hîc Enallagen generis, neutrius scilicet pro fœminino: vel poni hoc loco Adjectivum istæc absolutè, uti fieri solet cum excluditur (res), & esse nominativum ante verbum (sunt), quemadmodum*

Annotatiuncula.

quemadmodum & vox (nugæ) nominativum est post verbum sunt, ut non moneam licuisse aliquando veteres indifferenter in fœminino pluralis numeri tam istæ, quàm istæ, tam hæc, quàm hæ, hæcce pro hæc, & ita in aliis similibus.

Q. Qua ratione autē defendis hoc posterius: Quid dignus siem: ubi accusativus ponitur pro ablativo, vel genitivo? Alia Objectio.

Resp. *Vel supplendum est verbum (habere) ut sit: quid dignus siem habeam, vel est hoc loco Antiptosis: quid dignus siem, pro quo dignus siem.* Solutio.

Qu. Probè te gessisti, rectéque ad has objectiones mea quidem sententia respondisti: dic tamen cur inter hæc Adjectiva interseratur vox (extorris), quod non est adjectivum, sed substantivum communis generis, sicut patet ex regula: vates, extorris, patruelis, & cætera? Exorris.

Resp. *Vsurpantur tamen multa hujusmodi aliquando adjectivè.* Solutio.

Quæst. Sed ubi tandem legisti hanc vocem (extorrris) junctam simpliciter, vel cum ablativo vel cum genitivo? Objectio.

Re. *Non occurrit nunc exemplum, ego tamen apud Livium reperio hoc, sive adjectivum, sive substantivum, (exterris) junctum ablativo cum præpositione in* Solutio. Livius.

hunc

hunc modum: Exul, atque extorris ab solo patrio. Et fieri potest ut reperiatur aliquando simpliciter, cum ablativo, vel genitivo, juxta regulam.

Quæst. Benè se res habet. Disputent jam alii de aliis simplicis constructionis regulis.

43 DISPUTATIO DE REGIMINE verborum.

Quæstio prima.

Præfatiuncula.

An sum, forem, fio, *& similia, utrinque nominativum expetant?*

Quæst. Non ego is sum (Auditores humanissimi) qui, vel eruditione vel verbis contendere queam, vel eruditione, atque doctrina par illis esse valeam, quos multos, in hoc studio, & arena concertantes sæpiusculè non sine maxima delectatione & voluptate sudivistis. Cum tamen & scholæ hujus consuetudo & præceptoris benignissimi imperium hoc à me postulant, ut quid possim in hac quæstione, contra Adversarium hunc meum experirer; malui in parendo officiosus, potius quàm recusando contumax à vobis judicari. Adeste igitur æquis animis puerili

erili & Grammaticali huic certamini: túque (commilito ſuaviſſime) te ad reſpondendum accingito.

Reſp. *Ego avidiſſimè expecto, quid ſis tandem propoſiturus.*

Quæſt. Inter regulas quæ traduntur de verborum regimine, noſti, ſum, forem, fio, et ſimilia, utrinque nominativum habere.

Reſp. *Scio hujuſmodi regulam eſſe in Grammatica, eamq; puto eſſe veriſſimum.*

Q. Aliter fortaſſis ſtatim ſenties, cum audiveriis quid ego contra hujus regulæ veritatem, ex ipſo Cicerone, Latinæ linguæ & eloquentiæ facilè principe, protulerim. Sic enim ſcribit in Oratione pro Cornelio Balbo: Quòd ſi civi Romano licèt eſſe Gaditanum. Objectio. Cicero pro C. Balbo.

Reſp. *Reperíſne aliquid in hac ſententia, quod facait contra regulam, de qua nobis eſt hoc loco concertandum?*

Quæſt. Ego te ipſum hac re judicem conſtituam, ſed abdicato cæco ſiniſtrè judicandi affectu, quod ſim dicturus, penſitaveris.

Reſp. *Me ab omni corruptione immuniſſimum reperies.*

Quæſt. Expende igitur eſſe hoc loco vocem (civi) dativi caſus ante infinitum

tum (esse) verbum Substantivum: Gaditanum vero accusativi casus post idem verbum. Falsa igitur est regula.

Solutio. Re. *Nihil omninò facit hæc Ciceronis authoritas contra illius regulæ veritatem, quam modo recitâsti. Non est enim Indicandi, sed Infiniti modi hoc verbum. Intelligenda est enim hæc regula de modo Indicativo, & aliis eorundem verborũ modis, qui inflectuntur numeris & personis.*

Instantia. *Quæst.* Est profectò hoc aliquid, quod affirmâsti; hoc tamen aliquid omninò nihil est. Sequitur enim paulò post: Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipuè cum verba optandi iisque similia accedunt.

Solutio. Resp. *Sic itaque respondeo: nempè subaudiri accusativum (civem) ante verbum (esse), ita ut hac ratione supplenda sit hæc sententia: Quod si civi Romano civem licet esse Gaditanum.*

Instantia. *Quæst.* Mihi sanè videtur hæc locutio esse absurda, nihilque aliud redolere quàm inanem quandam & ineptam verborum tautologiam.

Alia solutio. Resp. *Quàm delicatulum habes tu tandem palatum, cui si minùs arrideat prior responsio; vide (quæso) an hæc magis placeat, si dixero hanc locutionem*

esse

ise figuratam, & per Antiptosin poni accusativum pro dativo, ut sit: Quod si civi Romano licet esse Gaditanum, pro eo quod erat dicendum: Quod si Civi Romano licet esse Gaditano. Vtrum horum mavis accipe.

Quæst. Utrumque amplector: sed nolo diutiùs in hâc quæstione hærere.

DISPUTATIO SECUNDA de eadem quæstione.

Quæstio secunda.

Quem casum regunt sum, forem, fio, *cum verbis optandi, & similibus?* 44

Prælatiuncula.

Quæst. Mane dum (quæso) bone vir. Licet enim te dimiserit, qui tecum prior est congressus, ego tamen tecum agam in eodem argumento, pace & venià doctissimorum & ornatissimorum virorum circum hæc subsellia hîc astantium. Habeo namque & ego paululum quiddam quod objiciam in quo si mihi satisfeceris, & te salvum, & Grammaticam illæsam conservaveris. Interrogo igitur & ego quoque hoc loco, quem casum post se regant Sum, forē, fio cum verbis optandi & similib⁹.

Resp. *Eundem casum habent post se, quem ante se habebant.*

Quæst.

C. Balbo. *Quæst.* Quid ergo tibi statuendum videtur de hoc Lucani: Tutúmque putavit, jam bonus esse socer.

Solutio. R. *Locutus est Lucanus juxta hanc regulam, meâ quidem sententiâ. Nominativus enim (ille, subauditus, præcedit verbum (putavit) sequitur verò nominativum socer.*

Instantia. *Quæst.* Nominativus socer non sequitur verbum (putavit) sed infinitivum (esse) inter quod & verbum (putavit) necesse est ut subaudiatur, accusativus (illum) aut aliquid simile.

R. *Non video omninò cur ita sit necesse.*

Quæst. Ego tibi hoc ostendam Nesti (opinor) verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuere.

Resp. *Quid ni hoc naverim? Est enim regula tritissima.*

Q. Sed ubi tandem est ille accusativu?

Resp. *Subauditur, si ita velis. Quid tum posteà?*

Quæst. Sequetur tum posteà, duram hanc esse locutionem (ut non dicam) incongruam, & barbaram.

Resp. *Bona verba quæso. Est enim Poëta Lucanus inter melioris notæ probatos authores.*

Quæst. Sit ita. Cujusmodi tamen videtur

videtur hæc loquendi ratio? Tutùmque putavit, illum jam est bonus socer. Est enim potiùs ita loquendum: Tutúmq; putavit, jam bonum esse socerum.

Alia & melior Solutio.

R. *Durus quidem mihi videtur hic loquendi modus, nec temerè usurpandus. Non video autem qua ratione possit commodè excusari, nisi dicamus fieri per Antiptosin, videlicet Socer pro socerum.*

Q. Ego sanè ejusdem tecum sum sententiæ, non tamē te longiùs hîc detinebo. Video namq; & alios ad disputādū paratos.

DISPUTATIO DE ACcusativo ante verbum infiniti modi.

QUÆSTIO.

An verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt? 45

Præfatiuncula.

Quæst. Veritas non altercando amitti, sed contenendo magis manifesta apparere solet. Est enim συζήτησις (ut ex præceptore sæpiùs audivimus) hoc est, communicatio & quasi mutua collatio, studiorum velut anima. Fit enim hac ratione, ut & ingenia acuantur, & judicium paretur de rebus gravissimum. Rectiùs etiam & magis dextrè tum percipimus, tum etiam explicamus aliorum senten-

as. Non ergo me vel pudebit, vel pigebit in hoc studii genere me ipsum exercere, in quo tam multos ante me non sine laude versatos esse, non ita dudum viderim. Facit quoq; me alacriorem ad hoc præstandum solita vestra humanitas & benevolentia, quam in aliorum disputationibus benignè audiendis adhibere soletis. Proponam itaq; in hac quæstione unicũ solummodo argumentum, idémq; magna affinitate & similitudine conjunctum cum duâbus proximè præcedentibus concertatiunculis. Quero igitur an veram esse censeas hanc regulam; Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt?

R. *Ego hanc regulam puto esse verissimam. Tu, si aliter sentias, cujus sis sententiæ ostende.*

Objectio. Ovid. lib. 13. Metamorph.

Quæst. Video Ovidium peccasse contra hanc regulam, in illa elegantissima oratione, quàm sub persona Ulissis habuit apud Græcorum proceres pro armis Achillis, ubi loquitur in hunc modum: Sed enim quia retulit Ajax esse Jovis pronepos, nostri quoq; sanguinis author Jupiter est:——

Resp. *Ego nihil hîc reperio, quod non benè conveniat cum hac regula.*

Quæst. Est ergo valdè tenebrosa & obscura

ſcura oculorum tuorum acies. Ubi enim eſt accuſativus in hac ſententia ante infinitum (eſſe), juxta hanc regulam?

Reſp. *Quod ſubintelligitur non deeſt. Accuſativus autem (ſe) hoc loco ſubintelligitur hoc modo: Quia rettulit Ajax, ſe ſcilicet eſſe Iovis pronepos.*

Qu. Dum hoc affirmas, non exuſas, ſed potiùs accuſas Ovidium incongruitatis. Quid enim? Anne videtur tibi hæc oratio ſatis eſſe Latina: Rettulit ſe eſſe pronepos? An non eſſet potiùs hoc modo dicendum? Rettulit ſe eſſe pronepotem Jovis.

Re. *Tecum non poſſum per omnia conſentire. Præterquam quod enim frequentiſſimus & familiariſſimus apud Græcos ſit hic loquendi modus, loquitur etiam ita alibi hic Poëta, vel in Epiſtolis, vel ſaltem libris de Arte amandi: in molli ſperem mobilis eſſe loco.* Græciſmus. Solutio.

Quæſt. Quo ſæpiùs in hunc modum ſcribit eò ſæpiùs meâ quidem ſententiâ peccat, ſi incongruè loqui ſit peccare.

Reſp. *Atqui opere in magno fas eſt obrepere ſomnum, juxta illud Horatianum in Arte Poëtica. Eſt igitur in his locis caſus pro caſu poſitio, videlicet nominativi pro accuſativo, per figuram Antiptoſin, et ſi non* Melior? Solutio.

nobis, Poetis tamen sæpiùs concessam vt & aliis Scriptoribus, uti in superioribus disputationibus est videre.

Quæst. Satis aptè respondes. Sed audiamus jam alios. Tu enim tuas partes probè es tutatus.

Nova est hæc quoq; disputatio, & in tertia editione addita.

DISPUTATIO DE REGIMINE Verborum acquisitivè positorum.

QUÆSTIO.

46 *An verba æquisitivè posita regant dativum tantùm?*

Præfatiuncula.

Quæst. Non est locus fertilior nec argumentum ferè uberius & locupletius, quod ampliorem administret disputandi materiam, quàm sunt illæ regulæ quæ in Grammaticâ præcipiuntur de regimine verborum acquisitivè positorum, cum aliis varii generis verbis huic regulæ appendentibus, ut loquitur ipsa Grammatica in eorundem tractatione. Cùm igitur hucusque non omiserimus illarũ regularum examinationem quæ arctiorum locorum terminis & cancellis includuntur, ipsa æquitatis & justitiæ ratio postulare videtur, ut paucula quædam ex hoc tam largo & amplo disputandi agro seligamus, de quibus pro solito more

nostro

noſtro inter nos ipſos placidè & amicè concertemus. Cum itaque non dubitem te tibi ipſi ſemper conſtare cuique eſſe ſimilem, imò verò in hâc tuâ pertinaciâ & contumaciâ tutandi omnia quæ docet Grammatica, conſtantem eſſe, quæro num hîc etiam omnia defendes ad hoc argumentum, & ad hanc propoſitam quæſtionem pertinentia & ſpectanti?

Reſp. *Turpe fuerit in extremo ferè actu deficere. Tutabor igitur in hac etiam parte Grammaticam.*

Quæſt. Nulla itaque habita ordinis ratione pro libitu & arbitratu meo hinc inde decerpam illas hujus tractionis regulas, quæ mihi ad opugnandum videbuntur magis idoneæ & faciles. Primò igitur reſpondeo mihi de nuntiandi & imperandi verbis, quem caſum regunt?

Reſp. *Nuntiandi & imperandi verba regunt dativum.*

Q. Ego tamen reperio nuntiandi verba junctа accuſativo cum præpoſitione. Objectio.

Reſp. *Produc authoritatem, ut melius videam quid ſit reſpondendum.*

Quæſt. Author eſt Plautus, cujus hæc ſunt verba in Mercatoris Actu primo, Scæna ſecunda: Tace modò, ſi boni quid ad te nuntiem. Et ſæpius alibi loquitur

Vide indi-
em.
Solutio.

ad eundem modum.

Re. *Dupliciter respondeo. Primò affirmo hac nuntiandi verba (quod idem est intelligendum de multis aliis verbis) communiùs & frequentiùs regere post se dativum, non autem semper. Nulla enim tam generalis ferè esse praeceptio, quae non admittat aliquam exceptionem. Secundò, dico hîc accusativum (te) regi à praepositione (ad), non autem à verbo nuntiem.*

Quaest. Valdè placet hæc tua solutio. nolim tamen ut semper confugias ad hoc diverticulum; premámque te arctius, alia prolata objectione in regulam de verbis fidendi, de quibus quæro, quem casum postulent?

Resp. *Satis hoc manifestè constat ex ipsa regula, quae est hujusmodi: verba fidendi dativum postulant.*

Alia Objectio.

Quaest. Hîc ergo mox adducam raram, adeóque miram contra hanc regulam ex eodem authore loquendi rationem. Sic enim scribit in Truculento: nunquam Ædepol quisquam mihi homo mortalis post hæc, duarum rerum creduit. Ita etiam in Amphitruone: nunquam ædepol tu mihi divini quicquam creduis post hunc diem. Atque ita sæpiùs in aliis Comœdiis, ut in Asinaria: in Bacchidibus

&c.

&c. vide indicem.

Resp. *Sunt hæc peculiares Plautinissimi (si ita loqui mihi liceat) hoc est, loquendi formulæ Plauto fere familiares, à quibus etas hæc nostra delicatula nunc dierum abhorret. De quibus sic doctissimus Lambinus: constat, veteres sua non semper ad novarum harum aurium judicia exigisse: in quibus & hoc loquendi genus est, quod ad istam faciem in omnibus omnium ætatũ codicibus remanet: Credere duarum rerũ, Truculent. act. 2. 2. In Bacchidibus 3. 4. Divini credere: & Asin. 2. 4. Omnium rerum credere.* Solutio. Plautinismus. Lambinus.

Quæst. Quid autem ais ad verbum (credis)?

Resp. *Est Archaismos pro, credideris.* Archaismus.

Quæst. Hæc non sunt urbivis obvia, nec habent omnes Lambini in Plautum commentarios. Bene igitur, imo optimè es meritus de scholarum trivialium alũnis, qui hîc, & alibi tuâ operâ & labore multùm adjuvantur. Sed agam jam de verbis dandi & reddendi, quorum quodnam est quæso regimen?

Resp. *Verba hujusmodi dativum exigunt.*

Q. Frequens apud Plautum est hoc loquendi genus: Ignosco peccatum tuum: Condono te: & similia. Alia Objectio.

Solutio. Resp. *In his & aliis est figura Antiptosis, hoc est casus pro casu positio, accusativi scilicet pro dativo.*

Alia Objectio. *Quæst.* Sed quid adferre potes, quo excuses illud quod in Plauti Truculento reperio, actu 4. scæna 3. Istæ dedi? Cujus enim est casus pronomen (istæ) post verbum dandi, dedi? Nominativus pluralis esse non potest. Non enim regit verbum (do) nominativum post se. Nullus autem est casus in numero singulari, cui potest ascribi.

Re. *Est dativus singularis, iste pro isti. Ita enim solebant veteres, hæc pronomina, ut & nomnia quædam, unus, solus, totus, ullus, alius, alter, neuter, &c. aliquando inflectere ad formam adjectivorum trium terminationum, bonus, bona, bonum ut pluribus exemplis in præcedentibus disputationibus demonstravimus.*

Quæst. Jam tandem omissis multis aliis, quæ objici possent in hoc regimine dativi casus post verba acquisitivè posita, tam ad regulas præcedentes, quàm consequentes spectantibus, ne nullam omninò materiam disputandi reliquisse videar studiosis adolescentulis, qui ex sese aliquid excogitare & iuvenire cupiunt, si per omnes rei Grammaticalis regulas accuratius

curatius excurrerem: pauca quædam adjiciam de illorum verborū regimine, quæ componuntur cum his præpositionibus præ,ad,con,& similibus.

Resp. *Bene tu quidem facis & prudenter. Nam si omnia ad amussim persequereris, & tædium pareres legentibus, & ignavos & desidiosos redderes alios multos, qui alioquin suam excitarent industriam & sedulitatem, ut suopte marte similia exquirerent disputandi argumenta. Si quid igitur habes, quod de his verbis objicias, illud quàm potes brevissimè in medium propone, ut ad alia demùm pergamus.*

Quæst. Dativum postulant hujusmodi verba, sic ut paulò superiùs dictum est composita nonne?

Resp. *Vel maximè.*

Quæst. Vide quàm numerosa exemplorum multitudine temox obruam, quibus ostendam hujus regulæ falsitatem & incertitudinem.

Resp. *Profer tandem, ut cujusmodi sint, & audiamus & examinemus.*

Quæst. Sunt illa omnia Plautina, ex variis illius Comœdii hinc inde excerpta, & è multis hæc paucula: Si magis me instabunt, ad prætorem sufferam. In Curculionis actu 3, scæ. 1. Ex Plauti Sticho: Alia objectio.

act.

act. 2.7. Nam illic homo hæreditatem tuam inhiat, quasi esuriens lupus. Ex Plauti Pœnulo: act. 4. 2. Tantum eum instat exitii. Ex Plauti Aululariaact. 1.4. Credo ego illum jam in audiisse, mihi esse thesaurum domi: id inhiat. Ex Plauti Mostellaria: 1. 3. Si illum inservibis solum. Ex Plauti Menæchmis :5.9. prandi perbene, potavi, atque accubui scortum. Sed dies me deficeret, si omnia percenserem.

olutio. Resp. *Hæc sufficiunt. Loquitur in hisce Plautus & in similibus pro more illorum temporum. Solebant enim veteres alios casus verbis hujusmodi adjungere, quàm fert ætatulæ nostræ recentioris consuetudo. Accusativo jungebantur apud illos aliquando hæc verba, apud nos rectiùs regunt dativum.*

ıstantia. *Quæst* Sed videntur apud illos verba quædam cum (con) præpositione composita regere dativum, quæ apud nos semper junguntur accusativo, inter quæ est verbum consequor, quod verbum si nos cum dativo efferremus, dura admodùm, & non imitanda videretur locutio.

ıtio. R. *Instudiosorum gratiam, qui scholis trivialib⁹ inserviunt profer hujusmodi locu.*

Quæst. In Plauti Amphitruone, act. 2. 2. sic

sic legimus: Ita dis placitum, voluptati ut mœror comes consequatur.

Resp. *Est hic peculiaris Græcismus, hoc est, loquendi formula Græcis familiaris & usitata. Illi enim dicunt:* ἐπιδοῦναι τῇ ἡδονῇ: *ut alias: decêre alicui:* πρέπειν τινί. *Et Cicero simili Græcismo dixit: Comitari huic vitæ. Hac autem è Frederici Taubmanni in hunc locum commentariis decerpsimus, quia putamus illius in Plautum lucubrationes non cuivis esse obvias.* Solutio. Taubman in Plaut.

Quæst. Possunt Juniores Scholarum Tyrones hinc facilè statuere, quid de similibus locutionibus sit judicandum. Sed finem hic imponamus huic disputationi.

DISPUTATIO DE REGIMINE horum verborum, *utor, fungor, fruor potior, &c.*

QUÆSTIO.

An regant hæc verba, utor, fungor, fruor, potior, *& similia ablativum?* 47

Quæst. Fœcundus est & amplus rei Grammaticalis fundus, campus longè uberrimus, hortus satis spatiosus, variarumque regularum præceptionibus, quasi floscul is quibusdam amœnissimis & suavissimis refertus & instructus. Firmas Præfatiuncula.

quoque

quoq; est earundem veritas & certitudo, bonorum & probatissimorum scriptorum authoritate abundè comprobata & confirmata. Quæ vero videtur esse aliquando in hisce repugnantia & contrarietas, eadem benè sibi constat, dum mutuis subinde disputationibus exagitantur & pensitantur omnia, sicut hactenùs sæpe fieri vidistis, sæpissime autem deinceps factitatum videbitis. Quod ad me verò attinet: mihi profecto est hoc tempore & loco disputandum contra illam Grammaticæ nostræ regulam; quæ docet hæc verba utor, fungor, fruor, potior, & similia, ablativo gaudere. Tuum est igitur pro virili quàm sis fortis & strenuus hujusce regulæ patronus & propugnator ostendere & comprobare.

R. *Mihi quidem valdè placet mutua hæc inter nos ipsos de hisce rebus concertatio & digladiatio, cujus beneficio hoc tandem effectum iri arbitror, ut veritas suâ naturâ obscura, indagetur, confirmetur, illustretur.*

Q. Veniamus igitur tandem aliquando ad rem ipsam propiùs, ut quæ tua sit sententia de hâc quæstione pleniùs & planiùs omnes hîc astantes intelligant.

Resp. *Ego omnia hæc verba ablativum regere contendo, præter verbum (potior) quod*

quod etiam præter ablativum asciscit aliquando & genitivum.

Q. Utor & fungor apud Plautum & Terentium sæpiùs junguntur accusativo, ut & potior, quod pluribus adductis ex utroque exemplis, in indice nostro ad finem harum disputationum adjecto ostendimus. Falsa est igitur hæc regula. Objectio.

Resp. *Non sequitur hoc argumentum. Non enim affirmat Grammatica, hæc verba ablativum solummodò habere, vel semper habere: vel ablativum, & nullum alium casum habere.* Solutio.

Q. Tametsi non habeantur expressè hæc verba in hac regula, idem tamen est illius regulæ sensus: aut si non sit, dic apertè an nobis liceat eodem modo loqui? Instantia.

Resp. *Non opinor esse nobis ita loquendum multa enim veteribus sunt concessa quibus uti nobis non licet.*

Quæst. Quid igitur statuis? Súntne hæ loquendi formulæ figuratæ, & per Antiptosin excusandæ?

Resp. *Non sunt propriè figurata appellanda, quia non solùm ita loquuntur valdè multis in locis Plautus & Terentius, sed & alii probati authores sæpissimè. Sunt tamen (quod multoties, anteà est dictum) hæc potiùs notanda, quàm imitanda.*

Quæst.

Quæst. Potior tamen miram habet apud Plautum constructionem in Truculenti act. primo, scæ. 1 ubi sic loquitur: Sin alter alteri potius est, itidem perit.

Resp. *Ego quoad hanc hoc loco constructionem, nihil video, quod tanta admiratione dignum sit.*

Quæst. An non quæso? Potior (inquit regula) vel ablativo, vel genitivo gaudet. Hic autem nec ablativum, nec genitivum regit sed potiùs nominativum pluralem. Non ergo videtur tibi mirabilis hæc constructio?

Resp. *Ita sanè meritò videretur, si esset hoc loco (ut tu dicis) vox (alteri) nominativus pluralis.*

Quæst. Cujus igitur est casus?

Resp. *Est secundum regulam, genitivi singularis.*

Quæst. Genitivus singularis ab (alter) est alterius, non alteri.

Solutio. Alteri pro Alterius.

R. *Est hîc alteri pro alterius more veterum solebant enim veteres, aliquando hæc nomina, ut & pronomina, ille, ipse, iste, insistere velut adjectiva trium terminationum, sicut sæpiùs est superius annotatum.*

Quæst. Unum adhuc mihi supereſt de verbo careo, quod licèt ad hanc regulam propriè non pertineat, in proximè

tamen

men præcedente regula affirmatur vel ablativum, vel genitivum postulare.

Resp. *Nec dubium est quin ita faciat.*

Q. Sed nullísne aliis casibus junctum reperitur, nisi genitivo & ablativo;

Resp. *Non sanè, si probè memini. Tu, si potes, contrarium doceto.*

Q. Hæc leguntur in Plauti Curculione, Actu primo, Scæna secunda: Quia id quod amo, careo. Hic contra regulam habet verbum (careo) accusativum. Objectio.

Resp. *Vel est Antiptosis: vel sic resolvi potest hæc oratio: Id quod ego amo, eo careo. Sic ferè Lambinus, quod eodem recidit. Iam autem locum demus aliis.* Solutio. Lambinus.

DISPUTATIO DE REGIMINE verborum impersonalium.

QUÆSTIO.

An illa omnia verba sint pro impersonalib⁹ accipienda, quæ talia esse affirmantur in Grammatica? Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem exprimuntur? 48

Quæst. Multis fuit hactenùs, & variè disputatum, tum de orationis partibus declinabilibus extra constructionem per sese consideratis, tum verò de eisdem quatenùs in constructione conjunguntur, Præfatiuncula.

guntur, alioſque vel poſt ſe caſus requirunt, vel ſibi invicem in quibuſdam attributis & accidentibus, utpote numeri, perſonæ, caſus, & generis cohærent & concordant. Eſt autem in hiſce ſatis ampla propoſita materia, & occaſio ſimiliter in aliis regulis diſputandi ſtudioſis adoleſcentulis. Non enim hîc omnia proſequi, vel noſtri fuit inſtituti, vel neceſſe adeò fuit, ne libri moles in immenſam magnitudinem excreſcere. Addent fortaſſe alii & alia impoſterum noſtro exemplo & labore provocati. Reſtat tamen adhuc ut aliquid dicatur generaliter, paucis tamen de verborum impersonalium regimine, ne nimiâ prolixitate, illis qui poſtea de carminum ratione, ſyllabarumq; quantitatè diſputaturi ſunt injurius eſſe videar. Dic ergo primum generaliter an tu omnia illa impersonalia eſſe putes, quæ ita eſſe traduntur in illis regulis quæ habentur in Grammaticâ de impersonalium regimine.

Reſp. *Statuendum eſt omninò illa eſſe impersonalia vel non poſſunt illis accommodare regulæ noſtræ Grammaticales.*

Objectio. *Quæſt.* Impersonalia eſſe non poſſunt, quia multa ex illis inclinantur perſonarum varietate, ut placeo, convenio, conduco

duco, juvo, delecto, doleo, deceo, & similia.

Resp. *Salvo semper aliorum sanore judicio ego opinor sic posse tueri regularum Grammaticalium de verbis impersonalib⁹ veritatem: nempè, si dicamus illas intelligendas esse de hisce verbis solummodò, quatenùs impersonaliter usurpantur, hoc est, quatenùs reperiuntur apud probatos authores invoce, tertiæ personæ singularis usurpata.* Solutio.

Quæst. Intelligo quid velis, nempè usurpari nonnunquam impersonalia quædam personaliter: sed nolo quod possum contra hanc solutionem objicere, hoc tantum quæram de verbo (interest) quem scilicet casum regat?

Resp. *Regit genitivum, præter hos ablativos, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, cujâ.* Objectio.

Quæst. Quomodo ergo defendis Terentianum illud in ipso ferè initio Adelphorum: hoc dominus, ac pater interest.

Resp. *Ego in hac sententia nihil deprehendo, quod culpari jure debeat.*

Q. Verbum (interest) hoc loco cum nominativo (dominus) junctum reperitur.

R. *Imò verò regit ablativum (hoc) nempè ad hunc modũ: Dominus, ac pater hoc interest.* Solutio.

Quæst. Fieri hoc non potest. Interest enim vel regit genitivum, vel ablativum, horum vocabulorum: meâ, tuâ, suâ, nostrâ, Instantia.

ſtrâ, veſtrâ, cuiâ.

Solutio. R. *Sed cùm variè conſtruitur, varios etiam caſus regit. Eſt igitur diſſimile (hoc) in hac ſententia ablativo, rectus à præpoſitione (in) ſubaudita, non autem à verbo intereſt.*

Alia Inſtantia. Q. Non fic evades. Quid enim reſpondes de vocabulis dominus, ac pater? hæc namq; videntur regi à verbo (intereſt) in nominativo contra regulam.

Solutio. Reſp. *Non ſunt hæc vocabula nominativi caſus poſt verbum intereſt, ſed potiùs ante verbum intereſt, hoc ſenſu: Dominus, ac pater hoc intereſt, hoc eſt, hâc in re differunt.*

Quæſt. Facis ergo verbum (intereſt) hoc loco verbum perſonale.

Reſp. *Et meritò. Remigrant enim nonnulla imperſonalia aliquando in perſonalia.*

Inſtantia. *Quæſt.* At non eſt in horum remigrantium numero verbum (intereſt).

Solutio. R. *Non exprimuntur omnia, ſed quædam ex illis quæ aliquando fiunt perſonalia.*

Inſtantia. *Quæſt.* Sed neque hac ratione adhuc mihi rectè ſatisfacis. Nam ſi detur tibi eſſe intereſt, hoc loco verbum perſonale, tamen eſſe deberet pluralis numeri. Nôſti enim regulam: Copulatum per conjunctionem, &, nec, neque, & cum pro & acceptum eſt pluralis numeri: ac proinde verbum aut Adjectivum, aut relativum exigit plurale.

Regula.

Reſp.

Resp. *Fit tamen hîc per figuram Zeugma, ut verbum sit singulare.* Solutio.

Quæst. Requiritur nihilominùs in Zeugmate, ut nominativi sint diversarum personarum. Instantia.

Resp. *Ita quidem requirit Zeugma constructionis, sed in Zeugmate locutionis, uti docet Grammatica, possunt nominativi ejusdem esse personæ.* Solutio.

Quæst. Scitè tu quidem & aptè meâ profectò sententiâ respondisti. Sed tamen non hîc desistam. Habeo enim adhuc unam, atque alteram objectionem proponendam, qua tuarum virium ulteriùs etiam periculum faciam. Et hæc quoq; ad finem hujus disputationis in tertia editione addebantur.

Resp. *Quò plura objicias, eò planiùs & planiùs constabit regularum Grammaticalium veritas & stabilitas.*

Quæst. Docet Grammatica verbum impersonale (dolet) regere debere dativum, Ego tamen apud Plautum in Aululariæ act. 4. scæ. 7. cum accusativo junctum reperio. Objectio.

Resp. *Recita illius verba.*

Quæst. Perii mea nutrix, obsecro te, veterum dolet.

Resp. *Non est hoc loco (veterum) accusativi casus, sed nominativi, nec est (dolet) verbum impersonale, sed personale.* Solutio.

Quæst.

Instantia. *Quæst.* Ut concedam verbum (dolet) esse hic personale (tentandi enim gratia volebam tibi imponere, cum verbum (dolet) impersonale esse affirmaverim) non potest tamen (uterum) esse nominativi casus, cum veniat ab (uterus, uteri).

Solutio. R. *Lambinus in hunc locum annotat apud veteres fuisse in usu & (uterus) masculini generis & (uterū) neutri generis, quod observent diligentius res literariæ tyrunculi.*

Quæst. Pergo. Hæc impersonalia juvat, decet, delectat, oportet, secundum regulam regunt accusativum.

R. *Ita quidem, & verè docet Grammatica.*

Objectio. Q. Quam verè igitur & congruè loquitur Plautus in Amphitruonis actu secundo, scæ. secundâ: Istud factū quod tu insimulas, nostro generi non decet. Et iterū, actu. 3. 4. ornatū capiam, qui potis decet. Sic Terentius: vobis decet. Et in Adel. Imò herclè nobis decet. Sic Cistell. Act. 1. 1. Quando tibi juvat vale. In hisce omnibus (decet) jungitur dativo contra regulā.

Solutio. R. *Est Græcismus in his & similibus locutionibus. Illi enim dicunt: ὑμῖν ἐστιν.*

Taubmani observatiuncula. *Quin & hæc præterea notat Taubmanus ad hunc locum: Antiqui, si addebant statim verbum: nos decet facere. Nos decet dicere, dicebant: Si non addebant: Nobis decet.*

decet. Sic in libris Iuris: Decet enim tantæ majestati eas servare leges, quibus ipse solutus videtur.

Quæst. Meritò te amabunt de hâc annotatiunculâ seduli & studiosi Scholastici. Sed jam monet tempus ut & illi quoque audiantur, qui suas rationes in medium sunt adducturi contra regulas Grãmaticales quæ traduntur de quatuor orationis partibus indeclinabilibus, non simpliciter per seſe consideratis, sed quatenus in constructione junguntur, & vel regunt post se casus vel copulant inter seſe casus, modos, & tempora verborum.

R. *De his in superioribus harum disputationum editionibus nihil est omninò vel objectum, vel responsum. Hîc igitur optimè de Scholarum trivialium alumnis mereberis, quos in hâc quoque parte instructiores ad sophistarũ eludendas captiuncu'as efficies.*

DISPUTATIO DE QUATUOR orationis partibus indeclinabilibus, eorúmque regimine.

Hæc tota disputatio in tertia editione addebatur.

QUÆSTIO.

An possint defendi regula, quæ de regimine quatuor partium orationis indeclinabilium traduntur? 49

Quæst. Est & hic locus (Auditores optimi) Præfatiuncula.

optimi) satis locuples & uber, multaque administrans & exhibens disputandi argumenta: nos tamen pauca è multis delibantes, ne & tædiosi esse videamur, & aliis præripiamus omnem de hisce rebus concertandi & digladiandi materiam, quæ præcipua & majoris momenti esse videbuntur, pro more nostro brevissimè pertractabimus. Ubi in ipso ferè initio de regimine adverbii magna occurrit difficultas & repugnantia inter ipsas Grammaticæ regulas, quam nisi tu dextrè recõciliare possis (sodalis optime) tale infligetur & tam grande vulnus in ipsam quasi faciem & frontem Grammaticæ nostræ, cujus cicatrix in æternum durabit, nec ullo, vel longissimo, temporis intervallo curari & sanari poterit. In heteroclitis enim perhibetur vocabulum (instar) esse nomen indeclinabile, in regimine verò adverbii affirmatur esse adverbium, & genitivum regere.

Resp. *Bona verba quæso. Nam quod tu speras, propulsabo facilè.*

Quæst. Mane dum. Major est enim difficultas, quàm tu fortè suspicaris. Si sit enim (instar) nomen, adverbium esse non potest: è contra verò, si sit adverbium, nomen esse nequit.

Resp.

R. *Expecto ut utrumque hoc probes, esse scilicet juxta Grammaticam, vocabulum (instar,) & nomen, & adverbium.*

Quæst. Faciet utrumque hoc pro me ipsa Grammatica: Quæ nullum variant casum, ut fas, nil, nihil, instar, & quæ sequuntur. Ubi vides Grammaticam affirmare (instar) esse nomen. Docet itidem Grammatica (instar) esse adverbium, cum illud collocet inter adverbia genitivum regentia.

Resp. *Videtur tamen hoc ipsum refellere, quod posterius affirmâsti, cum in eadem regula jungat dictionem instar in accusativo cum præpositione ad: Vallis ad instar castrorum clauditur.*

Quæst. Non est quod magnoperè pro hoc vocabulo contendamus, præsertim cum hac de re varient doctorum virorum sentētiæ. Alii enim adverbiū esse volunt, alii verò nomen esse affirmant, inter quos est eruditissimus Cooperus (quem honoris causa nominò) in magno suo magni laboris, industriæ & sudoris, linguæ Latinæ Thesauro, cujus & ego lubens judicio subscribo. Sed fruatur quisque suo sensu. Hoc enim relicto argumento, festino ad aliud. Hoc autem me hic malè habet de adverbiorum regimine, quod quædam

Solutio.

Cooperus.

quædam adverbia quibusdam casibus juncta reperio de quibus nulla omninò in Grammaticâ nostrâ fit mentio, nullâq; prorsùs extat regula pro hoc eorundem regimine.

Resp. *Quænam sunt illa tandem? Nam si talia proferas, fieri potest, ut facile statuamus quid de his puero respondeam.*

Objectio. *Quæst.* Adverbium clanculum apud Terentium statim in initio Adelphorum cum accusativo junctum reperitur: Ali clanculum patres quæ faciunt. Nec ulla in adverbiorum regimine exprimitur regula cur hoc faciat, nisi mea me multum fallat memoria.

Quæst At talis illic habetur regula: quædam accusandi casum admittunt præpositionis, unde sunt profecta.

Resp. *Sed clam præpositio, unde proficiscitur adverbium (clanculum) ablativo jungitur.*

Solutio. *Quæst.* Adde sæpiùs, vel si placet, sæpissimè, & sic verum illius regulæ sensum explicabis. Nam aliquoties etiam, præsertim apud Plautum, accusativum regit. Vide indicem,

Resp. *De his igitur, & similibus sic respondeo: Quemadmodum paulò superiùs de adverbiorum rectione præcipitur:*

Quædam

Quædã dativũ admittunt nominũ unde deducta sunt: non video cur non eodem modo in imperitiorũ gratiam hujusmodi regula adjici possit: Quadam adverbia admittant casus (quoscunque scilicet) præpositionum unde sunt deducta.

Quæst. Sed sub hâc regulâ comprehendi non potest, adverbium procul, quod apud probatos authores aliquando ablativo, interdum etiam accusativo jungitur. Accusativo: Curtius: Procul urbem. Livius: Locus procul muros. Ablat: Curtius: Procul. muro: Livius: Procul mari incolebant. Virg. procul discordibus armis. Instantia.

Resp. *In his & similibus locutionibus procul non est adverbium, sed præpositio, de quo vocabulo tradit in Lexico suo Cooperus hanc regulam: Procul aliquando præpositio est, & interdum ablativo, nonnunquam accusativo jungitur.* Solutio. Regula Cooperi.

Quæst. Reliqua, quæ de adverbiorum regimine adjici poterant lubens omitto, brevitatis gratiâ: nec hîc quicquam eâdem ratione motus contra conjunctionem proponam. Propero enim ad præpositionis regimen, ubi, ut in campo aliquantulum fertiliore, diutiùs fortassis immorabor. Primùm

itaque dic mihi quem casum regat præpositio (clam)?

Resp. *Clam regit ablativum.*

Objectio. Clam.

Quæst. Sic tamen loquitur Plautus in Amphitruonis Prologo: Is amare occepit Alcumenam, clam virum. Et iterum in Asinariæ scæ. 2. Hic senex si quid clam uxorem suo animo fecit volup', neque novum, nec mirum fecit. Et centiès alibi ad eundem modum. Quid tu ad hæc?

Solutio.

Resp. *Vsitatissimè jungitur clam præpositio ablativo: aliquando autem, atque adeò sæpius etiam apud veteres cum accusativo junctum reperias.*

Quæst. Sed in illo Asinariæ testimonio est & aliud, quod explicatione indigeat, ubi dicit: Si quid volup' fecit animo suo, &c.

Resp. *Si quid volup', pro, si quid voluptatis.*

Alia objectio

Quæst. Est & alius locus apud Plautũ in Aulularia, ubi clam prępositio regere videtur vel nominativum vel genitivum. Verba ejus hęc sunt: Concredidit auri thesaurum clam omnis.

Solutio.

Resp. *Non est (omnis) ibidem loci vel nominativus, vel genitivus singularis, sed accusativus pluralis, pro omnes, vel potiùs,*

potiùs omneis. Vsitatissimè enim veteres terminabant accusativum pluralẽ tertiæ declinationis in eis, *& postea ex diphthongo* ei, *demebant vocalem* e, *ut pro parteis, partis; pro claveis, clavis, & hoc loco pro omneis, omnis, ut sexcẽties alibi. Minuta quidem sunt hæc. Sed cum in puerorum gratiam omnis hic labor sit institutus, non pudet pigètve has etiam persequi illorum ergo minutias.*

Quæst. De prępositione (clam) hęc disputâsse sufficiat. Videtur autẽ (cum) prępositio cum accusativo vel nominativo poni apud eũdem Plautũ in Amphitruonis prologo hisce verbis: Quod ego huc prœcessi sic cũ servili schema. Norunt enim omnes, schema esse neutrius generis, ut problema, diadema, dogma, glaucoma, syrma, & similia. Aliaobjectio

Resp. *Vt multa in pauca contraham (brevitati enim studeo), solebant veteres hæc & hujusmodi aliquando efferre per primã declinationem & genere fœminino. Est igitur hîc schema, pro schemate. Ita etiã leges apud Antiquos interdum diademã, dogmam, glaucomã, & similia, de quibus fusius & plenius in hunc ipsũ locũ Lambinus Gallorũ lumẽ & decus.* Solutio.

Quæst. Vtut hęc omnia rectissimè

respondisti, non potes tamen eâdem (ut opinor) facilitate satisfacere huic Plauti loco, ex Sticho, Comœdia desumpto, ubi manifestò deprehendes (cum) prępositionem in hac constructione positam: postquam me misisti ad portum cum luci simul.

Resp. *Quid hîc demùm est novi aut inusitati?*

Quæst. Ponitur hîc præpositio (cum) cum dativo luci.

Resp. *Docet quidem Grammatica hos dativos tempori, luci, vesperi, poni interdum adverbialiter, pro tẽpore, luce, vespere: sed hoc loco est vox (luci) non dativi, sed ablativi casus juxta regulã. Cõmutabant enim veteres sæpiùs e ini in ablativo singulari te tix declinationis.*

Solutio.

Quæst. Excutiamus jam regimen præpositionis (præ) quã tradit Grammatica regere debere ablativum.

Resp. *Et rectè quidem tradit.*

Alia obiectio

Quæst. Rectè ne ergo loquitur Plautus in Stichi act. 2. scæ. 3. Imò omnis res relictas habeo, præ quod tu velis.

Resp. *Quid tu hîc quæras nescio.*

Quæst. Imò queror potiùs, quod contra Grãmaticam, gaudeat hoc loco præpositio (præ) accusativo: præ quod.

Resp.

Resp. *Subintelligitur antecedens (eo) præ eo, quod tu velis.* Solutio.

Quæst. Esto, quia contra verbosum, verbis contendere nolo. Dura tamen est hæc constructio: omnes res relictas habeo præ eo, cum potiùs dicendum fuisset, præ ijs rebus, quas tu velis. Instantia.

Resp. *Latet hic ergo Enallage tam generis quàm numeri in Antecedente (eo) subintellecto, pro (iis) & relativo (quod) sequente, pro (quas).* Solutio.

Quæst. Abundè mihi satisfacit hæc solutio. Occurrit tamen alius locus in Plauto difficilior, ubi præpositio (præ) expressè regit dativum. Alia objectio.

Resp. *Illum ego locum perquàm libentissimè videre velim.*

Quæst. Extat is locus in Plauti Pœnulo, act. 3. scæ. 3. Trecentos nummos Philippos portat præ sibi,

Resp. *Me quidem forsit aliquando non parum hic locus, quem tamen Lambinus, quasi nulla omninò inesset difficultas, sic explicat breuissimè: præportat sibi, vel præ sese portat.* Solutio Lambini.

Quæst. Alij tamen, in quibus est Taubmanus, qui omnium (quod sciam) noviſſimè, doctissimos edidit in omnes Plauti Comœdias Commentari-

os plures adferunt hujus loci solutiones, quas non pigebit (quo magis studiosorum commodo & emolumento inserviam) huc ascribere.

Solutio Taubmani.

(Præ sibi). præportat sibi, seu, præ se portat: At I. Gul. Leg. præsidij. Et præsidium eleganter pro cõmeatu, sive viatico positum ait, quod fami arcendæ sit. Vt Persâ, act. 1. 3. Portare igitur nummos præsidij, est in commeatum, & sumptũ secum ferre. At Meurs. corrigit: portat præs sibi: ut dicat, eum sibimet prædem esse nec opus alio habere [illegible] nummatus.

Resp. *Qui his non erit contentus, quærat, si velit, alios. Sed si quid habes præterea scrupuli de præpositionum regimine, illud tandem audiamus.*

Quæst. De regimine præpositionis (ad) committam Grammaticam cum Grãmaticâ, quę, cum doceat hanc præpositionẽ accusativum exigere, alibi duobus adductis testimonijs, altero ex Terentio, altero ex Horatio (ni fallor), ostendit eandem præpositionem adsciscere genitivum.

Resp. *Quæ sunt illa exempla?*

Quæst. Ex Terentio: ubi ad Dianæ veneris. Ex Horat: ventũ erat ad Vestę.

Resp.

Resp. *Si qua sit hic repugnantia, eandem facilè componet ipsa Grammatica. In his namque locis, genitivi (Dianæ & Vestæ) non reguntur à præpositione (ad) quæ semper gaudet accusativo, sed à dictione (templo) subaudito.* Solutio.

Quæst. Vnicũ adhuc restat argumentum, quod proponam contra regimen prępositionis (adversum), quæ secundum regulam postulat accusativum.

Resp. *Potesne alicujus probati authoris testimonio demonstrare hanc prepositionẽ ullum alium casum præter accusativum postulare?*

Quæst. Sic postulat, sive non postulet, nescio. Invenio tamen hanc prępositionem jungi aliquando dativo.

Resp. *Quis est author?*

Quæst. Est mihi Plautus instar omnium. Sic enim ille in Menæchmis, act. 3. sc. 1. Edepol venio advorsum tempori.

Resp. *Non est (tempori) hoc loco adverbiũ sed nomen adverbialiter positũ. Nec regitur à voce advorsum, quæ non est hic præpositio sed adverbium. Ponitur enim absolutè sine casu suo, hoc sensu: veni tempori, id est, opportunè & commodè, advorsum (scilicet Menæchmum) à quo ad prandium se credebat vocatum iri.* Solutio.

In Plauti Mostellariâ.

Quæst. Non incommoda videtur hęc solutio. Sed locus est alius apud Plautum in Mostellariâ manifestior, ubi præpositio advorsum, dativo jungitur, cujus loci hæc sunt verba: Advorsum venire mihi ad Philolachem volo tempori, audi; hem, tibi imperatum est. Quomodo te hîc expedies, Grammaticámque tuam tutaberis?

Resp. *Quid tu hinc colligis quod contrà Grammaticam faciat?*

Alia objectio

Quæst. Quâ fronte negare potes præpositionem (advorsum) hoc loco dativum regere, cùm clarè & apertè dicatur: advorsum mihi?

Resp. *Fronte meliore longèque verecundiore quam tu hinc queas sophisticè concludere contra Grammaticam.*

Quæst. Egòne sophisticè tecum ago, qui nudis hujus loci verbis insisto?

Solutio.

Resp. *Imò subdolè celas pronomen (te) quod est substantivum huic adjectivo (advorsum) quod hoc loco non est præpositio sed nomen, regítque dativum, mihi, per tritam illam regulam: Nomina diversitatis regunt aliquando dativum, ut huic diversum.*

Quæst. Eget hic locus pleniore atq; etiam planiore adhuc explicatione.

Resp.

Resp. *Sic igitur resolvenda est hæc sententia, idq; ex magnifilius Lambini opinione: puerum alloquitur. Sententia autem hæc est, volo te puer mihi tempori adversum venire ad Philolachem, id est, domum Philolachis, quò nunc commissatum eo. Venire adversum autem mihi à Philolache, ad quem nunc eo, scilicet redeunti, ne redeam incomitatus. Hinc dicuntur pueri advorsitores, qui eunt heris suis adversum, id est, obviam, ne veniant incomitati.* Lambini explicatio. Pueri advorsitores.

Quæst. Est tamen adhuc locus alius in Menæchmis, qui hujusmodi resolutionem admittere nullo modo potest: Tum tacito ante solem occasum; ut venias advorsum mihi. Alia objectio.

Resp. *Si tam obnixè & contumaciter adhuc cõtendis esse in hâc Plauti sententiâ dictionem (adversum) præpositionem (non autem video qua ratione hoc facilè negari possit) dativùmq; admittere: sic tibi respondeo, quod quemadmodum nonnulla adverbia regunt dativum nominum unde deducta sunt: ita etiam quædam præpositiones dativũ admittunt nominum unde deductæ sunt. Hoc tamen responsum doctiorum judicio permitto.* Solutio.

Quæst. Hanc etiam solutionem tu-

am pro meâ parte non reprehendo, Est tibi tamen alius nodus in hâc sententiâ enodandus. Valde enim mira mihi videtur hæc locutio. Ante solem occasum. Video tamen Plautum semel atque iterum ita fuisse locutum, ut fusiùs in indice nostro videre liceat.

Ante solem occasum.

Resp. *Ante solẽ occasum, pro ante solis occasum more veterũ. Est enim in hâc sententiâ oc. asum participiũ rarissimi apud veteres & antiquos usus, sed jam penitùs & prorsus omninò exolevit.*

Quæst. Satis jamdiu, nimiumque fortassis in præpositionis regimine cõmorati sumus. Quare si unam atq; alterã objectiunculam cõtra Interjectionum regimen in mediũ protulero, dabitur locus de carminum generibus, syllabarúmq; quantitate disputaturis.

Resp. *Est quod tibi meritò gratias habent Scholarum alumni, si & hic quoque quædam proferas, quibus contra dolosas nugatorum & cavilatorum captiunculas sese munire & tutari queant.*

Quæst. Hîc quæro inprimis quem casum postulet Interjectio (hem)?

Resp. *Ponũtur non rarò interjectiones absolutè & sine casu, in quarũ numero ponendã esse puto interj. (hẽ). Ne quis exim*

Objectio.

d

de illius in Grãmaticâ noſtrâ regimine.

Quæſt. Hem aſtutias, legimus apud Terentium, Et apud Ciceronem (ſi bene memini) Hem tibi voluptatẽ. Ita etiam apud Plautum & alios ſæpiùs cum accuſativo junctum reperitur. Hem.

Reſp. *Non potuit omnia ſimul præcipere noſtra Grammatica, & fortaſſis brevitati ſtudens, de induſtriâ multa præterijt apud alios quærenda, qui hæc Grammaticalia tractant fuſiùs.* Solutio.

Quæſt. Quin & interjectio (heus) alijs aliquando caſibus (ut reliquas interjectiones prudens omittam, breviſſimus enim eſſe cupio) quàm qui in in Grammaticâ illi tribuuntur ſc. nominativum & accuſativum, de quibus in Lexico ſuo conſule Cooperum. Alia objectio.

Reſp. *Reſpondeo, propoſitũ & inſtitutũ Grãmaticæ noſtræ authori & cõpilatori fuiſſe (quiſquis tandẽ ille fuerit) illos præcipuè caſus interjectionibus tribuere, quos vſitatiùs & frequẽtiùs apud probatos authores habere reperiũtur. Debent tamẽ ſtudioſi juvenes diligẽtiùs etiã obſervare, quos præterea caſus aliquando, licèt rariſſimè in authorũ ſedulà lectione regere videãtur. Sed agamus deinceps de carminum & ſyllabarũ quantitate.* Solutio.

DISPV-

DISPUTATIO DE Carminum ratione, sive de primarum syllabarum quantitate.

QVÆSTIO.

50 *An vera sint omnia, quæ habentur in Grammatica de primarum syllabarum quantitate?*

Præfatiuncula.

Quæst. Audivistis & attentis auribus, æquisque animis, pro solitâ vestrâ mansuetudine & clementiâ (viri ornatissimi) audivistis quæ a sociis & condiscipulis meis charissimis, qui priùs in ha c arenam disputaturi ascenderunt, satis acriter & animosè sunt prolata, tam ad propugnanda, quàm oppugnanda Grammaticæ nostræ Lilianæ, in multis propositis quæstionibus & argumentis, præcepta. Restat ut eâdem facilitate & patientiâ me jam penè ultimum & extremum, tum ordine & loco, tum etiam ætate, staturâ, ingenio & viribus minimum

nimum & pusillum, de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate disputantem pro solitâ scholæ nostræ consuetudine, benignè audire dignemini. Atque hâc spe solâ fretus, hoc onus humeris meis impar in me hoc tempore suscepi, quod si minus dextrè fortasse sustinuero, non hoc certe voluntatis, sed facultatis defectui & inopiæ imputabitis, unde etiam spem veniæ majorem à vobis facilè impetrandæ animo meo concepi. Sed omissis verborum ambagibus, me jam monet tempus, ut te (condiscipule charissime, vel potiùs quàm diù inter nos concertaturi & digladiaturi sumus, adversarie acerrime) tandem adoriar & aggrediar, à quo perquam libenter scisciari velim, quàm sis paratus ad Grammaticæ veritatem de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate tutandam & defendendam?

Resp. *Sunt illa omnia certissima & firmissima quæ de hisce docet Grammatica.*

Quæst. Quæro igitur ex quot pedibus constet carmen Phaleucium, sive Phalecium? Carmen Phaleucium.

Resp, *Est hoc extra oleas vagari,*

hoc

hoc est, te non continere intra limites & terminos propositæ quæstionis, ubi præcipuè est agendum non de carmine Phaleucio, sed de primis dictionum syllabis.

Quæst. Tu tandem, si ad hanc quæstionem mihi respondere dignaberis, videbis facilè me non vagari, sed quod agendum est, agere, hoc est, de veritate regularum Grammaticalium in quantitate primarum syllabarum disputare.

Resp. *Constat carmen Phaleucium ex quinque pedibus, Spondæo, dactylo, & tribus demùm trochæis.*

Quæst. Cujusmodi igitur est hoc carmen Catullianum? Vno in lectulo erudituli ambo?

Resp. *Est carmen Phaleucium, cujus frequens est usus apud eundē Catullum.*

Objectio. *Quæst.* Si hoc concedis, concedas itidem oportet Catullum brevem in hoc carmine fecisse positionem in dictione (lectulo). Peccat itaque contra primam regulam de primarum syllabarum quantitate. Omnis namque positio debet semper esse naturâ longa, sine ulla prorsùs exceptione.

Solutio. Resp. *Magnâ utitur Catullus multis*

in

in locis licentiâ, si quis inter poëtas alius abſit tamen vt erret tam turpiter.

Quæſt. Vel non erit ſecundus pes dactylicus in hoc carmine; vel neceſſe eſt hîc brevem fieri poſitionem. Inſtantia.

Reſp. *Neutrum eſt neceſſe. Nam & pes ſecundus poteſt hîc eſſe dactylicus, & tamen nulla hîc erit brevis poſitio.*

Quæſt. Si ita menſures ut in primo Spondæo omittas eliſionem hoc modo: Vno in lectulo, quomodo non erit (le) in lectulo poſiturâ brevis?

Reſp. *Non ita menſuro, ſed potiùs ſic: Vn'in lectulo eruditulambo.* Solutio.

Quæſt. Obſtinatè & protervè hoc facis, ne ſi meo modo ſcanderes, inevitabiliter in brevem poſitionem impingeres. Præſtaret autem ita ſcandere. Nam tuo more ſcandendo duo errata committis, quorum unumquodq; non levius erit, quàm ſi brevem poſitionem faceres: vel ſaltem utrunq; conjunctum æquivalebit brevi poſitioni. Inſtantia.

Reſp. *Quæ ſunt illa duo errata tam gravia & enormia, ſi tibi ſeltẽ credatur?*

Quæſt. Primò non elidis (o) in lectulo ante ſequentem vocalem (e) in eruditili. Deinde illud ipſum (o) corripis, cùm ſit ablativi caſus, ac

proinde

proinde semper longum natura.

Solutio. Resp. *Ad primùm quod attinet, sic habeto. Solent Poetæ sæpiusculè Synalæphen inter mensurandum omittere, idque (ut a præceptore audivi) ad morem Græcorum faciunt. Ad secundum etiam sic affirmo, vocalem nempè sic reservatam sine elisione, si sit longa naturâ (qualis esse deberet (lo) in lectulo in hoc carmine) aliquando retinere nativam suam quantitatem: aliquando verò (ut in hoc loco) corripi ante vocalem in dictione sequente, acsi prima esset vocalis ante vocalem in eâdem dictione, quæ regulariter brevis esse debeat.*

Synalæphe sæpiùs prætermissa.

Quantitas vocalis non elisæ apud poëtas

Quæst. Sunt hæc verissima, quæ affirmâsti omnia. Solet tamen aliter ad hoc carmen responderi.

Trochæus pro dactylo. Resp. *Si tibi minùs satisfaciat prior mea solutio: dico in secundo loco poni in hoc Phaleucio Trochæum pro Dactylo, quod est apud hunc poëtam usitatissimum. Tu (si placet) vel utere aliâ objectione: vel da locum alteri, qui hoc idem præstare velit.*

Quæst. Non placet ulteriùs tecum hoc ipso loco & tempore disputare.

DIS-

DISPUTATIO SECVNda. De quantitate vocalis ante vocalem.

QVÆSTIO.

An brevis sit vocalis ante vocalem in eâdem dictione. 51

Præfatiuncula.

QVæst. Si mihi esset integrum (viri ornatissimi) quod mihi hoc tempore incumbit onus disputandi ab humeris meis rejicere & deponere, ego quidem illud facerem libentissimè; cum mihi probè sim conscius, quàm sim ad hoc præstandum impar & invalidus ob rei literariæ imperitiam & inscitiam. Est tamen audendum, & virium mearum faciendum periculum hodierno die, in hâc tractandâ quæstione de vocalis ante vocalem quantitate. Experiar igitur & quid ego possim oppugnando, & quid tu præstare potes propugnando in hoc eodem argumento. Doce igitur quanta sit vocalis ante vocalem in eâdem dictione.

Resp.

Resp. *Vocalis ante vocalem in eâdem dictione ubique brevis est, qua non est. aliâ ferè regula magis generalis.*

Quæst. Cur addis hanc clausulam (in eâdem dictione)? cum etiam in diversis dictionibus reperiantur apud Poëtas vocales ante vocales correptæ.

Resp. *Hoc non fit ita frequenter, sed rarò admodum. Quia vocalis ante vocalem in diversis dictionibus, vel eliditur: vel si non elidatur, si sit naturâ producta (quod sæpè fit in quibusdam vocalibus finalibus in casibus obliquis) tum fit hujusmodi vocalis communis, hoc est, aliquando brevis, aliquando verò longa, idq; (vt audivi) ad imitationem Græcorum.*

Objectio. *Quæst.* Est hoc quidem probè à te observatum. Sed ut redeam ad id, quod propriùs ad institutum meum in hâc objectione facit, responde tandem quanta sit (*I*) in (Iuno), & (*u*) in (vanus), & ita in multis alijs similibus?

Resp. (I) *in (Iuno) est longa, quemadmodum &* (u) *etiam in dictione* (*vanus*), *quod de alijs similibus dictum esto!*

Quæst. Non est ergo semper vocalis ante vocalem brevis, ac proinde falsa erit hęc regula.

Resp.

Resp. *Non est ita omninò necesse.* Solutio.
Non sunt enim (i) & (u) *in his & similibus dictionibus vocales, sed consonãtes.*

Quæst. Non sunt igitur quinq; sed tres tantummodò vocales, si ex illarum numero demas (i) & (u), quod tamen alibi affirmat Grammatica. Instantia.

Resp. *Video mihi rem esse cum callidâ & astuta vulpeculâ, seu potiùs cum versuto & subdolo cavillatore. Respondeo igitur & esse, & non esse* (i) & (u) *vocales, sed diverso respectu.* Solutio.

Quæst. Loquere apertiùs. Non enim intelligo hæc tua ænigmata. Davus namque sum, non Oedipus.

Resp. *Facile hoc evincunt mores tui. Sic autem apertè loquor, esse scilicet* (i) & (u) *vocales, cum præcedentem, vel subsequentem habeant consonantem in eâdem syllabâ: consonantes verò sunt, cum vel sibi, vel alijs vocalibus aut diphthongis in eâdẽ syllabâ præponantur.*

Quæst. Nihil tu quidem jam circuitione usus es. Satis enim apertè distinxisti. Constat tamẽ sæpissimè produci etiam in Latinis vocabulis vocalẽ ante vocalẽ, ut in his exemplis: Aulaï in medio: Dives opũ, dives pictaï vestis, & auri. Furit intus aquaï. & multoties Objectio. Vocalis ante vocalem producta.

toties in similibus aliis apud Lucretium, Ennium, & alios plerosque.

Resp. *Sunt hæc prisca & antiqua, quorum usus jam obsolevit, nec nobis hodiè imitanda.*

Quæst. Quid hoc ad rem, sintne hæc sive vetera, sive recentia? Nam in hisce omnibus, -idque semper etiam, vocalis ante vocalem producitur contrà regulam.

Resp. *Si non placet prior solutio,* Alia solutio. *affirmo* (ai) *in hisce vocabulis esse diphthongum, dividi verò per diæresin, & post divisionem, retinere diphthongi quantitatem, hoc est, manere semper longam.*

Obiectio. *Quæst.* Non sic quidem effugies. Quanta enim est prima syllaba in hisce & similibus vocabulis, Caï, Pompeï, Vulteï?

Solutio. Resp. *Ego puto esse brevem inxta regulam. Nulla enim est exceptio in Grammaticâ nostrâ, cur produceretur.*

Quæst. Imò est semper longa, cuius ego rationem si quam adferre potes, abs te libenter audire velim.

Resp. *Ego nullam tibi possum hujus rationem reddere, cujus nulla omninò fit mentio in nostrâ Grammaticâ.*

Quæst.

Quæst. Quod hîc ergo deficit, ne pudeat aliundè didicisse. Docent enim alij produci primas syllabas, vel penultimas, (si vocativus sit hyperdisſyllabus) in his & similibus, quia nimirum apud veteres duplici (ij) scribebantur, atque ita positione producebantur; quæ scribendi forma licet jam non sit in usu, syllabæ tamen quantitas remansit. Cur producatur vocalis ante vocalem in his dictionibus.

Resp. *Habeo tibi gratias de hâc solutione.*

DISPVTATIO TERtia. De quantitate diphthongorum.

QVÆSTIO.

An omnis diphthongus apud Latinos longa sit? 52

Quæst. Satis ampla & copiosa proponitur disputandi materia in hoc de primarum syllabarum quantitate, argumento, de quo ego tecum verbosiùs contenderem, si vel temporis Præfatiuncula.

ris ratio, vel hujuscê l ci consuetudo hoc ipsum pateretur. Sed quia hoc fieri non permittit nec tẽpus, nec locus, orationis meæ vela contrabã, tecúmq; brevius de hisce rebus disseram.

Resp. *Quo succinctius & strictius in hâc quæstione egeris, ego etam in respondendo ero brevior, ne nimiâ prolixitate gravissimos hosce viros, reliquosq; Auditores humanissimos offendam.*

Quæst. Dic itaque quæ sit quantitas diphthongorum, ut nihil omninò dicam de illarum vel compositionis ratione ex vocalibus, vel etiam numero & multitudine.

Resp. *De Latinis verò, an Græcis diphthongis interrogas? Nosti enim longè diversam harum rationem esse.*

Quæst. Ego de Latinarum diphthongorum quantitate interrogo, utpote qui Græcarum literarum adhuc valdè sum rudis & ignarus.

Resp. *De Latinis, paucis tibi satisfaciam. Est enim satis nota regula: Omnis diphthongus apud Latinos longa est.*

Objectio. *Quæst.* Sudibúsque præustis loquitur alicubi Virgilius ubi manifestè corripit (præ) in dictione præustus.

Solutio. Resp. *Tu nimium properas. Volu-*

& ego hanc exceptionem addidisse, quemadmodum etiam expresse in Grammaticâ habetur, esse nempè omnem diphthongum longam apud Latinos, nisi sequente vocali, ut preire.

Quæst. Reperio tamen diphthongum in carmine Latino brevem, sequente eandem non consonâ, sed vocali. Est autem carmen hujusmodi: Verboſâ gaudet Venus loquelâ. Instantia.

Resp. *Quis est author? Si enim non sit ex probatissimorum genere, parùm me movebit illius authoritas.*

Quæst. Author est omni exceptione major, Catullus scilicet, estque carminis genus Phaleucium.

Resp. *De carminis genere nihil opus est ut me admoneres. Probè enim èst mihi cognita ejusdem ratio & natura.*

Quæst. Si ita tibi sit familiare hoc carminis genus, nôsti secundi pedis syllabam secundam debere semper esse brevem.

Resp. *Novi. Recipit enim carmen Phaleucium in secundo loco pedem dactylicum; cujus duæ posteriores syllabæ debent esse breves.*

Quæst. Si hoc noviſti, agnoscas etiam oportet syllabam (gau) in verbo gaudet

det esse brevem in hoc carmine contra regulam. Est enim diphthongus, quam non sequitur vocalis, sed consonans (*d*).

Solutio. Resp. *Usitatissimum est in hoc carminis genere, ut pro pede dactylico substituatur pes alius alterius generis.*

Quæst. Si ita sit hoc frequens, cur nulla fit hujus rei mentio in Grammaticâ nostrâ?

Resp. *Quia non loquitur Grammatica de eo, quod aliquando & rarò, idq; licentiâ fit poëticâ, sed de eo quod fit communiter & regulariter.*

Quæst. Hoc verè respondisti: Sed ego hoc loco nullam admitto pedum sive mutationem, sive substitutionem.

Alia solutio. Diæresis. Resp. *Dico igitur hîc esse figuram Scansionis Diæresin, ita ut resolvatur (au) diphthongus in duas vocales (a-u) & ex dissyllabo (gaudet) fiat in mensurando trissyllabum gă-ŭ-dĕt. Hoc autem debemus nos pueri potiùs observare, quàm imitari.*

DISPV-

DISPUTATIO QVARTA de ratione cognoscendi *primarum syllabarum* quantitatem.

QVÆSTIO.

An possit primarum syllabarum quantitas octo modis cognosci? 53

Quæst. Quod alii in hâc de primarum syllabarum quantitate, disputatione arctius & strictiùs fecere (viri ornatissimi) ita ut sibi quisque quasi certum & peculiarem disputandi campum selegerit, dabitis mihi profectò veniam, si ego paulò liberiùs prosecutus fuero, quo tandem aliquando discussis tenebris, dubitationúmque quasi involucris, explicata veritas appareat multò quàm ante dilucidior in octo hisce primarum syllabarum, cognoscendarum modis. Hoc itaque velim mihi ante omnia expedias, num possit omnium primarum syllabarum Præfatiuncula.

barum quantitas octo modis cognoſci.

Reſp. *Poteſt profectò primarum ſyllabarum quantitas vnâ aliquâ, vel pluribus fortaſſe horum modorum rationibus cognoſci. Non quòd vniuſcuiuſque dictionis prima ſyllaba quantitas omnibus hiſce modis cognoſci poſſit. Ita verò hanc regulam interpretor, ut tibi & omnibus tui ſimilibus Sophiſtis & cavillatoribus omnis præſcindatur calumniandi & nugandi anſa & occaſio, in ipſo diſputationis limine.*

Obiectio. *Quæſt.* Ego ago candidè & apertè, ac proinde velim ut tu mihi hoc candide & apertè expedias, utro horum octo modorum ſcire poſſim, quanta ſit prima ſyllaba in hâc dictione (fluvius)?

Fluvius.

Reſp. *Brevis eſt, id quod pluribus allatis exemplis, ſi ita eſſet neceſſe, probari poſſet.*

Quæſt. Ego tamen ex Virgilio oſtendam primam hujus dictionis ſyllabam eſſe longam. Orditur enim ille in Georgicorum (ni fallor) libro primo carmē ab hâc dictione: hoc modo: Fluviorum rex Eridanus, & quæ ſequuntur. Eſt enim hoc carmen notiſſimum.

Fluviorum rex Eridanus. Campóſque per omnes.

Reſp. *Quid ſi reſpondeam, fieri eliſ-*

nem vocalium (i) & (o) in mensuratione hujus carminis, hoc modo: Fluvorum rex Eridanus, & ita deinceps.

Quæst. Parùm tu quidem hâc ratione juvaberis. Erit namque (flu) in fluviorum nihilominùs longa. Est enim pes Spondæus, qui constat ex duabus longis syllabis.

Resp. *Imò ego contendo pedem esse Iambicum, cujus prima syllaba est brevis, secunda verò longa.*

Quæst. Estne secunda syllaba in dictione (fluviorum) longa, cùm præcedat aliam vocalem (o) in eâdem dictione?

Resp. *Ego loquor de secundâ syllabâ juxta meam hujus carminis scandendi rationem per Synalæphem, ubi elisa (i) secundâ syllabâ, erit (vo) ut fluvorum non fluvierum.*

Quæst. Vbi tu unquam apud probatum aliquem authorem legisti hujusmodi elisionem in hoc vocabulo? Vt non dicam te non posse ostendere pedem Iambum unquam poni in carmine Heroico pro pede Spondæo.

Resp. *Est tamen frequens apud poëtas pedũ transmutatio, vel (si mavis) substitutio,*

Pedis pro pede positio, frequens in carmine.

stitutio, ut pes unus pro altero subinde ponatur, sive substituatur.

Quæst. Concedo hoc quidem in aliis carminum generibus, quod non facilè admiserim in carmine Hexametro.

Vera solutio. Resp. *Erit igitur pes Anapæstus. Dactylus enim vt scis, non patitur syllabarum quantitatem.*

Quæst. Hoc si esset usitatum, facilius admitti & tolerari posset, quod ob rei raritatẽ mihi videtur valdè esse durũ.

Resp. *Imò eo censendum est tolerabilius, quo rarius, juxta tritũ illud: Atque opere in magno fas est obrepere somnum.*

Quæst. In hâc tuâ responsione facilius acquiesco, quia mihi videtur quodam in loco Horatius, Anapæsto etiam in carmine Heroico fuisse usus pro Spondęo vel dactylo (qui huic carminis generi sunt peculiares) ubi sic scriptum reperio: Vehemens & liquidus puróque similimus amni.

Resp. *Sed quid si in illo carmine Virgiliano dicam pro (fluviorum) mensurãdum esse (fluxorum), elisa (u) præcedente, factáq; ex quadrisyllabâ dictione fluviorum, trisyllaba fluxorum, producta prima syllaba (flu) per positionem, quia (i) inter*

inter duas vocales (u & o) in dictione (flujorum), est duplex consonans?

Quæst. Est hæc scandendi ratio valdè (ut mihi videtur) absona, nimisque longè petita, nullóque (quod memini) simili mensurandi exemplo unquam ex aliquo probato authore confirmanda Ego itaq; illorum calculo potiùs subscribo, qui hoc carmen & similia dicunt acephalon, in quo ponatur Anapæstus pes pro dactylo, vel Spondæo, sicut est ante à me dictum. Carmen acephalon.

Resp. *Ego etiam nolo acriùs cum quoquam de hâc re litigare: Sed liberum cuique relinquam suum judicium.*

Quæst. Sed cum jam incidimus in mentionem transmutationis sive substitutionis pedum (si ita loqui liceat) in carmine, quid ais ad hoc carmen Virgilianum ex Ecloga tertia: Tytere pascentes à flumine rejice capellas.

Resp. *Est hic in quinto loco pes Proceleusmaticus, constans ex quatuor brevibus syllabis, quo pede utitur hic author aliàs sæpiusculè. Solet autẽ mensurari hoc carmen per rejectionem alterius (i) in verbo reiice, ita ut ex dictione trissyllabâ fiat scandẽdo dissyllaba, hoc modo: Tytere pascẽtes â flumine rejice capellas.* Pes proceleusmaticus. Quære plura exempla in indice.

Est enim præpositio (re) in compositione brevis.

Objectio. *Quæst.* Videtur tamen in hoc verbo producenda positione, quia tradunt (i) esse duplicem consonantem, cum ponatur inter duas vocales.

Solutio. Resp. *Hoc tamen est tenendum, non valere hanc regulam in compositis, ut bijugus, quadrijugus, & reliquis hujsmodi, ut neque in hoc verbo rejicio.*

Quæst. Hoc itaque dicis, esse (re) semper correptum in compositione.

Resp. *Sic dico, nec te puto posse alicubi contrarium ostendere.*

Objectio. *Quæst.* An non legisti (re) in refero aliquoties productam?

Solutio. Resp. *Fieri hoc fortasse potest aliquando per Epenthesin, ut si carminis gratiâ scribatur (reffero), pro (refero). Sic namq; fieri solet & in aliis vocibus nonnunquam: ut relligio, relliquiæ, & in similibus.*

Instantia. *Quæst.* Imò non fit hoc solùm in geminatione literæ (f) per Epenthesin, sed & aliâs sæpe in dictione refero, cum per unicam (f) scribatur tantummodò, quod passim occurrit in lectione poëtarum probatissimorum, licèt

licèt mihi jam non veniat in mentem tale aliquod exemplum.

Resp. *Venit mihi tamen in mentem quid hic respondeam, idque ut opinor, commodè ad satisfaciendum huic objectioni, in hunc modum. Verbum refero quoties capitur pro loquor sive dico, corripit primam syllabam, ut a præpositione re compositum. Cum autem capitur pro interest, quod & sæpè etiam evenit, tunc producit syllabam re, ut a nomine substantivo res, non autem a præpositione re deductum, derivatum, seu compositum. Sed hic finis esto disputandi de primarum syllabarum cognoscendarum ratione. Ultimus jam locus dabitur de ultimarum syllabarum quantitate disputaturis, ut ita tandem finis huic labori imponatur.*

Solutio.

Refero pro dico.

Refero pro interest.

Tradunt alii fuisse (re) commune apud veteres.

DISPUTATIONES DE Regulis ultimarum syllabarum.

Quæstio prima.

54 *An vera sit prima regula de quantitate ultimarum syllabarum? hoc est, An a finita producantur?*

Præfiuncula. *Quæst.* Cum reliquos commilitones nostros & condiscipulos charissimos, qui hactenùs disputârunt, omnes (Auditores optimi) magno cum silentio, majoréque tum aurium, cum animorum attentione audiveritis, si nos itidem, quibus postremæ disputandi partes demandatæ sunt eâdem patientiâ & favore digladiantes, & de ultimarum syllabarum quantitate concertantes benignè toleretis, erit quod & meritò gaudeamus, & ut plurimum vobis omnibus nos esse devinctos fateamur. Sed ne videamur de vestrâ erga nos benevolentiâ dubitare, dum nimis scrupulosè & anxiè eandem nobis.

nobis conciliare laboremus, omisso longiore verborum ambitu, quæstionẽ propositam paucis aggrediemur. Vbi primùm a te peto (docte suavissime) quoniam omnis nostra jam deinceps disputatio de ultimarum syllabarum quantitate futura sit, cur in omnibus de ultimarũ syllabarum quantitate traditis regulis, nulla fit omninò mentio de dictionibus quæ in diphthongum terminantur?

Resp. *Non erat hoc necesse, quia cum ageretur de primarum syllabarum quantitate, dictum est, omnem diphthongum apud Latinos longam esse.*

Quæst. Non est hæc satis idonea ratio, cur hîc non fieret diphthongorum finalium quantitatis mentio, nisi forte dicas eandem esse quantitatem primarum & ultimarum syllabarum. Non enim puto te negaturum omnem diphthongum finalem semper debere esse longam.

Resp. *Omnis diphthongus finalis est semper naturâ longa.* Objectio.

Quæst. Multis ego exemplis hoc falsum esse possum ostendere, contentus tamen ero hoc unico Virgilii carmine: Insulę Ionio in magno quas dira

Celæno: ubi (læ) in dictione insulæ corripitur, tametsi desinat in diphthongo.

Resp. *Non corripitur, sed eliditur per Synalœphen Sic enim mensuro: Insul' Ioni'in magno, quas dira Celæno.*

Inſtantia. *Quæst.* Dum vitant stulti vitia in contraria currunt. Incidis enim in Scyllam, dum vis vitare Charibdim. Quanta enim est (su) syllaba in hâc dictione insulæ?

Resp. *Scio secundã syllabam in hâc dictione esse plarumq; brevem. Sed quid si dixero hoc loco produci per Ectasin?*

Quæst. Hoc dices, quod & à veritate abhorret, & contrarium sit doctissimorum omnium sententiis.

Resp. *Est igitur Synalœpha prætermissa & more Græcorũ corripitur diphthõgus ante vocalẽ sequentẽ, juxta regulã: Omnis diphthongus apud Latinos longa est, nisi sequente vocali, ut præire.*

Inſtantia. *Quæst.* Traditur illa regula de primis, & non de ultimis syllabis.

Soluitur. Resp. *Respondeo tamen ut prius: nempè solere Græcos poëtas Synalœpham quàm sapissimè prætermittere, & tunc vocalem vel diphthongum præcedentem, & regulariter elisãdam facere communem;*

um, hoc est, aliquando brevem, aliquando verò longam pro arbitrio. Atque hunc morem nonnunquam, licèt rariùs, sequuntur poëtæ Latini, ut Virgilius hoc loco & nonnullis aliis.

Quæst. Bene respondisti. Venio itaq; nunc demum ad primam quæstionem, ubi quæro quanta sint *a* finita?

Resp. *Non possum melius respondere, quàm ipsis regulæ verbis. A finita producuntur.*

Quæst. Excipis, opinor, per illam regulam excipienda.

Resp. *Quid ni? Non opus erat te hoc interrogare, utpote per sese satis manifestum.*

Quæst. Græcorum ergo vocativi singulares in *a* a nominativis primæ declinationis in *as*, cujus sunt quantitatis? Objectio.

Resp. *Omnes vocativi primæ declinationis Græcorum in a longi sunt.*

Quæst. Hyla itaque a nominativo Hylas, quanta erit? Hyla.

Resp. *Longa. Sic enim exigit ipsius regulæ veritas.*

Quæst. Virgilius tamen eandem corripit in hoc carmine: Clamassent ut litus Hyla, Hyla omne sonaret. Eclog. 6.

Resp.

Resp. *Nonne vides in priore (Hylà), produci (la), juxta regulam.*

Instantia. *Quæst.* Nonne vides in posteriore (Hyla), corripi (la) contra regulam? Omittitur enim Synalœpha in utroque (Hyla), tam priore, quam posteriore.

Resp. *Producitur itaque, & corripitur (la) & proinde erit communis.*

Quæst. Non hoc sequitur. Nam quod priore loco producatur, affirmo hoc fieri juxta regulam: quod verò posteriore loco corripiatur, illud contra regulam evenire contendo.

Vera solutio. Resp. *Dicam quid mihi videatur tam de Synalœphâ prætermissâ, quàm de productione & correptione vnius, & ejusdem vocalis in utroque loco. Contendunt eruditi notam aspirationis* H *aliquando naturam & rationem habere consonantis, ut in posteriore (Hyla) in hoc carmine, ac proinde omitti Synalœpham in priore (Hyla), producique vltimam (la) secundùm regulam. In posteriore verò (Hyla) est etiam elisio prætermissa, sed licentia poëtis concessa, & juxta eandem libertatem corripitur (la) in posteriore (Hyla) acsi esset vocalis ante vocalem in eâdem dictione, quæ-*

Licera H aliquando consonans.

Elisio prætermissa.

regulariter

gulariter corripi debeat. Atq; hujus posterioris licentiæ aliud est omninò simile exemplum in tertiâ Eclogâ, apud eundem poëtam, ubi sic scribit: Et longum formose vale, vale, inquit Iola.

DISPVTATIO SECUNDA De quantitate *vocabulorum in* ô finitorum.

Quæstio secunda.

An communes sint omnes dictiones in ô, quibusdam exceptis? 55

Quæst. Nec temporis ratio, nec loci hujus consuetudo (viri gravissimi) patitur, ut ego multa in hâc quæstione proponam. A vobis igitur quàm possum, peto humiliter, ut brevitati meæ clementer ignoscatis. Mallem enim brevitatis, quàm prolixitatis apud vos culpam deprecari. In hâc itaq; de ultimarum syllabarum quantitate, tractatione, velim ut mihi respondeas, quantæ sint dictiones in (o) finitæ? Præfatiuncula.

Resp.

Resp. (*O*) *finita communia sunt. Excipiuntur tamen quædam in* (o), *quæ semper producuntur.*

Quæst. Inter illas exceptiones habetur & hæc, videlicet, do, sto, & similia monosyllaba in (*o*) esse longa. Quæro igitur quanta sit (*o*) adverbium vocandi?

Resp. *Adverbium vocandi* (o) *producitur.*

Objectio. O, correptum. *Quæst.* Ego tamen ex Virgilio ostendam ubi corripiatur. Hoc enim ejus est carmen in secundo (ni fallor) Bucolicorum: Te Corydon, ô Alexi: trahit sua quemq; voluptas. Hoc carmen, si rectè mensures, necesse est, ut corripias (*o*) contra regulam.

Solutio. Resp. *Non est omninò necesse, ut ita fiat, præsertim si elidatur* (o) *ante* (a) *in Alexi per Synalœpham.*

Instantia. *Quæst.* Sed fieri non potest hujusmodi elisio, tum quòd generalissima sit hæc regula (quod te non latet) heu, & ô nunquam intercipiuntur: tum quod, si elideretur, (*a*) in Alexi produceretur, quod naturâ corripitur.

Solutio. Resp. *In tempore revocâsti mihi in memoriâ hanc regulam, quæ aptissimâ præ-*

bet:

bet tuæ objectioni responsionem. Nam si fiat nulla hoc loco elisio: propter omissam elisionem corripitur (o). Nàm vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus ubique brevis est.

Quæst. In diversis quæso dictionibus, an verò potiùs in eâdem? Instantia.

Resp. *In eâdem dictione semper, regulariter: in diversis verò variùs, sed tamen aliquando.* Solutio.

Quæst. Nullius est momenti hæc ratio: debere nempè (o) hoc loco corripi ob Synalœpham prætermissam. Hoc enim pacto esset semper corripiendum ante vocalem, quia nunquam potest per Synalœpham elidi Sed constat ex infinitis locis tam Virgilii, quàm aliorum poëtarum, ô, sequente vocali in initio alterius dictionis semper produci. Quærenda itaque est alia ratio, quâ melius huic objectioni satisfacias: vel ut saltem concedas mihi hujus certaminis palmam. Instantia. O, semper producitur.

Resp. *Bona verba quæso. Nititur profectò hæc ratio, ut ut tuo palato minùs arrideat, authoritate magnorum Grammaticorum, Servii videlicet, & Probi.* Servius. Probus.

Quæst. Pace tamen tantorum virorum, firmior & verior videtur aliorum

sente-

sententia, qui multis allatis exemplis probant *o* ante vocalem in aliis dictionibus produci. Sic aliâs apud Virgilium: ô ubi cãpi. Apud Ovidiũ in Epistolis: ô utinam tunc cum, &c. Et libro secundo Metamorph. ô ego quantum egi, &c. Propertius item: Egerat à stabulis ô Erythea tuis.

Virgilius. Ovidius. Propertius.

Resp. *Tametsi ego is non sim, qui Servii, & Probi authoritatem facilè rejiciam: quia tamen tam multis exemplis ex tam claris authoribus deprõptis, contrarium huic, quod illi docent, ostendis, ego etiã illorũ authoritate non nitar, sed aliter respondeo, nempe o in hoc Virgilii carmine corripi more Græcorum.*

Alia solutio.

Quæst. Quem habent illi tandem morẽ in vocabulis naturâ longis, tam audactèr & licentiosè corripiendis?

Resp. *Magna est Latinorum Poëtarum nostrorum licentia, Græcorum tamẽ longè major, ut ex præceptoribus meis audivi. Hi enim vocales longas, ante alias vocales faciunt communes, hoc est, aliquando longas, aliquando breves.*

Licentia poëtarum, præsertim Græcorum.

Quæst. Ego Græcus non sum: memini tamen me hoc aliquãdo à doctis audire, quorum judicio libens subscribo.

DIS-

DISPVTATIO ALtera De dictionibus in *a* finitis.

Quæstio tertia.

An nominativi, accusativi, & vocativi in a breves sint? 56

Præfatiuncula.

QVæst. Ne cui vestrum sit mirum (Auditores humanissimi) cur ego post agitatam de vocum in *a* finitarum quantitate quæstionem, idem argumẽtum tractandum denuò in me suscipiam. Nam & alia est omninò quæstio, & aliâ prorsùs ratione tractanda. Non enim jam agetur de vocativi terminatione à nominativis primæ declinationis in *as*, quæ longa esse solet, sed de quantitate nominativorum, accusativorum & vocativorum in *a* quos docet Grammatica semper debere esse breves. Num tu igitur putas hanc quoq; regulam semper esse veram?

Resp. *Ostende tu, si potes, ubi fallat hac regula.*

Quæst.

Quæst. Virgilius omnium Latinorum poëtarum facilè princeps produxit (*a*) in (tela) contra hujus regulæ veritatem in hoc carmine: Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.

Solutio. Resp. (*La*), *in* (*tela*), *in hoc carmine producitur per cæsuram.*

Instantia. *Quæst.* Quid est Cæsura? Nonne est extensio syllabæ naturâ correptæ post pedem absolutum?

Resp. *Quis sanæ mentis negare tibi hoc unquam velit?*

Quæst. Sed hîc non extenditur syllaba in fine dictionis post pedem absolutum, sed in ipso pede absoluto. Non potes igitur excusare Virgilii eratum per cæsuram.

Vera solutio. Resp. *Aliter itaque respondeo, & dico* (a) *in* (*tela*) *produci positione, quia præcedit dictionem à duabus consonantibus inchoantem, de quo positionis genere habetur regula in Grammaticâ.*

Instantia. *Quæst.* Hoc fieri non potest, quia præcedens dictio desinit in vocali, cùm desinere deberet in consonante.

Resp. *Docet tamen regula Grammaticalis, aliquando, sed rariùs, vocalē brevē ante duas consonantes in principio dictionis sequētes produci, ad imitationē Gra-*

Græcorum, apud quos hoc longè frequentiùs est & usitatiùs,

Quæst. Profer in medium unum atque alterum hujus positionis exemplum, quo res tota fiat planior & dilucidior in juniorum gratiam.

Resp. *Hoc non gravatim faciam. Tale namque est in primis hoc exemplũ, nuper allatum, in quo (la) in (tela) producitur positione ante dictionem (secundite), à duabus consonantibus (s & c) incipientem. Huic adde hæc similia ex eodem Virgilio: Lappæq́, tribuliq́, interque nitentia culta. Ibidem: Tribulaque, trabeæque & iniquo põdere rastri. Atq́, iterum in eodem libro: Æstusq́, pluviasque & agentes frigora ventos. Plura exempla si quis velit, legat indicem in calce hujus libelli appensum.* Ex primo libro Georgicorum.

Quæst. Jam quia de productione vocalis per positionem facta est mentio, libet pauliſper digredi, paucáque objicere ad hanc ipsam spectantia, scitu non injucunda, si tibi non fuerit molestum ad eadem respondere.

Resp. *Nihil ego faciam libentiùs & promptiùs, dummodò possim hoc eodem labore & operâ rem gratam facere studiosis adolescentulis.*

Quæst.

Quæst. Hoc tamen priùs respondè, num scilicet liceat nobis hoc pacto vocales breves in carminibus faciendis producere?

Resp. *Sunc hæc concedenda summis poëtis, Græcos, apud quos hoc est frequentissimum, in hâc re imitantibus, sed non sunt hæc nobis pueris sequenda, sed notanda potiùs. Iam verò perge, quo cœpisti.*

Quæst. Quid statuendum esse censes de illâ regulâ, quæ traditur de vocali brevi ante mutam sequente liquidâ.

Resp. *Hujusmodi vocalem fieri hac ratione communem, hoc est, aliquando longam, aliquando verò brevem.*

Quæst. Sed quot sunt consonantes liquidæ?

Resp. *Sunt quatuor:* L. m, n, r.

Quæst. Faciuntne hæ quatuor liquidę vocalem brevem præcedentem cum mutâ, indifferenter communem?

Nota. Martialis. Delectat Marium, si pernicioſus ichneumon.

Resp. L & r, *cum mutâ præcedente, sæpissimè faciunt vocalem brevẽ immediatè antecedentẽ, cõmunem* M *verò, &* n, *rarissimè, idq; vel in Græcis dictionibus, ut Cygnus, Termessa, Progne & similibus, vel ad imitationem Græcorum.*

Quæst. Relicta itaque rariore hâc lique-

liquefactione (si ita loqui liceat) veniamus ad illam, quam frequentiorem esse affirmâsti, ubi *l* & *r*, cum mutâ præcedentem, efficiunt vocalem brevem antecedentem, communem: Putasne hanc regulam adeò esse generalem, ut ubicunq; occurrat vocalis brevis ante *l* vel *r*, cum mutâ præcedente, ibi nobis liceat eandem tutò vel corripere vel producere?

Resp. *Sic mea quidem fert sententiâ, cum ita manifestè exprimatur in regulâ nostrâ Grammaticali.*

Quæst. Possum ego tibi voces ferè infinitas proferre, in quibus vocalis brevis ante mutam cum liquidâ *l* vel *r*, nunquam tamen corripiatur.

Resp. *Ostende nobis vel pauca, si potes hujusmodi.*

Quæst. Talia sunt obrodo, obrogo, obrosus, obruo, obrutus, obrepo, obrado, abligo, obligo, obrumpo, abrumpo, & omnia denique composita à prępositionibus (ab), vel (ob), quotiescunque habent liquidam sequentem. Objectio.

Resp. *Hæc sunt composita, ego verò puto illam regulam de simplicibus dictionibus esse intelligendam.* Solutio.

Quæst.

Quæst. Modò tamen affirmabas generalem fuisse hanc regulam. Video te valdè esse instabilem & inconstantem. Sed ego te adjuvabo, præsertim cum nihil hîc tradatur in Grammaticâ nostrâ. Docent itaque revera alii, primò intelligendam esse illã regulam de mutis cùm liquidis (l), vel (r), rarò autem (m), vel (n). Secundò non solùm debere intelligi contendunt de simplicibus dictionibus, sed etiam talibus compositis, quarum mutæ cum liquidis pertineant ad eandem syllabam, cum in compositis ab his præpositionibus (ab) & (ob), pertineant semper ad diversas. Sed est jam tandem hisce rebus supersedendum, ut & alii qui adhuc supersunt, disputare quoque queant.

Observatiunc ula notatu digna.

DIS-

DISPVTATIO QVARTA De quantitate dictionum in (t) finitarum.

Quæstio quarta.

An brevia sint quæ in (t) *desinant?* 57

Quæst. Tacerem ego hoc tempore longè libentiùs quàm loquerer, (virì ornatissimi) si mihi hoc esset liberum & integrum. Sed non finit hoc loci hujus consuetudo, non finit præceptor, non finit denique celeberrimus hic virorum doctissimorum concursus. Non immemor igitur officii, ita dicam, ne & aliis dicendo locum præripiam, hoc est, paucis & breviter in hâc quæstione disputabo de vocabulis in (t) desinentibus, quę brevia sunt semper, si fides sit habenda scilicet huic regulæ, quæ in nostrâ Grammaticâ hâc de re habetur. Præfatiuncula.

Resp. *Cur non haberetur fides huic regulæ, præsertim cum conveniat cum aliorum Grammaticorum regulis de hujus-*

hujusmodi vocabulorum quantitate?

Quæst. Quia authoritas probatissimorum Scriptorum, quę omnibus regulis certior est, huic regulæ quam maximè repugnet, nec te puto affirmaturum hanc regulam tam esse generalem, ut nullam admittat omninò exceptionem.

Resp. *Cum nulla reperiatur in nostrâ Grammaticâ exceptio ab hâc regulâ, videamus quam tu dextrè possis illius authoritatem infringere.*

Objectio. *Quæst.* Imò ego hoc ita mox effectum dabo, ut hâc ipsâ luce manifestiùs appareat, vel te ipso judice. Quanta enim est (t) in his & aliis pene innumeris, amant, docent, legunt, audiunt?

Solutio. Resp. *Hæc producuntur & similia, positione, quia habent aliam consonantem, ipsum (t) præcedentem.*

Exceptio. *Quæst.* Vides igitur necessario adhibendam esse hîc exceptionem hujusmodi, scilicet in (t) desinentia (si positio sinat) brevia esse. Sed sunt & alia excipienda, vel falsa omninò erit hæc regula.

Resp. *Ego non video quam aliam exceptionem admittat hæc regula.*

Quæst.

Quæst. Aperi oculos, ut clarius aliquando videas, & vel ad hoc saltem mihi responde, quanta sit conjunctio (aut)? Objectio.

Resp. *Longa est, quia habet præcedentem diphthongum.* Solutio.

Quæst. Quid hoc ad propositum, cum satis constet desinere in (t)? Est & hîc igitur opus alia exceptione. Sed pergamus. (T) in obit, & abit, pro obiit, vel obivit, abiit, vel abivit, & in similibus, quanta (quæso) est? Objectio.

Resp. *Quid ni esset breve juxta regulam?* Solutio.

Quæst. Imò sane in his & similibus semper est longum, quod vel ex hoc uno Iuvenalis loco satis liquet: Magnus avis obit, & formidatus Othoni. Instantia. Iuvenalis.

Resp. *Fieri hoc potest per cæsuram, per quam syllaba brevis in fine dictionis post pedem absolutum extenditur.* Solutio.

Quæst. Sed quid fiet in his contractionibus præteritorum in (t), in quis cæsura cadere non potest, cum scilicet producatur (t) finalis, quando non sit syllaba post pedem absolutum? Instantia.

Resp. *Hoc fit (quemadmodum docet Despanterius) ratione contractionis, (exempli gratia), cũ dicatur obit pro obivit,* Solutio. Despanterius

huntur duæ posteriores syllabæ in unam, ac proinde (t) in (abit) producitur quia omnis contractio longa est.

Objectio. *Quæst.* Sit ita uti docet Despauterius. Multa tamen exemp'a proferri possunt, ubi (t) extra contractionem producatur.

Solutio. Resp. *Quoties hoc contingit, intelligendum est fieri per cæsuram, meâ quidem sententiâ.*

Quæst. Fateor si modò hoc fiat in syllabâ finali post pedem absolutum. Sed quid fiet si aliàs producitur (t) extra hanc exceptionem?

Resp. *Arbitror te non posse proferre hujusmodi exemplum, vel saltem non plura.*

Objectio. *Quæst.* Vide ergo quid respondeas ad hæc Ennii carmina, ut omittam alia, quæ apud antiquos reperiuntur. Omnis cura viris uter esset induperator. Et iterum: It eques, & plausu cava concutit ungula terram.

Ejusdem est sententiæ Gifanius. Resp. *Martianus (testante Despauterio) dicit in (t) desinentia esse communia: rectiùs tamen alii Grammatici censent esse corripienda.*

Quæst. Sed quid tandem respondes ad Ennii carmina?

Resp.

Resp. *Ennius & alii vetustiores aliquando producebant* (t) *finale. Nobis verò non licet illos hac in re imitari. Sed jam prodeant alii in arenam disputaturi.*

DISPUTATIO QVINTA De quantitate obliquorum in (is).

Quæstio quinta.

An longi sint obliqui plurales in (is). 58

Quæst. Solennes ego hasce & anniversarias Scholæ nostræ disputationes (Auditores humanissimi) de rebus Grammaticalibus, nec possum, nec debeo jure reprehendere. Illud mihi magis lugendum & dolendum esse censeo, quòd cum celebris hæc virorum doctissimorum & ornatissimorum frequentia magnum nescio quid expectare videatur, nos verò per ætatem puerilem, ingeniorúmque tenuitatem, exile quiddam & tenue tantùm præstare possumus. Prompta quidem nobis est voluntas vobis placendi Præfatiuncula.

in hoc exercitii genere, quod si minùs nos efficere sinat facultas, ut possumus (juxta illud Comici) quando ut volumus non licet: Est aliquod prodire tenus, si non datur ultra. Sed ut ad rem redeam, & in propositâ quæstione disputem, non mihi videtur illa regula esse vera, quæ docet obliquos plurales in (is) produci, ut musis, mensis, a mensa, dominis, templis.

Objectio. Resp. *Difficile tibi erit (me judice) hanc exceptionem falsam esse probare.*

Quæst. Quod tibi difficile esse censetur, mihi probatu erit facilimum. Audi itaque attentiùs, quid ego apud Lucretium libro secundo notaverim. Sunt enim hæc ejus in illo libro verba: Est e levibus, atque rotundis adnixa volare. Hujus ego carminis dimensionem abs te libenter audire cupio.

Resp. ēst ē lēuĭbŭs, ātquĕ rŏtūndĭs ădnīxă vŏlārē.

Lucretius. *Quæst.* Siccine quæso? Præterea quod sic mensurando brevem facis positionem, corripiendo (a) in dictione (adnixa), ante (d) & (n), quod erratum est turpissimum, nonne videste imprudenter dare illud, quod ego maxime cupiebam?

Resp.

Resp. *Quid tu tibi dari cupias, ego* Instantia.
sanè non intelligo. Sed ad scansionem quod attinet ego sic mensuravi, uti mensurandum esse judicabam.

Quæst. Si non intelligas quid volebam, cogita tandem paulò diligentiùs, cujus casus sit (rotundis)?

Resp. (*Rotundis*) *in hoc carmine necesse est esse ablativum pluralem.*

Quæst. At hunc ablativum tu modò dum scandebas corripuisti. Manifestè ergo in hanc exceptiunculam est à te peccatum, vel potiùs ab ipso Lucretio, si malis à te in alium hanc culpam derivare.

Resp. *Lucretius in illorum poëtarum numero est censendus, qui magnam sibi ipsis in scribendo libertatem, seu veriùs licentiam permiserunt.*

Quæst. Ego non capio quid velis, dum tu hoc dicas.

Resp. *Hoc volo: non omnia nobis licere, quibus usi sunt poëtæ veteres.*

Quæst. Sed non est hoc respondere. Dic ergo breviter, qua ratione possis hanc exceptionem contra tam apertam Lucretii authoritatem defendere.

Resp. *Dico (is) in (rotundis) esse per Ecclipsin elidendam.*

Quæst. Quid audio? Estne litera (s) elidenda per Eclipsin? Quid est Eclipsis?

Eclipsis.

Resp. *Est quoties (m) cum suâ vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ.*

Quæst. Vides literam (m) debere elidi per Eclipsin, non autem literam (s).

Resp. *Rectè. Eliditur quidem (m) usitatè & ordinariè per Eclipsin: extraordinariè verò & inusitatè, hoc est, rarò eliditur quoq; (s) litera per hanc figurâ, ut in hoc loco apud hunc poëtam: sæpiùs verò apud Ennium & alios vetustiores.*

Litera (s) elidi-tur aliquando per Eclipsin.

Quæst. Non habeo quod jure reprehendam in hâc tuâ responsione, quam video eruditorum hominum authoritate comprobari.

DIS-

DISPVTATIO SEXTA De quantitate vocabulorum in *(os)*.

Quæstio sexta.

An producãtur regulariter voces in (os)? 59

Præfatiuncula.

Quæst. Ne sutor ultra crepidã, trito jactitatum esse proverbio nôstis (viri eruditissimi) quo mihi significari quidem & doceri videtur, ut quam quisq; nôrit artem, in eâdem sese exerceat. Adferimus igitur ad vos Grãmatici Grãmaticalia, de quibus dum nos inter nosmet mutuò decertamus, si vos aures attentas, animósq; benignos attuleritis, & illud præstabitis quod vós decet maximè, nostrísq; votis abundè & cumulatim erit satisfactũ. Tu verò (adversarie) expone clarè quid censendũ esse statuas de hâc quæstione, de qua nobis est hoc tempore disputandum. Omniáne vocábula in (os) finita, paucis quibusdam exceptis, putás tu esse debere longa?

Resp. *Meâ sic est sententiâ, contra quã si quid habes in promptu quod objicias, illud velim ut audacter in mediũ proferas.*

Custos. *Quæst.* Scire abs te libenter velim, an putes dictionem (custos), (custodis,) esse in illorum numero, quæ ab hâc regulâ excipiuntur, hoc est, num sentias (os) in hoc vocabulo (custos), esse longam?

Resp. *Est meritò longa censenda, nec video quâ ratione possit corripi.*

Quæst. Corripuit tamen Buchananus, poëta Scotus, inter recentiores ætatis nostræ poëtas nulli ferè secundus, in hoc carmine quod inter Epigrammata sua (si probè memini) reperitur:

Hunc Ransforte tuo cineri Buchananus honorem
Dat meritum, duro custos in exilio.

Syst. Resp. *Fit hoc vel per figuram Systolen, quæ solet contrahere syllabam suâ naturâ longam, vel vitium erat Typographi, scribentis custos, pro castus, quod ego relinquã judicio & censuræ doctiorũ.*

Quæst. Ego tamen (licet satis sit probabilis hæc tua conjectura) te non ita relinquam. Reperio namque apud Virgilium in Bucolicis (os) in vocabulo

lo (nodos) simili ratione correptum, cujus carmen est hujusmodi:

Necte Amarilli nodos, & Veneri, dic vincula necto.

Resp. *Respondeo corruptè hîc scribi (nodos.), pro (modos).* Solutio.

Quæst. Non est profectò negandum ita scribi in quibusdam impressionibus. Meliora tamen & correctiora (addo etiam) vetustiora exemplaria, in quibus & illud est quod Parisiis edidit Robertus Stephanus, Typographorum doctissimus, in decimo sextò, anno 1549. habent ita scriptum, quemadmodum ego superiùs citavi, quæ lectio verior quoq; videtur, & magis accedere ad mentem & sensum poëtæ in hoc loco.

Resp. *Si tam obstinatè contendas ità esse legendum, deco literam (s) cum vocali sequente esse in hoc carmine elidendam in vocabulo (nodos), quemadmodum & in alio Virgilii loco elidituir juxta doctiorum sententiam in dictione viroi, ubi scribitur: Inter se coiisse viros, & decernere suxis.* Solutio.

Quæst. Tolerari fortassis utcunque possit hæc solutio: mihi tamen magis arridet illa, quæ ab aliis affertur, nempè esse hîc pedem Anapæstum, Alia solutio.

ut sit versus Anapæsticus, trimeter, Hypercatalecticus, quem volunt Veneri esse consecratum.

DISPUTATIONES DE quantitate dictionum in (*us*).

Quæstio septima.

60 *An brevia sint, quæ terminantur in* us?

Præfatiuncula.

Quæst. Nolite (quæso) mirari (Auditores optimi) quòd ego loco & ordine penè infimo, ætate parvus, staturâ minimus, doctrinâ & eruditione nullus, astο jam coram omnibus, pro consuetudine hujus loci, & temporis, deque præceptoris charissimi mandato & imperio, de quantitate vocabulorum in (*us*) terminantium, decertaturus, licet non strenuè, animosè saltem, adversus hunc, quem cernitis ad respondendum viribus & robore instructissimum. Non licet enim, nec possum, onus impositum detrectare, quod, si utcunque pro expectatione vestrâ

vestrâ sustinuero, nihil est, quod mihi poterit gratiùs unquam accidere. Bono igitur (quod aiunt) omine, bonísque avibus succedat, quod est mihi hodierno die præstandum. Hæc hactenùs, rudi quasi Minervâ præfatus, tandem sic aggredior penultimus, in regulâ de quantitate syllabarum ultimarum penultimâ, in (*us*) exeuntium, quam ego multis modis falsam esse probabo.

Resp. *Verbis tu quidem multa satis magnificè tibi de te ipso polliceris, re autẽ ipsâ, parùm strenuè, quod in te suscepisti oneris, uti spero, sustinebis.*

Quæst. Relinquatur hoc omne Auditorum gravissimo & doctissimo judicio. Tu verò interea respondè de quantitate illorum vocabulorum, quæ in (*us*) terminantur.

Resp. *Brevia sunt, si modò non excipiantur, in quorum numero sunt omnes voces quartæ inflexionis in* (us) *præter nominativum & vocativum singulares, cum dativo & ablativo pluralibus.*

Quæst. Si rectè concipio verborum tuorum sensum, hoc dicis: Omnes voces quartæ inflexionis in (*us*) esse longas, præter nominativum & voca-

vocativum singulares, & dativum & ablativum plurales.

Resp. *Rectè sanè percepisti mentem meam.*

Quæst. Sed cur addis dativum & ablativum plurales in (*us*) quartæ inflexionis, cum Grammatica nostra mentionem faciat tolummodò nominativi & vocativi singularis, quos casus docet esse breves?

De dativo & ablativo plurali 4. inflexionis in (bus).

Resp. *Hâc in re est corrigenda & emendanda Grammatica Regia. Constat enim certissimè dativum & ablativum pluralos quartæ inflexionis in* (us) *eque esse breves, ac nominativum & vocativum singulares ejusdem terminationis in eâdem declinatione.*

Objectio. Scor. 2.

Quæst. Tibi ego hîc assentior. Sed ad illud jam revertamur, quod paulò ante dixeras. Ego ex Virgilii authoritate probabo accusativum pluralem quartæ inflexionis in (*us*) esse brevem. Nam sic scribit: Aut ovium fœtus, aut urentes culta capellas.

Resp. *Quid hic quæris, quo possit hujus exceptionis veritas & certitudo convelli?*

Quæst. (Fœtus), hoc loco est accusativus pluralis quartæ inflexionis in (*us*),

(*us*), & mensurando corripitur: ergo non vera est illa exceptio.

Resp. *Cujus contrarium verum est. Manifestè enim producitur* (us) *in* (*fœtus*) *in hoc carmine.*

Quæst. Non potes mensurando producere, quin te des turpiter, & graviùs pecces in alias regulas Grammaticales.

Resp. *Non est hoc omnino necesse. Sic enim scando.*

Aūt ŏuĭūm fōetūs, aūt ŭrēntēs cūl ă căpēllās.

Quæst. Rectè scilicet. Vnde quæso tibi tantum frontis, ut in eodem carmine & producas & corripias unam & eandem dictionem, videlicet conjunctionem (aut) quæ, cum per diphthongum scribatur, necesse est ut semper producatur? Peccas etiam præterea corripendo (*u*) in participio (urentes), quæ semper est naturâ longa. Vitia superioris scansionis.

Resp. *Corripiam igitur* (us) *in* (*fœtus*) *per figuram Systolen, quæ est correptio syllabæ naturâ productæ.*

Quæst. Sic graviùs peccabis corripiendo etiam diphthongum in primâ syllabâ dictionis (fœtus).

Resp. *Quid igitur si dixero, debere esse vocum transpositionem in hoc carmine, hoc modo?* Verior solutio.

Aut

Aut fœtus ovium aut urentes culta capellas.

Quæst. Adjuvabit te in hâc lectione multorum librorum authoritas, ubi profectò nulla est omninò difficultas. Sed cum multa etiam exemplaria eodem modo legant, quo ego superiùs, hoc carmen citavi, expecto tuum in hâc etiam lectione responsum.

Resp. *Sic ergo habeto, quia tibi minùs placet prior responsio: elidi dico literam (s) cum vocali præcedente per Synalœpham.*

Synalœpha.

Quæst. Synalœpha est vocalium aut diphthongorum, non autem consonantium elisio.

Eclipsis.

Resp. *Erravi (fateor), Eclipsin dicere volebam.*

Quæst. Per Eclipsin eliditur (*m*) cum suo vocali, non autem litera (*s*).

Literæ (s & d) aliquando per Eclipsin eliduntur.

Resp. *Elidere tamen solebant veteres literam (s) quoq; sæpissimè, atq; etiam literam (d), quod cum frequenter fiat apud Comœdiarum & Tragœdiarum Scriptores, illius unicum solummodò exemplum memini me legere apud Martialem, quod placuit in calce penè hujus opusculi & disputationum puerilium, sive Grammaticalium in studio-*

sorum

sorum gratiam huc ascribere:

Sardonychas, Smaragdos, Adamantas, Iaspidas uno
Portat in articulo stella, Severe, meus.

(D) in smaragdos elidendum.

Quæst. Fac scansionem plenam & planam hujus carminis in imperitorum usum & intelligentiam, ut nihil hîc vel simplicissimis relinquatur scrupuli.

Resp. *Sic igitur scansionem instituo?*

Sārcŏ ĭchās, Smărăgōs, ădămāntăs, ĭāspĭdăs ūnō.

Corripiuntur etiam hi accusativi in (as) *in Adamantas & Iaspidas, quia sunt accusativi Græci, plurales in* (as), *tertiæ declinationis, pro Adamantes, Iaspides juxta regulam.*

Quæst, Non habet quisquam quod hîc quicquam de ulla difficultate queratur, tam manifesta & perspicua reddidisti & explicâsti omnia, estque hoc Martialis exemplum omni profectò observatione dignissimum.

DISPV-

Hæc disputatio in tertiâ editione addebatur.

DISPVTATIO OCtava & ultima de carminum generibus.

Quæstio octava.

61 *Quot sunt carminum genera apud Latinos, & quæ sint pedes peculiares Carminis Hexametri, sive Heroici.*

Præfatiuncula.

QVæst. Miſellus ego & infœlix homuncio, meæque claſſis ultimus, cui etiam meritò ultimus à præceptore eſt deſignatus diſputandi locus, (noluit enim me eſſe aſymbolum, ſed aliquid etiam inter reliquos in medium adferre) quò me tandem vertam, aut quâ demùm inſiſtam viâ? Sum enim rudis omninò & ignarus, nunquamq; antea in hâc diſputandi arenâ verſatus. Hujus meæ ignorantiæ & infantiæ probè conſcius præceptor humaniſſimus, hâc me præ aliis in hoc concertandi genere magis & ſæpiùs verſatis, libertate donavit, ut quamcunque velim

lim mihi ad disputandum delibem quæstionem, ne argumentorum fortassis penuriâ laborans, in ipso decertandi cursu medio deficerem, & turpiter terga darem. Cùm ergo alii circa syllabarum quantitatem strenuè pugnaverunt, ego hîc pauca objiciam de Carminum generibus, præcipuè verò de pedibus carmini Heroico sive Hexametro peculiaribus. Quæro igitur quot carminum genera apud Latinos esse censeas, & qui pedes Carmini Heroico sunt maximè proprii?

Resp. *Quæstio sanè multiplex & penè infinita, & ad quã quid aptè respõdeam ferè nescio. Dico tamen multa & vãria esse apud Latinos carminum genera, & plura etiam quotidiè addi posse, pro diversâ & multiplice pedum inter sese connexione sive commistione.*

Quæst. Ego loquor non de omnibus, sed de præcipuis & usitatioribus Carminum generibus.

Resp. *Sed enumerantur præcipuè genera in nostrâ Grammaticâ: Hexametrum scilicet sive Heroicum, Pentametrum sive Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, & Iambicum.*

Noluit

Noluit enim tenella puerorum ingenia tantâ generum multitudine, quod apud alios inveniuntur, obruere.

Quæst. Et ego quoque hujus rei magnam rationem habens, brevitatíque inserviens pauca tantummodò quæram de carmine Hexametro, cujus nominis Etymologiam à te inprimis scire cupio.

Carmen Hexametrũ cur ita dictũ.

Resp. *Hoc habet nominis à senario pedũ numero, quo maximè & proprissimè constat, licèt & Carmẽ Iambicũ legitimũ tot etiã habeat; sed non ita propriè, cum & aliquando plures, aliquando etiàm pauciores admittat hoc carmen.*

Quæst. De numero convenit. Responde itidem de genere.

Resp. *Duo pedum genera capit solummodò Carmen Hexametrum, Spondæum scilicet & Dactylum, atque ita ut Spondæus semper occupet locum ultimum sive sextum, Dactylus verò semper quintum sive penultimum.*

Quæst. His ita per mutuas interrogandi & respondendi vices pensitatis, ad illud quod quæstioni magis est peculiare pervenio, probaboq; Dactylum sæpissimè poni in sexto loco.

Resp. *Hoc proba.*

Quæst.

Quæst. Apud Virgilium secundo Georgi. hujusmodi legis versum. Objectio.

Inseritur vetò ex fœtu nucis arbutus hõrida.

Resp. *Multa occurrunt apud Virgilium hujusmodi. Sed ubi hoc fit, volunt eruditi ut carmen potiùs dicatur Hypermetrum, quàm Dactylicum, quia cum desinant ferè hujusmodi carmina in vocali, debet vocalis redundans per Synalœphan cum initio sequentis versus (qui ferè incipit itidem à vocali aut diphthongo) elidi.* Solutio. Plura exempla quære apud Virgilium, aut in indice nostro ad finem.

Quæst. Non ineptè aut incommodè hoc mones de fine Carminis Heroici. Sunt tamen & alii pedes præter Spondæum & Dactylum, qui non rarò in hoc carminis genere reperiuntur, uti ex duobus hisce Virgilii versibus (ut alios omittam) apparet:

Obstupui, stĕtĕrũntque comæ, & vox faucibus hæsit. Alia objectio

Et iterum

Matri longâ decem tŭlĕrũnt fastidia menses.

Resp. *Constant hæc carmina Dactylo & Spondæo solummodò, ac proinde nodum hîc in scirpo quæris.*

Quæst. Et hunc nodum (nisi parum prospi-

prospiciant oculi tui) in hoc scirpo, tu vel quovis talpâ cęcior, facillime perspicere & deprehendere pores. (Sĕrĕrĕnt) namq; & (tŭĭĕrĕnt), cujusmodi sunt pedes?

Resp. *Sunt dactylici. Constant enim ex duabus syllabis, primis brevibus, & tertiâ longâ.*

Quæst. Habeo quod volebam, fatentem nempè adversarium, & suâ sponte concedentem quod aliàs à me esset probandum.

Resp. *Quid obstat quo minùs verear id quod verum est fateri?*

Quæst. Imprudenter tamen hoc mihi das, quod contra te vel maximè facit. Hâc enim ratione doces pedem Anapæstum pro Dactylo subsitui in hisce carminibus. Constat namque pes Anapęstus ex duabus brevibus, & ultimâ longâ.

Anapæstus pro Dactylo.

Resp. *Tu quidem constanter nugaris, & verba mea in sensum alienum detorques. Est enim prima syllaba longa in hisce pedibus, & petenda ex ultimâ syllaba in dictionibus proximè præcedentibus.*

Quæst. Sic respondendo, cave ne tu teipsum si non parùm constantem saltem

tem valdè inconsideratum & imprudentem ostendas. Quanta enim est (te) in (stĕtĕrūnt), & (lē) in (tŭlĕrūnt)?

Resp. *Sunt brevia, uti facile docet horum carminum scandendi sive mensurandi ratio.*

Quæst. Penultima tamen in tertiâ personâ plurali præteriti activi semper est naturâ longa, ut in exemplis omnium conjugationum apparet: Amavêrunt, docuêrunt, legêrunt, audivêrunt.

Resp. *Ego, quòd contrarium accidat in his & similibus carminibus, multis rationibus, si cavillari liberet, facilimè me tutari possum. Sed brevitatis gratiâ dico hoc hîc fieri per figuram Systolen,* Systole. *quæ est correptio syllabæ naturâ productæ*

Quæst. Esto hîc finis. Nam si probè considerantur quæ ab ipso hujus libelli initio ad hunc usque locum disputata utrinque sint, in omnibus propositis quæstionibus: nihil erit ferè in universo Grammatices Latinæ campo, quod junioribus in Scholis triuialibus multum negotii facessere queat, aut imperitioribus dubitãdi ansam meritò submministrare posse videatur.

Παντοτε δοξα Θεῷ.

Candido Lectori, S. P. D.

Operæpretium me putabam, & rem omnibus rei Grammaticæ Tyrunculis gratissimam facturum, si post commonstratam disputandi viam (quemadmodum in hisce quæstionibus & responsionibus rudi quasi Minervâ factitatum est) subjicerem etiam ex probatioribus Latinæ linguæ Scriptoribus magnam & copiosam exemplorum supellectilem, tam à Poëtis, quàm solutæ orationis Authoribus petitam, in quibus parvo labore & optâ propone retur satis ampla & frugifera ad disputandum materia. Ecce tibi igitur (candide & studiose Lector) sine ulli difficultate & negotio tuo, locorum difficilorum farraginem, non sine summo meo labore, & insatigabili lectione collectam, nunc verò mirè operè locupletatam & auctam, unde promptè & expeditè, judicio & arbitratu tuo in hunc finem & usum queas depromere. Vale & fruere.

INDEX

INDEX COPIOSVS, & amplus variorum locorum & exemplorum, ex optimis *authoribus collectus*, & hîc tabellæ vice ſubjectus unde poſſint ſtudioſi adoleſcentes argumenta ad *diſputandum* deſumere.

Ex Plauti Amphitruone.

Ex argumento primo.

Poſtquam rediere veri Amphitruo & Soſia. — Veri Amphitruo & Soſia

Vterque deluduntur dolis mirum in modum. — Vterque deluduntur.

Ex argumento ſecundo.

Amore captus Alcumenas Iupiter. — Alcumenas.

Ex prologo.

Vt vos in voſtris voltis mercimoniis emundis, vendundíſque. — Voſtris voltis emundis, vendundis.

Hàc ut me voltis approbare, annitier. — Annitier.

Quod dictum foret, ſcibat facturos. — Scibat.

Iuſtam rem, & facilem eſſe oratum vobis volo. — Rem eſſe oratum.

Quis benefactis meus pater. — Quis.

Nunc

Rem oratum — *Num quam rem oratum huc veni.*

Divos fiem. — *Quasi nesciam vos velle, qui Divos fiem.*

Servos partis. — *Quoniam hic servos quoque partis habet.*

Quoi. — *Si quoi favitores delegatos viderim.*

Clam virum. — *Is amare occœpit Alcumenam clam virum.*

Duint. — *Sive adeo Ædiles perfidiose cui duint.*

Servili schema. — *Huc processi sic cum servili schema.*

Quojus. — *Cubat complexus quojus cupiens maxim' est.*

Servos. — *Sed Amphitruonis illic est servos Sosia.*

Exact. 1. sc. 1.

Hoc luci. — *Nonne idem hoc luci me mittere potuit*

Eum potivit servitutis. — *Qui fuerim liber, eum nunc potivit pater servitutis.*

Potiremur domum. — *Salvi potiremur domum.*

Internecatis. — *Internecatis hostibus.*

Ignoscamus peccatum. — *Orant, ignoscamus peccatum suum.*

Expugnassere. — *Eorum oppidum expugnassere.*

Fugam convortitur. — *Sed fugam in se tamen nemo convertitur.*

Patera qui. — *Patera aurea, qui Pterela potare rex solitus est.*

Ad ædis sinam unquam accedere. ib. Ad ædis.
Credo ego hâc noctu Noctiurninũ obdormivisse ebrium. Hâc noctu.
Deos esse tui similis putas? Deos similis.
Quem ante ædis video hoc noctis? Ante ædis.
Apage: non placet me hoc noctis esse. Placet me.

Nonne ego sum servos Amphitruonis Sosia. Servos.
Nonne hâc noctu navis nostra ex portu Persico venit. Hâc noctu.
Noctu hâc soluta est navis nostra. Noctu hâc.
Hunc contemplo. Contemplo.
Vox auris, ut videtur, verberat. Auris verberat.
Quid apud hasce ædis negotium est tibi. Hasce ædis.
Med esse ejus familiarem prædico. ib. Med.
Quojus nunc es? Quojus.
Nec nobis præter med alius est quisquam servus Sosia. Med.
Non mi est laterna in mann? Mi.
Patera, qui potitare solitus est rex Pterela. Patera, qui.
Per Iovem iuro med esse. Med.
Oculi, nasum, labra, mala. Nasum.
Novi ædis nostras. Novi ædis.
Si me irritassis. Irritassis.

Sce. 2.

Patriut liceret tutò illam amplexarier. Amplexarier.

Complebo Ambo erroris.	*Erroris ambo ego illos & dementiæ complebo.*

Sc. 3.

Locus lectus	*Prius abis quàm lectus ubi cubuisti concaluit locus.*
Curatio rem	*Quid tibi hanc rem curatio est?*
Quoi.	*Si condignum donum, quale est quoi dono datum est.*

Ex act. 2. sc. 1.

Secundum.	*Itu, secundum sequor.*
Apage te.	*Vah, apage te à me.*
Ludificas.	*Rogasne improbe, etiam qui ludificas me?*
Salvos sum.	*Valeo, & salvos sum recte.*
Ludificas.	*Herum, qui ludificas dictis delirantibus.*
Quojus.	*Quojus ego hodie in in tergo faxo ista expetant mendacia.*
Ego est.	*Nec lac lacti magis est similè, quam ille ego similis est mei.*

Sc. 2.

Quoique.	*Ita quoiq́ comparatum est.*
Voluptati sequatur.	*Ita dijs placitum, voluptati ut mœror comes sequatur.*
Divini quiequã creduis.	*Nunquam ædepol tu mihi divini quicquam creduis posthunc diem.*
Occepso.	*Ego illi puteo, si occepso, &c.*
Adversum huic.	*Si huic eam adversum.*
Rumificant.	*Cives Thebani rumificant probam.*

Huc

Huc nos dormientis detulit.	Nos dormientis.
Oſculum tetuli tibi.	Tetuli.
Nulla res tam delirantis homines concinnat citò.	Homines delirantis.
Hác noctu advecti ſumus.	Hãc noctu.
Neque meum pedem intuli etiam in ædis.	In ædis.
Hinc profectus ſum ad hoſtis.	Ad hoſtis.
In me inclementer dicit.	Dicit in me.
Quis igitur niſi vos narravit.	Niſi vos.
Hem tibi pateram.	Hem pateram.
Oſculum tetuli tibi.	Tetuli.
Mi vir, ex ted audio.	Ted.
Noſtri generi non decet.	Generi decet.
Qui illud quod ego dicam, aſſentiant.	Illud aſſentiant.
Nec nobis præſente.	Nobis præſente.
Munus fugatus tuum.	Fungitur munus.
Pudorem & ſedatum cupidinem.	Cupidinem ſedatum.
Vbi primum ſenſiſti mulierem implicíſcier.	Implicíſcier
Delinitus ſum profectò ita ut me qui ſim, neſciam.	Qui me ſim
Cave ſis ne tu te uſu perduis.	Perduis.
Ita nunc homines mutantur poſtquam peregre advenimus.	Advenimus.

Ex. act. 3. ſcæ. 1.

Faciámq́, vt vno fœtu, & quod gravida eſt viro, & me quod gravida eſt,	Gravida viro Gravida me.

pariat sine doloribus.

Sc 2.

a me argu- *Durare nequeo in ædibus: ita me probri,*
im. *dedecoris, stupri à viro argutam meo?*
ed. *Quod ted avertisti.*
ed. *Poctquàm audivi ted esse iratam mihi.*

uit Guber- *Gubernatorem qui in meâ navi fuit.*
atorem.

Sc. 3.

xore mori- *Dum cum hâc usurariâ uxore nunc mi-*
ero. *hi morigero hæc curata sient.*

Sc. 4.

otis decet. *Ornatum capiam, qui potis decet.*

Exact. 4. sc. 1.

Naucratem *Naucratem, quem convenire volui, in*
rat. *navi non erat.*
Omnis pla- *Nam omnis plateas præreptavi.*
eas.
Edis sacras. *Apud omnis ædis sacras.*
Edis oc. *Sed ædis occluserunt.*
cluserunt.

Sc. 2.

Perduint. *Nisi formam dij hodie meam perduint,*
Procul ædi- *Tun' furcifer meis me procul ædibus*
us prohi- *prohibessis?*
essis.
Qui uxore? *Qui uxore?*
Quicum? *Quicum cubat?*
Ludifices. *Qui me ludifices.*
Incubat *Corpore corpus incubat.*
corpus.
Perduant. *Dij familiam perduant.*

Sc. 3.

Sc. 3.

Id impransus creduas. Creduas.
Non potuimus nostros grandius grandire gradus. Grandire.
Bacchus te irritasit. Irritassit.
Te adversum vxori advocatum volo. Adversum vxori.

Sc. 4.

Vxorem meam impudicitiæ impedivit. Impudicitiæ
Vivos & sanus intereo. Vivos & sanus.

Exact. 5. sc. 2.

Vt valide tonivit! Tonivit.
Lavere jussit nos. Lavere.
Puer ambo anguis enecat. Ambo anguis.
Quam valide tonit! Tonit.

Ex Plauti Asinariâ.

Ex prologo.

Cave modo ne graxis. Graxis.
Idem lepos, luduſq; in hâc comœdiâ. Lepos.

Exact. 1. sc. 1.

Si quid med erga hodie falsum dixeris. Med.
Vt tibi superstes vxor etatem siet. AEtatem.
Per Deum fidium queris iurato mihi. Deum fidium.
Vt ipse scibo te faciam ut scias. Scibo.
Me dignum quoi crederet, habuit. Quoi.
Moriri se miserè mavolet. Moriri.
Scipionem contui. Contui.

Sc. 3.

Istorum verbum. *Vnumquodq; istorum verbum nummis Philippeis non potest auferre hinc.*

Cum quiquam. *Vbi lena benè agat cum quiquam amante, quæ frugi esse volt.*

Novos amator. *Subblanditur novos amator, se ut cum videat, gaudeat.*

Cum quiquam. *Annum hunc ne cum quiquam alio siet?*

Exact. 2. sc. 1.

Expergiscier *Non te melius melle expergiscier.*

Sc. 2.

Ædis. *Illic homo ædis compilavit.*

Fr. udem frausus. *Metuo in communi, ne quam fraudem fraussus siet.*

Gestibant. *Scapulæ gestibant mihi.*

Ipsus. *Ille est ipsus.*

Sc. 3.

Puerus. *I puere pulta.*

Qui pro. *Qui pro istuc?*

Sc. 4.

Duint. *Non magni pendo, ne duint.*

Perduint. *Hercle istum dij omnes perduint.*

Exact. 3. sc. 1.

Vbi moratã. *Vbi piem pietatem, si isto more moratam tibi postulem placere.*

Reposivi. *Quin pol si reposivi.*

Contui. *Colloqui contui.*

Contemples. *Meum caput contemples.*

Alienas ovis. *Pascit alienas ovis.*

Sc. 2.

Vt meque, teque maximè, atque ingenio noſtro decuit. Ingenio decuit.

Quoi rei? Lib. Qui verberem aſinos. Quoi.

Sc. 3.

Nunqnam bonæ frugi ſient. Bonæ frugi.

Vt veſtræ fortunæ meis præcedunt. Meis præcedunt.

Vobis eſt ſuave amantibus complexos fabulari. Amantibus. complexos.

Di te ſervaſſint ſemper. Servaſſint.

Da meus oeellus. Meus oeellus.

Ex act. 4. ſc. 2.

Munus adoleſcentuli fungare. Munus fungare.

Ex act. 5. ſc. 1.

Ne dixis iſtuc. Dixis.

Sc. 2.

Neq; divini, neq; mi humani poſthac quicquam accreduas Artemona, ſi hujus rei me eſſe mendacem inveneris. Accreduas.

Hem tibi hominem. Hem hominem.

Alternas noctes frui. Noctes.

Quid tibi huc receptio ad te eſt virum meum. Receptio virum meum.

Me miſeram hodie enecavit. Enecavit.

Sc. 3.

Hic ſenex ſi quid clam vxorem ſuo animo fecit volup. Clam vxorem volup.

Nunc ſi voltis deprecari huic ſeni, ne Huic ſeni.

Ex Plauti Aulularia.

Ex argumento.

Servos. *Insidias servos facit hujus Lyconidis.*

Ex Prologo.

Clam omnis. *Concredidit thesaurum auri clam omnis.*

Aliqui. *Mihi quotidie aut thure, aut vino, aut aliqui semper supplicat.*

Ex. act. 1. scæ. 1.

Grandibo. *Testudinem istum tibi ego grandibo gradum.*

Adaxint. *Vtinam me divi adaxint ad suspendium.*

Respexis. *Aut si respexis.*

Duint. *Verba imprudenti duint.*

Sc. 2.

Quæsti. *Hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus.*

Ad ædis. *Ad ædis nostras nusquam adijt.*

Coplantur dextras. *Adeunt, consistunt, copulantur dextras.*

Ex act. 2. scæ. 1.

Quisnam. *Quisquam ea est optima?*

Quis. *Quis ea est, quam vis ducere vxorem?*

Sc. 2.

Præsagibat. *Præsagibat mihi animus.*

Inhiat auru. *Inhiat aurum, ut devoret.*

Zamiam. *Onerat aliquam Zamiam.*

Aurum

Aurum mihi intus harpagatum est.	Harpagatum
Ne duas.	Duas.
Fastidit mei.	Fastidit mei.
Scio quo vos pacto soleatis perplexarier.	Perplexarier
Credo ego jam illum inaudisse mihi esse thesaurum domi: id inhiat.	Id inhiat.
Sc. 5.	
Agnum horum uter est pinguior?	Agnum horum.
Sc. 8.	
Nil est qui emam.	Nihil qui.
Exact. 3. scæ. 2.	
Quid tibi nos mendice homo tactio est?	Tactio nos.
Vtrum crudum an coctum edim.	Edim.
Sc. 5.	
Sed hoc etiam pulchrum est, præ quam ubi sumptus petunt.	Præ quam.
Sc. 6.	
Cave sis tibi, ne tu in me mutassis nomen.	Mutassis.
Exact. 4. sc. 2.	
Cave quoiquam indicassis.	Quoiquam indicassis.
Queso ut prohibessis fides.	Prohibessis.
Sc. 3.	
Voce crocibat sua.	Crocibat.
Sc. 4.	
Postremo jam hunc perscrutavi.	Perscrutavi.
Sc. 6.	
Corvum ad me veniat velim.	Corvum.

Sc. 7.

Impetrasse. *Istuc confido a fratre me impetrasse.*
re. *Obsecro te vterum dolet.*
Vterum.
Strobilum. *Servum meum Strobibum mirõr vbi sit.*

Sc. 6.

Gemiti. *Tantum gemiti & malæ molestiæ.*

Sc. 10.

Obtigit. *Cui tanta mala mœstitudó obtigit.*
Tactio meam *Quid tibi ergo meam me invito tactio est?*

Exact. 5.

Eampse. *Credo ego illi vt jussi eampse anum adisse hujus nutricem virginis.*

Ex Plauti Captiveis.

Ex argumento.

Fugiens servos. *Aliũ quadrimũ fugiens servos vendidit.*

Ex Prologo.

Servos surpuit. *Alterum quadrimum puerum servos surpuit.*

Exact. 1. sc 2.

Opus milites *Iam maritũ omnes milites opus sunt tibi.*
Dixis induxis. *Nunquam istuc dixis, neque animum induxis tuum.*
Reconciliasse re. *Nlũ confido in his diebus reconciliasse re.*
Contentus pauxillum. *Si pauxillum potes contentus esse.*

Exact. 2. scæ. 1.

Incipesse. *Brevem orationem incipesse.*

Vt mihi te volo esse autumo.	Autumo.
Obnoxij vobis ambo sumus propter hanc rem, cum quod volumus non copia est, ea facitis compotes:	Ea compotes
Cum servibas mihi.	Servibas.
Patri decere videatur magis:	Patri decere.
Vnum nummum ne duis.	Duis.
Quoi suum concredat filium.	Quoi.
Quod collus collaria caret.	Collus.
Quæ ad patrem vis nunciari.	Nunciari ad patrem.
Sc. 3.	
Hem tibi hominem.	Hem hominem.
Si non rebitas huc.	Rebitas.
Quæ nunciare hinc te volo in patriam ad patrem.	Nunciare ad patrem.
Si hinc rebito, faciam.	Rebito.
Hominum ingenium liberale vt lachrymas excutiunt mihi.	Ingenium excutiunt lachrymas.
Sc. 4.	
Namque adeptol si adbites os proprius, denasabit tibi.	Adbites, Denasabit.
Ex me audibis vera.	Audibis.
Nullam causam dico, quin mihi & parentũ & libertatis apud te deliquio fiet.	Deliquio fiet.
Sc. 5.	
Qui per virtutem perbitat, non interit.	Perbitat.
Tu isthunc hominem perdis.	Perdis.
Noctu nervo vinctus custodibitur.	Custodibitur.
Exact. 4. sc. 2.	

Quod

Scibitur. *Quod cum ſcibitur per urbem erridebor.*

Odos. *Quorum odos ſub baſilicâ*

Victi. *Proin tu tui quotidiani victi ventrem ad me afferas*

Minitas. *Quæ minitas mihi.*

Sc. 3.

Collos. *Ego collos detruncabo tergoribus.*

Sc. 4.

Penum aliud *Dicam ut ſibi penum aliud ornet.*

Exact. 5. ſc. 2.

Frugi bonæ. *Nunquam neq; frugi bonæ neq; ero unquam, neq; ſpem ponas me bonæ frugi fore.*

Quid dignus Alias Qui. *Nugæ iſtæc ſunt: non me cenſes ſcire quid dignus ſiem.*

Sc. 3.

Indidiſtis Tyndaro. *Pegnium vocitatus eſt, vos indidiſtis Tyndaro.*

Sc. 4.

Quiſcum. *Anates aut coturnices dantur quiſcum luſitent.*

Quojus. *Quojus cauſſa hanc ærumnam exigo.*

Sc. 5.

Clam patrem *Scortum liberet clam patrem ſuum.*

Ex

Ex Plauti Curculione.

Ex argumento.

Ipsius sororem quam peribat repperit. Ipsus.

Exact. 1. sc. 1.

Quo ted hoc noctis dicam proficiſci foras. Ted.
Quid ante pones Veneri ientaculo? Ientáculo.
Cedo puere ſinum. Puere.

Sc. 2.

Ejus amos cupidam me huc prolicit per tenebras. Amos.
Salve anime mi, liberi Lepos. Lepos.
Omnium vnguentum odor. Vnguentum.
Naſo odos obſecutus eſt meo. Odos.
Sagax naſum habet. Sagax Naſum
Quia id quod amo careo. Careo id.
Si illa ad me bitet. Bitet.

Sc. 3.

Eapſe merum cum didicit bibere. Eapſe.
Totum inſanum amare, hoc eſt, quod herus meus facit. Amare inſanum.
Sibi quiſque habeant quod ſuum eſt. Quiſque habeant.
Vterq; inſaniant. Vterque inſaniant.

Exact. 2. sc. 1.

Ad præſepim ſuum. Præſepim.
Quojam vocem audio? Quojam,

Sc. 2.

Opus. *Quin depromuntur quæ opus sunt parasito.*

Sc. 3.

Gaudeam ventum. *Facite ventum ut gaudeam.*

Oppositvit. *Ille suum annulum opposivit.*

Ex act. 3. sc. 1.

Instabunt me. *Si magis me instabunt.*

Poscant. *Vt alius alium poscant.*

Incomites. *Quæso ne incomites.*

Intorare. *Licet ne inforare si incomitiare non licet.*

Incomitiare,

Sum istum. *Sed istum quem quæris ego sum.*

Virginem dedit. *Tibi vt detur quam emisti virginem.*

Circumirier. *Non potuere vno anno circumirier.*

Ex act. 4. sc. 2.

bus. *Pa issimi estis ibu.*

onæ frugi. *Fas sis bonæ frugi sies.*

Qui. *Istas decem minas qui me procurem dum melius sit mihi, des.*

uoi. *Quoi homini Dei sunt propitii.*

Sc. 3.

epositi. *Quas apud te deposivi.*

uoi. *Quoi nihil debeo.*

nciũ qui. *Tuum qui signum ad me attulisset nuncium ne spernerem.*

uis. *Quis respublica & privata geritur.*

Sc. 4.

omedim. *Vt ego potiùs comedim quàm ille.*

Ex act. 5. sc. 1.

Anti-

Antiquom poëtam audivi scripsisse. Antiquom.
Apage istam caniculam. Apage caniculam.

Sc. 2.

Quid istum tibi tactio est? Tactio istum.
Miles quæso vt mihi dicas vnde illum habes annulum, quem parasitus hic te elusit. Quem.
Sed eccum lenonem, incedit, thesaurum meum. Thesaurum.

Ex Plauti Casina.

Ex argumento.

Servulos dominum mulcat: Servulos mulcat.

Ex prologo.

Intra præsepis suas. Intra præsepis.
Quod fecestis antidhac. Ant dhac.

Exact. 1. sc. 1.

Ego te ruri reddibo. Reddibo.

Sc. 3.

Sopor manus calvitur. Manus calvitur.

Sc. 4.

Respice ô mi lepos. Lepos.
Tu nam quid friguris. Friguris.

Sc. 5.

Perbonæ frugi hominem jampridem esse arbitror. Bonæ frugi.
Si fors autem decollassit. Deco'assit.
Gladiã faciã culcitrã, eumq; incũbam. Eum incumbam.

Sc. 6.

Sc. 6.

Operam quod. *Quàm istam operam à me impetres quod postulas.*

Quicum. *Quicum litigas Olympio Olymp. Cum eâdem quâ tu semper.*

Servassint. *Dij te servassint mihi.*

Frugi bonæ *Si quidem tu frugi bona es.*

Emissim. *Non ego istud verbum emissim.*

Sc. 7.

Alia sortis. *Vide ne qua illic sit alia sortis sub aquâ.*

Istunc tactio *Quid tibi istunc tactio est?*

Hunc tactio. *Quid tibi tactio hunc fuit?*

Sc. 8.

Sumpti fecerim. *Et præter operam restim sumpti fecerim.*

Sc. 9.

Batuatur. *Batuatur tibi os senex nequissime.*

Sc. 11.

Sed eccum egreditur Senati columen.

Senati.

Convenibo. *Tum istam convenibo.*

Sc. 14.

Tumulti. *Quid intus tumulti fuit?*

Quicum. *Per omnes deos & deas dejuravit occisurum eum hâc nocte quicum cubaret.*

Quibus. *Habet duos gladios, quibus altero te*

Occisurum. *occisurum minatur altero villicum.*

Effexis. *Si effexis hoc.*

Sc. 17.

Abi tu hinc: cunctas? Cunctas.
Nullum esurit. Nullum.

Sc. 19.

Instituit plantam. Plantam.
Quasi jocabo. Iocabo.
Pene exposivit cubito. Exposivit.

Sc. 20.

Lubet Chalinum quid agat scire. Chalinum.
Obtunso ore nunc pervelim progrediri semen: Obtunso. Progrediri.

Sc. 21.

Ita nunc pudeo. Pudeo.
Pudet quod prius non puditum unquam est. Quod.

Ex Plauti Cistellariâ.

Ex act. 1. sc. 1.

Quod neque ego habeo, neque quisquam alia mulier. Quisquam mulier.
En unquam cum quiquam viro consuevisti? Quiquam viro.
Accipias clavis. Clavis.

Sc. 2.

Tacere nequeo misero, quod tacito vsu est. Quod usus.

Sc. 3.

Quod lubet non lubet jam id continuo. Id lubet. Primo luci
Cum primo luci cras nisi ambo occidero. Ambo occidero.

Sc. 5.

Mulier quisquis. *Mulier quisquis es.*

Intellexis. *Nam ni intellexis.*

Sc. 6.

Tetulero. *Hanc ego tetulero intra limen.*

Ex act. 2. sc. 2.

Augura. *Astutè augura.*

Quoi. *Quoi excidit cistella.*

Cibus quod. *Istic mihi cibus est quod fabulare.*

Involvolum, quæ. *Involvolum, quæ in pampini folio intorta implicat se.*

Adhinnire equulam. *Adhinnire equulum possum ego hanc.*

Ex Plauti Epidico.

Ex act. 1. sc. 1.

Reddibitur. *Opera reddibitur tibi.*

Sc. 2.

Id pudet. *Id ne pudet te?*

Mentis. *Desipiebam mentis.*

Sermonis quæ. *Nec sermonis fallebar tamen quæ loquerentur.*

Sc. 3.

Homines pudent. *Plerique homines cum nihil refert, pudent.*

Sc. 4.

Exsugebo Senati. *Eorum exsugebo sanguinem, senati eolumen qui cluent.*

Sc. 8.

Ridi-

Ridibundam atque hilaram huc adduxit simul. Hilaram.

Sc. 9.

Cave præterbites ullas edis. Præterbites ædis.
Strenuori si deterior prædicat suas pugnas: Strenuori.
Ipsum quem quæris Periphanem Platenium, ego sum. Ego sum Periphanem.

Sc. 10.

Quia tuæ memoriæ interpretari me æquum censes. Memoræ.

Sc. 11.

Exitiabilem ego illi faciam, hunc ut fiat diem. Diem fiat.

Sc. 12.

Quis est hæc mulierecula? Quis mulierecula.

Sc. 13.

Quis ea est mulier? Quis mulier?
Ne attigas. Attigas.

Ex Plauti Bacchidibus.

Ex act. 1. sc. 1.

Sedens hic opperibere. Opperibere.
Visum merus vestra est blandicia. Blandicia.
Malaciſſandus es. Malaciſſandus.
Damnis desudascitur. Desudascitur.

Sc. 2.

Teq; ad patrem esse mortuũ renunciem. Renunciem ad patrem.

Sc. 4.

Sc. 4.

Quæsere. *Mirum est, me ut redeam te opere tanto quæsere.*

Sc. 5.

Illuxere. *Dei quatuor scelestiorem nullum illuxere alterum.*

Sc. 6.

Apage à me. *Apage istas à me sorores.*

Sc. 7.

Siris. *Cave sis te superare servum siris faciundo bene.*

Sc. 8.

Attigas. *Ne attigas puerum.*

Sirint. *Ne Dij sirint.*

Creduas. *Nec tu creduas.*

Sc. 9.

Divini creduat. *Mihi divini nunquam quisquam creduat.*

Sudlandibitur. *Inopi sublandibitur.*

Sc. 11.

Hominem sit. *Dic modo hominem qui sit.*

Sc. 18.

Largibere. *Tun' libertatem Chrysalo largibere?*

Sc. 20.

Cluent. *Atridæ duo fratres cluent feciſſe facinus maximum, cum Priami pa-*

Mœnitum. *nam Pergamum, divina mœnitum*

Pergamum. *manu, &c.*

Sc. 22.

Is me scelus auro usque attondit. Is scelus.

Sc. 23.

Ovis nos vocant. Vocant ovis.
Que nec lactem nec lanam vllam habent. Lactem.
A pecu cætero absunt. Pecu.
Si quam debes, te condono. Te condono.
Scortum accumbas. Scortum accumbas.

Ex Plauti Mostellariâ.

Exact. 1. sc. 1.

Quem absentem comes. Comes.
Quid tibi, malum, me, aut quid ego agam, curatio est? Me curatio.
Sine me alliatum fungi fortunas meas. Alliatũ fungi fortunas.

Sc. 2.

Ego victitabam volupe. Victitabam volupe.

Sc. 3.

Te scapha donabo ego hodie aliqui, Aliqui.
Vnum inservire amantem. Amantem.
Siti fame atque algu. Algu.
Illum inservibis solum. Inservibis illum.
Soli gerundum censeo morem & capiundas crines. Capiundas crines.
Istæc veteres quæ se vngventis vnctitant. Istæc.

Sc. 4.

Adversum venire mihi ad Philolachem volo Adversum mihi.

velo tempori.

Sc. 5.

Depoſivit. *Ecce autem hic depoſivit caput.*
Medicabo metum. *Iſtum lepide medicabo metum.*

Sc. 6.

Necavit. *Hoſpes necavit hoſpitem captum manu.*
Operitus. *Id ſum operitus.*

Sc. 8.

Increpavit. *Nunquid increpavit filium.*

Sc. 10.

Advorſum hero. *Eo advorſum hero.*
Dij craſtini. *Hoc dij craſtini cum herus reſciverit mane.*

Ex Plauti Menæchmis.

Ex prologo.

Ipſus avo. *Ipſus eodem eſt vocatus avos nomine.*

Ex actu primo ſcæna prima.

Detergeo. *Menſam quando ego detergeo.*

Sce. 2.

Quicquam. *Nec quicquam eges.*

Sc. 4.

Munus fungitur. *Octo hominum munus facile fungitur.*

Sc. 6.

Quicum. *Quicum hæc mulier loquitur?*
Aſſentiabor. *Aſſentiabor quicquid dixerit.*
Solem occaſum. *Tu facito ante ſolem occaſum vt venias*
Advorſum mihi. *advorſum mihi.*

Sc. 7.

Sc. 7.

Ædepol venio adversum tempori. Venio adversum.

Sc. 8.

Prandi: potavi: Scortum accubui. Scortum accubui.
Nunc loquitur de me, & de parti meâ. De parti
Quis hic est qui adversum sit mihi. Adversum mihi.

Sc. 9.

Scin' quod hoc sit spinter? Spinter.

Sc. 11.

Vin' afferri noctu eam, quæ tu, tu, usq; dicat tibi. Tu, Tui

Sc. 12.

Quia commisi ut me defrudes. Defrudes.
Consulam hanc rem amicos. Hanc rem.

Sc. 14.

Ista hæc solent. Hæc in plural de mulieribus.
Dote fretæ fero. Dote fero.
Loquere uter meruistis culpam paucis. Vter meruistis.
Neuter ad me iretis cum querimoniâ. Neuter iretis.
Ego hujus membra, atque ossa, atque artua comminuam illo scipione. Artua.

Sc. 18.

Recordet id. Recordet.

Sc. 19.

Defendam, & subvenibo sedulo. Subvenibo.
Quid me vobis tactio est? Tactio me.
Nimis haud bene ora commentavi. Commentavi.
Nunquam ad solem occasum viverem. Solem occasum.
Salvum tibi ut mihi dedisti reddibo, Reddibo.

Sc. 20.

Advorſum mihi. *Advorſum mihi imperavi ut huc veni-res.*

Sc. 21.

Lacte. *Nec aquâ aqua, nec lacte lacti, crede mihi, uſquam, ſimilius, quam hic tui eſt, tuque hujus.*

Servibo tibi. *Liber ſervibo tibi.*

Vterque dicite. *Vterque id quod rogabo dicite.*

Vter eratis. *Vter eratis, tun' aut ille major?*

Renunciatum ad nos. *Poſtquam ad nos renunciatum eſt.*

Die ſeptimi. *Die ſeptimi auctio fiet.*

Vænibit. *Vænibit vxor quoque.*

Ex Plauti Militi glorioſo.

Ex argumento ſecundo.

Servos. *Servos Attici ut nunciaret domino factum, navigat.*

Ex act. 1. ſc. 1.

Mentibitur. *Quicquid hic mentibitur.*

Ibus. *Ibus numerem ſtipendium.*

Sc. 2.

Magnai &c. *Magnai re publicai gratiâ.*

In Epheſum. *Huc mulierem in Epheſum auehit.*

Ad herum nunciem. *Et eam rem Naupactum ad herum nunciem.*

Glaucomam. *Glaucomam ob oculos objiciemus.*

Sc. 3.

Curri

Curre in obſidium perduellis.	Obſidium perduellis.
Sc. 4.	
Iube nunc tibi oculos effodiri.	Effodiri.
Ne imprudenti hic ea ſe ſubrepſit mihi.	Subrepſit.
Sc. 5.	
Inſiſte in dolos.	In dolos.
Quæ cum hoc inſano fabulem.	Fabulem.
Non mihi poſſunt minaciis tuis hiſce oculi fodiri.	Hiſce oculi fodiri.
Quod noctu hâc ſomniavi.	Noctu hâc.
Sc. 6.	
Quæ circum vicinos vages.	Vages.
Quiſpiam nos vicinorum imprudentis aliquis immutavernut.	Imprudentis
Sc. 7.	
Me deſpexe ad te per impluvium tuum fateor.	Deſpexe.
Ne dum abſim multis ſortito ſiem.	Sortito ſiem.
Sc. 8.	
Magis ad rem non poteſt eſſe utibile.	Vtibile ad rem.
Bona mea inhiant.	Bona inhiãt.
Erro, quam inſiſtas viam.	Viã inſiſtas.
Rei nullæ alioeſt improbus.	Nullæ aliæ rei.
Cedo te mihi ſolæ ſolum.	Mihi ſolæ.
Sc. 9.	
Nimius calor comburebat gutturem.	Gutturem.
Sc. 10.	
De meo nihil his novi appoſivi.	Appoſivi.
Culpam omnem in me impingito.	In me impingito.

Insiste hoc negotium. *Insiste hoc negotium sapienter.*

Sc. 11.

Digna ad formam. Quæ. *Ad tuam formam illa una digna est.*
Aurum atq; ornamentum quæ illi instruxisti mulieri.

Sc. 12.

Tis egeat. Me occurrant. *Quia tis egeat, quia te careat.*
Ita me occurrant.

Sc. 14.

Se ut abeat *Omnia dat dono, se ut abeat.*
Id. *Id nos ad te, & si quid velles, venimus.*
Colos. *Is colos est thalassicus.*

Sc. 20.

Scelus vir. *Scelus vir Palestrio, is me hac illexit fraude.*
Has res. *Minus has res studeant.*

Ex Plauti Mercatore.

Ex act. 1. sc 1.

Eam implicitus. Præquam. *Sed eam ut sim implicitus dicam.*
Nec pol profectò quisquam sine grandi malo præquam res patitur, studet elegantiæ.
Labos. *Iste pariet latitiam labos.*

Sc. 2.

Quod uti. *An boni quid usquam est, quod quisq; uti possit sine malo omni.*
Nunciem ad te. *Tace modo, si quid boni ad te nunciem.*

Illicò occucurrit. Occeucurrit.
Ne te opprimeret imprudentem, atque eluctaret. Eluctaret.

Exact. 2. sc. 1.

Mercari mihi visus sum formosam capram: ei ne noceret quam domi ante habui capram neu discordarent, si ambo in uno essent loco. Capram noceret ei. Ambo capræ

Ad me hœdus visus est aggredirier. Aggredirier.
Instare factum simiâ, atque hoc deniq; respondet. Simiâ instare
Ego enim lugere atque illam abductam conqueri. Ego lugere.
Hinc abii mane cum luci simul. Cum luci.

Sc. 2.

Ei dono advexe audivi. Advexe.

Exact. 3. sc. 1.

De lanificio neminem metuo, vnâ ætate quæ sit. Neminem quæ.

Sc. 2.

Dum potestur. Potestur.

Exact. 4. sc. 5.

Hera quem me misit ad patrem, non est domi. Quem non est domi.
Gradus grandit. Grandit.

Exact. 5. sc. 1.

Nubis ater imberque instat. Nubis ater

Ex Plauti Pseudolo.

Exact. 1. sc 3.

At. bat. *At. bat.*

Colloquite. *Non licet colloqui te.*

Porriciam. *Si extra teneam, ut porriciam,*

Quod pudet. Quod piget. *Nimio id quod pudet facilius fertur, quam illud quod piget.*

Hominem astutum. *Ad eam rem usus est hominem astutum.*

Sc. 4.

Inveniam viginti minæ. *Viginti minæ, quæ nusquam nunc sunt, inveniam tamen.*

Exact. 2. sc. 1.

Meos perduellis. *Facilè ut spoliem meos perduellis.*

Hunc. *Hunc, quem video, quis est?*

Sc. 3.

Copi pectore. *Me glorioſum faciam, & copi pectore.*

Exact. 3. sc 2.

Ipsos prærodat. *Ipsos sibi faciam ut digitos prærodat suos.*

Scindidi. *Nam ego ciliendrum quando in patinam scindidi.*

Exact 4. scæ. 2.

Harpagavit. *Nihil etiam dum harpagavit præter scyathum.*

Id angiportum. *In id angiportum me devorti.*

Sc. 5.

Ego

Ego Simonem mihi obviam veniat, velim.	Simonem veniat.

Sc. 7.

Vides jam die multum esse.	Die multum.
Helleborum hisce hominibus opus est.	Helleborum.

Exact. 5. scæ. 1.

Ad labra labella adjungit.	Adjungit ad labra
Illos accubantis, potantis, amantis cum scortis reliqui.	Illos amantis, &c.
Pallium illud posivi.	Posi i.

Ex Plauti Pœnulo.

Ex argumento.

Puer septuennis surpitur.	Surpitur.

Ex Prologo.

Statim te obrepet fames.	Obrepet.
Nomen dare vobis volo comœdiæ.	Comœdiæ.

In aljis exemplaribus.

Nomen dare vobis volo comœdias.	Comœdias.
Sui quæsti causſa.	Quæsti.
Omnes meretrices, ubi quiſq; habitant invenit.	Quiſque.
Is omnis linguas ſcit.	Omnis.

Ex act. 1. scæ. 1.

Quid iſtuc tumulti eſt Milphio?	Iſtuc Milphio.

Sc. 2.

Fricari aut tergeri.	Tergeri.
Nos apud ædem Veneris mantat.	Mantat.

Olant. *Quæ tibi olant ſtabulum.*

Delicias. *Ludos & delicias facis.*

Papaverem. *Papaverem, triticum, & frictas nuces.*

Sc. 3.

Effexis. *Si iſtuc lepide effexit.*

Objexim. *Ne mea culpa meo amori objexim moram.*

Exact. 2. ſc. 1.

Divini credere. *Divini atq; humani æquum eſt credere.*

Exact. 3. ſc. 2.

Ad hanc rem idoneos *Non potuiſti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.*

Sc. 3.

Pollicemus. *Nec damus tibi neque pollicemur.*

Chlamydatum. *Hunc chlamydatum, quem videsti Mars iratus eſt.*

A mani. *A mani ut ad portum preceſſimus.*

Nummos Philippeo. *Trecentos nummos Philippeo, portat præſibi.*

Vnguentum echeumatis. *Te replebo uſque unguentum echeumatiæ.*

Exact. 4. ſcæ. 1.

Quod. *Qui, quod amat caret.*

Sc. 2.

Perdeam. *Ne à te perdeam.*

Inſtat. *Tantum eum inſtat exitii.*

Hoc nocte. *Hoc nocte conſulendum.*

Exact. 5. ſc. 2.

Dixe. *Ain' tu tibi dixe Syncraſtum?*

Patrem atquè matrem viverent vellem tibi. Viverent.

Vteris, ut voles, operam meam. Vteris operam.

Sc. 3.

Qui te proximus est. Teproximus

Hæccine sunt mea filia? Hæccine.

Sc. 4.

Per quem vivimus vitalem ævum. Vitalem ævum.

O mi patrue patruissime. Patruissime.

Post hanc amabo, atque amplexabo. Amplexabo.

Me adlatrant canes. Me adlatrant

Sc. 5.

Nec quod edim, quicquam datur. Edim.

Quid tibi hanc digito tactio est? Tactio hanc.

Sc. 6.

Obsecro ut liceat simplum solvere, trecentos Philippos, credo conradi potest. Conradi potest trecentos Philippos.

Sc. 7.

Id uti ignoscas quæso. Id ignoscas

Ex Plauti Persâ.

Ex act. 1. sc. 1.

Des mihi nummos sexcentos, quis pro capite illius pendam. Quis pendã

Vix recipi potessit. Potessit.

Sc. 2.

Vt æquâ parti prodeant ad tris viros. Parti æquâ.

Sc. 3.

Ab Athenis. *Longè ab Athenis esse se natam antumet.*

Ex act. 2. sc. 1.

Id. *Id tuus scatet animus.*

Auris onerato. *Ejus auris quæ mandata sunt, onerabo.*

Sc. 3.

Die septimi. *Ibi mercatum dixit esse die septimi.*

Argentum. *Hoc argentum alibi abutar.*

Tax. *Tax, tax meo erit tergo.*

Sc. 5.

Amicibor. *Amicibor gloriosè.*

Exact. 3. sc. 1.

Venibis. *Venibis tu hodie virgo.*

Infamiæ. *Vbi ad paupertatem immigrant infamiæ, gravior paupertas fit.*

Sc. 4.

Patriam. *Ego patriam te rogo quæ sit tua?*

Benevolentis *Ipsius propè perditus est, & benevolentis perdidit.*

Sc. 6.

Auspicavi. *Ego auspicavi in hunc diem.*

Hunc collum. *Hunc in collum, nisi piget, impone.*

Exact. 5. sc. 1.

Oculus meus *Amabo oculus meus cum in lectis nos aclutum commodamus.*

Temperi. *Temperi. Mihi istuc temperi serost.*

Sce. 2.

Attigas. *Cave sis me attigas.*

Te condonc. *Vtere, te condono.*

Ex

Ex Plauti Rudente.

Ex prologo.

Qui hic litem apiſci poſtulant perjurio. Apiſci.
Navis confracta eſt ibus. Ibus.

Ex act. 2. ſc. 2.

Quin tu in paludem is, exagitáſq; harundines qui pertegamus villam. Harundines, qui pertegamus villam.
Res ſalva deſilivit. Deſilivit.

Sc. 3.

Laborem hunc potiri. Laborem.

Ex act. 2. ſc. 1.

Atque hæc harundines ſunt nobis queſtu & cultu. Hæc Harundines.

Sc. 3.

Neque digniorem eenſeo vidiſſe anum me quenquam. Anum quenquam.

Sc. 4.

Potin' ut me abſtineas manum? Me abſtineas manum.
Tibi operam ludo & deliciæ dabo. Ludo & deliciæ.

Sc. 6.

Quid mihi ſceleſto tibi erat auſcultatio? Auſcultatio tibi.
Dum lingua vivet, qui rem ſolvas omnibus. Lingua, qui.

Sc. 7.

Tu vel ſuda, vel peri algu. Algu.

Ex act. 3. ſc. 1.

Adgredirier. *Videbatur ad me simia adgredirier.*

Sc. 2.

Tumultues. *Quid sit quod tumultues.*

Sc. 4.

Natum. *Exi è phano natum quantum est hominum sacrilegissime.*

Pendentem. *Pendentem incursabo*

Ficis aridis. *Ficis vitilitamus aridis.*

Ex act. 4. sc. 2.

Compotivit. *Piscatu novo me vberi compotivit.*

Præposi-i. *Lucrum præposivi sopori & quieti.*

Sc. 3.

Rétem. Pecu. *Non vides me referre vnidum retem sine squamoso pecu.*

Vidulum. *Vidulum istum cujus est, novi ego hominem.*

Piscem quos *Ecquem esse dices in mari piscem meum, quos cum capio, &c.*

Exfugebo. *Ni hunc amittis, exfugebo quicquid humoris tibi est.*

Fruisci. *Hinc tu nisi malum fruisci nihil potes.*

Sc. 6.

Omnia hic licet. *Omnia hic licet.*

Ex act. 5. sc. 1.

Extergeo. *Quanti magis extergeo, rutulum, atque tenuius fit.*

Tenuius.

Indipiscar. *Largiter mercedis indipiscar.*

Ex

Ex Plauti Sticho.

Ex act. 1. scæ. 1.

Neq; ille eos honores mihi, quos habuit pœnitet. Ille pœnitet.

Sc. 2.

Hostis est uxor, invita quæ ad virum nuptum datur. Datur ad virum.
Probiores quidem arbitrabunt, si probis narraveris. Arbitrabunt.

Ex act. 2. scæ. 1.

Solere elephantum gravidam perpetuos decem esse annos. Elephantum gravidam.
Quis hæc est, quæ advorsum it mihi? Advorsum it mihi.

Sc. 3.

Res omnis relictus habeo, præ quod tu velis. Res omnis. Præ quod.
Me misisti ad portum cum luci simul. Luci.
Alius alium percontamur. Percontamur.

Sc. 4.

Posticam partem magis utuntur adium. Partem vtuntur.

Sc. 6.

Ad illum prowittere. Ad illum.
Senex quidem voluit, si poscet indipisci de cibo. Indipisci de cibo.

Sc. 7.

Tuam hæreditatem inhiat. Hæreditatē.

Betat. *Ne betat jube domi.*

Sc. 11.

Hilaros. *Fac nos hilaros hilariores.*

Ex Plauti Trinummo.

Sc. 3.

Vnos sex dies. *Rure dum sum ego unos sex dies, me absente, atque insciente, inconsulto meo.*

Qui. *Dedistine hoc pacto ei gladium qui se occideret.*

Hem avaritiam. *Hem meam avaritiam, hem mea malefacta.*

Sc. 4.

Papaverem. *Si tu objicias formicis papaverem.*

Ex act. 3. sc. 2.

Fecit. *Tibi, patrique, avóque facilem fecit, & planam viam.*

Honos. *Is est honos homini pudico.*

Dormibo. *Dormibo placidè in tabernaculo.*

Sc. 4.

Deluctavi. *Quibus erumnis deluctavi?*

Sc. 5.

Hâc noctu. *Hâc noctu agitandæ sunt vigiliæ:*

Ipsissimus. *Ergo ipsus ne es? ipsissimus.*

Sc. 6.

Gutturem. *Postquam thermopotâsti gutturem.*

Recipi ci. *Inter eos ne homines condalium te redipisci.*

piſci poſtulas?

Sc. 8.

Is mille nummum ſe aurum meo datu, tibi ferre, & gnato Lesbonico aiebat meo. Mille nummum.

Meo adlegatu venit. Adlegatu.

Illum, quem ementitus es, ego ſum Charmidem. Ego ſum Charmidem

Ex Plauti Truculento.

Ex Argumento.

Clam ſibi ſuppoſivit clandeſtino editum. Suppoſivit.

Ex act. 1. ſc. 1.

Sin alter alteri potitus eſt, itidem perit. Alteri.

Quod amantis multo peſſimum eſt pecunix. Amantis.

Sc 2.

Ibi eſt ibus pugnæ & virtuti, de prædonibus prædam capere. Ibus.

Plerique idem quod tu facis, faciunt, rei malè gerentes. Rei malè gerentes.

Non didici fabulare. Fabulare.

Ego interim te apud vos opperibor. Oppenbor.

Ex actu ſecundo, ſcenâ primâ.

Piaculum eſt miſereri nos hominum rei malegerentium. Rei malegerentium.

Per hortum tranſilivit ad nos. Tranſilivit.

Hàc ſi aggredias. Aggredias.

Sc. 2.

Sc. 2.

Coloris ulli. *Quasi verò corpori reliqueris tuo potestatem coloris ulli capiendi.*

Duarum rerum creduit. *Nunquam Ædepol mihi quisquam homo mortalis posthac duarum rerum creduit.*

Sc. 3.

Illum inhiãt. *Illum inhiant omnes.*

Sc. 5.

Adgrediri. *Nullam rem oportet dolosè adgrediri.*

Sc. 6.

Labos. *Quamobrem mea voluptas tibi obvenit labos iste?*

Comedint. *Quin etiam superducas, quæ mihi comedint cibum.*

Puere. *Cedo tu mihi puere pallulam.*

Sc. 7.

Quid ventio. *Quid tibi huc ventio est?*

Hanc aditio. *Quid tibi hanc aditio est?*

Notio amicam. *Quid tibi hanc notio est, inquam, amicam meam.*

Sc. 10.

Rabonem. *Rabonẽ habeto, ut mecum hâc nocte ſies.*

Ar. *Facio lucri ar.*

Conia. *Prænestinis conia est ciconia.*

Exact. 2. sc. 2.

Copeis amores. *Prome venustatem, amantiam, gaudia, copeis amores.*

Illis habẽt. *Illis, quibus invidetur, rem habent.*

Tua

Tua probra aperibo omnia. Aperibo.

Sc. 3.

Ista dedi Istæ.
Quid illa cui donata est? Suppositit. Suppositit.

Sc. 5.

Puero opus est cibum. Cibum.
Oleum opus est. Oleum.
Tuo arbitratu quod jubebis, addibitur. Addibitur.
At ego ad te ibo. Ad me delitia? Delitia.
Es bella malo tuo, nisi tecum ego aliqui gaudeo. Aliqui gaudeo.
Hunccine hominem te amplexarier? Amplexarier.
Pecua ego ad hanc in crumina obligata defero. Pecua.

Ex Terentii Andria.

Ex prologo.

Populo ut placerẽt, quas fecisset fabulas. Fabulas placerent.
In prologis scribundis operam abutitur. Operam abutitur
Posthac quas faciet de integro comœdias, spectandæ an exigendæ vobis sint prius. Cœmedias spectandæ.

Ex act. 1. sc. 1.

Quas credis esse has, non sunt veræ nuptias. Nuptias veræ.
Dum ætas metus, magister prohibebant. Prohibebant
Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas. Dicere, laudare.

Perculsit

Perculsit. *Perculsit illicò animum.*

Mea Glycerium. *Mea Glycerium inquit, quid agis?*

Ego negare. *Ego illud sedulò negare factum.*

Id operam do. *Et nunc id do operam.*

Ex act. 2. sc. 2.

Ornati, tumulti. *In ædibus nihil ornati, nihil tumulti.*

Ex act. 3. sc. 4.

Preci. *Nihil est preci loci relictum.*

Sc. 5.

Scelus qui. *Vbi illic scelus est qui me perdidit?*

Nulli consilij. *Tam iners, tàm nulli consilij sum.*

Ex act. 5. sc. 3.

Inventi. *Domus, uxor, liberi inventi, invito patre.*

Sc. 5.

Gavisurum gaudia. *Hunc scio, mea solidè solum gavisurum gaudia.*

Ex Terentii Eunucho.

Ex prologo.

Quæ condonabitur. *Habeo alia multa quæ nunc condonabitur.*

Eunuchum suam. *Eas se non negat personas transtulisse in Eunuchum suam.*

Ex act. 1. sc. 2.

His. *Eunuchum porro dixtivelle, quia solè his utuntur reginæ.*

Ex act. 2. sc. 1.

Ego

Ego quoque una perio, quod mihi est charius. Ego quod.

Nimis me indulgeo. Me indulgeo

Adeon' homines immutarier ex aquore, ut non cognoscas eundem esse? Eundem.

Sc. 2.

Quid istuc ornati, inquam? Ornati.

Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt. Primos rerum.

Viden' ocium, & cibus quid faciat alienus? Faciat.

Exact. 2. sc. 3.

Vt illum dii, dea senium perdant, qui me hodie remoratus est. Illum senium, qui.

Illarum neque quisquam te novit, nec scit, qui sies. Illarum quisquam.

Exact. 3. sc. 1.

Magnas verò agere gratias Thais mihi? Thais agere.

Invidere omnes mihi, mordere clanculum. Invidere.

Risu omnes, qui aderant emoriri. Emoriri.

Sc. 4.

Ipsa accumbere mecum: mihi sese dare: sermonem quærere. Ipsa accumbere.

Exact. 4. sc. 1.

Illa continuo irasci, neque negare audere. Illa irasci.

Sc. 3.

Scelus

Scelus ludificatus. *Scelus postquam ludificatus est virginem.*

Nobis absente *Nescio quid profectò nobis absente turbatum est domi.*

Eunuchum dedit turbas. *Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit.*

Sc. 4.

Nostrarum quisquam. *Huc oculis suis nostrarum nunquam quisquam vidit Phædria.*

Ex act. 5. sc. 4.

Quæ. *Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius.*

Sc. 9.

Me sinu. *Scin' me in quibus sim gaudiis?*

Ex Terentii Heautontimorumeno.

Ex act. 2. sc. 2.

Ejus annis. *Ejus annis causſa, quæ nunc mortua est.*

Sc. 4.

Viro, hi. *Vobis, cum vno semel, ubi agere ætatem decretum est viro, cujus mos maximè est consimilis vestrum, hisce ad vos applicant.*

Ex act. 3. sc. 4.

Functus officium. *Hominis frugi & temperantis functus officium est.*

Ex act. 4. sc. 1.

Opperibor. *Hic ego virum interea opperibor.*

Sc. 7.

Sc. 7.

Tu hîc nos dum eximus opperibere. Opperibere.

Exact. 5. sc. 1.

Sponsæ vestem, aurum, ancillas opus esse. Vestem, &c.

Sc. 3.

Aut scibis cujus sit. Scibis.

Ex Terentii Adelphis.

Ex Periochâ Sulpitij.

De meâ jurgare, & graviter ferre. De meâ jurgare.

Potitur Ctesipho citharistriam. Citharistriam.

Ex Prologo.

Judicio de se ipse erit, vos eritis judices. Judicio.

Synapothnescontes Diphili comœdia est. Synapothneſcontes.

Exact. 1. sc. 1.

Vestitu nimio indulges. Vestitu.

Hoc pater, & dominus interest. Interest.

Exact. 2. sc. 2.

Clanculam patres, quæ faciunt. Clanculum patres.

Hac si neq; ego, neque tu fecimus, non sivit egestas facere nos. Neq; ego, neq; tu fecimus.

Curemus æquam uterq; partem. Vterque curemus.

Sc. 3.

Abs quivis homine cum est opus beneficium accipere gaudeas. Quivis homine.

Exact. 3. sc. 3.

Salvos sit, spero similis est majorũ suum. Salvos Majorum suum

Sc. 4.

Neque

Functus officium. *Neque boni, neque liberalis functus officium est viri.*

Vobis decet. *Hæc primum ut fiant, deos quæso, ut vobis decet.*

Ex act. 4. sc. 2.

Produxe. *Non tu eum rus hinc modò produxe, aiebas.*

Clivos est. *Vbi eò veneris, clivos deorsum, vorsum est.*

Ad Dianæ. *Vbi ad Dianæ veneris, ito ad dextram.*

Sc. 4.

Aperite aliquis. *Aperite aliquis actutum ostium.*

Sc. 5.

Illam deductum. *Credebas dormienti hæc tibi confecturos deos, & illam sine tuâ operâ in cubiculum iri deductum domum?*

Sc. 7.

Erit. *Meretrix, & mater familias erit vna in domo.*

Ex act. 5. sc. 3.

Sumptum mordet. *Principio, si te mordet sumptum filii quem faciunt.*

Sc. 4.

Lædere. Arridere. *Nulli lædere os, arridere omnibus.*

Potitur commoda. *Patria potitur commoda.*

Illum vivat. *Illum ut vivat optant.*

Potitur gaudia. *Hic potitur gaudia.*

Sc. 8.

Nobis decet. *Imò hercle ita nobis decet.*

Idne estis authores mihi? Authores id.

Ex Terentii Hecyra.

Ex act. 1. sc. 2.

Sed videan' ego Philotium? Philotis salve multùm. Philotium. Philotis.

Ille primo se negare. Ille negare.

At te dii deæque perduint. Ibid.

Nocte illa prima virginem non attigit; quæ consecuta est nox, eam nihilo magis. Nox.

Fugere è conspectu illico videre nolle: Fugere, &c.

Ex act. 3. sc. 1.

Qui eos gubernat animus, infirmum gerunt. Animus.

Sc. 2.

Quid fuit tumultii? dic mihi: Tumulti.

Sc. 3.

Vt clam partus eveniat patrem, atque adeò omnes. Clam patrē.

Sc. 5.

Matris servibo commodis. Servibo.

Ex act. 4. sc. 1.

Quicum tot consuescat annos. Quicum.

Ex act. 5. sc. 3.

Ille alias res agere se simulare. Simulare.

Nunquam animum quæsti gratia ad malas adducam partes. Quæsti gratia.

Ex.

Ex Terentii Phormione.

Fabulas. *Magis placerent quas fociſſet fabulas.*

Exact. 1. ſc. 2.

Præſto eſt. *Si quis me quæret rufus. Præſto eſt.*

Nos mirarier. *Nos mirarier: rogamus quid ſit.*

Paupertas viſum eſt onus. *Nunquam æquè, inquit, ac modo paupertas mihi onus viſum eſt, & miſerum, & grave.*

Hic viciniæ. *Modò quandam vidi virginem hic viciniæ.*

Commorat. *Commorat omnes nos.*

Noſter neſcire. *Noſter quid ageret neſcire.*

Sc. 3.

Ejus adventi. *Vbi in mentem ejus adventi venit.*

Sc. 5.

Functus officium. *Functus adoleſcentuli eſt officium liberalis.*

Ex act. 2. ſc. 1.

Phanium relictam. *Phanium relictam ſolam?*

Sc. 3.

Patrem. *Neque ejus ſe patrem ſcire quis fuerit.*

Stilphonem. *Nec Stilphonem ipſum ſcire qui fuerit.*

Abuſus civē. *Civem item ut meretricem ubi abuſus ſis, mercedem dare lex jubet ei, atq; amittere,*

Exact. 3. ſc. 3.

Preci. *Vt nullus locus relinquatur preci.*

Exact. 4. ſc. 5.

Duint. *Ego curabo ne quid verborum duint.*

Ex

Ex act. 5. sc. 1.

Nemo ex me scibit. Scibit.

Sc. 8.

Argentum quod habes, condonamus te. Condonamus te.
Nec hujus sis veritus fœminæ primariæ. Veritus fœminæ.
Malum quod isti dii de eâ, omnes duint. Duint.
Impurum vide quantum valet. Impurum.

Sce. 9.

Mi homo, dii melius duint. Duint.
Hæccine erant itiones crebræ, & mansiones diutinæ. Hæccine.
Nihil pudere? Quo ore illum objurgabis? Nihil pudere
Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nausistrata, & quod tuo viro oculi doleant. Quod.

Ex Virgilio.

Ex Ecloga prima.

——— ——— ——— *quo sæpe solemus* Pastores solemus.
Pastores ovium teneros depellere fœtus.

Ex Ecloga secunda.

Amphion Dircæus in Actæo Aracintho. Actæo Aracintho.
Eheu quid volui misero mihi? floribus Eheu.
Austrum.
Te Coridon ô Alexi; trahit sua quemq; ô Alexi.
voluptas.

Ex

Ex Ecloga tertiâ.

Pecori, &c. *Et ſuccus pecori, & lac ſubducitur agnis.*

Arcus & calamos quæ, &c. ——— *cum Daphnidis arcum Fregiſti, & calamos quæ, tu perverſe Menalca,*

Vale, vale. inquit. *Et cum vidiſti puero donata dolebas, Et longum formoſe vale, vale, inquit Iola.*

Triſte lupus. *Triſte lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres.*

Dulce humor. *Dulce ſatis humor depulſis arbutus hœdis.*

Rejice capellas. *Tityre paſcentes à flumine rejice capellas.*

Eheu. *Eheu quàm pingui macer eſt mihi taurus in arvo.*

Ex Ecloga quarta.

Tulerunt. *Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.*

Ex Ecloga ſexta.

Orphea. *Nec tantum Rhodope miratur, & Iſmarus Orphea.*

Cla-

Clamaſſent, ut littus Hyla, Hyla omne ſonaret. Hyla, Hyla, &c.

Ex Ecloga ſeptima.

Stant & Iuniperi, & caſtaneæ hirſutæ. Iuniperi, &c.

Ex Ecloga octava.

Iungentur jam gryphes equis, avoque ſequenti. Gryphes.

Vt vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error. Perii ut.

Iſmarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes. Rhodope aut.

Nectte Amaryllidi nodos, & Veneris dic vincula nectto. Nodos &.

Credimus? An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt. Qui amant.

Ex Ecloga decima.

Vlla moram fecere; neque Aonia Aganippe. Aonia Aganippe.

Ex primo libro Georgicorum.

Pleiadas, Hyadas, clarámque Lycaonis Arctton. Pleiadas.

Lappæq́, tribulíque; inter nitentia culta. Lappæque.

——Sic omnia fatis

In pejus ruere, ac retro ſublapſa referri. Ruere. Referri.

Libra die, ſomníque pares ubi fecerat horas. Die.

Ante tibi Eoæ Atlantides abſcondantur. Eoæ abſcondantur.

Typhoea. *Caúmque Iapetúmque creat, ſævumque Typhoëa.*

Conati Pelio Humorem. *Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam. Aut dulcis muſti Vulcano decoquit humorem.*

AEſtúſque. *Æſtúſque, pluviáſque & agentes frigora ventos.*

Euríque. *Euríque, Zephyríque tonat domus; omnia plenis.*

Tenuia. *Tenŭiă nec lana per cœlum vellera ferri.*

Glauco, Panopeæ. *Glauco, & Panopeæ, & Inoo Melicertæ.*

Fervere. *Fervere: non illa quiſquam me nocte per altum.*

Effervere. *Signa dabant, quoties Cyclopum effervere in agros.*

Fluviorum. *Flŭŭiorum rex Erydanus: campóſque per omnes.*

Ex ſecundo libro Georgicorum.

Gravidus. *Muneribus: tibi pampineo gravidus Autumno.*

Horrida. *Inſeritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida.*

Radii. *Orchites, & radii, & amara pauſia bacca.*

Tenuia. *Velleráque ut foliis depectant tĕnŭiă Seres.*

Miſcuerunt. *Miſcuĕruntque herbas, & non innoxia verba*

verba.

Tenuis ubi argilla, & dumosis calculus arvis. — Tenuis ubi.

Navigiis pinos, domibus cedróque cupressósque. — Cupressósq;

Corticibusque cavis, vitiosaque illicis alveo. — Alveo.

Sperchiúsque, & virginibus bacchata lacænis. — Bacchata.

Ex tertio libro Georgicorum.

Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus. — Quadrijugos.

Ætas Lucinam, justósque pati Hymenæos. — Pati.

Arcebis gravido pecori, armentáque pascès. — Pecori.

Altiùs ingreditur, & mollia crura reponit. — Ingreditur.

Martis equi bijuges, & magni currus Achillis. — Bijuges.

Vulneribus crebris, lavit ater corpora sanguis. — Lavit.

Omne adeo genus in terris hominúmque ferarumque. — Ferarúmque.

Saxa per, & scopulos, & depressas convalles. — Versus spondaicus.

Armáq́, Amyclæúmq́ canem, Cressamq́ Pharetram. — Armáque.

Otia agũt terra: cõgestáq́ robora, totásq́. — Totásque.

Lappæque. *Lappeque, tribulíque absint: fuge pabula læta.*

Rejice. *Rejice: ne maculis infuscet vellera fuscis.*

Ex quarto libro Georgicorum.

Tenuia. *Nequicquam in tectis certatim* tĕnŭĭă *cera.*

Melior. *(Nam duo sunt genera) hic melior, insignis & ore.*

Victu. *Namq; aliæ victu invigilant & fœdere pacto.*

Plenæ crura. *Crura thymo plenæ, pascuntur & arbuta passim.*

Concubitu. *Quod neq; concubitu indulgent.* ——

Centaurea. *Cecropiúmq; thymum, & grave olentia centaurea.*

Parietibusq; *Parietibúsq; premunt arctis, & quatuor addunt.*

Drymóque. *Drimóq;, Xanthóq;, Legeáq;, Phyllodoceque.*

Neſæque. *Neſæq;, Spióq;, Thaliáq;, Cymmodoceque.*

Clióque. *Clióque & Beroe ſoror, Oceanitides ambæ.*

Deiopea. *Atq; Ephyre, atq; Opis, atq; Aſia Deiopea.*

Chao. *Atq; Chao denſos divum numerabat amores.*

Pars onerant. *Pars epulis onerant menſas,* ——

——*Hunc*

——*Hunc & Nymphæ veneramur & ipſe.* Veneramur.
Grandævus Nereus.——
Implerunt montes: flerunt Rhodopeïæ arces. Rhodopeïæ.
Atq; Getæ, atq; Hebrus, atq; Arctias Orythyia. Orythyia.
Inter ſacra deum, nocturnaque Orgia Bacchi. Nocturnaq;
Stridĕre apes utero, & ruptis effervĕre coſtis. Stridere.

Ex primo libro Æneidos.

— *Manet alta mente repoſtum* Repoſtum.
Iudicium Paridis, ſpretæq; injuria formæ.
Troas, reliquias Danaum, atq; immitis Achilli. Achilli.
Cymothoe, ſimul & Triton adnixus acuto Adnixus.
Detrudunt naves ſcopulo.—— Detrudunt.
Pars in fruſtra ſecant, verubúſq; trementia figunt. Pars ſecant.
Præcipue pius Æneas, nunc acris Oronti. Acris Oronti.
Nunc Amycli caſum gemit.——
Fontem ſuperare Timavi.—— Timavi.
Hic tamen ille urbem Patavi, ſedeſque locavit. Vrbem Patavi.
Parce metu Cytherea.—— Cytherea.

Locorúmq; *Iactemur, doceas, ignari hominumque locorúmque.*

Dea. *Et vera incessu patuit dea: ille ubi matrem.*

Pars ducere. *——Pars ducere muros*

Moliri, &c. *Molirique arcem, & manibus subvolvere saxa.*

Pars aptare. *Pars aptare locum tecto, & concludere sulco.*

Nexæque. *Ærea cui gradibus surgebant limina, nexæq́.*

Vrbem est. *Vrbem, quam statuo, vestra est.*

Os similis. *Os, humeróſq́ deo similis.*

Dardanio. *Tún' ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ.*

Aureis. *Atria: dependent lichni laquearibus aureis.*

Ex libro secundo Æneidos.

Duri Vlyssi. *Myrmidonum, Dolopúmve, aut duri miles Vlyssi.*

Abiete. *Ædificant, sectáq́ intexunt abiete costas.*

Stupet, mirantur. *Pars stupet innupta donum exitiale Minervæ.*

Et molem mirantur equi.——

Vrbi. *Inspecturáq́ domos, venturáq́ desuper urbi.*

Revinctum manus. *Ecce manus juvenem interea post terga revinctum.*

Si patrios unquam remeaſſem victor ad Argos. Ad Argos.
Mihi ſacra parari, —— Sacra parari.
Et ſalſæ fruges, & circum tempora vittæ.
Ex illo fluere, ac retro ſublapſa referri
Spes Danaum: —— Spes fluere, &c.
Ardentéſque oculos ſuffecti ſanguine & igni. Suffecti oculos.
—Pars ingentem formidine turpi Pars ſcandunt.
Scandunt rurſus equum, &c.
——Divellimur inde Divellimur.
Iphitus & Pelias mecum, ——
Herent pariétibus ſcalæ, poſtéſque ſub ipſos. Parietibus.
Cuſtodes ſufferre valent, labat ariete crebro. Ariete.
Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum Cingitur. —— Gingitur ferrum.
——Satis una, ſuperq;
Vidimus excidia. —— Vna excidia.
Quem non incuſavi amens, hominúmq;, deorúmque. Deorúmq;
Obſtupui ſteterúntq; comæ, & vox faucibus hæſit. Steterunt q;

Ex libro tertio Æneidos.

Nereidum matri, & Neptuno Ægæo. Matri, &, &
Liminaque, laurúſque Dei, totuſque moveri. Liminaque.

Sirius exurere. ——*Tum ſteriles exurere Sirius agros.*

Inſulæ Ionio, &c. *Inſulæ Ionio in magno, quas dira Celæno.*

Vrbem Buthroti. ——*Celſam Buthroti aſcendimus vrbem.*

Aulaï. *Aulaï in medio libabant pocula Baccho.*

Gravia. *Dono dehinc auro gravia, ſectóque elephanto.*

Lavit. *Luminis effoſſi fluidum lăvit inde cruorem.*

Ex libro quinto Æneidos.

Aſcanius, quos. *Hoc puer Aſcanius; ſequitur quos cætera pubes.*

Pars parati. —*Pars & certare parati.*

Centauro magna. *Centauro invehitur magna.*

Mneſtheóq; *Sergeſto, Mneſtheóque, Gyan ſuperare morantem.*

Ilio alto. *Victor apud rapidum Simoenta, ſub Ilio alto.*

Quæ finis ſtandi. *Quæ finis ſtandi? Quo me decet vſq; teneri.*

Lacertóſq; *Et magnos membrorum artus, magna oſſa, lacertóſque.*

Genua labăt. *Gĕnŭă labant, vaſtos quatit æger anhelitus artus.*

Parietibus. *Păriĕtibus textum cæcis iter, ancipitémque.*

Transtra per, & remos, & pictas abiete puppes. Abiete.

Ex libro quarto Æneidos.

Cretesq; Dryopesque fremunt, pictique Agathyrsi. Cretesque.

Quosque dabat gemitus, gunm litera fervere latè. Fervere.

Omnia Mercurio similis vocemque colorémque. Omnia similis, &c.

Eia age rumpe moras, varium & mutabile semper Fœmina. —— Fœmina varium.

Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem. Extinxem.

Ex libro sexto Æneidos.

Ferreiq; Eumenidum thalami, & discordia demens. Ferreique.

Deturbat, laxatq; foros; simul accipit alveo. Alveo.

—— Pars vertere terga. Pars vertere.

—— Pars tollere vocem Exiguam. —— Pars tollere.

Hic genus antiquum terræ, Titania pubes. Pubes dejecti, &c.

Fulmine dejecti, fundo volvuntur in imo.

Illius ergô Venimus. —— Illius ergô.

Quisque suos patimur manes. Quisque patimur.

Ætherium sensum, atque auraî simplicis Auraî.

plicis ignem.

Fulgere. *Illæ autem paribus quas fulgere cernis in armis.*

Sanguis meus. *Projice tela manu, sanguis meus.*

Ex libro septimo Æneidos.

Latinorum. *Iámque iter emensi, turres ac tecta Latinorum.*

Ariete. *Hæ sacris sedes epulis; hìc ăriete cæso.*
Spiculáq; clypeíq; ereptáque rostra carinis.

Aquai. *——— Furit intus aquai*
Fumidus atque altè spumis exuberat amnis.

Cæsos Almonem Puerum, &c. Ærei. *——— Cæsósque reportant*
Almonem puerum, fœdatiq; ora Galesi.
Centum ærei claudunt vectes, aternáq; ferri.

Pars arduus. *——— pars arduus altis*
Pulverulentus equis furit.

Turrigeræ. *Ardea, Crustumeríque, & turrigeræ Antemnæ.*

Ex libro octavo Æneidos.

Tryftheo. *Rege sub Eurystheo, fatis Iunonis iniqua.*

Aureo. *Vulcanum alloquitur, thalamóque hæc conjugis aureo.*

Bronteſque. *Bronteſque, Steropeſq;, & nudus membra Pyracmon.*

Sub ipſa Præneſte. *Qualis eram quum primam aciem Præneſte sub ipſa.*

Incluſere cavi, & nigra nemus ăbiete cingunt. Abiete.

Fervere Leucateu, auroque effulgere fluctus. Fervere Effulgere.

Ex libro nono Æneidos.

—Sequar omnia tanta
Quiſquis in arma vocas.—

Dives equûm, dives pictaî veſtis & auri. Pictai.

Ferte citi ferrum, date tela, ſcandite muros. Tela.

Hanc ſine me ſpem ferre tui; audentior ibo. Tui, audentior.

Me, me, adſum qui feci: in me convertite ferrum. Me, me, adſum.

Evolat infœlix, & fœmineo ululatu. Fœmineo ululatu.

Venatu invigilant pueri, ſylváſque fatigant. Venatu invigilant.

Abiętibus juvenes patriis, & montibus aquos. Abietibus.

———Volat Itala cornus Itala cornu
Aera per tenerum ——

Alcandrúmq́, Haliúmq́, Noemonáq́, Prytaníq́. Noemonáq.

Ex libro decimo Æneides.

Hìc finis fandi, ſolio tum Iupiter aureo. Aureo.

Nec Clytio genitore minor, nec fratre Meneſtheo. Meneſtheo.

Ea videri. *At Rutilo regi, ducibúsque ea mira videri*
Ausoniis.———

Nomen. *Per ducis Evandri nomen evictáque bella.*

Tvmbre caput. *Nam tibi Tymbre caput Evandrius abstulit ensis.*

Rejicit. *Sic ait; atque oculos Rutulorum rejicit arvis.*

Balthei. *Exanimum, rapiens immania pondera balthei.*

Cœlúmque. *Sternitur infœlix alieno vulnere, cœlúmque.*

Amor. *Et furiis agitatus amor, & conscia virtus.*

Latiníque. *Clamore incendunt cœlum Troésq; Latiníque.*

Ex libro undecimo Æneidos.

Trophæum. *Mezenti ducis exuvias, tibi magne trophæum.*

Parrhasio, &c. *Servabat senior, qui Parrhasio Evandro.*

Evandre. *Hæc mea magna fides: at non Evandro pudendis.*

Languentis. *Seu mollis viola, seu languentis hyacinthi.*

Vixet. *Vixet, cui vitam deus, aut sua dextra dedisset.*

Iustitiane. *Iustitiane prius mirer, belline laborum!*

Iam

Iam pater Æneas, jam curvo in litore Tarchon. Æneas Tarchon.

Constituere pyras; huc corpora quisque suorum. Constituere, quisq; tulere.

More tulere patrum.——

Substiterat; subito erumpunt clamore, frementésque. Frementésq;

Rejiciunt parmas, & equos ad mœnia vertunt. Rejiciunt.

Adversi longa transverberat ăbiĕtĕ pectus. Abiete.

Arĭctăt in portas, & duros obice postes. Arietat.

Ex libro duodecimo Æneidos.

Congredior; fer sacra pater, & concipe fœdus. Pater.

Ensémque, clypeúmque & rubræ cornua cristæ. Ensémque.

Fontesque fluviósque voco, quæque aetheris alti. Fontésque.

Chloreáq;, Sabarímq;, Daretáq;, Thersilochúmque. Chloreáque

Antheúsque, Mnestheúsq; ruunt; omnisq; relictis. Antheúsque

Ille ruenti Hilo, animùsq; immane frementi. Hilo.

Inter se coiisse viros, & decernere ferro. Viros &.

Genŭă labant; gelidus concrevit frigore vulnus. Genua lab

Quantus

Athos. *Quantus Athos, aut quantus Eryx, aut ipse coruscis.*

Ex virgilii Ciri.

Erichthei. *Ipse Cratinei matrem; sed sive Erichthei.*

Perii. *Vt vidi, ut perii! ut me malus abstulit error.*

Matri, &. *Nereidum matri, & Neptuno Agæo.*

Aciem. *Crura, novámque aciem obduxit squallida pellis.*

Ex Virgilii Moreto.

Abicit. *Spargit humi, atq; abicit; servatum gramine bulbum.*

Ex Ætna, sive Cornelii Severi, sive Quintilii Vari.

Flebile Pergamon. *Miramur Troiæ cineres, & flebile victis Pergamon.*

Ex Lucretio.

Ex libro primo de rerum naturâ.

nitium. *Significant initium perculsæ corda tuâ vi.*

Iœnera ilitiai. *Effice, ut interea fera mœnera militiaï.*

eficit. *Reficit aterno devinctus volnere amoris.*

atriai. *Nam neq; nos agere hoc, patriaï tempore iniquo.*

Appellare ſuëmus, & hac eadem uſurpare. Eadem.

Naturæ primus portarum claúſtra cupiret: Cupiret.

Quanam ſit ratione, atque altè terminus hæreat. Hærea.

Endogredi ſceleris: quod contra ſapiùs olim. Endogredi.

Aulide, quo pacto Triviai virginis arã. Triviai.

Iphianaſſaï turparunt ſanguine fœdè. Iphianaſſai.

Et meritò, nam ſi certam finem eſſe viderent. Certam finem.

Ignoratur enim quæ ſit natura animai. Animai.

Nam ſi de nihilo fierent: ex omnibu rebus. Omnibus rebus.

Nam fierent juvenes ſubitò ex infantibus parvis. Infantibus parvis.

Culta loca, & manibus meliores reddi fœtus. Reddi.

Terraïque ſolum ſubigentes, cimus ad ortus. Terraique.

Haud igitur poſſunt ad nihilum quæq; reverti. Nihilum.

Inter ſe nexus, minus, aut magis endopedita. Endopedit

Diſcidio redeunt in corpore materiai. Materiai.

In gremium matris terraï precipitavit. Terrai.

Quando aliud ex alio reficit natura; nec ullam. Aliud.

Navis. *Ingentisque ruit navis, & nubila dissert.*

Aquaï. *Montibus ex altis magnus decursus aquaï.*

Aquaï. *Nec validi possunt pontes venientis aquaï.*

Suemus. *Usurpare oculis, nec voces cernere suemus.*

Aquaï. *At neque quo pacto persederit humor aquaï.*

Corporum. *Res possent, namq; officium quod corporum extat.*

Corporum. *Corporum in plumbo est; tantundem perdere par est.*

Corporum. *At contra gravius, plus in se corporum esse.*

Initium. *Vnde initium primum capiat res quæque movendi.*

Trai. *Namque canes ut montivagæ persepe feraï.*

Institerunt. *Cum semel institerunt vestigia certa viaï.*

Aliud. *Sic aliud ex alio per te tute ipse videre.*

Fontibus. *Vsq; adeo largos haustus de fontibus magnis.*

Vitai. *Serpat, & in nobis vitai claustra resolvat.*

Corporum. *Corporum augebat numerum, summamq; sequetur.*

Pondus uti ſaxis, calor ignibus, liquor aquaï. Ignibus. Aquaï.
Namq; aliud rebus, aliud regionibus ipſis. Rébus.
Corporum, atq; loci res in quo quæq; gerantur. Corporum.
Id porro nihil eſſe poteſt, niſi materiaï. Mareriaï.
Frangendis rebus; jam corpora materiaï. Materiaï.
Nunquam reliquo reparari tempore poſſet. Reliquo.
Hoc accedit, uti, ſolidiſſima materiaï. Materiaï.
Et quid quæq; queant per fœdera naturaï. Naturaï.
Præterea niſi erit minimum, parvoſſima quæq;. Parvoſſima.
Ardua dum metuunt, amittunt vera viaï. Viaï.
Italiæ terraï oras à finibus ejus. Terraï.
Ad cœlúmq; ferant flammaï fulgura rurſum. Flammaï.
Ne tibi res redeant ad nihilum funditus omnes. Nihilum.
Imbribus, & tabe nimborum arbuſta vacillant. Nimborum, producitur (m) finale
Viſceribus viſcus gigni, ſanguénque creari. Sanguen.
Sanguinis inter ſe multis coëuntibus guttis. Coeuntibus.
Donec flammaï fulſerunt flore coacto. Flammaï.

Si

Materiai. *Si fieri non posse putas, quin Materiaï.*

Animi. *Nec me animi fallit, quam sint obscura; sed acri.*

Summai. *Nunc age summaï ecquam sit finis eorum.*

Prohibeat. *Nam sive est aliquid quod prohibeat, officiátque.*

Ea finis. *Sive feras fertur, non est ea finis profecto.*

Horai. *Exiguum possent horaï sistare tempus.*

Fugai. *Principiis rerum spatium tempúsque fugaï.*

Subtus. *Et simili ratione animalia subtus vagari.*

Ex libro secundo de rerum natura.

Nihil bone. *Sed nihil dulcius est bone quam munita tenere.*

Semotus. *Incundo sensu, cura semotus, metuque?*

Purpureai. *Nec clarum vestis splendorem purpureaï.*

Fervere. *Fervere cùm videas, classem latèque vagari.*

Reii. *Cujus, uti memoro, reii simulachrum, & imago.*

Notitiai. *Exemplare dare, & vestigia notitiaï.*

Con-

Conſtituiſſe deos cùm fingunt; omnibus rebui. Omnibus.

Reſpuat humor aquæ? Nam quam magis merſimus alte. Magis.

Propterea, quia corpus aquæ, naturáq; tenuis. Tenuis.

Nam quod fluvidum eſt, è levibus atque rotundis. Fluvidum.

Reicere in terras naturam, multáque cæcis. Reicere.

Præterea, magni quod refert, ſemina quæque. Refert.

Efficitur quiddam quadratum, unæque figuræ. Vnæ.

Purpura, pœniciúſque color clariſſimus multo. Clariſſimus.

Referre in quali ſint ordine quæque locata. Referre.

Sed magni referre, ea primum quantula conſtent. Referre.

Aut ſimilia totis animalibus eſſe putari. Similia.

Nam tibi vehementer nova res molitur ad aureis. Vehemenæ.

Principio, quod non minùs fiat mirabile cunctis. Minus fiat.

Endo manu validas potis eſt moderanter habenas. Endo.

Nec facilè in venas cibus omnis diditur eii. Eii.

Ex libro tertio, de rerum naturâ.

Manibus. *Et nigras mactant pecudes, & manibus divis.*

Refugisse. *Refugisse volunt longè, longéq; remosse.*

Remosse. *Intereunt partim statuai, & nominis ergô.*

Statuai.

Hunc vexare pudorem, hunc vincula

Amicitiai. *amicitiai.*

Rumpere, & in summa, pietatem evertere funditus.

Funditus.

Prodiderunt, vitare Acheruſia templa

Prodiderunt. *petentes.*

Tranſtulerunt, proprio quæ nunc res no-

Tranſtulerunt. *mine egebat.*

Lætitiáque viget: cum cætera pars a-

Animai. *nimaï.*

Verum ubi vehementi magis eſt commota metu mens.

Vehementi.

Caligare oculos, ſonere aureis, ſuccidere artus.

Sonere.

Namq; movetur aqua, & tantillo momine fluctuat.

Fluctuat.

Namq; Papaverum, aura poteſt ſuſpenſa, leviſq;.

Papaverum.

Nemo poteſt, igitur parviſſima corpora proquam.

Parviſſima.

Nec tamen hæc ſimplex nobis natura putandum.

Putandum.

tandum eſt.

Tenuis enim quadam moribundos deſerit aura. — Tenuis enim

Vis, initium motus abs ſe quæ dividit illis. — Initium.

Nec minus iraï fax unquam ſubdita percit. — Irai.

Sed communibus inter eos conflictatur utringz. — Conflictatur.

Nec nebulã noctu, nec aranei tenuia fila. — Tenuia.

Incolumis ſtat cernendi vivata poteſtas. — Vivata.

Cum ſemel ex omnibus membris ablata receſſit. — Omnibus.

Corpore; ſic animi ſequitur ſententia tenuis. — Tenuis.

Turbat agens animam; ſpumantes vt in æquore ſalſo. — Spumantes.

Commutare animum quicunq; adoritur & inſit. — Adoritur.

Sollicitæ volitant morbis, algóque, famèque. — Algo.

Seminium ſequitur; dolus vulpibus, & fuga cervis. — Dolus.

Scire licet non ſyncerum ſonere; atque ſubeſſe. — Sonere.

Quod ſupereſt cunctis privatus doloribus ægris. — Doloribus.

Quod ſitis exurat miſeros, atque arida torreat. — Torreat.

Aliæ rei. *Aut aliæ cujus desiderium insideat rei.*

Expergitus. *Consequitur lato, nec quisquam expergitus extat.*

Cecidere. *Nec minus ergo ante, hæc quam cecidere cadentque.*

Aliud. *Sic aliud ex alio nunquam desistet oriri.*

Iactus. *Carcer, & horribilis de saxo jactus deorsum.*

Ancus. *Lumina sic oculis etiam bonus Ancus reliquit.*

Occiderunt. *Occiderunt magnis qui gentibus imperitarunt.*

Superire. *Ac pedibus falsas docuit superire lacunas.*

Proinde. *Ossa dedit terræ proinde ac famul infumus esset.*

Sceptra Sopitus. *Sceptra potitus, eadem aliis sopitus quiete est.*

Dum, *Sed dum abest quod avemus, id exuperare videtur.*

Ex libro quarto, de rerum naturâ.

Absinthii. *Absinthii laticem, deceptáq; non capiatur.*

Excierunt. *Excierunt, ne forte animas Acheronte reamur.*

reamur.
In ſua diſceſſum dederunt primordia quæque. Dederunt.
Quam quæ tenuia ſunt, oſtendi eſt nulla poteſtas. Tenuia.
Et multo citius, quanto minus endopediri. Endopediri.
Nam certe jacier ac tergeri multa videmus. Iacier. Tergeri.
Et ferruginea, cum magnis intenta theatris. Magnis.
Per malos volgata, trabèſq; trementia fluitant. Fluitant.
Namq; ibi conſeſſum caveai ſubter, & omnem. Caveai.
Scenaï ſpeciem patrum, matrúmq; Deorúmque. Scenai.
Mittunt, effigias quoq; debent mittere tĕnŭeis. Tenueis.
Sed magis vniverſum, fieríq; perinde videmus. Magis.
Inde retrorſum reddit, & convertit eodem Reddit.
Pro viſis ut ſint, quæ non ſunt ſenſibus viſa. Sẽnſibus.
Nam nihil egregius, quàm res diſcernere apertus. Nihil egregius.
Notitiam veri, neque ſenſibus poſſe refelli. Senſibus.

Pluſcu-

Operaique.	*Pluſculum habent in ſe rationis, plus operaique.*
Linguai.	*Humida linguaï circum ſudantia templa.*
Aliis.	*Vt quod aliis cibus eſt, aliis fuat acre venenum.*
Nenu.	*Nenu queunt rapidi contra conſtare leones.*
Tenuia.	*Tĕnŭĭa, quæ facilè inter ſe jungitur in auris.*
Endo.	*Endo ſtatu, prior hæc geſtum mutâſſe videtur.*
Patmai.	*Quam daret objectum parmaï læva per artem.*
Rei.	*At, quod providet, illiuſ rei conſtat imago.*
Corporis.	*Corporis, ut hæc navis velis, ventóque feratur.*
Degerere.	*Nauta contractum cum ventis degerere bellum.*
Deſtiterunt.	*Cum jam deſtiterunt eaſenſibus uſurpare.*
Relliquias.	*Relliquias tamen eſſe vias in mente patentis.*
Pugnáſque.	*Accipitres ſomno in leni ſi prælia, pugnáſque.*
Rebus.	*Multi de magnis per ſomnum rebus loquuntur.*
Omnibus rebus.	*Vt quaſi tranſactis ſæpè omnibus rebus, pro-*

profundant.
Atque alios alii inrident, Venerémque Suadent.
ſuadent.
Nec molles opus ſunt motus uxoribus Opus ſunt.
hilum.

Ex libro quinto de rerum naturâ.

Quidve tripectora tergemini vis Ge- Geryonai.
ryonaï.
Atq; pericula tunc ingratis inſinuan- Inſinuandum
dum?
Lunaiq; globum: tum quæ tellure ani- Lunai.
mantes.
Nec jacere endo manus, via qua muni- Endo.
ta fidei.
Tenuis enim natura deûm, longèque re- Tenuis enim
mota.
Deciderunt quoq;, & in talis venêre Deciderunt.
meatus.
Aſſiduuſque geli cáſus mortalibus au- Geli.
fert.
Nec crepitacula eis opus ſunt: —— Opus ſunt.
Nam primum quicquid fulgoris diſſe- Eii.
rit eii.
Et primum quicquid flammaï perdere Flammaï
ſemper.
Largiſluum fontem ſcatere, atq; erum- Scatere
pere flumen.

Accendere.	*Accendere ex una ſcintilla incendia paſſim.*
Poſterioribus.	*Paulatim ſolem cum poſterioribus ſignis.*
Reiciat.	*Et qui reiciat gelidis à frigoris umbris.*
Pilai.	*Vt faciunt, lunam qui fingunt eſſe pilai.*
Fulgit.	*Et tamen ipſa ſuo ſi fulgit luna nitore.*
Montibus.	*Omne, quod in magnis bacchatur montibus paſſim.*
Variantibus.	*Aëriáſque ſimul volucres variantibus formis.*
Abſterguit.	*Nequiquam, quoniam natura abſterguit anctum.*
Debere.	*Multa videmus enim rebus concurrere debere.*
Pars, &c.	*Hinc, illinc parvis, ut non ſit pars, eſſe potis ſit.*
Vnis.	*Nec ſimili Venere ardeſcunt, nec moribus unis.*
Lavere.	*Lubrica, proluvie larga lavere humida ſaxa.*
Alſia.	*Ignis enim curavit, ut alſia corpora frigus.*
Adulant.	*Longè alio pacto gannitu vocis adulant.*
Fulgere.	*Fulgere cum donavit plaga vapores.*
Metutum.	*Nam cupide conculeatur nimis ante metutum.*

Aut morbo delirantes prograxe ferantur. Prograxe.
Non divum pacem votis adit, ac prece quæsit. Quæsit.
Sic aliud ex alio peperit discordia tristis. Aliud.
Tum mare velivolum florebat navibus pandis. Navibus.
Tradere; nec multo prius sunt elementa reperta. Prius sunt.
Namque aliud ex alio clarescere corde videbant. Aliud.

Ex libro sexto, de rerum naturâ.

Dididerunt quondam præclaro nomine Athenæ. Dididerunt.
Et primæ dederunt solatia dulcia vitæ. Dederunt.
Quidve mali foret in rebus mortalibus passim. Mortalibus.
Mortales, pavidis cum pendent mentibus sæpe. Mentibus.
Ætheriæ nubes contra pugnantibus ventis. Pugnantibus
Fulgere quàm cernant oculi, quia semper ad auris. Fulgere. Ad auris.
Obvia discutiat plagis, itinerq; sequatur. Iticet.

Nullæ Conſcius. *Et potius nullæ ſibi turpis conſcius reii.*

Tenuia. *Ante videre oculi quàm poſſint tenuia venti.*

Stillantia. *Mittunt humorem pluvium ſtillantia, quaſi igni.*

Arqui. *Tum color in nigris exſiſtit nubibus arqui.*

Percellit. *Quàm facit; inclinatur enim retróq; percellit.*

Fiat. *Naturam, quo fiat tantus decurſus aquarum.*

Guttai. *Guttaï vix inſtar erunt vnjus ad augmen.*

Multeſima. *Quàm ſit parvula pars, & quam multeſimo conſtét.*

Tetulerunt. *Sunt ubi fortè ita ſe tetulerunt ſemina aquarum.*

Eii. *Scilicet & fluvius, qui non eſt, maximus eii eſt.*

Veſuvi. *Is lacus & Cumas apud, & Veſuvi per montis.*

Aquæ. *Fit quoq;, ubi in magnas aquæ vaſtaſq; lacunas.*

Aquæ. *Quæ calidum faciunt aquæ tactum, atque ſaporem.*

Pervigilii. *Pervigilii cauſa, ut Graium cecinere poëtæ.*

Potius. *Ianua ne potiùs his Orci regionibus eſſe.*

Deicere ut privos qui morbas ſæpe ſuebit. Deicere.

Quod genus endo mari ſpirat fons dulcis aquaï. Endo. Aquai.

Conveniunt: aut cum tedaï corpori adhæret. Tedai.

Nihil eſſe in promptu, niſi corpus mixtum inani. Nihil Mixtum.

Quæ memorare queam inter ſe ſingulariter apta. Singulari er.

Nec refert utrum nos in loca devenimus. Refert.

Nam quod aliis dederat, vitalis aëris auras. Alis.

Pœnibat paulò poſt turpi morte, malâque. Pœnibat.

Ex Ovidio.

Ex primo libro Metamorph.

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,

Quem dixere Chaos, rudis, indigeſtáque moles. Chaos.

Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo. Alueo.

Conſtiterat quocunque loco, ſpectabat ad Io. Io.

Ex ſecundo libro Metamorph.

Et celer Iſmenos cum Phocaio Erymantho. Phocaio.

Tænarius Eurotas. *Nygdoniúſq; Melas, & Tanarius Eurotas.*

Rejicere Molibat. *Rejicere ex humeris veſtem molibar; at illa.*

Ex libro tertio Metamorph.

Purpureæ Auroræ. *Nubibus, eſſe ſolet, aut purpureæ Auroræ.*

Fide. *Prima fide, vocíſq; ratæ tentamina ſumpſit.*

Ex libro quarto Metamorph.

Lyæúmque. *Thuráq; dant, Bacchúmq; vocant, Bromiúmq; Lyæúmq;.*

Ionio immenſo. *Iactari quos cernis in Ionio immenſo.*

Pars factæ. *Pars volucres factæ.*——

Ferarúmq; *Pérq; vias vidiſſe hominum ſimulachra ferarúmq;.*

Ex libro quinto Metamorph.

Et Hyantea. *Fonte Meduſæo, & Hyantea Aganippe.*

Piſææ. *Eſt medium Cyanes, & Piſææ Arethuſa.*

Io Arethuſa. *Et bis Io Arethuſa, Io Arethuſa vocavit.*

Patria eſt Athenæ. *Et patriam, patria eſt claræ mihi, dixit Athenæ.*

Ex libro ſexto Metamorph.

Nepotémq; *Inter ſeq; datas junxit natámque, nepotémque.*

Evoeque. *Exululátque, Euoëq; ſonat, portáſque refringit.*

Dege-

Degenerat; ſcelus eſt pietas in conjuge Tereo. Tereo.

Ex libro ſeptimo Metamorph.

Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aurea. Aureæ.

——Vicina inventus Iuventus.

Venimus, & latos indagine cinximus agros. Cinximus.

Ex libro octavo Metamorph.

Cúmq; Pheretiade, & Hyanteo Iolao. Et Hyanteo Iolao.

Penelopéſque ſocer, cum Parrhaſio, Anceo. Parrhaſio Anceo.

Nec refert dominos illic, famulóſque requiras. Refert.

Ex libro nono Metamorph.

Non adiit apte, nec legit idonea, credo. Adiit.

Tempora, nec petiit, horámque, animámque, vacantem. Petiit.

——Sed vitáque, fidéſq; Inculpata fuit. Vita fidéſq; Inculpata.

Ex libro decimo Metamorph.

Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus. Myrtus

Cinnamáque coſtúmq; ſuam, ſudatáque ligno. Cinnamáq;

Ex libro undecimo Metamorph.

Tympanáque, & Plauſus, & Bacchei ululatus. Bacchei,

Sarculáque. *Sarculáque, raſtríque graves, longíque Ligonis.*

Cecropio Eumolpho. *Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpho.*

Ex libro duodecimo Metamorph.

Aurea. *Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aurea.*

Populus ſuperamur. *——— Populus ſuperamur ab uno*
Vixque viro.

Ex libro decimo tertio Metamorph.

Eſſe Jovis pronepos. *——— Sed enim quia rettulit Ajax*
Eſſe Jovis pronepos ———

Alaſtoráque. *Carnon, Iphitidémque, Alaſtoráque Chromiumq.*

Noemonáq; *Alcandrúmque, Haliúmque, Noemonáque, Pritaniumque.*

Petiit. *Quo ferus injuſta petiit Agamemnona ferro.*

Mulcæ. *Omne pecus meum eſt, multæ quoque vallibus errant.*

Ex libro decimo quarto Metamorph.

Prætiit. *Has ubi præteriit, & Parthonepeia dextra.*

Moriri. *Ad ſtrepitum, mortémque timens, cupidúſq, moriri.*

Comitant. *Noſtráq, adulantes comitant veſtigia; donec.*

Rediit. *Mox ubi mens rediit, & contempſere ſequentem.*

Et

Et potirentur ea? Sed enim ſuperabat amando. Potirentur ea.
Edidit in juvenem rediit, & avilia demit. Rediit.
O & de Latio, ô & de gente Sabina. Latio.
Ex libro decimo quinto Metamorph.
At velut illa ætas, cui fecimus aurea nomen. Aurea.
Longius inde nefas abiit, & prima putatur Abiit.
Hæc Helenum cecinisse penatigero Æneæ. Æneæ.
Et tellus Circæa, & ſpiſſi littoris Antium. Circæa. Antium.
Ex primo libro Faſtorum.
Non Venus, & vinum ſublimia pectora fregit. Venus & vinum.
Ex libro ſecundo Faſtorum.
Amphiaraides Naupactheo Acheloo. Naupactheo.
Ex libro tertio Faſtorum.
Vt rediit animus, da certa piamina dixit. Rediit.
Ex libro quarto Faſtorum.
Ilia cum lauſo de Numitore ſati. Iliacum lauſo ſati.
— Et tanto eſt Albula pota Deo. Albula pota Deo
Sæpe Rhea quæſta eſt toties fœcunda, nec unquam. Rhea.
Cultus, & ornatos varie prodiſſe capillos, Cultus.
Obfuit.——

Io, Io, *Illa quidem clamat, Io, Io carissima mater.*

Exsoluisse. *Longámque imprudens exsoluisse famem.*

Ex libro quinto Fastorum.

Cœlifero Atlante. *Hinc fata Pleione cum cœlifero Atlante.*

Annuimus consul cum consule. *Annuimus votis, consul cum consule ludos.*

Persoluere. *Posthumio Lenas, persolvere mihi.*

Alveo. *Thybris arundiferum medio caput extulit alveo.*

Ex libro sexto Fastorum.

Fame. *Posse fame vinci spes excidit; hoste repulso.*

Ex libro primo Tristium.

Cave. *Tu cavs defendas, quamvis mordebere dictis:*

Telegonásq; Vale dicere. *Oedipodas facito, Telegonásq; voces.*
Idque, quod ignoti faciunt, vale dicere saltem.

Ex libro secundo Tristium.

Esse nocens. *Acceptum refero versibus esse nocens.*

Evoluisse. *Vnquam te nostros evoluisse jocos.*

Ex libro tertio Tristium.

Periit. *Et longa periit arida facta siti.*

Ex libro quarto Tristium.

Magna minórq; feræ. *Magna, minórq; fera, quarum regis altera Graias.*

Altera

Altera Sidonias, utraq; ſicca rates.
Qui duo corporibus, mentibus unus erant. Erant Vnus.
Nec temerè in mediis diſſoluantur aquis. Diſſoluantur

Ex libro quinto Triſtium.

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem: Salutē, quo.
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.

Ex libro primo de Ponto.

Eſtur ut occulta vitiata teredine navis. Eſtur.
Quiſq; loquar tecum, certior eſſe velis. Quiſq; loquar.
Theſſalicúmq; adiit hoſpes Achillis humani. Adiit.
Durius eſt igitur noſtrum, fidiſſima conjux,
Illo, quod ſubiit Æſone natus, onus. Subiit

Ex libro ſecundo de Ponto.

Turpe putas abici, quia ſit miſerandus, amicus. Abici.

Ex libro tertio de Ponto.

Morte nihil opus eſt, nihil Icarioti de tela. Nihil.
Quam legis à nobis miſſam tibi, Cotta, ſalutem,
Miſſa ſit ut verè, perveniátque precor. Salutem

Ex libro quarto de Ponto.

Si modò, qui periit, ipſe perire poteſt. Periit.

In

In Ibin.

Ipſaque tu tellus, ipſum cum ſuctibus æquor,

ſe ſumme cher. *Ipſe meas æther accipe ſumme preces.*

hao. *In noſtrũ cuncti tempus, adeſte Chao.*

nſquis di-te. *Quiſquis ades ſacris lugubria dicite verba,*

dite quiſ-is. *Et fletu madidis Ibin adite genis.*

buerunt. *Gutturáq; imbuerunt infantia lacte canino.*

ſcor. *Vt quos obſcuris victor ambagibus oris.*

Ex Epiſtolis Heroidum.

Phædra Hippolyto.

nalia. *Arſit & Oenides in Menalia Atalanta.*

que ſu-læſi. *In magnis læſi rebus uteráq; ſumus.*

Hypſipyle Iaſoni.

eo. *Nõ erat hîc aries villo ſpectabilis aureo,*

oluenda *Nunc quoq; te ſalvo perſoluenda mihi.*

Hermione Oreſti.

clæo. *Caſtori Amyclæo, & Amyclæo Polluci.*

Deianira Herculi.

eſſiſe-a. *Vt Tegeæus aper cupreſſifero Erymantho.*

Forſitan

Forsitan expulsa Ætolide Deïanira. Expulsa.
Eurytidósq; Ioles, atq; insani Alcidæ. Insani Alcidæ
Oenea desertum longa senecta premit. Oenea.

Canace Macareo.

Ille Noto, Zephyróq;, & Sythonio Aquiloni. Sithonio.

Medea Iasoni.

Aureus ille aries villo spectabilis aureo. Aureo.

Laodameia Protesilao.

Troadas invideo, quæ sic lachrymosa suorum. Troadas.

Hypermnestra Lynceo.

Quo mihi commisso non licet esse piam, Mihi piam.
De fratrum populo pars exiguissima restat. Exiguissima.
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum. Hypermnestra.

Sappho Phaoni.

Candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo. Perseo.
Conscia deliciis illa fuere meis. Deliciis.
Vt monuit: cum voce abiit: ego territa surgo. Abiit.

Ex libro primo Amorum.

Ipse deus vatum, palla spectabilis aurea. Aurea.
Turpe senex miles, turpe senilis amor. Turpe.

Ex libro secundo Amorum.

In manibúsq; Iovem, & cum Iove fulmen habebam. Iovem (m) longum omissa synalœpha, vel Eclipsi.

Navita

Navita sollicitus. *Navita sollicitus, & ventos horret iniquos.*

Alveo. *Quaq; celer lato Nilus delapsus ab alveo.*

Fortuna. *Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit?*

Ex libro tertio Amorum.

Orpheo. *Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?*

Ex libro primo de arte Amandi.

Clio, Cliúsve, &c. *Non mihi sunt visæ Clio, Cliúsve sorores.*

Alter è vobis es. *Nam deus è vobis alter es, alter eris.*

Illa dies. *Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum.*

Pulcherrime rerum.

Ex libro secundo de Arte Amandi.

Nonacrina. *Quid fuit asperius Nonacrina Atalãta?*

Inter. *Inter Ionicas calathum tenuisse puellas.*

Leandre. *Sæpe tua poteras Leandre carere puella.*

Vterque impliciti. *Implicitis laqueis nudus uterq; jacet.*

Ex libro tertio de Arte Amandi.

Talaoniæ. *Si scelere Oeclides Talaoniæ Eryphiles.*

Præteriit. *Nec, quæ præteriit, hora redire potest.*

Latmius. *Latmius Endymion, non est tibi luna rubori.*

Vestes fuit. *Quas geritis vestes, sordida lana fuit.*

Theseo. *Parcite Cecropides juranti credere Theseo.*

Turpe jacens mulier, multo madefacta Lyæo.

Lyæo.
Ex libro secundo de remedio Amoris.
Turpe vir, & mulier juncti modò, protinus hostes.

Ex Horatio.
Ex libro primo Carminum.

Vxorius amnis.
Vides ut altum stet nive candidum,
Soracte.

Ex libro secundo Carminum.
Dissidens plebi numero beatorum. Beatorum.
Forma captivæ dominum Tecmessæ. Tecmessæ.
Nec leves somnos timor, aut cupido Cupido sordidus.
Sordidus aufert.
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinnitum. Hinnitum.

Ex libro tertio Carminum.
Iam virum experte: malè ominatis. Male.
Mox ubi lusit satis, abstineto. Abstineto.
Dixit irarum, calidæquorixæ. Irarum.

Ex libro quarto Carminum.
Aurees deducit in astra, nigrõq;. Nigróque.
Donatura cygni, si libeat sonum. Cygni.

Ex Carmine seculari.
Romulæ genti date rémque prolémq;. Prolémq;

Ex libro primo Epistolarum.
Vade, vale, cave ne titubes, mandatáq; Cave.
frangas.

Ego ac tu delector. *Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.*

Ex libro secundo Epistolarum.

Academi. *Atque inter sylvas Academi quærere verum.*

Vehemens *Vehemens, & liquidus, puróq; similli-mus amni.*

Ex libro primo Sermonum.

Sortem. *Qui fit Mecænas, ut nemo, quam sibi sortem,*
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat? ———

Tyndaridarum. *Divisit medium fortissima Tyndaridarum.*

Macte. ——— *Macte*

Dia. *Virtute esto, inquit sentẽtia dia Catonis.*

Bacche. *Vsq; ad mala citaret. Io Bacche, modò summa.*

Fide. *Prodiderit commissa fide? Sponsúmve negarit?*
——— *Cum mea nemo*

Mea scripta mentis. *Scripta legat, vulgo recitare timentis. -*

onaturum. *Magna sonaturum, des nominis hujus honorem:*

Suetæ. *Cum mihi non tantum furèsq; feraque, suetæ.*

Cereæ. *Abdiderint furtim terris? & imagine cerea.*

Dulcissime rerum. *Quid agis dulcissime rerum?*

Cum

Cum gravius dorso subiit onus, incipit ille. Subiit.

——— *Male salsus*

Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis. Ridens dissimulare. Bilis urere.

Ex libro secundo Sermonum.

Sudando, pinguem vitiis, albúmq; nec Ostrea. Ostrea.

Hoc potius, quàm gallina tergĕre palatum. Tergere.

Gallonis præconis erat acipensere mensa. Erat.

Et morbi miror purgatum te illius. Atqui. Morbi purgatum.

Tu cave ne minuas, tu, ne majus facias id. Cave.

Laudato; scortator erit, cave te roget: ultro. Cave.

Evasti? Credo, metues, doctusq; cavebis. Evasti.

Stridĕre secreta divisos aure susurros. Stridere.

Ex Arte Poëtica.

Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni). Pater & juvenes decipimur.

Decipimur specie recti. ———

—In Metii descendat judicis aures, Patris & nostras.

Et patris, & nostras.

Ex

Ex Persio.

Suum χαιρε? — *Quis expedivit psittaco suum χαιρε?*

Triste vivere — *Tunc, cum ad canitiem, & nostrum illud vivere triste*
Aspexi.——

Scire tuum. — *Scire tuum nihil est, nisi te scire, hoc sciat alter.*

Patritius sanguis. — *Vos ô patritius sanguis, quos vivere fas est.*

Trabeate. — *Censorémve tuum, vel quod trabeate salutas.*

Velle suum. — *Velle suum cuíq; est, nec voto vivitur uno.*

Cras hesternum. — *Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras.*

Vetavit. — *Excepto si quid Masuri rubrica vetavit.*

Tenuia. — *Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum.*

Lunaï portum est operæ cognoscere civei.

Ex Iuvenali.

Ex Satyra prima.

Materiæ. — *Ingenium par materiæ? unde illa priorum.*

Ex Satyra tertia.

Ede

Ede ubi consistas, in qua te quæro proseucha. Proseucha.

Ex Satyra quinta.

Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt. Gula.

Ex Satyrâ sextâ.

Nupta senatori comitata est Hippia ludium. Ludium.

In statione sua, atque expectantibus illam. Sua.

Magnáq; debetur violato pœna caduceo. Caduceo.

Magnus civis obit, & formidatus Othoni. Obit.

Ex Satyrâ decimâ.

Confisus periit, admirandísq; lacertis. Periit.

Ex Satyrâ duodecimâ.

Partem aliquam belli, & eandem in prelia turmam. Belli.

Ex Satyrâ decimâ quintâ.

Hunc abjicit, sæva dignum, veráque Charybdi. Abjicit.

Ex Martiali.

Ex libro primo Epigrammatum.

Audieris cum grande sophos, dum basia captas. Grande sophos.

Et matutinum portat ineptus, Ave. Matutinum Ave.

Sed

Chiragra. *Sed uil patrono porrigit, hæc chiragra eſt.*

Denariis. *Denariis tibi quinq; Martialem.*
Ex libro ſecundo Epigrammatum.

Vt audiam. *Et ſecum ſic, ut audiam, ſuſurrat.*
Ex libro quinto Epigrammatum.

Smaragdos. *Sardonicas, ſmaragdos, adamantas, iaſpidas vno*
Portat in articulo ſtellæ, Severe, meum.
Quàm longè cras iſtud ubi eſt?
Ex libro ſexto Epigrammatum.
A te Iuno petat Ceſton, & ipſa Venus.
Ex libro ſeptimo Epigrammatum.
Delectat Marium ſi pernicioſus ichneumon.
Ex libro nono Epigrammatum.

Earinon. *Dicunt Earinon tamen poëtæ,*
Sed Græci, quibus eſt nihil negatum;
Et quos ἄρες, ἄρες decet ſonare.

Mane togatum. *Denariis tribus invitas & mane togatum.*
Ex libro undecimo Epigrammatum.

Situs. *Lucili Columela hic ſitus Metrophanes*
Ex libro duodecimo Epigrammatum.

Cui. *Et credit cui Poſt humilla divis.*

Dormicœnio *Affecit dormicœnio clientem.*
Ex libro decimoquarto Epigrãmatum.

Tenuia. *Tenuia ne madidos violent bombicina crines.*

Figat acus tortas, ſuſtineátque comas.

Ex Lucano.

Ex libro primo Pharſaliæ.

—Hinc leges & plebiſcita coactæ. Coactæ.

Ex libro quarto Pharſaliæ.

Et tepidum in molles Zephyros excurrit Iader. Tepidum Iader.

Ex libro ſexto Pharſaliæ.

Si tibi durus Iber, aut ſi tibi terga dediſſet. Iber.

Ex libro ſeptimo Pharſaliæ.

Et damnata diu Romanis Allia faſtis. Allia.

Ipſe manu ſubjicit gladios, ac tela miniſtrat. Subjicit.

Ex libro octavo Pharſaliæ.

Zeugmáque Pellæum Pompeio vincite Parthi. Zeugma.

Nomen abit, aut unde redit majore triumpho. Abit.

Cur objicis Magno tumulum magnéſq; vagantes. Objicis.

Ex libro nono Pharſaliæ

Pompeiúmque deis objcit) quàm pauca Catonis. Objcit.

Civis obit (inquit) multò majoribus impar. Obit.

Torpentem Tritones adit illæſa paludē. Adit.

Adit. *Orbis adit Asiam, nam cum communiter iste.*

——— *tutúmq; putavit*

Bonus esse socer. *Iam bonus esse socer.*

Ex Catullo.

Ex Carmine primo.

Quoi. *Quoi dono lepidum novum libellum:*

Meas. *Meas esse aliquid putare nugas.*

Quare habe. *Quare habe tibi quicquid hoc libelli est.*

Ex Carmine secundo.

Quoi. *Quoi primum digitum dare adpetenti*

Soluit. *Quod Zonam soluit diu ligatam.*

Male. *O factum malè, ô misselle passer.*

Tua. *Tua nunc opera meæ puellæ.*

Ex Carmine septimo.

Tuæ. *Tuæ, Lesbiæ sint satis, superq;.*

Ex Carmine undecimo.

Pauca nuntiate. *Pauca nuntiate meæ puellæ.*

Culpa Velut. *Qui illius culpa cecidit, velut prati.*

Ex Carmine duodecimo.

Diserrus. *Disertus puer, ac facetiarum.*

Ex Carmine 21.

Ne meus. *Ne meus puer & sitire discat.*

Ex Carmine 22.

Manticæ quod. *Sed non videmus, manticæ quod inter est.*

Ex Carmine 25.

Remitte palliũ mihi meũ, quod involasti. Remitte.

Ex Carmine 33.

Amabo mea dulcis Hypsithilla. Amabo

Mea delicię, mei lepores. Meę.

Iube ad te veniam meridiatum. Iube.

Neu tibi libeat foras abire.

Sed domi maneas, parèsq; nobis. Sed Domi.

Ex Carmine 35.

Quam mater prope Deliam, Prope Deliam,

Deposivit olivam. Deposivit.

Ex Carmine 36.

Poëta tenero, meo sodali. Poetę.

Velim Cecilio (papyre) dicas: Velim.

Amici accipiat sui, meiq;. Amici.

Euntem revocet, manúsq; collo. Euntem.

Ex Carmine 37.

Scripta tardipedi deo daturam. Scripta.

Iocose, lepide vovere Divis. Iocose.

Colis, quęq; Amathunta, quęq; Golgos. Colis.

Ex Carmine 41.

Quenam te mala mens, miselle Ravide. Ravide.

Agit precipitem in meos Iambos. Agit.

Ex Carmine 43.

Adeste hendecasyllabi, quot estis. Adeste.

Ex Carmine 45.

Sexti recepso, quin gravedinem & tussim. Recepso, Gravedinem.

Ex Carmine 56.

Ora-

Fortè. *Oramus, si fortè non molestum est.*
Te in. *Te in circo, te in omnibus tabellis.*
Fœmellas. *Fœmellas omnes amice prendi.*
Vidi tamen. *Quas vultu vidi tamen sereno.*
Sic ipse. *Has vel te sic ipse flagitabam.*
Gaudet. *Verbosa gaudet Venus loquela.*

Ex Carmine 58.

Lectulo. *Vno in lectulo erudituli ambo.*

Ex Carmine 67.

Hymenæo. *Qua rex tempestate, novo auctus Hymenæo.*

Ex Carmine 68.

In hisce sequentibus Pentametris prior pēthemimeris desinit in mediâ syllabâ. *Speraret nec linguam esse, nec auriculas*

Ex Carmine 69.

Cessarent, neq; triſti imbre madere gena.
Quàm veniens una atq; altera rursus hiems.
Troia virum, & virtutum omnium acerba cinis.
Nobis vnis. *Quare illud satis est, si nobis id datur unis.*

Ex Carmine 71.

Illam affligit odore, ipse perit podagra.

Ex Carmine 74.

Quam modo qui me unum, atque unicum amicum habuit.

Ex Carmine 76.

Nec desistere amare, omnia si facias.

Ex Carmine 78.

Mi misero eripuisti omnia nostra bona.

Ex Carmine 83.

Eripere ei noli, multo quod carius illi. Eripere ei.

Ex Carmine 89.

Non genitor Nymopharum abluat Oceanus.

Ex Carmine 91.

Si vera est Persarum impia religio.

Ex Carmine 92.

Culpa est, in quacunq; est aliquid scelleris.

Ex Carmine 98.

Non ita me dii ament, quidquam referre Dii referre.
pusavi,

Vtrúmve os, anculum olfacerem Æ- Culum.
milio.

Ex Carmine 100.

Cuttis abstersisti omnibus articulis:
Nec cessâsti, omníque excruciare modo.

Ex Carmine 103.

Et mutum ne quicquam alloquerer cinerem.

Ex Carmine 105.

Sed tu cum Canpone omnia monstra facis.

Ex Carmine 108.

Si quidquam cupido, optantiq; obtigit Optantique.
unquam.

Ex Carmine 115.

Aucupia omne genus. *Aucupia omne genus, pisces, prata, arva, feráſque.*

Ex Carmine 116.

Paludéſque. *Prata, arva, ingentes ſylvas, ſaltúſq; paludéſq;.*

Maximus. *Omnia magna hæc ſunt, tamen ipſe eſt maximus luſtro.*

Ex Carmine 117.

Dabis. *At fixus noſtris tu dabis ſupplicium.*

Infinita fere ſunt hujuſmodi in hoc Poëta, & aliis priſcis obſervanda, (non enim pauca è multis excerpſimus, brevitati ſtudentes), præſertim in hiſce Phaleuciis, ubi nihil eſt frequentius, quàm pedis pro pede ſubſtitutio & tranſmutatio, id quod à pueris eſt diligentiſſimè annotandum. Occurrunt etiam duriores vocalium & diphthongorum aliarúmq; interdum literarum eliſiones, eliſionúmq; prætermiſſiones, aliáq; hujuſmodi multa, quæ prudens relinquam ſtudioſis inter legendum colligenda. Pergam igitur ad alios Poëtas ufitatiores, ubi longè ero brevior, ut laborioſo & locupleti hujc indici finem tandem imponam.

Ex

Ex Tibullo Libro primo.

Ex Elegia 4.

Ah si tardus eris, errabis, tranſiet ætas. Eris. Tranſiet.

Ex Elegia 5.

Et tantum veneratа virum, hunc ſedula curet. Virum.

Ex Elegia 8.

Stamina, non ulli diſſolüenda deo. Diſſoluenda.
Pectora triſtitiæ diſſolüenda dedit. Diſſoluenda.

Ex Elegia 11.

Sit ſatis, ornatas diſſolüiſſe comas. Diſſoluiſſe.

Ex libro 2. Elegia 1.

Tunc nitidus plenis confiſſus ruſticus Arcis.
areis.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo Alveo.

Ex Elegia 3.

Nec cithara, int õſæ profuerúntve comæ. Profuerunt.

Ex Elegia 5.

Vera cano: ſic uſq; ſacras innoxia lauros Lauros
Veſcar, & æternum ſit mihi virginitas. Veſcar.
Hæc fuerunt olim. Sed tu jam, mitis Apollo. Virginitas æternum. Fuerunt.

Ex Elegia 6.

Eheu divitibus video gaudere puellas. Eheu.

Ex libro quarto, Carmine 1.

Cimmerium etiam obſcuras acceſſit ad Cimmerii.
arces.

Ex Carmine 2.

Ignoſcet. *Hoc Venus ignoſcet, at tu, violente caveto.*

Ex Carmine 5.

Dederunt. *Servitium: & dederunt regna ſuperbi tibi.*

Solviſſe. *Nulla poteſt poſthac quam ſoluiſſe dies.*

Ex Propertio. Lib. 1.

Ex Elegia 5.

Quærere, non impunè illa rogata venit.

Ex Elegia 10.

Cave. *Tu cave ne triſti cupias pugnare puellæ.*

Petiit. *Nec ſi quid petiit; ingrata fronte negaris.*

Ex Elegia 13.

Enipeo. *Non ſic Æmonio Salmonida miſtus Enipeo.*

Ex libro 2. Elegia 2.

Contulerunt *Hæc tibi contulerunt cœleſtia munera divi.*

Ex Elegia 8.

Steterunt. *Et Thebæ ſteterunt altáq; Troia fuit.*

Fervere. *Fervere & Hectorea Dorica caſtra face.*

Ex Elegia 9.

Tuum. *Solus ero, quoniam non licet eſſe tuum.*

Ex

Ex Elegia 14.

Nec sic Electra salvum cum aspexit Orestem. Electra.

Ex Elegia 28.

Incipit & sieco fervĕre terra cane. Fervere.
Et tibi Maeonias inter Heroïdas omnes. Inter.

Ex Elegia 33.

Tu quoq; ô Eurytion vino Centaure petisti.

Ex libro 3.

Ex Elegia 4.

O prima infœlix fingenti terra Prometheo. Prometheo.

Ex Elegia 10.

Hæc dii condiderunt. —— Condiderunt.

Ex Elegia 12.

Te scelus accepto Thrasis Polymnestoris auro. Polymnestoris.

Ex Elegia 18.

Induit abiegnæ cornua falsa bovis. Induit abiegnæ.
Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo. Enipeo.

Ex Elegia 23.

Exciderunt surdo tot mea vota Iovi. Extiderunt.

Ex libro quarto.

Ex Elegiâ 1.

Gabii. *Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabii.*
Læserat abiegni. *Læserat abiegni venter apertus equi.*
Decii. *Tunc animi venere Decii, Brutíq; secures.*

Ex Elegia 7.

Eosdem. *Eosdem habuit secum, quibus est elata capillos.*

Ex Elegiâ 8.

Eosdem. *Eosdem oculos: lateri vestis adnata fuit.*
Palluerunt. *Palluerunt ipso labra saliva mero.*

Seu-

Studioso Lectori.

ADmonendus es (studiose Lector) non omnia, quæ in hoc indice uberrime congeruntur, loca & testimonia ad unum & eundem finem referri debere. Adscripsimus enim ad marginem majoris facilitatis gratiâ (ut vel rudissimis prodesse possit hic labor) ea vocabula, in quibus aliqua lateat difficultas, aut dubitationis occasio. In his autem quædam ad durioris constructionis rationem maximè spectare videntur. Sunt verò alia, quæ ad quatuor partium orationis declinabilium genera, numeros, declinationes, conjugationes, modos, tempora referun-

tur, reliquáque earundem accidentia sive attributa. Denique sunt alia in quibus carminis est habenda ratio, pedum spectanda substitutio, sive transmutatio, Elisiones, vel admissæ, vel omissæ examinandæ: syllabarum denique diligentissimè observanda quantitas; in quibus omnibus si non possint semper rei literariæ tyrunculi per sese citati loci mentem & finem perspicere, non pudeat vel pigeat præceptorum benignissimorum aliorúmve doctiorum opem & auxilium implorare. Atque hâc ratione tandem eveniet, ut promptiores & paratiores evadant ad omnia sophistarum argumenta, & confutanda & dissolvenda, regulásque Grammaticales recte dextréque intelligendas, & enucleandas: quem ego finem & scopum in hisce elaborandis & desudandis mihi semper ob oculos habui

habuit propositum. Quare

——Si quid novisti rectius istis, Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EST ET HÆC NOva prorsus disputatio, & hîc demùm adjecta ob inexpectatam Typographi properationem, quæ aliâs suo *loco fuisset inserenda.*

An omnia in (u) *finita sint semper longa sine ulla prorsus exceptione?*

Præfatiuncula.

QVæst. Cum hactenùs obnixè manibus, pedibúsque (quod aiunt) variis allatis objectiuncularum formulis omnes ferè Grammaticæ regiæ regulas oppugnaverim, falsitatísque convincere, & arguere conatus fuerim; non eo quidem animo, ut quem velim de illarum fide & certitudine dubitare, & hæsitare, sed ut hâc viâ potiùs & ratione puerorum in Scholis trivialibus ingenia exercerem, illorúmque indolem exacuerem & incitarem, ad similes aliorum fraudes, cap-

captionésque diluendas; turpe putavi, inertis poëtæ instar, in extremo jam ferè actu, quasi lassus & convictus aufugere, tametsi contra te, & Grammaticam tuam decertando nihil penè huc usque perfecerim. Stat itaque sententia, hîc, aut cum sudore, quod conor, evincere, aut cum pudore deficere. Nôsti (opinor) tu ultimam illam, & extremam Grammaticæ tuæ Lilianæ regulam: Denique *(u)* finita producuntur omnia?

Resp. *Quippe ni?*

Quæst. Nôsti ergo quid ea statuat de *(u)* finitis omnibus.

Resp. *Quippe ni?*

Quæst. Num ergo & mentiri eandem nôsti?

Resp. *Te quidem.*

Quæst. Ego mihi fidem non haberi postulo, nisi evincam manifestò, & quod cupio, (voles, noles) extorsero.

Resp. *Quid? Num ab Herculis clavam?*

Quæst. Imò à te veritatem, huic regulæ contradicentem.

Resp. *Quin ergo incipis extortor?*

Quæst. Quin ergo taces calumniator?

Resp.

Resp. *Mutus sum.*

Quæst. Sic ergo insurgo contrà: Produci & corripi sunt idem: (*u*) finita producuntur, ergo corripiuntur, id est, brevia sunt.

Resp. *Certè aut ridicula est hæc argumentatio, aut ego nihil sentio, nec sapio.*

Quæst. Quia tu, si in meam abeas sententiam, senties sanè satis, verúmque sapies. Quid autem? Negasne mihi conclusionem? Aliud sanè non est, quod neges.

Resp. *Imò aliud. Si enim ex ignorantiâ idem esse dicas, produci, & corripi, te sanum esse nego: sin sciens hoc asseras, egregiè impudentem esse facilè concedo. Adeòne tu hebes es, ut cum legas apud Grammaticam, eandem syllabam posse aliquando corripi, aliquando autem produci, exindè colligas, idem esse corripi & produci.*

Quæst. Imò in illâ regulâ de dictionibus in (*l*) finitis, quas Grammatica breves esse affirmat paucis quibusdam exceptis, in quibus exempli gratiâ ponit vocabulum (Sol), ego idem vocabulum semper apud probatos

batos poëtas productum reperio.

Resp. *Sic quidem docet Grammatica. Tu verò, qui contrarium statuis, uno atque altero exemplo allato ostende hanc dictionem (Sol) produci.*

Quæst. Nihil est factu facilius. Sic enim Virgilius primo Georgicorum:

Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Et libro quarto:

Quod supereſt, vbi pulsam hyemem
Sol aureus egit
Sub terras. ——

Nec puto te posse unquam ex probato aliquo Poëta docere vocabulum (Sol) corripi.

Resp. *Est igitur error Typographicus, & Sal pro Sol legi debere existimo.*

Quæst. Certè mirum est, si error tam conspicuus, omnibus omnium impressionum libris obreperet: tum verò contra te facit, quòd Grammatica non excipit hoc vocabulum ab ista regula, quod sanè facere debuisset. Sed ego hoc ulcus ulteriùs non tangam, & seriò tandem agam.

agam.

Resp. *At hoc jam factum oportuit. Sciant tamen revera studiosi adolescentes meudum hoc esse in Grammatica nostra, & loco dictionis (Sol) debere in hac regulâ reponi vocabulum Sal.*

Solutio.

Objectio. *Quæst.* Benè quidem se res habet, sed ut alio jam utar argumento, mensura (quæso) mihi (nisi quod potiùs credo, non potes) hunc Lucretii versiculum.

Quidvè mali foret in rebus mortalibus passim.

Resp. *Possum quidem. Nam (s) in (mortalibus) elisò & sublato, nihil manet difficultatis.*

Quæst. Imò vel maxima. Sic enim (quod ego probandum in me suscepi) *u* finitum erit breve.

Resp. *Non potest dici (u) finitum, etsi (s) tollatur in scansione. Ergo debet esse brevis non minùs quàm si (s) maneret sequenti vocali.*

Quæst. Ergo ubicunque (*s*) tollitur, eadem manet quantitas acsi non tollatur.

Resp. *Rem omnem tenes.*

Quæst. Si ergo (*s*) tollatur in (fluctibus),

ribus), quanta (*x*) erit?

Resp. *Brevis sanè.*

Quæst. At si (*s*) maneret, esset longa, ut vult Grammatica tua. Nam producuntur (inquit ea) omnes casus obliqui in (*us*) quartæ inflexionis, excepto vocativo & nominativo singulari.

Resp. *Imò excipiendi sunt etiam dativi & ablativi plurales in* (us) *in hac declinatione.*

Quæst. Sed non excipit illos casus Grammatica, nedum excipiendos putat, nisi fortè errat. Nam inquit: omnes casus obliqui in (*us*) præter illos duos casus, nominativum scilicet, & vocativum singulares. Sed cum videam in quas detrusus sis angustias, non urgebo te diutius hoc argumento. Is enim revera est sensus illius regulæ, tametsi expressis verbis non ita statuatur. Atque hanc quidem ob causam sunt hæc quæ priùs adduxi, tam altè repetita argumenta, nempè ut nôrint juniores, (Sol) in regulâ de (*l*) finitis corruptè poni pro (sal); & in regula finientium in (*us*), intelligendos etiam esse dativos & ablativos plurales in (*us*) semper esse regulariter breves, tametsi

Solutio superioris argumenti.

metsi non expressè ita doceatur in Grammaticâ regiâ. His itaque omissis, jam illud urgebo, quod apertissimè faciat contra hanc regulam de exeuntibus in (*u*).

Resp. *Videamus tandem quid illud sit.*

Quæst. Tale est profectò, unde te puto non posse ullâ ratione evadere, quin constrictus & implicitus undique teneare. Docebo enim exemplis (quæ affirmat Grammatica tua esse firmiora omnibus regulis) *u* finita aliquando corripi: non esse igitur universaliter sine ulla exceptione verum: *u* finita producuntur omnia.

Resp. *Nimis es tu profectò verbosus. Paucis ergo illud doce, quod tam multis, & tam audacter hactenùs affirmâsti, ut ita tandem tibi meritò habeatur fides.*

Tertia objectio.

Quæst. Dic ergo quomodo tuo palato arrideat hoc carmen?

Nemo potest igitur parvissima corpora proquam.

Resp. *Quis hujus carminis est author?*

Quæst.

Quæst. Lucretius, venerandæ antiquitatis author satis notus, altioríque philosophiæ, eruditioníque reconditioris, scriptor verè admirandus & diligendus. Aliud argumentum.

Ræsp. *Est tamen valdè obscurus, & pro scriptorum veterum more & consuetudine, multa sibi sumit tam obsoleta & antiquata, magnáque nititur libertate seu potiùs licentiâ in elisionibus duriusculis vel admittendis vel omittendis, apud quem, infinitis ferè in locis literas* (s) *&* (d) *elisas reperies: consonantem verò* (m) *sequente vocali multoties sine elisione usurpat, aliáque multa habet notanda potiùs quàm imitanda, quemadmodum hoc ipso in loco superlativum* [*parvissima*] *insuetum admodum, & valdè rarum, pro quo jam frequentissimo in usu est superlativus irregularis* [*minimus.*] In lectione Lucretii multa notanda potiùs quàm imitanda.

Quæst. Quid hæc omnia ad rem præsentem faciunt? Hîc enim satis manifestè & apertè vides (*u*) corripi contra regulam, ad quod tandem quid respondes? Iam enim sine fraude & dolo (quæ mihi sæpiùs objicere soles) quod institui, probavi, vel teipso

teipso judice.

Resp. *Unicum est hoc exemplum. Pictoribus etiam atque Poëtis quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

Quæst. Hac ratione elabi non potes. Sic enim alibi idem Poëta:

Lib. 4. Alii legunt Hunc, nequeunt.

Nenu queunt rapidi contra constare leones.

Non valet igitur tritum hoc responsum. Nec si magna concedatur tam Poëtis, quàm pictoribus, fingendi & pingendi libertas, eadem quoque debet illis in scribendo tribui potestas.

Resp. *Poteram hîc me tueri, si ad varias in hisce carminibus lectiones quas alii sequuntur confugerem, sed quia doctissimo Gifanio hanc lectionem quàm maximè placere video, (hoc viri undiquaque doctissimi aliter legant), qua ratione defendi possit hæc insolens loquendi libertas non video, nisi fortè dixero rarissimam & [illegible]sitatissimam esse Systolen, per quam in utroq; hoc exemplo contra regulam corripiatur, cum alioqui longa semper esse debeat.*

Solutio probabilis.

Quæst. Ego quoque nihil hîc statuam, sed hoc totum relinquam virorum doctiorum judicio. Pergant jam (si volunt) alii, si priùs admonuero studiosos adolescentes, vocabulum nenu, in his locis, & apud Nonium usurpari pro non, more veterum.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

* *
*

FINIS.